



รูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน



ปิ่นธิ์ ปาวิชัย

วิทยานิพนธ์เสนอบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา หลักสูตรการศึกษาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
ปีการศึกษา 2567
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยนเรศวร

รูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน



วิทยานิพนธ์เสนอบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏ
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา หลักสูตรการศึกษาคุณวุฒิบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
ปีการศึกษา 2567
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยราชภัฏ

วิทยานิพนธ์ เรื่อง "รูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน"

ของ ปิรันธ์ ปาวีชัย

ได้รับการพิจารณาให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์
(ดร.ผดุงชัย ภูพัฒน์)

..... ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สถิรพร เขาวนชัย)

..... กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทัศนะ ศรีปัตตา)

..... กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายใน
(รองศาสตราจารย์ ดร.จิตติมา วรรณศรี)

..... กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายใน
(รองศาสตราจารย์ ดร.ธีรศักดิ์ อุปไมยอริชัย)

อนุมัติ

.....
()
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ชื่อเรื่อง	รูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ผู้วิจัย	ปิลันท์ ปาวิชัย
ประธานที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สถิรพร เซาวนชัย
กรรมการที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทัศนะ ศรีปัดดา
ประเภทสารนิพนธ์	วิทยานิพนธ์ กศ.ด. การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2567
คำสำคัญ	รูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้, คุณภาพผู้เรียน, โรงเรียนขนาดเล็ก

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน การดำเนินการวิจัยมี 3 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การศึกษาองค์ประกอบและแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน และศึกษาสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) จำนวน 3 แห่ง 2) การสร้างรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยนำข้อมูลจากขั้นตอนที่ 1 มาขอร่างการพัฒนารูปแบบและตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบด้วยการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ (Focus Group) จำนวน 9 คน 3) การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา ในเขตภาคเหนือตอนล่าง จำนวน 317 คน โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น ผลการวิจัย พบว่า

1. รูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ 2) ประเภทของแหล่งเรียนรู้ 3) กระบวนการบริหารแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน 4) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ และ 5) คุณภาพผู้เรียน ผลการตรวจสอบรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงาน

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่ามีความเหมาะสม

2. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า มีความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ผ่านเกณฑ์การประเมิน



Title	LEARNING RESOURCE MANAGEMENT MODEL TO DEVELOP STUDENT QUALITY IN SMALL SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF THE BASIC EDUCATION COMMISSION
Author	Pilan Pawichai
Advisor	Assistant Professor Sathiraporn Chaowachai, Ph.D.
Co-Advisor	Assistant Professor Tussana Siputta, Ph.D.
Academic Paper	Ed.D. Dissertation in Educational Administration - (Type 2.1), Naresuan University, 2024
Keywords	Learning Resource Management Model, Student Quality, Small School

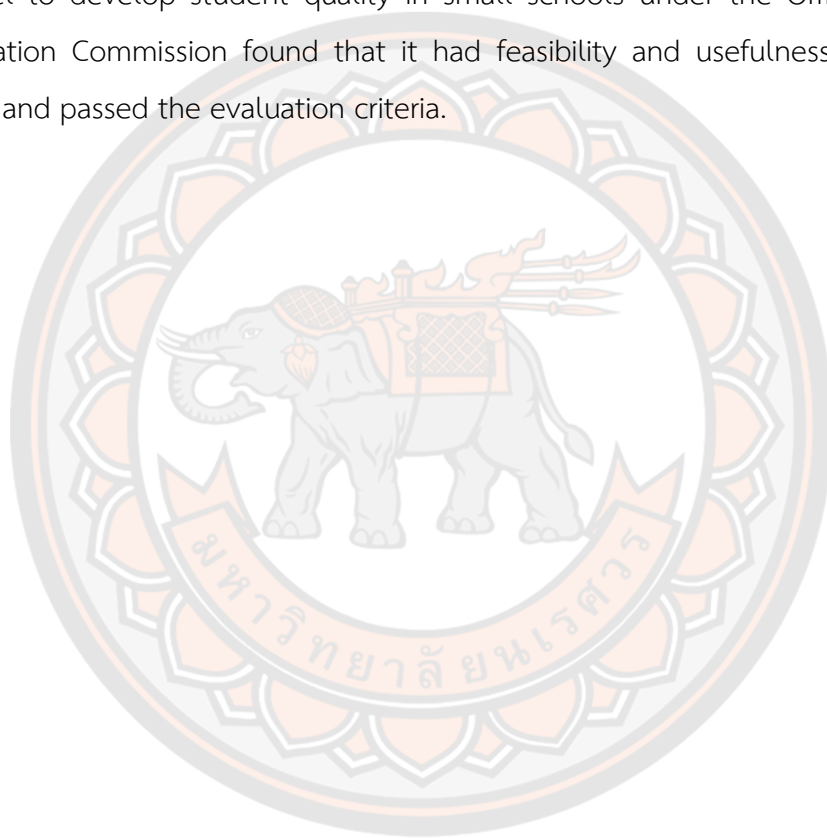
ABSTRACT

This research aimed to develop a learning resource management model to develop student quality in small schools under the Office of the Basic Education Commission. The research was conducted in 3 steps: 1) Studying the components and guidelines for learning resource management to develop student quality in small schools under the Office of the Basic Education Commission by studying related documents and research, interviewing 5 experts, and studying 3 best practice schools. 2) Creating a learning resource management model to develop student quality in small schools under the Office of the Basic Education Commission by using data from step 1 to draft the development of the model and check the suitability of the model through focus group discussions with 9 experts. 3) Evaluating the feasibility and usefulness of the learning resource management model to develop student quality in small schools under the Office of the Basic Education Commission. The sample consisted of 317 school directors in the lower northern region by stratified random sampling. The research results found that:

1. The learning resource management model to develop student quality in small schools under the Office of the Basic Education Commission consisted of 5 components: 1) People involved in learning resource management, 2) Types of

learning resources, 3) Learning resource management processes in schools, 4) Learning resource development, and 5) Student quality. The results of the examination of the learning resource management model to develop student quality in small schools under the Office of the Basic Education Commission, the experts agreed that it was appropriate.

2. The results of the evaluation of the learning resource management model to develop student quality in small schools under the Office of the Basic Education Commission found that it had feasibility and usefulness at the highest level and passed the evaluation criteria.



ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดีได้จากความกรุณาเป็นอย่างยิ่งของ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สถิรพร เขาวนชัย ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่กรุณาเสียสละเวลาอันมีค่ามาเป็นทีปรึกษา พร้อมให้คำปรึกษาแนะนำ และให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขพัฒนางานวิจัยด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดี ซึ่งผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ดร.ผดุงชัย ภูพัฒน์ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์และรองศาสตราจารย์ ดร.จิตติมา วรณศรี รองศาสตราจารย์ ดร.ธีรศักดิ์ อุปไมยอริชัย และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทัศนะ ศรีปัดดา กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่ได้ให้คำแนะนำในการแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญที่ให้ความกรุณาตรวจเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลในการวิจัย ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้ให้สัมภาษณ์และผู้บริหารสถานศึกษาที่ได้ให้ความอนุเคราะห์เข้าศึกษาวิธีปฏิบัติที่ดีของโรงเรียน

ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิที่เข้าร่วมสนทนากลุ่ม เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบขอขอบคุณเพื่อนร่วมรุ่นปริญญาเอก รุ่น 20 คณะครูโรงเรียนท่าปลาอนุสรณ์ 2 และกลุ่มเครือข่ายท่าปลาพญาจริม ผู้เป็นกัลยาณมิตรที่ดีที่ได้ให้ความช่วยเหลือ ให้กำลังใจ และสนับสนุนการเรียนในครั้งนี้เป็นอย่างดี

เหนือสิ่งอื่นใดขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ผู้ให้กำเนิดและครอบครัว ที่ให้การสนับสนุนทางด้านการศึกษาแก่ผู้วิจัยเป็นอย่างดีเสมอมา และเป็นแรงผลักดันสำคัญให้งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จได้ อย่างดีด้วยความรักและกำลังใจ

คุณค่าและคุณประโยชน์อันพึงจะมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ผู้วิจัยขอมอบและอุทิศแต่ผู้มีพระคุณทุก ๆ ท่าน ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า งานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษาของประเทศไทยและผู้สนใจบ้างไม่มากก็น้อย

ปิลันท์ ปาวิชัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
ประกาศคุณูปการ.....	ช
สารบัญ.....	ซ
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	๗
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามของการวิจัย.....	5
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย.....	6
ขอบเขตของการวิจัย.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	11
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	17
แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา.....	18
แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้.....	24
แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก.....	68
แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบและการพัฒนารูปแบบ.....	87
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	100

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	117
ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อ พัฒนาคุณภาพผู้เรียน ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	119
ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	127
ขั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพ ผู้เรียน ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	131
บทที่ 4 ผลการวิจัย	135
ตอนที่ 1 ผลการศึกษาองค์ประกอบและแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อ พัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน	136
ตอนที่ 2 ผลการสร้างและตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการแหล่ง เรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	158
ตอนที่ 3 ผลการประเมินรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพ ผู้เรียน ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	210
บทที่ 5 บทสรุป.....	220
สรุปผลการวิจัย.....	222
อภิปรายผลการวิจัย	228
ข้อเสนอแนะ	234
บรรณานุกรม	236

ภาคผนวก.....	247
แบบตรวจสอบความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้....	267
เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก	267
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	267
ประวัติผู้วิจัย	336



สารบัญตาราง

หน้า

ตาราง 1 แสดงการสังเคราะห์องค์ประกอบผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้.....	37
ตาราง 2 แสดงการสังเคราะห์องค์ประกอบประเภทของแหล่งเรียนรู้ ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	45
ตาราง 3 แสดงการสังเคราะห์องค์ประกอบกระบวนการบริหารแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	51
ตาราง 4 แสดงการสังเคราะห์องค์ประกอบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	62
ตาราง 5 แสดงการสังเคราะห์องค์ประกอบคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	83
ตาราง 6 แสดงกำหนดการเก็บรวบรวมข้อมูลสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ.....	123
ตาราง 7 แสดงกำหนดการเก็บรวบรวมข้อมูลศึกษาสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice).....	127
ตาราง 8 แสดงสัดส่วนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในเขตภาคเหนือตอนล่างตามสัดส่วนโรงเรียนขนาดเล็ก	131
ตาราง 9 แสดงสรุปแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยการสังเคราะห์เอกสาร ศึกษาโรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่ดี และสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ.....	158
ตาราง 10 แสดงผลการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	189

ตาราง 11 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ ของรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	211
ตาราง 12 แสดงผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวม ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน	212
ตาราง 13 แสดงผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในองค์ประกอบที่ 1 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน	213
ตาราง 14 แสดงผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในองค์ประกอบที่ 2 ประเภทของแหล่งเรียนรู้ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน.....	214
ตาราง 15 แสดงผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในองค์ประกอบที่ 3 กระบวนการบริหารแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน.....	215
ตาราง 16 แสดงผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในองค์ประกอบที่ 4 การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน.....	216
ตาราง 17 แสดงผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงาน	

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในองค์ประกอบที่ 5 คุณภาพผู้เรียน ตามความคิดเห็น
ของผู้บริหารโรงเรียน..... 218



สารบัญภาพ

หน้า

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการทำวิจัย รูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนา คุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	116
ภาพ 2 แสดงขั้นตอนการวิจัยขั้นตอนที่ 1	117
ภาพ 3 แสดงขั้นตอนการวิจัยขั้นตอนที่ 2 และขั้นตอนที่ 3	118
ภาพ 4 ร่างรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียน ขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	179
ภาพ 5 รูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาด เล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	210

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศมีระบบการศึกษาที่ดี ก็ส่งผลให้ประชากรในประเทศนั้นเกิดทักษะความรู้ความสามารถ นำมาใช้พัฒนาคนที่จะใช้ประกอบสัมมาอาชีพและเอาตัวรอดได้ พัฒนาให้มนุษย์ได้เติบโตทั้งทางสติปัญญา ควบคู่ไปกับคุณธรรมจริยธรรม สามารถดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข รวมทั้งช่วยขัดเกลาคนให้มีจิตสำนึกในคุณธรรม เป็นผู้เจริญทางปัญญาและจิตใจ ซึ่งคนเหล่านั้นนอกจากจะสามารถพัฒนาตนเองแล้วยังส่งผลต่อสังคมและประเทศชาติให้เจริญรุ่งเรืองก้าวหน้าทัดเทียมอารยประเทศได้ เพราะเหตุประเทศไทยมีปัญหาเรื่องระบบการศึกษามาอย่างยาวนาน ปัญหาความไม่ต่อเนื่องของนโยบายจากการที่มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง แล้วพรรคการเมืองเข้ามาเปลี่ยนแปลงนโยบายการศึกษาใหม่ทุกครั้งที่มีพรรคการเมืองใหม่เข้ามาดูแลกระทรวงศึกษาธิการ ปัญหาการรวมศูนย์จากส่วนกลาง การกระจายอำนาจ กระจายงบประมาณ และระบบกระจายคนเก่งลงไปในห้องเรียนไม่ดีพอ ปัญหาการขาดแคลนครูในสาขาที่จำเป็น เพราะค่านิยมของสังคมไทยที่นิยมประกอบอาชีพในเมืองใหญ่ๆ และเมืองที่มีความเจริญสะดวกสบายในการใช้ชีวิตทำให้ห้องเรียนชนบทขาดแคลนครู

ทุกรัฐบาลที่ผ่านมามีการพยายามแก้ปัญหาด้วยการบัญญัติเรื่องการจัดการศึกษาไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งการบัญญัติรับรองด้านการศึกษาไว้ในรัฐธรรมนูญมีความครอบคลุมค่อนข้างดีอยู่แล้วภายใต้รัฐธรรมนูญ การบัญญัติด้านการศึกษาเป็นความก้าวหน้าและทำให้เป็นหลักประกันว่า การดำเนินงานเพื่อพัฒนาระบบการศึกษาของประเทศไทยได้รับความเอาใจใส่จากภาครัฐ (วิชาญ ทราโยอ่อน, 2560, น. 19) ส่วนพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ได้กำหนดให้รัฐต้องจัดการศึกษา อบรม ให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม สร้างเสริมความรู้และปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข สนับสนุนการค้นคว้างานวิจัยในศิลปวิทยาการแขนง ต่างๆ เร่งรัดการศึกษาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาประเทศ กฎหมายการศึกษาแห่งชาติจึงเป็นกฎหมายแม่บทในการบริหารจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ดังนั้น จึงได้ตราพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ขึ้น

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) ได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาคนในทุกมิติ และทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ สร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม สร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติและแผนปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา มีแนวทางการพัฒนาเด็กตั้งแต่ระดับปฐมวัยให้มีพัฒนาการ สมรรถนะ และคุณลักษณะที่ดีสมวัยทุกด้าน มีการปฏิรูปการเรียนรู้สำหรับศตวรรษที่ 21 และปรับบทบาทครูให้เป็นครูยุคใหม่ เพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษาในทุกกระดับ และสร้างระบบการศึกษา เพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการระดับนานาชาติ แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 มีกรอบทิศทางในการจัดการศึกษาให้คนไทยทุกคนสามารถเข้าถึงโอกาสและความเสมอภาคในการศึกษาที่มีคุณภาพ พัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะในการทำงานที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน และการพัฒนาประเทศ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ได้ประกาศนโยบาย และจุดเน้นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 8 และมาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ ได้ดำเนินการภารกิจหลักตามยุทธศาสตร์ชาติ ร่าง แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2566 – 2580) ฉบับปรับปรุง ในฐานะหน่วยงานเจ้าภาพขับเคลื่อน ประเด็น 11 การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต ในแผนย่อยที่ 3.3 การพัฒนาช่วงวัยเรียน/วัยรุ่น ประเด็น 12 การพัฒนาการเรียนรู้ และประเด็นอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570) โดยเฉพาะหมวดหมายที่ 12 ไทยมีกำลังคนสมรรถนะสูง มุ่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตอบโจทย์การพัฒนาแห่งอนาคต แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) รวมทั้งนโยบายและแผนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยมุ่งหวังให้ผู้เรียนทุกช่วงวัยได้รับการพัฒนาในทุกมิติ จึงได้กำหนดหลักการสำคัญ คือ การสร้างภูมิคุ้มกันให้กับผู้เรียนและประชาชน สนับสนุนให้ผู้ปฏิบัติงานทุกคนดำเนินการตามภารกิจด้วยความรับผิดชอบต่อตนเอง องค์กร ประชาชนและประเทศชาติ และดำเนินการตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อมุ่งเน้นผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของภาคการศึกษาที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนและประชาชน โดยมุ่งเป้าหมายการพัฒนาการศึกษา เพื่อร่วมกัน “พลิกโฉมการศึกษาสู่ยุคดิจิทัล” (Transforming Education to Fit in the Digital Era) เพื่อพัฒนาผู้เรียนไปสู่เป้าหมายของการเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ โดยคำนึงถึงชาติ ศาสนา ศิลปะ ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม กีฬา ความปลอดภัย ความมีโอกาและความเสมอภาคทางการศึกษา รวมทั้งมีสมรรถนะที่สำคัญจำเป็นสำหรับโลกยุคใหม่ ทำให้ตระหนักรู้ได้ว่าระบบการศึกษามีความสำคัญอย่างมาก

การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้จึงเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่จะส่งเสริมให้โรงเรียนมีคุณภาพ ที่ส่งผลถึงคุณภาพผู้เรียนตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

เป็นหน้าที่ของทุกๆ ฝ่ายที่จะต้องร่วมมือกัน ซึ่งผู้ที่มีบทบาทอย่างมากในการดำเนินการ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลสำคัญในการวางแผน ตรวจสอบ ติดตาม และแก้ไขปัญหาต่างๆ แต่สถานศึกษาส่วนใหญ่ยังมีการวางแผนเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาไม่ครอบคลุมทั้งระบบไม่เป็นไปตามแผนที่วางไว้ การบริหารงานยังขาดประสิทธิภาพ การใช้แหล่งเรียนรู้ของครูและนักเรียนยังไม่มีความต่อเนื่อง ขาดการติดตามและการประเมินผล ซึ่งส่งผลต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด (ปาริชาติ รมโพธิ์ภักดิ์, 2558, น. 12)

แหล่งเรียนรู้มีความสำคัญ เพราะเป็นแหล่งที่รวบรวมขององค์ความรู้หลากหลาย พร้อมทั้งจะให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้ เป็นแหล่งข้อมูลที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุข เกิดความสนุกสนานและมีความสนใจที่จะเรียนรู้ ไม่เกิดความเบื่อหน่าย เสริมสร้างการเรียนรู้ จนเกิดทักษะการแสวงหาข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ เสริมสร้างการพัฒนาการคิด การแก้ปัญหา การให้เหตุผล และการประเมินอย่างมีวิจารณญาณ โดยอาศัยการทำงานอย่างเป็นกระบวนการอย่างเป็นระบบ และจะต้องนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (พระมหากิตติศักดิ์ ไมตรีจิต, 2562, น. 25) สื่อและแหล่งเรียนรู้จึงเป็นตัวกลางที่ใช้ในการนำความรู้ ข้อมูลสารสนเทศไปสู่ผู้เรียน เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระ นับเป็นทรัพยากรสำคัญที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน มีประโยชน์ต่อผู้เรียนในการช่วยสร้างความสนใจของผู้เรียนให้ติดตามเนื้อหาสาระที่เรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในบทเรียนได้ง่าย ผู้เรียนสามารถสรุปสร้างความรู้ มโนทัศน์ด้วยตนเอง เรียนรู้และจดจำได้ยาวนาน มีความเข้าใจเนื้อหาสาระได้ตามจุดมุ่งหมาย และเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนมากขึ้น ซึ่งเป็นการเพิ่มพูนประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรมทั้งทางตรงและทางอ้อมแก่ผู้เรียน ทำให้เกิดความสัมพันธ์ ความสามัคคีที่ผู้เรียนได้แบ่งปันเรียนรู้ร่วมกันจากสื่อ ช่วยสร้างเจตคติที่ดีแก่ผู้เรียนที่มีความถนัดในการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่แตกต่างกัน และช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สร้างแรงบันดาลใจแก่ผู้เรียน ส่วนประโยชน์ต่อครูผู้สอน สื่อและแหล่งเรียนรู้ ช่วยส่งเสริมให้บรรยากาศการเรียนการสอนน่าสนใจ สนุกสนาน ช่วยลดเวลาและบทบาทในการบรรยายของผู้สอน ใช้เป็นสื่อถ่ายทอดความรู้เนื้อหาสาระไปสู่ผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติเพื่อพัฒนาให้เกิดทักษะและสามารถประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง ผู้สอนเกิดความเชื่อมั่นในการจัดการเรียนรู้ทั้งด้านเนื้อหาและบุคลิกภาพ ส่งผลให้การจัดการเรียนรู้บรรลุจุดหมายได้ง่ายและรวดเร็วขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยส่งเสริมให้มีทักษะในการใช้สื่อได้อย่างเหมาะสม มีความคิดสร้างสรรค์ในการผลิตหรือใช้สื่อประกอบการเรียนการสอนรูปแบบใหม่ๆ ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนการสอน สร้างเสริมประสบการณ์เรียนรู้สิ่งใหม่ที่ผู้เรียนอาจไม่เคยพบเห็นมาก่อนด้วยสื่อเทคโนโลยีทันสมัย และช่วยแก้ปัญหาคความแตกต่างระหว่างผู้เรียนรายบุคคล สามารถใช้ศึกษาซ้ำได้สำหรับผู้เรียนที่ยังไม่เข้าใจ (จิตติมา วรรณศรี, 2566, น. 76-77)

การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ จึงถือได้ว่าเป็นภารกิจที่โรงเรียนต้องรับผิดชอบ โดยเริ่มจากการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ให้เป็นระบบ วางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ จัดตั้งบุคลากร รับผิดชอบดูแล มีการควบคุมกำกับ และติดตาม ประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ รวมทั้งแสวงหาแหล่งเรียนรู้ใหม่ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน จึงจะทำให้การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ ได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง รู้จักคิด ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมมีความเข้าใจบทเรียนดีขึ้น และมีความสุขสนุกสนาน มีความสุขในการเรียนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน จะเห็นได้ว่าแหล่งเรียนรู้มีความสำคัญต่อการบริหารจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาอีกทางหนึ่ง เนื่องจากกระทรวงศึกษาธิการ กำหนดให้โรงเรียนส่งเสริมพัฒนา แหล่งเรียนรู้เพื่อให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีอยู่อย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ เพราะโรงเรียนเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดการศึกษา ผู้บริหารควรมีความพร้อมในด้านการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ เพื่อสามารถนำมาใช้จัดการเรียนการสอนสำหรับ ผู้เรียนต่อไป (วันชัย ไชยชนะ, 2564, น. 108-112)

ในปัจจุบันถึงแม้ว่าเทคโนโลยีจะได้พัฒนาก้าวหน้าไปมาก แต่ผลการพัฒนาด้านคุณภาพ การศึกษาไทยก็ยังไม่เป็นที่น่าพึงพอใจ เนื่องจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีคะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยมาก และต่ำกว่าหลายประเทศในแถบเอเชีย ส่วนประเด็นคุณธรรม จริยธรรม ของเด็กและเยาวชนยังต้องมีการพัฒนาเพิ่มขึ้น จึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาผู้เรียนที่มี ทักษะและคุณลักษณะที่พร้อมเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของภาคส่วนต่างๆ สาเหตุสำคัญ ประการหนึ่งของคุณภาพและโอกาสของผู้เรียน คือ โรงเรียนขนาดเล็ก ในสังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีแนวโน้มจะมีจำนวนเพิ่มขึ้น เนื่องจากในปัจจุบัน ประเทศไทย กำลังเข้าสู่สังคมผู้สูงวัยและอัตราการเกิดมีน้อย ทำให้มีจำนวนประชากรในวัยเรียนลดลง ส่งผลให้ จำนวนโรงเรียนขนาดเล็กมีจำนวนมากขึ้น ซึ่งในขณะนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัด จำนวน 14,996 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 51.16 ของโรงเรียนในสังกัดทั้งหมด จำนวน 29,312 แห่ง (ข้อมูล ณ วันที่ 10 มิ.ย. 2566) โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงมีแนวโน้มปรับเปลี่ยนจากโรงเรียนขนาดใหญ่หรือขนาดกลางเป็นโรงเรียน ขนาดเล็กเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น โรงเรียนขนาดเล็กจึงทำให้เกิดปัญหาสำคัญ โดยเฉพาะ ต้นทุนในการจัดการเรียนการสอนที่สูงกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ รัฐบาลต้องใช้งบประมาณมากกว่าหรือ จ่ายแพงกว่าในการจัดการเรียนการสอนโรงเรียนขนาดเล็ก ประสิทธิภาพการสอนลดลง เนื่องจากขาด แคลนวัสดุ อุปกรณ์และเทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการศึกษา รวมถึงปัญหาโรงเรียนไม่มีผู้บริหาร ซึ่งครู และผู้บริหารมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ส่งผลให้โรงเรียนขนาดเล็ก ไม่สามารถจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพเทียบเท่ากับโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ได้ (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2560, น. 1-9)

จากรายงานของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา โรงเรียนขนาดเล็กประสบปัญหา มากมายในด้านบุคลากร ด้านการบริหารจัดการ ด้านการมีส่วนร่วม โดยเฉพาะด้านการเรียนการสอน ที่พบว่า หลักสูตรและแผนการจัดการเรียนการสอนไม่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน สื่อการเรียน การสอน และแหล่งเรียนรู้มีจำนวนจำกัด ซึ่งมีสาเหตุมาจากได้รับงบประมาณจำนวนน้อย สื่อเทคโนโลยีมีใช้อย่างจำกัดและที่มีอยู่ในปัจจุบันไม่สามารถใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เทคโนโลยี มีราคาสูงและปรับเปลี่ยนบ่อย ส่งผลให้โรงเรียนขนาดเล็กมีภาระค่าใช้จ่ายสูง (สำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา, 2562, น. 30-34)

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษารูปแบบ การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยศึกษาสภาพความ พร้อมและเงื่อนไขแห่งความสำเร็จของโรงเรียนขนาดเล็ก เพื่อตอบสนองนโยบายและจุดเน้นของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อเป็นการยกระดับและพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษา ด้วยการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ เพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้ผู้เรียนทุกคน ได้เรียนรู้ตลอดชีวิต ในทุกระดับ ทุกประเภทการศึกษา ทั้งนี้เพราะการบริหารจัดการโดยใช้แหล่ง เรียนรู้เป็นวิธีการบริหารที่มีการกำหนดองค์ประกอบของวิธีการบริหารในแต่ละด้าน รวมทั้งมีแนวทาง และตัวชี้วัดที่ชัดเจนที่ทำให้โรงเรียนขนาดเล็กสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม นำไปสู่ การบริหารจัดการให้ผู้เรียนมีคุณภาพ ประสบผลสำเร็จจากการใช้แหล่งเรียนรู้

คำถามของการวิจัย

1. องค์ประกอบและแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นอย่างไร
2. รูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีลักษณะเป็นอย่างไร
3. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับใด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

วัตถุประสงค์หลัก

เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียน ขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

วัตถุประสงค์เฉพาะ

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ได้รูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก นำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. โรงเรียนขนาดเล็ก ได้ข้อมูลและแนวทางในการนำรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน นำไปประยุกต์ใช้เพื่อการส่งเสริมและสนับสนุนการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และบริหารคุณภาพผู้เรียนได้ตรงตามเป้าหมายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ได้ข้อมูลและแนวทางในการนำรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน นำไปประยุกต์ใช้เพื่อการส่งเสริมและสนับสนุนการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และบริหารคุณภาพผู้เรียนได้ตรงตามเป้าหมายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัย เรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากการสังเคราะห์เอกสารและการสัมภาษณ์ ดังนี้

ขั้นที่ 1.1 การศึกษาองค์ประกอบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการสังเคราะห์เอกสาร

1. เนื้อหา

การศึกษาองค์ประกอบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 1) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ 2) ประเภทของแหล่งเรียนรู้ 3) กระบวนการบริหารแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน 4) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ 5) คุณภาพผู้เรียน

2. แหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูล ได้แก่ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับองค์ประกอบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ และการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนโรงเรียนขนาดเล็ก

3. ประเด็นที่ศึกษา

ประเด็นที่ศึกษา องค์ประกอบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนโรงเรียนขนาดเล็ก ได้แก่ 1) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ 2) ประเภทของแหล่งเรียนรู้ 3) กระบวนการบริหารแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน 4) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ 5) คุณภาพผู้เรียน

ขั้นที่ 1.2 การศึกษาแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

1. เนื้อหา

การศึกษาองค์ประกอบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 1) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ 2) ประเภทของแหล่งเรียนรู้ 3) กระบวนการบริหารแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน 4) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ 5) คุณภาพผู้เรียน

2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษาหรือมีความรู้ความสามารถที่เชี่ยวชาญทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 5 คน ผู้วิจัยได้กำหนดคุณสมบัติของผู้ทรงคุณวุฒิ ไว้ดังนี้

2.1 เป็นอาจารย์ระดับอุดมศึกษาที่มีความรู้ในการบริหารการศึกษา จำนวน 1 คน

2.2 เป็นรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาที่มีผลงานในการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 1 คน

2.3 เป็นผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ที่มีประสบการณ์ในการบริหารแหล่งเรียนรู้จนประสบความสำเร็จ จำนวน 3 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ แนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขั้นที่ 1.3 การศึกษาแนวทางการบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการศึกษาโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดีที่สุด (Best Practice)

1. เนื้อหา

การศึกษาองค์ประกอบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 1) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ 2) ประเภทของแหล่งเรียนรู้ 3) กระบวนการบริหารแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน 4) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ 5) คุณภาพผู้เรียน

2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จำนวน 3 โรงเรียน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) ตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยมีบริบทของโรงเรียน ดังนี้

2.1 โรงเรียนขนาดเล็ก ที่มีความสำเร็จในการผลิตนักเรียน หรือ โรงเรียนขนาดเล็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการประเมินคุณภาพระดับชาติ (NT, O-NET) เท่ากับหรือสูงกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศ

2.2 โรงเรียนขนาดเล็ก ที่ผ่านการประเมินจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.)

2.3 โรงเรียนขนาดเล็กที่มีลักษณะดีเด่น ได้รับการประกาศเกียรติคุณในด้านต่างๆ เช่น เป็นแหล่งสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ เป็นโรงเรียนที่มีความเป็นเลิศด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่ผู้เรียน หรือเป็นโรงเรียนที่ใช้แหล่งเรียนรู้จากการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ระบบทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV)

3. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ แนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขั้นที่ 2.1 การยกย่องรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.1.1 ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการศึกษาองค์ประกอบและแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก ในขั้นตอนที่ 1 มายกย่องรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.1.2 ผู้วิจัยนำร่างรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สร้างขึ้น เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสมและการใช้ภาษา

2.1.3 ผู้วิจัยนำข้อเสนอแนะจากอาจารย์ที่ปรึกษาไปดำเนินการปรับปรุงแก้ไขจัดทำเป็นร่างรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขั้นที่ 2.2 การตรวจสอบร่างรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. เนื้อหา

การนำร่างรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 5 องค์ประกอบ ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ องค์ประกอบที่ 2 ประเภทของแหล่งเรียนรู้ องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการบริหารแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน องค์ประกอบที่ 4 การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ และองค์ประกอบที่ 5 คุณภาพผู้เรียน มาตรวจสอบความเหมาะสมจากผู้ทรงคุณวุฒิ

2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการบริหาร การศึกษา หรือมีความรู้ความเชี่ยวชาญทางการบริหารสถานศึกษา โดยใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จำแนกเป็น 3 กลุ่ม จำนวน 9 คน จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ผู้วิจัยได้กำหนดคุณสมบัติของผู้ทรงคุณวุฒิ ไว้ดังนี้

กลุ่มที่ 1 เป็นอาจารย์ระดับอุดมศึกษาที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญด้านการบริหารสถานศึกษา จำนวน 2 คน

กลุ่มที่ 2 เป็นผู้บริหารโรงเรียนคุณภาพ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 3 คน

กลุ่มที่ 3 เป็นหรือเคยเป็นผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก ที่มีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาเอกสาขาการบริหารการศึกษา หรือมีผลงานและมีประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา จำนวน 4 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. เนื้อหา

การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

2.1 ประชากร ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ประกอบด้วย จังหวัดอุตรดิตถ์ จังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดอุทัยธานี จังหวัดกำแพงเพชร จังหวัดตาก จังหวัดสุโขทัย จังหวัดพิษณุโลก จังหวัดพิจิตร และจังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 1,745 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง จำนวน 317 คน จาก 317 โรงเรียน ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยการเปิดตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, n.d. อ้างอิงในบุญชม ศรีสะอาด, 2560, น. 43) โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามสัดส่วนโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง จำนวน 9 จังหวัด

3. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. รูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง โครงสร้างและความสัมพันธ์ของ องค์ประกอบต่างๆ ในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่

1.1 องค์ประกอบที่ 1 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ในโรงเรียน ขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย

1.1.1 ผู้อำนวยการสถานศึกษา หมายถึง ผู้มีบทบาทในการกำหนดนโยบาย การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ เป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลงทางวิชาการ เพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ในโรงเรียนและนอกโรงเรียนให้มีคุณภาพ เป็นผู้อำนวยการความสะดวก สนับสนุนงบประมาณ จัดหา ใช้จ่ายจากแหล่งต่างๆ สนับสนุนให้เกิดแหล่งเรียนรู้ทางด้านกายภาพ สนับสนุนให้บุคลากรมีส่วนร่วม ประสานความร่วมมือจากเครือข่ายภายในและภายนอกโรงเรียนในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้

1.1.2 ครูผู้สอน หมายถึง ผู้มีบทบาทในการวางแผนการจัดการเรียนการสอน โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในรายวิชาที่รับผิดชอบ สำรวจ จัดสร้างสภาพแวดล้อม ซ่อม/บำรุง/ดูแลรักษา แหล่งเรียนรู้ ให้อยู่ในสภาพที่พร้อม มีความปลอดภัยสำหรับการใช้งาน จัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียน เป็นสำคัญตามศักยภาพและความสามารถของผู้เรียน กระตุ้นการเรียนรู้ผู้เรียนให้มีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ จากการศึกษาข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยคำนึงถึงความสนใจและ ความต้องการของผู้เรียน

1.1.3 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง ผู้มีบทบาทในการส่งเสริม สนับสนุน จัดสร้างแหล่งเรียนรู้ ให้ความร่วมมือ กำกับ ติดตาม ดูแล ประเมินผลการจัดการเรียนรู้จาก การใช้แหล่งเรียนรู้ พร้อมให้คำชี้แนะช่วยเหลือ ให้คำปรึกษา ให้การสนับสนุนปัจจัยที่เป็นทุนทรัพย์ อุปกรณ์สื่อการเรียนรู้ แรงงานและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ สนับสนุนให้โรงเรียนใช้แหล่งเรียนรู้ ภายนอก จัดหาวิทยากรท้องถิ่นที่มีความสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ในโรงเรียน

1.1.4 ผู้ทรงความรู้ในท้องถิ่น หมายถึง ผู้มีบทบาทในการสนับสนุน ให้ความรู้ ให้คำปรึกษาแก่ผู้บริหารและครูในภูมิภาคความรู้ที่ตนมี ร่วมเป็นวิทยากร ถ่ายทอดภูมิปัญญาแก่ผู้เรียน อำนวยความสะดวกเมื่อผู้เรียนใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นสำหรับการศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลในท้องถิ่น

1.2 องค์ประกอบที่ 2 ประเภทของแหล่งเรียนรู้ ประกอบด้วย

1.2.1 แหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน หมายถึง แหล่งเรียนรู้ที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกัน สร้างขึ้นในโรงเรียน และศูนย์การเรียนรู้ในโรงเรียน

1.2.2 แหล่งเรียนรู้ภายนอกโรงเรียน หมายถึง แหล่งเรียนรู้ตามธรรมชาติ แหล่งเรียนรู้ที่มีชีวิต แหล่งเรียนรู้ที่ไม่มีชีวิต และแหล่งเรียนรู้ที่เป็นปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ รวมถึงแหล่งเรียนรู้ด้านขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อในท้องถิ่น

1.2.3 แหล่งเรียนรู้ออนไลน์ หมายถึง แหล่งเรียนรู้วิชาการ แหล่งเรียนรู้ประเภทสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี การสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์

1.3 องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการบริหารแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ประกอบด้วย

1.3.1 การวางแผนบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ หมายถึง ผู้บริหารและครูร่วมกัน วิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคของการบริหารห้องเรียน ประชุมร่วมกันเพื่อสร้างความเข้าใจให้มีความสำคัญในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด กำหนดนโยบายให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมวางแผนบูรณาการการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนกับหน่วยการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ ร่วมกันสำรวจความต้องการแหล่งเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั้งในสถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น ในเขตพื้นที่การศึกษา และแต่งตั้งคณะกรรมการประสานความร่วมมือทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้

1.3.2 การดำเนินงานการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ หมายถึง ผู้บริหารส่งเสริมและสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ และการปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ โดยให้ครูจัดระบบข้อมูลสารสนเทศและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เพื่อส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ ผสมผสานกับการนำเทคโนโลยีมาใช้ในกระบวนการเรียนการสอน จัดการชั้นเรียนเพื่อส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ โดยใช้เทคนิค ทักษะการสอน นวัตกรรมการเรียนการสอน สร้างกฎระเบียบวินัยร่วมกันระหว่างครูกับ ผู้เรียน จัดทำข้อมูลสารสนเทศ ใช้สื่อและอุปกรณ์ที่ตรงตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียน ผู้บริหารส่งเสริมบุคลากรให้ได้รับการอบรม สัมมนา ศึกษาดูงาน อบรมการใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลที่หลากหลาย สนับสนุนให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน

1.3.3 การตรวจสอบ ทบทวนและกำกับติดตามการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ หมายถึง ผู้บริหารแต่งตั้งผู้มีความรู้ความเข้าใจในการกำกับ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งระยะก่อนใช้ ระหว่างใช้ และหลังใช้แหล่งเรียนรู้ ร่วมกับครูกำหนดปฏิทิน รูปแบบ และวิธีการในการประเมินผลลัพธ์จากการใช้แหล่งเรียนรู้ โดยเข้าร่วมสังเกตการณ์ ติดตาม รายงานผล สอบถามถึงปัญหาอุปสรรคต่างๆ ในการดำเนินการ แล้วนำผลที่ได้จากการใช้แหล่งเรียนรู้มาวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงพัฒนางาน

1.3.4 การสรุป ปรับปรุงแก้ไขการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ หมายถึง ครูผู้จัดกิจกรรมการใช้แหล่งเรียนรู้รายงานผลการดำเนินงานและสรุปผลเมื่อสิ้นสุดโครงการ แล้วนำผลการเรียนรู้มาวิเคราะห์เพื่อนำข้อมูลมาจัดลำดับความสำคัญในการแก้ปัญหาและพัฒนาผู้เรียน โดยผู้มี

ส่วนเกี่ยวข้อง จัดประชุมร่วมกันเพื่อกำหนดแนวทางการแก้ไขและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาที่เหมาะสมกับหลักสูตรสถานศึกษา ครูจัดทำข้อมูลในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายประชาสัมพันธ์การใช้แหล่งเรียนรู้ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

1.4 องค์ประกอบที่ 4 การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ประกอบด้วย

1.4.1 การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ หมายถึง การให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในรายวิชา ร่วมกิจกรรม ร่วมแสดงความคิดเห็น ความต้องการ เสนอเรื่องที่ยากเรียน และวัดประเมินผลวิธีให้คะแนนตนเองตามความถนัด ความสนใจ ให้ผู้เรียนมีวิธีการแสวงหาความรู้ร่วมกับเพื่อนในชั้นเรียน ได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง และผู้เรียนมีส่วนในการช่วยประชาสัมพันธ์ ช่วยกันดูแลรักษาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและเครือข่าย

1.4.2 การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ หมายถึง การสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนให้มีความเอื้อเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ระหว่างเพื่อนนักเรียนด้วยกัน นักเรียนสามารถซักถามหรือขอคำแนะนำจากครู ครูและนักเรียนเปิดกว้างและยอมรับแนวความคิดใหม่ๆ ครูใช้เทคนิคการสอน นำเทคโนโลยีนวัตกรรมที่เหมาะสมมาใช้ในชั้นเรียน ครูเสริมแรงทางบวกในชั้นเรียน จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ทั้งภายในภายนอกให้สวยงาม มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้ร่วมงาน

1.4.3 การจัดการด้านกายภาพ หมายถึง ผู้บริหารและครูร่วมกันวางแผนจัดทำ จัดซื้อสำรวจข้อมูล สภาพแวดล้อมให้มีสภาพปลอดภัยพร้อมใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้ จัดให้มีสื่อ อุปกรณ์การเรียนที่มีคุณภาพ ทันสมัยและเหมาะสมมาใช้ในการเรียนรู้ มีสถานที่หรือพื้นที่สำหรับจัดแสดงผลงานของผู้เรียน ให้ความสำคัญในการพัฒนาสมรรถนะให้แก่ผู้เรียน

1.4.4 การเสริมสร้างวินัยในชั้นเรียน หมายถึง การเสริมสร้างความรู้และสิทธิของผู้เรียนให้รับบทบาทหน้าที่ในชั้นเรียน เสริมสร้างให้ผู้เรียนมีความเป็นผู้นำ ผู้ตาม กระตือรือร้นในการเรียน มีการจัดการชั้นเรียนด้านจิตวิทยาให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อสิ่งที่มีคุณค่า มีความรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของตนเองต่อสังคม รู้จักอนุรักษ์ทรัพยากรที่สร้างขึ้นในโรงเรียน รู้จักการรอคอยเมื่อมีการเข้าใช้แหล่งเรียนรู้พร้อมๆ กัน และสร้างกฎระเบียบร่วมกันระหว่างครูกับผู้เรียนให้มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเชิงบวกในขณะที่มีการจัดการเรียนการสอน

1.4.5 การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในชั้นเรียน หมายถึง การวางแผน กำหนดนโยบาย อำนวยความสะดวก เพื่อใช้แหล่งเรียนรู้ของครูผู้สอน การสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างครู นักเรียน ผู้ปกครอง การตรวจสอบ ทบทวน กำกับติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ และสรุป รายงานผล การสร้างและปรับปรุงพัฒนาการใช้แหล่งเรียนรู้

1.4.6 การส่งเสริมความเข้าใจในการใช้แหล่งเรียนรู้ในชั้นเรียน หมายถึง การส่งเสริมความรู้ความเข้าใจทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ครูเป็นผู้แนะนำ ให้คำปรึกษา เสริมทักษะที่จำเป็นให้ผู้เรียน ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจด้านกฎหมาย ปรับกระบวนการทัศนคติ

ในการเรียนการสอน ส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านโปรแกรมทางสื่อออนไลน์ ส่งเสริมให้มียุทธศาสตร์ความรู้เชิงวิทยาศาสตร์ มีหลักเหตุผลให้แก่ผู้เรียน ครูมีความพร้อมในการใช้เครื่องมือสื่อสารที่ปรับปรุงความรู้ใหม่ตลอดเวลา และส่งเสริมให้มีความตระหนักเรื่องความปลอดภัยในการใช้สื่อเทคโนโลยี

1.4.7 การพัฒนาครูให้มีความพร้อมในการใช้แหล่งเรียนรู้ หมายถึง ผู้บริหารสร้างความรู้ความเข้าใจ ความตระหนัก ให้ครูเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ โดยให้ครูเข้ารับการพัฒนาผ่านกระบวนการชุมชนเรียนรู้สู่มืออาชีพ (PLC) การศึกษาดูงาน การประชุมเชิงปฏิบัติการ และการนิเทศ ติดตาม ให้คำแนะนำ เสริมกำลังใจ สร้างคุณค่า ยกย่องเชิดชูเกียรติให้ครูเกิดความภาคภูมิใจ

1.4.8 การพัฒนาครูด้านสมรรถนะการใช้แหล่งเรียนรู้ดิจิทัล หมายถึง ผู้บริหารส่งเสริมสนับสนุนให้ครูอบรมพัฒนาเชิงปฏิบัติการ ได้ปฏิบัติจริงในการใช้แหล่งเรียนรู้ดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง เนื้อหาในการอบรมพัฒนามีความหลากหลาย เหมาะสมและเข้ากับยุคสมัย นำแผนพัฒนาสมรรถนะครูด้านดิจิทัลบรรจุในแผนพัฒนาบุคลากรประจำปี กำหนดเป็นนโยบายส่วนราชการ ในการพัฒนาทักษะการบูรณาการ และผู้บริหารสร้างความตระหนักรับรู้ให้กับครูในการนำเครื่องมืออุปกรณ์เทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

1.5 องค์ประกอบที่ 5 คุณภาพผู้เรียน ประกอบด้วย

1.5.1 ผู้เรียนมีสุขภาวะที่ดีและมีสุนทรียภาพในชีวิต หมายถึง ผู้เรียนมีสุขนิสัยที่ดีในการปฏิบัติตน มีทักษะชีวิต สามารถค้นหาแหล่งเรียนรู้ด้วยตนเอง เห็นคุณค่าในตนเอง มีความมั่นใจ กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและให้เกียรติผู้อื่น สร้างผลงานจากการเข้าร่วมกิจกรรมด้านศิลปะ ดนตรี/นาฏศิลป์ กีฬา/นันทนาการตามจินตนาการ เมื่อได้ศึกษาแหล่งเรียนรู้จากภายในหรือภายนอกโรงเรียน

1.5.2 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และนำค่านิยมดีงามมาใช้จนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ หมายถึง ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตรสถานศึกษา ยอมรับความคิดเห็น กระบวนทัศน์และวัฒนธรรมที่แตกต่างอย่างเข้าใจ มีจิตสาธารณะ สำนึกความเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลก ตระหนัก รู้คุณค่า ร่วมอนุรักษ์พัฒนาสิ่งแวดล้อม สามารถนำภูมิปัญญาในท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

1.5.3 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ หมายถึง ผู้เรียนมีทักษะเชิงนวัตกรรม สามารถคิดริเริ่ม คิดสร้างสรรค์ มีทักษะในการอ่าน ฟัง ดู พูด เขียน และตั้งคำถามเพื่อค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมจากแหล่งเรียนรู้และสื่อต่างๆ เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มให้ความร่วมมือ มีภาวะผู้นำ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อการเรียนรู้ระหว่างกัน มีทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เข้าถึงความรู้ รู้เท่าทันสื่อ ประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม และมีทักษะในการสื่อสารด้วยหลักเหตุผล ความถูกต้อง โดยคำนึงถึงประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

1.5.4 ผู้เรียนมีทักษะในการคิดแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล หมายถึง ผู้เรียนมีทักษะในการดำรงชีวิต อยู่ในภาวะเบียดและปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมอย่างเป็นธรรมชาติ รู้จักฝึกฝนตนเองให้เป็นที่ยอมรับในสังคม มีทักษะในการเลือกแนวทางแก้ปัญหาที่หลากหลาย มีกระบวนการคิดกำหนดเป้าหมาย คาดการณ์ ตัดสินใจ แก้ปัญหาโดยมีเหตุผลประกอบ สามารถสรุปความคิดจากเรื่องที่อ่าน ฟัง ดู และสื่อสาร โดยการพูดหรือเขียนตามความคิดของตนเองเมื่อได้ศึกษาจากแหล่งเรียนรู้

1.5.5 ผู้เรียนมีสมรรถนะตรงตามหลักสูตร และผ่านเกณฑ์มาตรฐาน หมายถึง ผู้เรียนมีสมรรถนะตามหลักสูตรสถานศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยอยู่ในระดับผ่านเกณฑ์ ผลการประเมินการอ่าน การเขียน การคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดคำนวณ เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด

2. โรงเรียนขนาดเล็ก หมายถึง โรงเรียนที่มีนักเรียนทั้งหมดไม่เกิน 120 คน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. แหล่งเรียนรู้ หมายถึง แหล่งข้อมูลทั้งมวลภายในและภายนอกโรงเรียนที่จัดเตรียมให้ผู้เรียนได้เข้าไปศึกษาค้นคว้าอย่างเพียงพอ สามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง หรือเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มจนเกิดกระบวนการเรียนรู้และสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง

4. องค์ประกอบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก ตามประเด็นที่ศึกษา ได้แก่ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ประเภทของแหล่งเรียนรู้ กระบวนการบริหารแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ และคุณภาพผู้เรียน

5. แนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง วิธีการในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็กโดยใช้หลักการบริหารตามองค์ประกอบ คือ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ประเภทของแหล่งเรียนรู้ กระบวนการบริหารแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ และคุณภาพผู้เรียน

6. ความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ เกี่ยวกับความสอดคล้อง และความถูกต้องเหมาะสมตามแนวคิด ทฤษฎี รายละเอียดของรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

7. ความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน
ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง ความคิดเห็น
ของกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้อง
กับสถานศึกษา ที่มีต่อการนำรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน
ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีความสอดคล้องกับ
สภาพความเป็นจริง เหมาะสมกับสภาพบริบท ยอมรับและนำไปปฏิบัติเห็นผลได้อย่างชัดเจน

8. ความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพ
ผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง
ความคิดเห็นของกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับสำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และกลุ่มบุคคล
ที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ที่มีต่อการนำรูปแบบการพัฒนาคุณภาพไปใช้แล้วสามารถสร้างและเพิ่ม
แนวทางการพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กได้



บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

รูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด หลักการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตามลำดับดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา
 - 1.1 ความหมายของการบริหารสถานศึกษา
 - 1.2 ความสำคัญของการบริหารสถานศึกษา
 - 1.3 ขอบข่ายของการบริหารสถานศึกษา
2. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้
 - 2.1 ความหมายของแหล่งเรียนรู้
 - 2.2 ความสำคัญของแหล่งเรียนรู้
 - 2.3 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้
 - 2.4 ประเภทของแหล่งเรียนรู้
 - 2.5 กระบวนการบริหารแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน
 - 2.6 การพัฒนาแหล่งเรียนรู้
3. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก
 - 3.1 ขอบข่ายและภารกิจของโรงเรียนขนาดเล็ก
 - 3.2 ข้อมูลและสภาพแวดล้อมของโรงเรียนขนาดเล็ก
 - 3.3 ความหมายของคุณภาพผู้เรียน
 - 3.4 คุณภาพผู้เรียน
4. แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบและการพัฒนารูปแบบ
 - 4.1 ความหมายของรูปแบบ
 - 4.2 ประเภทของรูปแบบ
 - 4.3 องค์ประกอบของรูปแบบ
 - 4.4 ลักษณะของรูปแบบที่ดี
 - 4.5 การตรวจสอบรูปแบบ
 - 4.6 การสร้างและการพัฒนารูปแบบ

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

6. กรอบแนวคิดการวิจัย

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา

ความหมายของการบริหารสถานศึกษา

การบริหารสถานศึกษา เป็นขบวนการที่มีความสำคัญต่อการจัดการศึกษา ผู้วิจัยได้รวบรวมแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษา จากนักวิชาการและนักการศึกษาที่ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับความหมายของการบริหารไว้ ดังนี้

ธีรชัย เปล่งชัย (2566, น. 859) ได้กล่าวไว้ว่า การบริหารสถานศึกษาเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ซึ่ง ผู้บริหารทุกคนควรมี คือ มีความน่าเชื่อถือ สามารถเป็นที่พึ่งพาและเป็นที่ปรึกษาให้กับเพื่อนร่วมงานได้ มีความรู้ ความเข้าใจในบริบทและนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม เพื่อให้องค์กรสามารถปฏิบัติงานได้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารงานบุคคล ผู้บริหารควรมีการจัดหาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถและตรงกับสายงานที่เรียนจบมาสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี

ธีรศักดิ์ อูปโมยอธัชชัย (2563, น. 29) ได้กล่าวไว้ว่า การบริหาร หมายถึง กระบวนการทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือของบุคคลและกลุ่มผู้บริหารเป็นผู้ที่ต้องรับผิดชอบต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวของงานที่เกิดขึ้น รวมทั้งการบริหารยังเป็นศาสตร์ที่มีวิทยาการสามารถเรียนรู้ได้และเป็นการดำเนินงานที่มีลักษณะเกี่ยวกับการปฏิบัติการประยุกต์ศาสตร์ต่างๆ เพื่อมาใช้ในการบริหาร

สุนันท์ รุ่งอรุณแสงทอง (2561, น. 26) ได้ให้ความหมายของการบริหารสถานศึกษา คือ กระบวนการดำเนินงานต่างๆ ในการจัดกิจกรรมภายในสถานศึกษาโดยมีแบบแผน วิธีการและขั้นตอนในการปฏิบัติงานไว้อย่างมีระบบและบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความสามารถ มีทักษะมีคุณธรรมและนำไปปฏิบัติในการดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุข ผู้บริหาร ครู และผู้ที่เกี่ยวข้องดำเนินการร่วมกัน โดยอาศัยทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาให้ได้มากที่สุด ให้เป็นไปด้วยความถูกต้องเหมาะสมมีประสิทธิภาพตามมาตรฐานที่กำหนด

จิตรจรรุญ ทรวงวิทยา (2561, น. 54-55) ได้ให้ความหมายการบริหารสถานศึกษา คือ การดำเนินงานทุกอย่างในโรงเรียนให้เป็นที่ไปตามจุดมุ่งหมายการศึกษาหรือจุดมุ่งหมายของหลักสูตรคือ ให้นักเรียนมีสุขภาพดี มีคุณธรรมและเป็นพลเมืองที่ดี สามารถใช้ประโยชน์จากวิชาที่เรียนที่มีความสำคัญเกี่ยวกับเศรษฐกิจและมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมตามขอบข่ายของการบริหารสถานศึกษาแนวปฏิรูปการศึกษา และตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2542 แก่ไข

เพิ่มเติม พ.ศ. 2545 ที่ได้มีข้อกำหนดให้กระจายอำนาจการบริหารและการตัดสินใจไปให้หน่วยงานระดับปฏิบัติงาน อันได้แก่ โรงเรียนและเขตพื้นที่การศึกษาให้มากที่สุด โดยส่วนกลางทำหน้าที่กำหนดนโยบาย วางแผนการจัดสรรงบประมาณ การกำหนดและประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา เป็นประการสำคัญ ได้แก่ 1) การบริหารงานวิชาการ 2) การบริหารงบประมาณและการเงิน 3) การบริหารบุคคล 4) การบริหารงานทั่วไป ตามทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา คือ ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ (Human Skills) ทักษะด้านเทคนิควิธี (Technical Skills) และทักษะด้านความคิดรวบยอด (Conceptual Skills)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551, น. 18) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การที่ผู้บริหารสามารถกำหนดเป้าหมายในการจัดการศึกษาของโรงเรียนได้อย่างเด่นชัด เป็นรูปธรรมและมีความเป็นไปได้อย่างชัดเจน ซึ่งต้องใช้ความพยายามต่างๆ ในการจัดสรรทรัพยากรต่างๆ ได้แก่ คน เงิน วัสดุ สิ่งของ การประเมินผลและการจัดการให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรและนักเรียนมีคุณภาพ อันพึงประสงค์ของสังคม

สรุปได้ว่า ความหมายของการบริหารสถานศึกษา เป็นกระบวนการทำงานให้สำเร็จ โดยต้องอาศัยกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา การบริหารกิจกรรมและดำเนินการทุกอย่างของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ในสังคมนั้น โดยนำประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนรู้ไปพัฒนาชีวิต และสามารถอยู่ในสังคม ร่วมกันได้อย่างมีความสุข กระบวนการดำเนินงานต่างๆ ภายในสถานศึกษามีแบบแผน วิธีการและขั้นตอนในการปฏิบัติงานอย่างมีระบบและบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความสามารถ มีทักษะ มีคุณธรรมและนำไปปฏิบัติในการดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุข ผู้บริหาร ครู และผู้ที่เกี่ยวข้องดำเนินการร่วมกันโดยอาศัยทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาให้ได้มากที่สุด

ความสำคัญของการบริหารสถานศึกษา

การบริหารการศึกษามีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาซึ่งการบริหารที่มีประสิทธิภาพจะส่งผลให้สถานศึกษาดำเนินงานได้บรรลุตามเป้าหมายได้ นักวิชาการได้นำเสนอ ความหมาย และความสำคัญของการบริหารการศึกษาไว้ ดังนี้

ครุฑชิต มาลัยวงศ์ (2557, น. 9) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษามีความสำคัญมาก เพราะ การศึกษาของเยาวชนจะทำให้ประเทศเจริญรุ่งเรือง หรือจะทำให้คนในประเทศแข่งขันกับคนในประเทศอื่นๆ ได้ดีหรือไม่ ขึ้นอยู่กับการบริหารสถานศึกษา หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ ขึ้นอยู่กับผู้บริหาร การศึกษาของบ้านเมืองนั่นเอง หากประเทศใดได้นักบริหารการศึกษาที่มีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริง มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มีความเข้าใจงานด้านการศึกษา และผลกระทบของการศึกษาต่อความก้าวหน้าของประชาชนและประเทศชาติแล้ว ประเทศนั้นก็จะมีความรุ่งเรืองในทุกๆ ทาง

ในทางตรงกันข้าม หากประเทศใดไม่มีนักบริหารการศึกษาที่เก่ง และทำงานโดยกำหนดเอาความก้าวหน้าและความรุ่งเรืองของประเทศชาติเป็นธงชัยแล้ว ก็ยากที่ประเทศนั้นจะรุ่งเรืองได้

วันวิสา ยังช่วย (2556) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา มีส่วนช่วยในการประสานงานให้บุคคลในสถานศึกษา ปฏิบัติงานร่วมมือกันให้เป็นไปได้ด้วยดี ตลอดจนทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องทางด้านการศึกษาดำเนินงานได้อย่างมีคุณภาพและตรงจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่กำหนดไว้

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2555, น. 8 อ้างอิงใน วรณิกา อภัยภักดิ์, 2561, น. 21) กล่าวว่า การบริหารเป็นภารกิจหลักของผู้บริหารที่ต้องกำหนดแบบแผน วิธีและขั้นตอนต่างๆ ในการปฏิบัติงานไว้อย่างมีระบบ เพราะถ้าระบบบริหารงานไม่ดีจะกระทบกระเทือนต่อส่วนอื่นๆ ของหน่วยงาน นักบริหารที่ดีต้องรู้จักเลือกวิธีการบริหารที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ เพื่อที่จะให้งานได้บรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้ การบริหารงานนั้นจะต้องใช้ศาสตร์และศิลป์ทุกประการ เพราะการดำเนินการต่างๆ มิใช่เพียงแต่กิจกรรมที่ผู้บริหารจะกระทำเพียงลำพังคนเดียว แต่ยังมีเพื่อนร่วมงานอีกหลายคนที่มีส่วนทำให้งานนั้นประสบความสำเร็จ ผู้ช่วยงานแต่ละคนมีความแตกต่างกันทั้งในด้านสติปัญญาความสามารถ ความถนัดและความต้องการที่ไม่เหมือนกัน จึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารที่จะนำเทคนิควิธีและกระบวนการการบริหารที่เหมาะสมมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายขององค์การ

ปรีชญา เวสารัชช์ (2554, น. 39) กล่าวว่า ความสำคัญของการบริหารสถานศึกษาเป็นการจัดการที่มีระบบและดำเนินการอย่างต่อเนื่อง มีบุคคลและหน่วยงานที่รับผิดชอบเข้าร่วมดำเนินการ มีรูปแบบ ขั้นตอน กติกา และวิธีดำเนินการ มีทรัพยากรสนับสนุน และมีกระบวนการประเมินผลการศึกษาเที่ยงตรงและเชื่อถือได้ ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพของผลผลิตทางการศึกษา ความเจริญก้าวหน้าของสังคมและประเทศชาติ

สรุปความสำคัญของการบริหารสถานศึกษา เป็นภารกิจหลักของผู้บริหารที่ต้องกำหนดแบบแผน วิธีและขั้นตอนต่างๆ ในการปฏิบัติงานไว้อย่างมีระบบ มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อคุณภาพผู้เรียน ซึ่งเป็นผลผลิตทางการศึกษาในการพัฒนาประเทศ เป็นสิ่งสำคัญต่อความก้าวหน้าและความสำเร็จของสถานศึกษาตามที่วัตถุประสงค์วางไว้

ขอบข่ายของการบริหารสถานศึกษา

ตามกฎกระทรวงซึ่งกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ.2550 อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 5 และมาตรา 39 วรรคสองแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้ “ให้ปลัดกระทรวงศึกษาธิการหรือเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานพิจารณาดำเนินการ

กระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาในด้านวิชาการด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไปไปยังคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือสถานศึกษาในอำนาจหน้าที่ของตน แล้วแต่กรณีในเรื่องดังต่อไปนี้” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551, น. 28 – 103)

ด้านการบริหารงานวิชาการ มีภาระหน้าที่ 17 อย่างด้วยกัน ได้แก่

1. การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น
2. การวางแผนงานด้านวิชาการ
3. การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา
4. การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา
5. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
6. การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน
7. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา
8. การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้
9. การนิเทศการศึกษา
10. การแนะแนว
11. การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา
12. การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ
13. การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น
14. การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุว องค์กร หน่วยงานสถาน

ประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

15. การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา
16. การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา
17. การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

ด้านการบริหารงานงบประมาณ มีภาระหน้าที่ 22 อย่างด้วยกัน ได้แก่

1. การจัดทำแผนงบประมาณและคำขอตั้งงบประมาณเพื่อเสนอต่อปลัดกระทรวงศึกษาธิการ หรือเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แล้วแต่กรณี
2. การจัดทำแผนปฏิบัติการใช้จ่ายเงินตามที่ได้รับจัดสรรงบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยตรง
3. การอนุมัติการใช้จ่ายงบประมาณที่ได้รับจัดสรร
4. การขอโอนและการขอเปลี่ยนแปลงงบประมาณ
5. การรายงานผลการเบิกจ่ายงบประมาณ

6. การตรวจสอบติดตามและรายงานการใช้งบประมาณ
7. การตรวจสอบติดตามและรายงานการใช้ผลผลิตจากงบประมาณ
8. การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา
9. การปฏิบัติงานอื่นใดตามที่ได้รับมอบหมายเกี่ยวกับกองทุนเพื่อการศึกษา
10. การบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษา
11. การวางแผนพัสดุ
12. การกำหนดรูปแบบรายการ หรือคุณลักษณะเฉพาะของครุภัณฑ์ หรือสิ่งก่อสร้างที่ใช้เงินงบประมาณเพื่อเสนอต่อปลัดกระทรวงศึกษาธิการหรือเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานแล้วแต่กรณี

13. การพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการจัดทำและจัดหาพัสดุ
14. การจัดหาพัสดุ
15. การควบคุมดูแล บำรุงรักษาและจำหน่ายพัสดุ
16. การจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สิน
17. การเบิกเงินจากคลัง
18. การรับเงิน การเก็บรักษาเงิน และการจ่ายเงิน
19. การนำเงินส่งคลัง
20. การจัดทำบัญชีการเงิน
21. การจัดทำรายงานทางการเงินและงบการเงิน
22. การจัดทำหรือจัดหาแบบพิมพ์บัญชี ทะเบียน และรายงาน

ด้านการบริหารงานบุคคล มีภาระหน้าที่ 20 อย่างด้วยกัน ได้แก่

1. การวางแผนอัตรากำลัง
2. การจัดสรรอัตรากำลังข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
3. การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง
4. การเปลี่ยนตำแหน่งให้สูงขึ้น การย้ายข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
5. การดำเนินการเกี่ยวกับการเลื่อนขั้นเงินเดือน
6. การลาทุกประเภท
7. การประเมินผลการปฏิบัติงาน
8. การดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ
9. การสั่งพักราชการและการสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน
10. การรายงานการดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ
11. การอุทธรณ์และการร้องทุกข์

12. การออกจากราชการ
13. การจัดระบบและการจัดทำทะเบียนประวัติ
14. การจัดทำบัญชีรายชื่อและให้ความเห็นเกี่ยวกับการเสนอขอพระราชทาน

เครื่องราชอิสริยาภรณ์

15. การส่งเสริมการประเมินวิทยฐานะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
16. การส่งเสริมและยกย่องเชิดชูเกียรติ
17. การส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพ
18. การส่งเสริมวินัย คุณธรรมและจริยธรรมสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทาง

การศึกษา

19. การริเริ่มส่งเสริมการขอรับใบอนุญาต
20. การพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา การดำเนินการที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

ด้านการบริหารงานทั่วไป มีภาระหน้าที่ 21 อย่างด้วยกัน ได้แก่

1. การพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ
2. การประสานงานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา
3. การวางแผนการบริหารงานการศึกษา
4. งานวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายและแผน
5. การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร
6. การพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงาน
7. งานเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
8. การดำเนินงานธุรการ
9. การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม
10. การจัดทำสำมะโนผู้เรียน
11. การรับนักเรียน
12. การเสนอความเห็นเกี่ยวกับเรื่องการจัดตั้ง ยุบ รวมหรือเลิกสถานศึกษา
13. การประสานการจัดการศึกษาในระบบ นอกระบบและตามอัธยาศัย
14. การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา
15. การทัศนศึกษา
16. งานกิจการนักเรียน
17. การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา

18. การส่งเสริม สนับสนุนและประสานการจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงานและสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา

19. งานประสานราชการกับส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น การรายงานผลการปฏิบัติงาน

20. การจัดระบบการควบคุมภายในหน่วยงาน

21. แนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการลงโทษนักเรียน

การกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา

ให้คำนึงถึงหลักการ ดังต่อไปนี้

1. ความพร้อมและความเหมาะสมในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการเขตพื้นที่ การศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ที่จะสามารถรับผิดชอบดำเนินการตาม ขีดความสามารถได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ความสอดคล้องกับกฎหมาย กฎ ระเบียบ ประกาศหรือมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องกับ เรื่องที่จะกระจายอำนาจ

3. ความเป็นเอกภาพด้านมาตรฐานและนโยบายด้านการศึกษา

4. ความเป็นอิสระและความคล่องตัวในการบริหารและการจัดการศึกษา

5. มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน และผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่

6. มุ่งให้เกิดผลสำเร็จแก่สถานศึกษา โดยเน้นการกระจายอำนาจให้แก่สถานศึกษาให้มากที่สุด เพื่อให้สถานศึกษานั้นมีความเข้มแข็งและความคล่องตัว

7. เพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพให้แก่สถานศึกษา

8. เพื่อให้ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินการเป็นผู้ตัดสินใจในเรื่องนั้นๆ โดยตรง

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ห้องเรียนเป็นฐาน (การเรียนรู้ในชั้นเรียน) เป็นหนึ่งใน กระบวนการเรียนการสอนที่จะนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ตั้งไว้ แต่เพียง การบรรยาย อธิบาย หรือการจัดกิจกรรมผ่านสื่อการเรียนการสอนในชั้นเรียนอย่างเดียวนั้น อาจไม่ เพียงพอที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้รับรู้ได้สัมผัสเกิดประสบการณ์ตรงจากสถานการณ์หรือพื้นที่จริง นำไปสู่ การวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภายนอก ห้องเรียนหรือการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ จึงเป็นทางเลือกในการพัฒนาการเรียนการสอน ในทุกรายวิชา เพราะการจัดกิจกรรมการเรียนที่หลากหลายทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนย่อมจะ ทำให้นักเรียนได้รับประโยชน์สูงสุด

ความหมายของแหล่งเรียนรู้

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และ พ.ศ. 2553 ได้ให้ความหมายของแหล่งเรียนรู้ไว้ว่า หมายถึง “แหล่ง” หรือ “ที่รวม” ซึ่งอาจเป็นสภาพ สถานที่ หรือศูนย์รวมที่ประกอบด้วย ข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ และกิจกรรมที่มีกระบวนการเรียนรู้ หรือกระบวนการเรียนการสอนที่มีรูปแบบแตกต่างจากกระบวนการเรียนการสอนที่มีครูเป็นผู้สอน หรือ ศูนย์การเรียนรู้เป็นการเรียนรู้ที่มีกำหนดเวลาเรียนยืดหยุ่น สอดคล้องกับความต้องการและความพร้อมของผู้เรียน การประเมินและการวัดผลการเรียน มีลักษณะเฉพาะที่สร้างขึ้นให้เหมาะสมกับการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นรูปแบบเดียวกันกับการประเมินผลในชั้นหรือห้องเรียน แหล่งเรียนรู้ตามมาตรา 25 ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การกีฬาและนันทนาการ แหล่งข้อมูลและแหล่งการเรียนรู้อื่น เป็นต้น

สถาบันสังคมศึกษา (2563, น. 13) ได้ให้ความหมายของแหล่งการเรียนรู้ไว้ว่า หมายถึง แหล่งข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ และประสบการณ์ทั้งหลายที่พร้อมให้ผู้เรียนได้เข้าไปศึกษาค้นคว้าเรียนรู้ด้วยตนเองจากการลงมือปฏิบัติ หรือเข้าร่วมกิจกรรมและทำงานร่วมกับผู้อื่นจนเกิดกระบวนการเรียนรู้และสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง แหล่งเรียนรู้อาจเป็นสถานที่ บุคคล ทรัพยากรธรรมชาติ หรือกิจกรรมทางสังคม ประเพณี และความเชื่อ ซึ่งการเรียนรู้นอกห้องเรียนช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข เกิดความสนุกสนาน มีความสนใจที่จะเรียน บรรยากาศการเรียนรู้ในสถานที่แปลกใหม่จะช่วยให้ไม่เกิดความเบื่อหน่าย นอกจากนี้ยังช่วยให้ผู้เรียนได้รับการปลูกฝังให้รักท้องถิ่นของตน มองเห็นคุณค่าและตระหนักถึงปัญหาในท้องถิ่นพร้อมที่จะเป็นสมาชิกที่ดีของท้องถิ่นและเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศทั้งในปัจจุบันและอนาคต

กัญเกียรติ แดงสีดา (2563, น. 18) ได้สรุปความหมายของแหล่งเรียนรู้ไว้ว่า ทุกสิ่งทุกอย่างรอบๆ ตัว ไม่ว่าจะเป็นรูปของธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม บุคคล สิ่งประดิษฐ์ วัตถุอาคาร สถานที่ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ข้อมูล ข่าวสาร สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ แหล่งวิทยากรชุมชน ห้องสมุด อุทยานศึกษา ศูนย์การกีฬาและนันทนาการที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ไม่ว่าจะเป็นในห้องเรียน หรือนอกห้องเรียน ให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ปลูกฝังนิสัยแห่งการเรียนรู้ใฝ่เรียน และสามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สามารถพัฒนาตนเองตามความสนใจได้อย่างเต็มศักยภาพ ดังนั้น แหล่งเรียนรู้ยุคดิจิทัลจึงสามารถเชื่อมโยงความรู้ที่หลากหลาย และมีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นแหล่งเรียนรู้ทางกายภาพและแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ โดยมีปัจจัยสำคัญในการสร้างสรรค์แหล่งเรียนรู้ยุคดิจิทัล ไม่ว่าจะเป็นเทคโนโลยีสารสนเทศที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงองค์ความรู้ เทคโนโลยีสมัยใหม่ที่ช่วยทำให้การนำเสนอมีความน่าสนใจเข้าใจง่าย ช่วยให้เกิดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะระหว่าง

ผู้เรียนกับแหล่งเรียนรู้หรือระหว่างผู้เรียนด้วยกันเอง รวมถึงการสร้างความรู้สึกรัก เป็นเจ้าของแหล่งเรียนรู้ของคนในชุมชนซึ่งมีผลต่อความยั่งยืนของแหล่งเรียนรู้

ชุตติมาพร เซาวนไว (2562, น. 14) ได้สรุปความหมายของแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาไว้ว่า สถานที่ แหล่งข้อมูลข่าวสาร แหล่งความรู้ ศูนย์รวมความรู้ที่ให้ผู้เรียนได้เข้าไปศึกษาหาความรู้ ซึ่งสถานที่มีอยู่ในโรงเรียนเพื่อให้นักเรียนและครูใช้ประกอบกิจกรรมการเรียนรู้หรือศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง เช่น ห้องสมุด ห้องดนตรีไทย ห้องดนตรีสากล ห้องวิทยาศาสตร์ ห้องคอมพิวเตอร์ สนามกีฬา ห้องพยาบาล เป็นต้น ผู้เรียนเข้าไปปฏิสัมพันธ์และเรียนรู้ได้ด้วยตนเองด้วยประสบการณ์ตรงและได้ความรู้ใหม่ๆ ที่มีคุณค่า สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน

วิฒน ลาพิงค์ (2562, น. 18) ได้สรุปความหมายของแหล่งเรียนรู้ไว้ว่า แหล่งเรียนรู้หมายถึงบุคคล สถานที่ ข้อมูล ข่าวสาร แหล่งเรียนรู้ วัตถุประสงค์ของต่างๆ ที่มีอยู่ในโรงเรียนหรือท้องถิ่น ซึ่งอาจเกิดจากธรรมชาติ หรือที่มนุษย์สร้างขึ้น สามารถนำมาใช้ในการจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้

อรรณวิจัน ตูยาสัย (2561, น. 10) ได้สรุปความหมายของแหล่งเรียนรู้ไว้ว่า เป็นแหล่งที่ให้ข้อมูลข่าวสาร ความรู้ และประสบการณ์ต่างๆ กับผู้เรียน เป็นแหล่งส่งเสริม สนับสนุน ให้ผู้เรียนเกิดการใฝ่รู้ใฝ่เรียน ซึ่งอาจมีอยู่ในโรงเรียนและในชุมชน หรือสภาพแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ องค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนบุคคลสำคัญในชุมชน ขนบธรรมเนียมประเพณี วิถีชีวิต ที่ผู้เรียนสามารถแสวงหาความรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

ปริญญา จันทคาม (2561, น. 10) ได้สรุปความหมายของแหล่งเรียนรู้ไว้ว่า แหล่งที่มีข้อมูลข่าวสาร ความรู้ วิทยาการ กิจกรรมกระบวนการ ซึ่งอาจเป็นบุคคล สมาคม สถาบัน หน่วยงาน เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเอง และมนุษย์สร้างขึ้น เทคโนโลยี รวมทั้งวัฒนธรรมประเพณีต่างๆ หรือการดำรงชีวิตในชุมชน ในท้องถิ่น มีความสำคัญต่อบุคคลอื่นที่จะเอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน การเรียนรู้ดังกล่าวครอบคลุมถึงด้านความรู้ ด้านทักษะและเจตคติ ซึ่งสนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียนใฝ่เรียนใฝ่รู้ เพื่อการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

สรุปได้ว่า แหล่งเรียนรู้ หมายถึง แหล่งข้อมูลทั้งหมดที่จัดเตรียมให้ผู้เรียนได้เข้าไปศึกษาค้นคว้าอย่างเพียงพอ สามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง หรือเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มจนเกิดกระบวนการเรียนรู้ และสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง สร้างเสริมลักษณะนิสัยแห่งการใฝ่รู้ใฝ่เรียน สามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และสามารถพัฒนาตนเองตามความสนใจได้อย่างเต็มศักยภาพ

ความสำคัญของแหล่งเรียนรู้

จิฑมพร ศักกภูภรณ์ (2565, น. 14) สรุปไว้ว่า ความสำคัญของแหล่งความรู้คือ สิ่งที่ทำให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ตรง และประสบการณ์ที่เป็นจริงทั้งในและนอกโรงเรียน เป็นแหล่งที่ตอบสนอง

ต่อการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองจากการปฏิบัติจริงของผู้เรียนตามความสนใจและความถนัดได้ทุกโอกาส ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาเป็นไปอย่างตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

กัญเกียรติ แดงสีดา (2563, น. 14) ได้สรุปความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ไว้ว่า แหล่งเรียนรู้มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่สถานศึกษาจะต้องมีการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ให้เป็นระบบ เพื่อให้ครูอาจารย์ และนักเรียนได้ใช้ประโยชน์สูงสุดในการจัดการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง เป็นแหล่งส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่สร้างความรู้ ความคิด วิชการและเป็นการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน

วัฒน ลาพิงค์ (2562, น. 18) ได้สรุปความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ไว้ว่า แหล่งความรู้เป็นแหล่งที่ตอบสนองต่อการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองจากการปฏิบัติจริงของผู้เรียนตามความสนใจและความถนัดได้ทุกโอกาส ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาเป็นไปตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

ญาณิศา ดวงสีทอง (2561, น. 23) ได้สรุปความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ไว้ว่า ความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ ต้องมีความหลากหลายที่สามารถตอบสนองความต้องการของแต่ละบุคคลในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง เพราะบุคคลมีความต้องการแตกต่างกันไปตามความสามารถ ความสนใจ ความถนัด และความพร้อมที่จะเรียนรู้ หากสามารถดำเนินการจัดแหล่งเรียนรู้ได้อย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ ก็สามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตและเกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ได้ทุกที่

อรรณวรัตน์ ตูยาสัย (2561, น. 12) ได้สรุปความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ไว้ว่า แหล่งเรียนรู้เป็นศูนย์กลางของการจัดการเรียนรู้ มุ่งให้ผู้เรียนรักการเรียนรู้ สร้างเสริมประสบการณ์ สนับสนุนการเรียนรู้ของคนในยุคปัจจุบันได้พัฒนาเต็มศักยภาพ ก้าวทันเทคโนโลยี และสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งมีความจำเป็นและสำคัญต่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

ชนิษฐา กาทัง (2561, น. 22) ได้สรุปความสำคัญของแหล่งการเรียนรู้ไว้ว่า แหล่งการเรียนรู้ช่วยเชื่อมโยงเรื่องราวในท้องถิ่นสู่การเรียนรู้สากล พัฒนาคุณลักษณะและความคิด ความเข้าใจ ในคุณค่า และทัศนคติ ค่านิยม ใฝ่รู้ใฝ่เรียน รักการเรียนรู้ มีทักษะการแสวงหาความรู้ สามารถจัดการความรู้ซึ่งมีความสำคัญและมีความหมายอย่างมากสำหรับผู้เรียน ดังนี้

1. ผู้เรียนได้เรียนรู้จากสภาพชีวิตจริง สามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ช่วยให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคน ครอบครัว ท้องถิ่น
2. ผู้เรียนได้เรียนในสิ่งที่มีคุณค่า มีความหมายต่อชีวิต ทำให้เห็นคุณค่า เห็นความสำคัญของสิ่งที่เรียน
3. ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ท้องถิ่นสู่ความรู้สากลสิ่งที่อยู่ใกล้ตัว ไปสู่สิ่งที่อยู่ไกลตัวได้อย่างเป็นรูปธรรม

4. เห็นความสำคัญของการอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรม ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นได้อย่างต่อเนื่อง

5. มีส่วนร่วมในองค์กร ท้องถิ่น บุคคล และครอบครัวในการพัฒนาท้องถิ่น

6. ได้เรียนรู้จากแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย ได้ลงมือปฏิบัติจริง ส่งผลให้เกิดทักษะการแสวงหาความรู้ เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

ปริญญา จันทะคาม (2561, น. 11) ได้สรุปความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ คือ เครื่องมือที่สำคัญของครูผู้สอนที่จะออกแบบการเรียนรู้ได้หลากหลาย ซึ่งเหมาะสมกับศักยภาพและความสามารถของผู้เรียนที่แตกต่างกันทางสภาพแวดล้อมในโรงเรียนและนอกโรงเรียนที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ หรือได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ได้รับประสบการณ์ตรง เกิดการเรียนรู้จากชุมชน เกิดความสัมพันธ์อันดีงามกับชุมชน แหล่งการเรียนรู้จะช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้จากสิ่งที่อยู่รอบตัว โดยที่ผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาด้วยตนเองได้ ทำให้การเรียนรู้มีคุณค่า ส่งเสริมสภาพการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้แก่ผู้เรียน ผู้เรียนมีความรู้และความสามารถดำรงชีวิตในสังคมอย่างเป็นปกติสุข ทุกคนจึงต้องช่วยกันพัฒนาแหล่งความรู้ให้มีจำนวนมากและหลากหลายขึ้นเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ในการเรียนรู้แก่ทุกคนตลอดชีวิต

รุ่งนภา มาอูด (2561, น. 19) สรุปความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ไว้ว่า เป็นแหล่งให้ความรู้ที่แต่ละบุคคลต้องการแสวงหา สามารถหาความรู้ได้ด้วยตนเองจากแหล่งเรียนรู้ต้นกำเนิดเฉพาะด้าน และสามารถเชื่อมโยงความรู้ไปสู่ความรู้อื่นได้อย่างหลากหลาย เป็นการส่งเสริมให้เกิดเรียนรู้ทั้งในระบบ และนอกระบบตลอดชีวิต

ศิริญาญ์ เลียบคง (2560, น. 23) ได้สรุปความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ไว้ว่า เป็นองค์ประกอบที่สำคัญ และนับว่าเป็นเป้าหมายของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กล่าวคือ องค์ประกอบด้านการเรียนรู้ซึ่งมีลักษณะที่แตกต่างจากเดิมที่เน้นเนื้อหาสาระเป็นสำคัญ และสอดคล้องกับองค์ประกอบด้านการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้เพราะการจัดการเรียนรู้ก็เพื่อเน้นให้มีผลต่อการเรียนรู้ ดังนั้นตัวบ่งชี้ที่บ่งถึงลักษณะการเรียนรู้ของผู้เรียน ประกอบด้วย

1. การเรียนรู้อย่างมีความสุข
2. สร้างการเรียนรู้จากการได้คิดและลงมือปฏิบัติจริง
3. การเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและเรียนรู้ร่วมกับบุคคลอื่น

พระสมุห์วินิตย์ ธีรจิตโต (การะเกตุ) (2561, น. 16) ได้สรุปความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ไว้ว่า ความสำคัญของแหล่งเรียนรู้มีความหลากหลาย สามารถตอบสนองความต้องการของแต่ละบุคคลในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง เพราะบุคคลมีความต้องการแตกต่างกันไปตามความสามารถ ความสนใจ ความถนัด และความพร้อมที่จะเรียนรู้ หากสามารถดำเนินการจัดแหล่งเรียนรู้ได้เพียงพอ

และมีประสิทธิภาพ ก็สามารถส่งเสริมให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตและเกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ได้ทั่วทุกแห่ง

สรุปได้ว่า แหล่งเรียนรู้มีความสำคัญ คือ เป็นสื่อช่วยเชื่อมโยงความรู้สู่ความคิด เป็นองค์ความรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะ ทักษะ ค่านิยมใฝ่รู้ใฝ่เรียน มีความสำคัญทำให้เกิดทักษะการแสวงหาความรู้ สามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากสิ่งที่อยู่รอบตัว สามารถแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง ทำให้การเรียนมีคุณค่า และช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้แก่ผู้เรียน

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้

ในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ นักวิชาการและหน่วยงานทางการศึกษาได้กล่าวถึงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องไว้ ดังนี้

ธัญญา จันทร์สุภา (2566, น. 57) ได้สรุปการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา กล่าวถึงผู้บริหารควรดำเนินการ 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการวางแผนบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการกำหนดปฏิทินการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้อย่างเป็นระบบ มีความชัดเจนและต่อเนื่อง
2. ด้านการดำเนินงานการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมและสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ และการปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง
3. ด้านการตรวจสอบ ทบทวนและติดตามบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรดำเนินการแต่งตั้งผู้มีความรู้ความเข้าใจในการกำกับ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งระยะก่อนใช้ ระหว่างใช้ และหลังใช้แหล่งเรียนรู้ โดยกำหนดกระบวนการและเกณฑ์การกำกับติดตามที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา
4. ด้านการสรุป ปรับปรุงและแก้ไขบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรแต่งตั้งคณะกรรมการวิเคราะห์ข้อมูลการบริหารแหล่งเรียนรู้ มีการจัดประชุมเพื่อกำหนดแนวทางการแก้ไขและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาที่เหมาะสมกับหลักสูตรสถานศึกษา บริบทของสถานศึกษา นำผลจากการกำกับ ติดตามมาปรับปรุงและพัฒนาสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

ปิยาภรณ์ พูลชัย (2565, น. 52) ได้สรุปบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ด้านสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษาที่แสดงให้เห็นถึงการส่งเสริม และสนับสนุนการอบรม ประชุมสัมมนา วางแผน จัดเตรียมแหล่งเรียนรู้ กำหนดนโยบาย และเป้าหมายในการใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษาในการเรียนการสอน ให้คำแนะนำกับครูในการใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา สร้างแรงบันดาลใจให้ครูผลิตสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา สนับสนุนงบประมาณ สนับสนุนให้ครูได้ไปศึกษาดูงาน สนับสนุนให้ครูทำวิจัยเพื่อพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

เบญจพร สุขนคร (2565, น. 38-43) สรุปไว้ว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการวางแผนการจัดการเรียนการสอน คือ การกำหนดนโยบายการบริหารวิชาการ มีการวางแผนด้านหลักสูตรสถานศึกษาและแนวทางในการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาหลักสูตร ให้มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ อาทิ ปรับโครงสร้างเวลาเรียน ปรับเพิ่มหรือลดรายวิชา จัดให้มีการบูรณาการระหว่างรายวิชา ปรับตัวชี้วัดและผลการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับรูปแบบการเรียน ออกแบบกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสม และมีการวางแผนด้านการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง ที่มีความยืดหยุ่นโดยใช้เครื่องมือที่หลากหลาย รวมถึงมีการบูรณาการภาระงานของนักเรียน ลดภาระงานของครู และเปิดโอกาสให้ครูได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการสอน เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนา คุณภาพการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ด้านการนิเทศการสอน คือการกำหนดนโยบายและแนวทางการนิเทศที่เหมาะสม มีการแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศการสอนที่ชัดเจน โดยจัดให้มีการสังเกตการสอนหรือเยี่ยมการสอน อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง เน้นการให้คำแนะนำชี้แนะในด้านต่างๆ สนับสนุนให้ครูนำข้อมูล การนิเทศไปพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น แลกเปลี่ยนข้อคิดเห็น หรือปัญหาที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน เน้นบรรยากาศแบบประชาธิปไตย และสร้างขวัญ กำลังใจแก่ครู

3. ด้านการจัดหาสื่อ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวก คือ การกำหนดนโยบาย การบริหารงบประมาณ มีการศึกษาความต้องการจำเป็น ดำเนินการจัดสรรงบประมาณในการจัดหา วัสดุอุปกรณ์ ต่างๆ ที่จำเป็น ดำเนินการจัดหาและจัดระบบบริการเทคโนโลยีสารสนเทศที่เอื้อต่อ การเรียนรู้ รวมถึงการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ขอความสนับสนุนด้านอุปกรณ์ ที่ใช้ในการเรียนการสอน การบริการด้านเทคโนโลยี อาทิ เครือข่าย มือถือ ระบบอินเทอร์เน็ต มาใช้ ในการจัดการเรียนการสอนจากทุกภาคส่วน

4. ด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา คือ การกำหนดนโยบายการบริหารงาน บุคคล มีการกำหนดวิสัยทัศน์ในการพัฒนาครูและบุคลากรอย่างชัดเจน สร้างขวัญกำลังใจและ แรงจูงใจให้ครูและบุคลากรพัฒนาตนเองในทุกด้าน จัดอบรมเพื่อพัฒนาทักษะและเทคนิค ในการจัดการเรียนการสอนใหม่ๆ สามารถนำเทคโนโลยีเข้ามาเป็นส่วนสำคัญในการส่งต่อความรู้ไปยัง นักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเพื่อนครู เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วินัย หริ่มเทศ (2564, น. 123-127) ได้สร้างกลยุทธ์การบริหารแหล่งเรียนรู้ที่พึงประสงค์ ของโรงเรียนโดยนำข้อมูลความคิดเห็นจากผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน หัวหน้า

ฝ่ายวิชาการ และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้ผลการสร้างกลยุทธ์การบริหารแหล่งเรียนรู้ที่พึงประสงค์ของโรงเรียน ดังนี้

กลยุทธ์หลัก 1 พัฒนาระบบการวางแผนการดำเนินงานด้านแหล่งเรียนรู้ที่พึงประสงค์

กลยุทธ์หลัก 2 ส่งเสริมการดำเนินงานตามแผนด้านแหล่งเรียนรู้ที่พึงประสงค์ที่มีประสิทธิภาพ

กลยุทธ์หลัก 3 พัฒนาระบบการติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานด้านแหล่งเรียนรู้ที่พึงประสงค์

กลยุทธ์หลัก 4 นำผลการติดตามและประเมินผลไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานด้านแหล่งเรียนรู้ที่พึงประสงค์อย่างต่อเนื่อง

กมลพร ภูมิพลับ (2564, น. 113-114) ได้สรุปการบริหารแหล่งเรียนรู้ จากประเด็นแนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้เพื่อการศึกษาของสถานศึกษา ดังนี้

1. กำหนดผู้รับผิดชอบในการแก้ไข และพัฒนาการใช้แหล่งเรียนรู้ ได้แก่ (1) ผู้บริหารส่งเสริมให้มีการคัดเลือกคณะกรรมการที่มีศักยภาพและตามความถนัดของงาน เพื่อดำเนินการพัฒนาการใช้แหล่งเรียนรู้ (2) ผู้บริหารส่งเสริมให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการผู้ดำเนินการพัฒนาและแก้ไขตามบริบทของสถานศึกษา และ (3) ผู้บริหารเน้นการกระจายอำนาจหน้าที่ และการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกคนในการดำเนินงานแก้ไขและพัฒนา

2. การเน้นนโยบายหรือวิธีการทำงานในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อให้ได้ผลงานตามแผนที่วางไว้ ได้แก่ (1) ผู้บริหารส่งเสริมให้คณะกรรมการศึกษาแผนการใช้แหล่งเรียนรู้จากสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2) ผู้บริหารส่งเสริมให้คณะกรรมการศึกษาแผนการใช้แหล่งเรียนรู้จากสำนักงานเขต และแผนของสถานศึกษา และ (3) ผู้บริหารเน้นย้ำให้คณะกรรมการติดตามการดำเนินงานกำกับ ดูแลการจัดทำรายงานผลการดำเนินงานตามแผนงาน

3. การนำผลการประเมินการใช้แหล่งเรียนรู้มาวางแผนปรับปรุงและพัฒนาให้ดีขึ้น ได้แก่ (1) คณะกรรมการนิเทศ ติดตาม นำผลจากการประเมินการใช้แหล่งเรียนรู้มาดำเนินการแก้ไขและพัฒนา (2) คณะกรรมการนำผลจากการประเมินการใช้แหล่งเรียนรู้มาจัดทำ PLC ร่วมกันนำข้อมูลมาวางแผนเพื่อแก้ไขและพัฒนา และ (3) ผู้บริหารส่งเสริมให้บุคลากรจัดทำข้อเสนอแนะที่หลากหลาย เพื่อนำข้อมูลนั้นมาวางแผนพัฒนาการดำเนินงานให้ดีขึ้น

ณัฐนิช นัดกลิ่น (2564, น. 116) ได้กล่าวถึงการจัดการแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาจากการเก็บข้อมูล ครู ผู้บริหาร คณะกรรมการสถานศึกษา โดยกล่าวถึงข้อค้นพบในงานวิจัยเป็นรายด้าน ดังนี้

1. ด้านวางแผนบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ สถานศึกษามีการวางแผนและกำหนดนโยบายในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ มีการส่งเสริมให้ครู นักเรียน และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้

2. ด้านการดำเนินงานการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ สถานศึกษามีการจัดประชุมชี้แจงให้บุคลากรรับทราบเกี่ยวกับแผนการดำเนินงานการใช้แหล่งเรียนรู้ การชี้แจงให้ครูและนักเรียนเห็นความสำคัญของการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ มีการจัดทำแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ มีแหล่งเรียนรู้ให้เลือกใช้ในรูปแบบต่างๆ อย่างหลากหลายเพียงพอ และมีสภาพพร้อมสำหรับให้บริการ

3. ด้านการตรวจสอบ ทบทวนและติดตามบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ มีการกำกับ ดูแล ติดตาม และประเมินผลสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและในเขตพื้นที่การศึกษาอย่างเป็นระบบ สถานศึกษามีแผนกำกับ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ มีการนิเทศ กำกับ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ตามแผนที่กำหนด มีเครื่องมือและวิธีการในการนิเทศ ติดตามที่เหมาะสมและหลากหลาย

4. ด้านการสรุป ปรับปรุงและแก้ไขบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ สถานศึกษามีการดำเนินการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องที่พบหลังจากที่ได้รับการนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่อง และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน มีการสรุปรายงานการใช้แหล่งเรียนรู้เมื่อเสร็จสิ้นการดำเนินงาน มีการประสาน และประชาสัมพันธ์การใช้แหล่งเรียนรู้ รวมถึงการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศให้เป็นปัจจุบัน

สุกัญญา ภูเสียงแก้ว (2563, น. 167) ได้สรุป ให้ข้อเสนอแนะบทบาทของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน ประกอบด้วย

1. การวางแผนใช้แหล่งเรียนรู้
2. การเป็นผู้อำนวยความสะดวก
3. การประสานความสัมพันธ์
4. การพัฒนาครูและบุคลากร
5. การประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้

ชุตินาพร เขาวนัไว (2562, น. 19) สรุปไว้ว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารแหล่งเรียนรู้ คือ พฤติกรรมหรือการกระทำและดำเนินการจัดแหล่งเรียนรู้โดยได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องที่จะต้องร่วมมือกันในการบริหารแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียนที่ได้ใช้แหล่งเรียนรู้ทำให้ผู้เรียนเห็นคุณค่า เห็นความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการกำหนดนโยบาย ด้านการส่งเสริมและพัฒนาบุคลากร ด้านการสนับสนุนให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วม และด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ดูแล และประเมินผล

ชัชฎา อุดมสิทธิ์ (2561, น. 264) ได้กล่าวถึงแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียน คณะกรรมการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ควรให้ความสำคัญที่ตัวผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยงบประมาณที่จัดสรรนั้น ควรได้รับจัดสรรให้มากที่สุดจึงจะเป็นแนวทางพัฒนามากที่สุด ควรปฏิรูปทัศนคติภายในบริเวณการจัดแหล่งเรียนรู้ให้มีความสะอาดสวยงาม สร้างสื่อ อุปกรณ์การเรียนการสอนให้เพียงพอและเหมาะสม ควรส่งเสริมการทำงานเป็นทีมของเจ้าหน้าที่ ครูควรมีการอบรมในเรื่องให้บริการและเอาใจใส่ ควรจัดให้มีจำนวนเจ้าหน้าที่ ครู ให้บริการคำปรึกษาแก่ผู้ใช้บริการอย่างเพียงพอ ผู้บริหารควรมีแผนงาน หรือโครงการพัฒนาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ควรมีการตรวจสอบ ปรับปรุงและพัฒนาการจัดการแหล่งเรียนรู้ให้อยู่ในสภาพดีพร้อมให้บริการและควรมีการประเมินผลพัฒนาการของผู้เรียนในการใช้แหล่งเรียนรู้ได้อย่างถูกต้อง ผู้บริหารมีหน้าที่ในการกำหนดนโยบายที่ชัดเจน มีแผนงานและโครงการพัฒนาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ต้องมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ในการจัดการแหล่งเรียนรู้ ควรมีการอบรมครู เจ้าหน้าที่ในเรื่องการให้บริการในการใช้แหล่งเรียนรู้ การตรวจสอบ ปรับปรุงการพัฒนาการจัดการแหล่งเรียนรู้ การจัดหาสื่อ อุปกรณ์ควรมีเพียงพอ เหมาะสม และควรทำอย่างต่อเนื่อง

ลดาวรณ นิมิตต์บดินทร์ (2561, น. 45-47) สรุปไว้ว่า บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานในการสนับสนุนแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่

1. ด้านการส่งเสริมสนับสนุนจัดหาจัดสร้างหรือพัฒนาแหล่งเรียนรู้ หมายถึง การดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษาโดยศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการสร้างและพัฒนาการเรียนรู้อยู่ มีส่วนในการวางแผน กำหนดนโยบายและเป้าหมายในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ส่งเสริมสนับสนุนจัดการแหล่งเรียนรู้ จัดสร้างหรือพัฒนาแหล่งเรียนรู้ เพื่อพัฒนาระบบการเรียนการสอน การให้ข้อมูลและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ให้การสนับสนุนสื่อ อุปกรณ์ที่เอื้อต่อการใช้แหล่งเรียนรู้ บริจาคทรัพย์สินเพื่อสนับสนุนการจัดหาจัดสร้างแหล่งเรียนรู้ เป็นคณะกรรมการให้คำปรึกษา คำแนะนำ ในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ สนับสนุนส่งเสริมนักเรียน และครู ใช้แหล่งเรียนรู้ในการพัฒนาการเรียนการสอน สนับสนุนให้นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญและเห็นคุณค่าของการใช้แหล่งเรียนรู้ การประเมินผลด้านกำหนดนโยบาย ส่งเสริมสนับสนุนการจัดหาจัดสร้างหรือพัฒนาแหล่งเรียนรู้ และการนำผลการประเมินมาวิเคราะห์ สร้างทางเลือกเพื่อปรับปรุงและกำหนดนโยบายในปีต่อไป

2. ด้านการส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และประสบการณ์การใช้แหล่งเรียนรู้ หมายถึง การดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษาโดยตระหนักและเห็นความสำคัญในการส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรด้านการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ วางแผนเพื่อพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และประสบการณ์ในการใช้แหล่งเรียนรู้ เสนอแนวทางในการพัฒนาบุคลากรด้านการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และประสบการณ์ในการจัดและการใช้

แหล่งเรียนรู้ ถ่ายทอดความรู้ให้กับบุคลากรในการใช้แหล่งเรียนรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการใช้แหล่งเรียนรู้กับครูและนักเรียน ให้ข้อมูลในการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และประสบการณ์ด้านแหล่งเรียนรู้ สนับสนุนงบประมาณและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ที่เอื้อต่อการพัฒนาบุคลากร สนับสนุนการจัดกิจกรรมเพื่ออนุรักษ์แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อให้มีความรู้กับบุคลากรเป็นคณะกรรมการจัดอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และประสบการณ์ด้านแหล่งเรียนรู้ เป็นคณะกรรมการให้คำปรึกษาคำแนะนำต่อการพัฒนาบุคลากรที่รับผิดชอบงานด้านแหล่งเรียนรู้ ส่งเสริมการพัฒนาบุคลากร โดยการพาไปทัศนศึกษาโรงเรียนและชุมชนต้นแบบด้านการบริหารจัดการจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน พิจารณาตรวจสอบผลการดำเนินงานการพัฒนาบุคลากรด้านการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ วิเคราะห์และสร้างทางเลือกในการพัฒนาบุคลากรด้านการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในปีต่อไป

3. ด้านการสนับสนุนการนำเสนอผลงานหรือนวัตกรรมที่เกิดจากการใช้แหล่งเรียนรู้ หมายถึง การดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษา โดยกำหนดแนวทางและวางแผนการนำเสนอผลงาน/นวัตกรรมที่เกิดจากการใช้แหล่งเรียนรู้ ส่งเสริมการจัดนิทรรศการแสดงผลงาน/นวัตกรรมที่เกิดจากการใช้แหล่งเรียนรู้ ประชาสัมพันธ์เผยแพร่การนำเสนอผลงาน/นวัตกรรมที่เกิดจากการใช้แหล่งเรียนรู้ เห็นความสำคัญในการนำเสนอผลงาน/นวัตกรรมที่เกิดจากการใช้แหล่งเรียนรู้ สนับสนุนงบประมาณหรือสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ ที่เอื้อต่อการจัดนิทรรศการนำเสนอผลงาน/นวัตกรรมที่เกิดจากการใช้แหล่งเรียนรู้ เป็นคณะกรรมการประเมินผลการจัดนิทรรศการนำเสนอผลงาน/นวัตกรรมที่เกิดจากการใช้แหล่งเรียนรู้ ประสานงานกับชุมชนและหน่วยงานต่างๆ เพื่อสนับสนุนการจัดนิทรรศการนำเสนอผลงาน/นวัตกรรมที่เกิดจากการใช้แหล่งเรียนรู้ ให้คำปรึกษา แนะนำแนวทางแก้ไขปัญหาเพื่อการพัฒนาการนำเสนอผลงานที่เกิดจากการใช้แหล่งเรียนรู้ ประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงาน การจัดนิทรรศการที่เกิดจากการใช้แหล่งเรียนรู้ ให้ความร่วมมือในการดำเนินงานการนำเสนอผลงานที่เกิดจากการใช้แหล่งเรียนรู้จนบรรลุวัตถุประสงค์ และเป็นคณะกรรมการสรุปและรายงานผลการนำเสนอผลงานที่เกิดจากการใช้แหล่งเรียนรู้

4. ด้านการกำกับ ติดตาม ดูแลและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ โดยใช้แหล่งเรียนรู้ หมายถึง การดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษา โดยกำหนดแผน/โครงการในการกำกับ ติดตาม ดูแล ประเมินผลระบบการจัดการเรียนการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ กำหนดเกณฑ์วัดและประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ เป็นคณะกรรมการกำกับติดตามประเมินผลระบบการใช้แหล่งเรียนรู้ ดำเนินการวัดและประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ตามแผนงาน/โครงการที่วางไว้ ให้ข้อมูลเพื่อปรับปรุงแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในการประเมินผลระบบการจัดการเรียนการสอน โดยใช้แหล่งเรียนรู้ กำกับ ติดตาม ตรวจสอบระบบการจัดการเรียนการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ และตัดสินผลการประเมินการใช้แหล่งเรียนรู้ เพื่อนำผลไปพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้

พิชชาภา ผกาผล (2560, น. 6) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา เพื่อปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้บริหารโรงเรียนต้องมีบทบาทในเรื่องต่างๆ คือ เป็นผู้นำในด้านนวัตกรรมการ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ส่งเสริมสนับสนุนในการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอน เป็นผู้นำในการริเริ่มสร้างสรรค์เพื่อพัฒนางานวิชาการ ส่งเสริมความสัมพันธ์กับชุมชน เป็นผู้ประสานงานกับทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประสานความร่วมมือจากภาคเอกชนและชุมชน เพื่อพัฒนาการเรียนรู้และการปฏิบัติ เป็นผู้นำในการจัดกิจกรรมในหลักสูตร กิจกรรมเสริมและกิจกรรมนอกหลักสูตร เป็นผู้นำในการบริหารงานประชาธิปไตย โดยร่วมกันทำงานเป็นทีมและส่งเสริมให้ครูทุกคนมีส่วนร่วมอย่างแข็งขัน เป็นผู้นำในการจัดการศึกษา และเป็นเอกลักษณ์ขององค์กรในทางสร้างสรรค์ เป็นผู้นำในการบริหารคุณภาพ โดยให้ทุกคนมีส่วนร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ลงมือทำ และรับผิดชอบร่วมกันเพื่อมุ่งพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นผู้สร้างขวัญและกำลังใจแก่บุคลากร เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมในการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และเป็นผู้ดำเนินการจัดหางบประมาณสนับสนุนและพัฒนาคุณภาพการศึกษา

พจน์ การเกษ (2560, น. 164) ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคณะกรรมการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ดังนี้

1. สถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูจัดทำข้อมูลสารสนเทศและข้อมูลสารสนเทศแหล่งเรียนรู้ ทั้งแหล่งเรียนรู้ในชุมชนและแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษามาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ในโรงเรียน
2. ควรพัฒนาครูให้มีความรู้ ความเข้าใจในการพัฒนาและประยุกต์ใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอน และการประสานความร่วมมือในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ร่วมกับชุมชน
3. ควรส่งเสริมให้บุคลากรทั้งในและนอกสถานศึกษามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา
4. สถานศึกษาควรส่งเสริมและประสานความร่วมมือให้ชุมชน หน่วยงาน หรือองค์กรต่างๆ ในการสนับสนุนการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้มีคุณภาพ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2560) ได้กำหนดบทบาทของผู้บริหารในการจัดการแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 และกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 โดยกำหนดให้สำนักงานเลขาธิการสภาศึกษามีหน้าที่ในการพิจารณาเสนอแผนการศึกษาแห่งชาติ ที่บูรณาการศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมและกีฬากับการศึกษาทุกระดับและด้วยเหตุที่แผนการศึกษา

แห่งชาติฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552 - 2559) สิ้นสุดในปีพ.ศ. 2559 ดังนั้น สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจึงได้จัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2559 - 2579 ซึ่งเป็นแผนระยะยาว 20 ปี เพื่อเป็นแผนแม่บทสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปใช้เป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาการศึกษา โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้กล่าวถึง บทบาทของผู้บริหารเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา ดังนี้

ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา ควรใช้ทักษะ ความรู้ ความสามารถในการบริหาร ตามมาตรฐานที่มีตัวชี้วัดที่สำคัญและสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการและยุทธศาสตร์ของหน่วยงาน สร้างเสริมและปรับเปลี่ยนค่านิยมของคนไทยให้มีวินัย มีจิตสาธารณะและพฤติกรรมที่พึงประสงค์และพัฒนาระบบกลไกการติดตาม การวัด และประเมินผลผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพ

จัดการแหล่งเรียนรู้ สื่อตำราเรียน นวัตกรรมและสื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพมาตรฐาน ให้สามารถเข้าถึงได้โดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่ มีตัวชี้วัดที่สำคัญ โดยการมีส่วนร่วมจากภาครัฐและเอกชนเพิ่มขึ้น

จัดหลักสูตรแหล่งเรียนรู้และสื่อการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นำแนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ

กำหนดแนวทางการวิจัยและพัฒนา คือ ส่งเสริมสนับสนุนการสร้างจิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อม มีคุณธรรมและจริยธรรม นำแนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ ในการดำเนินชีวิต ส่งเสริมและพัฒนาหลักสูตรกระบวนการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้และสื่อการเรียนรู้ต่างๆ พัฒนาองค์ความรู้งานวิจัยและนวัตกรรมด้านการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

จากแนวคิดของหน่วยงานทางการศึกษาและนักการศึกษา สามารถนำมาสรุปเป็นตารางสังเคราะห์องค์ประกอบผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ได้ตามตาราง 1 ดังนี้

ตาราง 1 แสดงการสังเคราะห์องค์ประกอบผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้
ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

บทบาทในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้	หน่วยงาน/นักรการศึกษา										สรุป		
	ปิยภรณ์ พูลชัย (2565)	เบญจพร สุคนธร (2565)	วินัย ตรีเมเทศ (2564)	กมลพร ภูมิพล (2564)	ณัฐนิช นัดกสิน (2564)	สุกัญญา ภูเอียงแก้ว (2563)	ชุตินาพร เขาวนใจ (2562)	รัชฎา อุดมเสสิทธิ์ (2561)	ลดาพรรณ นิ่มทับทิม (2561)	พิชชาภา ผลาผล (2560)		พจน์ ภาวะเกษ (2560)	สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2560)
1. วางแผนบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓				✓	1. ผู้อำนวยการสถานศึกษา
2. ดำเนินงานการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้	✓		✓	✓	✓							✓	
3. ตรวจสอบทบทวนติดตามการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้		✓	✓		✓		✓	✓	✓				
4. สรุปประเมินผลปรับปรุงแก้ไขการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้			✓	✓	✓	✓	✓					✓	
5. เป็นผู้อำนวยการความสะดวก สนับสนุนงบประมาณ	✓					✓		✓		✓			
6. สนับสนุนให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วม	✓						✓			✓			
7. ประสานความสัมพันธ์เผยแพร่แหล่งเรียนรู้กับชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง						✓				✓	✓	✓	
8. ส่งเสริมพัฒนาครูและบุคลากร						✓	✓	✓	✓		✓		

บทบาทในการ บริหารจัดการ แหล่งเรียนรู้	หน่วยงาน/นักการศึกษา										สรุป	
	ปิยาภรณ์ พูลชัย (2565)	เบญจพร สุคนธร (2565)	วินัย ทริมเทศ (2564)	กมลพร ภูมิพลั (2564)	ณัฐวิรัช นัดกลั่น (2564)	ศุภัญญา ภูเสียงแก้ว (2563)	สุดิมาพร เขาวนใจ (2562)	ชัชฎา อุดมสิทธิ์ (2561)	ลดาวรรณ นิมิต์พิทิม (2561)	พิชชาภา ผลาผล (2560)		พจนันท์ การะเกษ (2560)
17. กำกับ ติดตาม ดูแล ประเมินผล การจัดการเรียนรู้ จากการใช้แหล่ง เรียนรู้	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓			

จากตาราง 1 ผู้วิจัยได้สรุปผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีดังนี้

1. ผู้อำนวยการสถานศึกษา หมายถึง ผู้มีบทบาทในการวางแผน ดำเนินงานบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ตรวจสอบ ทบทวน ติดตาม สรุปประเมินผล เป็นผู้อำนวยการความสะอาด สนับสนุนงบประมาณ สนับสนุนบุคลากรทุกฝ่ายให้มีส่วนร่วม ประสานความสัมพันธ์ เผยแพร่แหล่งเรียนรู้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และส่งเสริมพัฒนาครูบุคลากรในการใช้แหล่งเรียนรู้

2. ครูผู้สอน หมายถึง ผู้มีบทบาทสำคัญในการวางแผนการจัดการเรียนการสอน การนิเทศ ติดตามการสอน นำผลจากการประเมินมาปรับปรุงแก้ไข การจัดหาสื่อ อุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก พัฒนาตนเองด้านการใช้แหล่งเรียนรู้ และการจัดทำข้อมูลสารสนเทศแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา

3. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง ผู้มีบทบาทในการส่งเสริม สนับสนุน จัดสร้าง พัฒนา แหล่งเรียนรู้ ส่งเสริม พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ในการใช้แหล่งเรียนรู้ สนับสนุน การนำเสนอผลงานหรือนวัตกรรมที่เกิดจากการใช้แหล่งเรียนรู้ และกำกับ ติดตาม ดูแล ประเมินผล การจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้

ประเภทของแหล่งเรียนรู้

ประเภทของแหล่งเรียนรู้ สามารถจัดได้เป็นประเภทหลายแบบตามความสอดคล้องกับสถานศึกษาแต่ละแห่ง เพื่อประโยชน์ในการใช้งานและจัดการเรียนการสอน ดังมีนักวิชาการได้กล่าวถึงลักษณะของแหล่งเรียนรู้ไว้ดังนี้

วันชัย ไชยชนะ (2565, น. 116) ได้กำหนดลักษณะของแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนขนาดเล็ก
ดังนี้

1. แหล่งการเรียนรู้ประเภทบุคคล
2. แหล่งการเรียนรู้ประเภทสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น
3. แหล่งการเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติ
4. แหล่งการเรียนรู้ประเภทกิจกรรมทางสังคม ประเพณี และความเชื่อ

ติฉิมพร ศักย์กัญญาภรณ์ (2565, น. 20) ได้ศึกษาลักษณะของแหล่งเรียนรู้ตามแนวคิดของ
นักวิชาการ สรุปได้ว่า แหล่งเรียนรู้ต่างๆ เป็นสื่อในการกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจใคร่รู้และ
ก่อให้เกิดการเรียนรู้ โดยใช้แหล่งเรียนรู้จัดกิจกรรมการเรียนการสอน สามารถจำแนกเป็น 2 ประเภท
คือ

1. แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ได้แก่ ห้องสมุด ห้องปฏิบัติการต่างๆ ห้องเรียน อุทยาน
การศึกษา สำนักวิทยบริการและศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ

2. แหล่งเรียนรู้นอกโรงเรียน ได้แก่ แหล่งเรียนรู้ที่อยู่รอบโรงเรียนภายในชุมชนและ
ห่างไกลออกไป อาจเป็นต่างจังหวัดที่ให้นักเรียนไปศึกษาค้นคว้าได้ทุกสาขาวิชาทั้งที่เป็นบุคคล
ธรรมชาติและแหล่งเรียนรู้ที่สร้างขึ้น ดังนี้

- 2.1 แหล่งเรียนรู้ที่เป็นบุคคล คือ ผู้ที่สามารถเล่า อธิบาย บรรยาย หรือสาธิต การทำสิ่ง
ต่างๆ ได้อย่างชำนาญ

- 2.2 แหล่งเรียนรู้ที่เป็นธรรมชาติ คือ แหล่งเรียนรู้ที่เกิดเป็นธรรมชาติและมีขึ้นเองตาม
ธรรมชาติ เช่น น้ำตก ทะเล ภูเขา หาดทราย แหล่งน้ำ พื้นที่ป่า ฯลฯ

- 2.3 แหล่งเรียนรู้ที่จัดสร้างขึ้น ได้แก่ สถานที่ที่มนุษย์สร้างขึ้นเป็นศูนย์ความรู้ต่างๆ
ให้สืบทอดแก่ลูกหลานในท้องถิ่น เช่น ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ห้องฟ้า จำลอง
สถานประกอบการต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ฯลฯ

กู่เกียรติ แดงสีดา (2563, น. 17) ได้สรุปลักษณะของแหล่งเรียนรู้แบ่งออกเป็น 2 ประเภท
คือแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา และภายนอกสถานศึกษา ซึ่งลักษณะจะแตกต่างกันออกไป และ
สามารถจำแนกประเภทได้คือ แหล่งเรียนรู้ที่เป็นบุคคล แหล่งเรียนรู้ที่เป็นวิชาการ แหล่งเรียนรู้ที่เป็น
ธรรมชาติ แหล่งเรียนรู้ที่เป็นสื่อนวัตกรรม รวมถึงแหล่งเรียนรู้ที่เป็นเทคโนโลยีต่างๆ

วัฒน์ ลาพิงค์ (2562, น. 26) กล่าวโดยสรุปว่า ลักษณะของแหล่งเรียนรู้สามารถจำแนกเป็น
2 ประเภท ดังนี้

1. แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ได้แก่ ห้องสมุด ห้องปฏิบัติการต่างๆ ห้องเรียนและอุทยาน
การศึกษา

2. แหล่งเรียนรู้นอกโรงเรียน แหล่งเรียนรู้ที่อยู่รอบโรงเรียน ภายในชุมชนและห่างไกลออกไป อาจเป็นต่างจังหวัดที่ให้นักเรียนไปศึกษาค้นคว้าได้ทุกสาขาวิชา ทั้งที่เป็นบุคคล ธรรมชาติและแหล่งเรียนรู้ที่สร้างขึ้น ดังนี้

2.1 แหล่งเรียนรู้ที่เป็นบุคคล คือ ผู้ที่สามารถเล่า อธิบาย บรรยายสาธิตการทำสิ่งต่างๆ ได้อย่างชำนาญ

2.2 แหล่งเรียนรู้ที่เป็นธรรมชาติ คือแหล่งเรียนรู้ที่เกิดเป็นและมีขึ้นเอง ตามธรรมชาติ เช่น น้ำตก ทะเล ภูเขา หาดทราย แหล่งน้ำ พื้นที่ป่า

2.3 แหล่งเรียนรู้ที่จัดสร้างขึ้น ได้แก่ สถานที่ที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อเป็นศูนย์ความรู้ต่างๆ ให้สืบทอดแก่ลูกหลานในท้องถิ่น เช่น ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ห้องฟ้าจำลอง สถานประกอบการต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน เป็นต้น

ชุตินาพร เชาวน์ไว (2562, น. 15) ได้กล่าวถึงลักษณะของแหล่งเรียนรู้ไว้หลากหลาย แบ่งได้ 3 ประเภท ได้แก่ แหล่งเรียนรู้ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ แหล่งเรียนรู้ที่มนุษย์สร้างขึ้น และแหล่งเรียนรู้ที่เป็นบุคคล ซึ่งแหล่งเรียนรู้เหล่านี้ สามารถนำมาเชื่อมโยงบูรณาการในการศึกษาได้ และอาจมีความแตกต่างกันออกไปตามบริบทของสถานศึกษานั้นๆ ซึ่งแหล่งเรียนรู้แต่ละประเภทต่างก็มีคุณค่า สามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กฤษณะ สุวรรณภูมิ (2562, น. 538) ได้กล่าวถึงการแบ่งลักษณะแหล่งการเรียนรู้ (Learning Resources) แบ่งออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. แหล่งการเรียนรู้ประเภทบุคคล คือ ผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะภูมิปัญญา มีประสบการณ์ในสาขาอาชีพต่างๆ ในท้องถิ่น ที่สามารถถ่ายทอดความรู้ ทักษะและเจตคติให้แก่ผู้ที่สนใจต้องการเรียน

2. แหล่งการเรียนรู้ประเภทสถานที่หรือวัตถุสิ่งก่อสร้างต่างๆ แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ

2.1 สถานที่ที่เป็นธรรมชาติ เช่น แหล่งน้ำ ป่า ภูเขา รวมไปถึง ดิน แร่ธาตุ พืช สัตว์

2.2 สิ่งก่อสร้างที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ต่างๆ เช่น โรงพยาบาล โรงงานอุตสาหกรรม ตลาด

3. แหล่งการเรียนรู้ประเภทสื่อที่เป็นตัวกลางทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจและทักษะ รวมถึงประสบการณ์ แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ

3.1 สื่อสิ่งพิมพ์ เช่น เอกสาร หนังสือ ตำรา ใบปลิว จุลสาร

3.2 สื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ให้ภาพเคลื่อนไหวและภาพนิ่ง ทั้งให้เสียงและไม่ให้เสียง เช่น ภาพยนตร์ โทรทัศน์ วิทยุทัศน์ สไลด์ รูปภาพ

4. แหล่งการเรียนรู้ประเภทกิจกรรม เทคนิค วิธีการ เช่น นวัตกรรมความก้าวหน้าทาง วิทยาการ สิ่งประดิษฐ์คิดค้นใหม่ วิธีการสอนแบบต่างๆ เทคนิคกระบวนการการทำงาน หรือการแก้ไขปัญหาต่างๆ ในท้องถิ่น

พระมหากิตติศักดิ์ ไมตรีจิต (2562, น. 27) ได้สรุปสาระสำคัญของแหล่งเรียนรู้ จัดแบ่งออกได้เป็น 4 ประเภท คือ

1. แหล่งเรียนรู้จากบุคคล เป็นแหล่งเรียนรู้ที่จะถ่ายทอดความรู้ความสามารถ คุณธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทางด้านการประกอบอาชีพ และการสืบสานวัฒนธรรม ตลอดจนนักคิด นักประดิษฐ์และผู้ที่มีความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ในด้านต่างๆ

2. แหล่งการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ เป็นแหล่งเรียนรู้ที่นักเรียนจะศึกษาหาความรู้ได้ จากสิ่งที่มีอยู่แล้วตามธรรมชาติ เช่น แม่น้ำ ภูเขา ลำธาร ป่าไม้ กล้วย หน่อ หนุ่ย หิน ดิน ทราย ชายทะเล สัตว์ เป็นต้น

3. แหล่งการเรียนรู้ที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น โบราณสถาน โบราณวัตถุ พิพิธภัณฑ์ ห้องสมุด ประชาชน สถาบันทางการศึกษา สวนสาธารณะ ตลาด บ้านเรือน ที่อยู่อาศัย สถานประกอบการ เป็นต้น

4. แหล่งการเรียนรู้ประเภทกิจกรรมทางสังคม ประเพณี และความเชื่อ ได้แก่ ขนบธรรมเนียมประเพณีพื้นบ้าน การละเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้าน วรรณกรรมท้องถิ่น ศิลปะพื้นบ้าน ดนตรีพื้นบ้าน วิถีชีวิตความเป็นอยู่ เป็นต้น

ปัทมา จันปัญญา (2561, น. 17-18) สรุปไว้ว่า ลักษณะของแหล่งเรียนรู้แบ่งออกได้เป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. แหล่งเรียนรู้ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ คือ การเรียนรู้สิ่งที่มีอยู่แล้วในธรรมชาติ เช่น แม่น้ำ ลำคลอง น้ำตก ทะเล ภูเขา ดิน หิน แร่และปรากฏการณ์ทางธรรมชาติต่างๆ เช่น ช้างขึ้น ช้างแรม ฝนดาวตก เป็นต้น

2. แหล่งเรียนรู้ที่มนุษย์สร้างขึ้น คือ อาคารสถานที่ต่างๆ ที่ได้ถูกจัดแสดงความรู้ ที่ได้รวบรวมเอาไว้โดยแยกเป็น 2 ประเภทคือ

2.1 แหล่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา ได้แก่ ห้องเรียน ห้องสมุด สวนสมุนไพร สนามกีฬา เป็นต้น

2.2 แหล่งการเรียนรู้นอกสถานศึกษา ได้แก่ ศาสนสถาน พิพิธภัณฑ์ สถาบันค้นคว้าวิจัย แหล่งบริหาร สวนสาธารณะ สวนสัตว์ ห้องสมุดประชาชน ศูนย์กีฬา ศูนย์การค้า เป็นต้น

3. แหล่งเรียนรู้ที่เป็นทรัพยากรบุคคล คือ บุคคลที่มีความรู้ความสามารถ และเชี่ยวชาญ ในด้านนั้นๆ เช่น ครู ผู้ปกครอง ลุง ป้า น้า อา ปู่ ย่า ตา ยาย ไม่ว่าจะเป็ความเชี่ยวชาญในด้านการประกอบอาชีพ หรือในด้านของการเชี่ยวชาญในด้านขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่น

4. แหล่งเรียนรู้ที่เป็นสื่อและเทคโนโลยี คือแหล่งเรียนรู้ที่เป็นสื่อและนวัตกรรมต่างๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้น และผู้ศึกษา สามารถศึกษามานสื่อและเทคโนโลยีได้ด้วยตนเองตามความสนใจ เช่น การสอนทางไกลผ่านดาวเทียม การสืบค้นข้อมูลผ่านระบบอินเทอร์เน็ตและคอมพิวเตอร์ วิทยุ โทรทัศน์ และห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น

พระสมุห์วินิตย์ ธีรจิตโต (การะเกตุ) (2561, น.18) สรุปไว้ว่า ลักษณะของแหล่งเรียนรู้แบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือแหล่งเรียนรู้ที่เป็นธรรมชาติ แหล่งเรียนรู้ที่เป็นบุคคล แหล่งเรียนรู้ที่เป็นอาคารสถานที่ และแหล่งเรียนรู้ที่เป็นเทคโนโลยี

ญาณิศา ดวงสีทอง (2561, น. 27) สรุปไว้ว่า แหล่งเรียนรู้มีอยู่รอบๆ ตัวเรา ทุกหนทุกแห่ง มีลักษณะแตกต่างกันออกไปมากมายหลายประเภท ซึ่งสามารถจำแนกเป็นประเภทใหญ่ๆ ได้ดังนี้

1. แหล่งเรียนรู้ที่เป็นบุคคล เช่น ครู เพื่อนในห้องเรียน เพื่อนต่างห้องเรียน เพื่อนต่างระดับ บุคคลในโรงเรียน ผู้ปกครอง คนในชุมชน เป็นต้น

2. แหล่งเรียนรู้ที่เป็นวิทยากร ได้แก่ สถานที่ต่างๆ ภายในโรงเรียนและชุมชน เช่น ห้องสมุด วัด ตลาด ร้านค้า สถานีตำรวจ สถานีอนามัย โบราณสถาน สวนสัตว์ เป็นต้น

3. แหล่งเรียนรู้ที่เป็นธรรมชาติ เช่น ห้วย หนอง คลอง บึง สวนสาธารณะ ป่า ต้นไม้ ไร่ ไม้ อุทยานแห่งชาติ รวมทั้งสัตว์ต่างๆ เช่น สัตว์เลี้ยง สัตว์ป่า เป็นต้น

4. แหล่งเรียนรู้ที่เป็นสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีต่างๆ เช่น หนังสือ ตำรา วารสาร นิตยสาร สิ่งพิมพ์ แผ่นปลิว ป้ายโฆษณา รายการวิทยุ รายการโทรทัศน์ เสียงตามสาย คอมพิวเตอร์ และโปรแกรมคอมพิวเตอร์ต่างๆ เป็นต้น

5. ควรสร้างแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนซึ่งจัดตามแหล่งที่ตั้งแหล่งเรียนรู้ แบ่งได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

5.1 แหล่งเรียนรู้ด้านวิชาการ

5.2 แหล่งเรียนรู้ด้านสนับสนุนวิชาการ

ปริญญา จันทะคาม (2561, น. 13-14) ได้สรุปแนวคิด การจำแนกประเภทของแหล่งเรียนรู้ ที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน สามารถสรุปตามลักษณะของแหล่งเรียนรู้ได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่ ประเภทบุคคล ประเภทสถานที่ และประเภทสื่อ ซึ่งแต่ละประเภทเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ใช้ในการศึกษาหาความรู้ของสถานศึกษาในระบบได้ 2 แหล่ง คือ แหล่งเรียนรู้ภายใน และแหล่งเรียนรู้ภายนอกสถานศึกษา ดังนี้

1. แหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน หมายถึง บุคคลสื่อ สถานที่ ที่อยู่ในบริเวณโรงเรียน เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน ได้แก่ ห้องคอมพิวเตอร์ห้องสมุด ห้องวิทยาศาสตร์ เป็นต้น

2. แหล่งเรียนรู้ภายนอกโรงเรียน หมายถึง บุคคล สถานที่ ที่อยู่นอกโรงเรียน เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน ได้แก่ สวนสาธารณะ แหล่งข้อมูลภูมิปัญญา ศูนย์กีฬา แหล่งการเรียนรู้หอศิลป์ ชุมชน เป็นต้น

พิมพิมล คงจินดา (2560, น. 15-16) สรุปไว้ว่า ลักษณะของแหล่งเรียนรู้ สามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ๆ ได้แก่

1. แหล่งเรียนรู้ตามธรรมชาติ หมายถึง ทรัพยากรธรรมชาติที่อยู่รอบๆ ชุมชนหรือแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เช่น คลอง น้ำตก ภูเขา ทะเลทราย ป่าไม้ เป็นต้น

2. แหล่งเรียนรู้ที่จัดสร้างขึ้น หมายถึง แหล่งเรียนรู้ที่เกิดจากมนุษย์เป็นผู้จัดสร้างขึ้นเพื่อใช้ในการศึกษา ค้นคว้าให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

2.1 แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน หมายถึง แหล่งเรียนรู้ทั้งหมดที่อยู่ภายในโรงเรียน ทั้งแหล่งเรียนรู้วิชาการ และแหล่งเรียนรู้ส่งเสริมวิชาการ เช่น ห้องเรียน สื่อ อุปกรณ์ต่างๆ ห้องสมุด ห้องปฏิบัติการทางภาษา ห้องปฏิบัติการทางดนตรี ห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ สวนพฤกษศาสตร์ สวนหย่อม สหกรณ์โรงเรียน โรงอาหาร สนาม เป็นต้น

3. แหล่งเรียนรู้ที่เป็นบุคคล หมายถึง บุคคลที่สามารถให้ความรู้ ไม่ว่าจะเป็นด้านวิชาการหรือด้านอื่นๆ ก็ตาม เช่น ครู ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน พระสงฆ์ อิหม่าม บาทหลวง เป็นต้น

ศิริญาญ์ เลียบคง (2560, น. 26) ได้สรุปไว้ว่า แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ต่างก็มีลักษณะแตกต่างกันออกไปมากมายหลายประเภท ซึ่งสามารถจำแนกเป็นประเภทใหญ่ๆได้ดังนี้ แหล่งเรียนรู้ที่เป็นบุคคล แหล่งเรียนรู้ที่เป็นแหล่งวิชาการ แหล่งเรียนรู้ที่เป็นธรรมชาติ แหล่งเรียนรู้ที่เป็นสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีต่างๆ

จากแนวคิดของนักการศึกษา สามารถนำมาสรุปเป็นตารางสังเคราะห์องค์ประกอบประเภทของแหล่งเรียนรู้ได้ตามตาราง 2 ดังนี้

ตาราง 2 แสดงการสังเคราะห์องค์ประกอบประเภทของแหล่งเรียนรู้ ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ประเภทของแหล่งเรียนรู้	หน่วยงาน/นักรการศึกษา											สรุป		
	วันชัย ไชยชนะ (2565)	ฉิมพร ศักย์บุญภรณ์ (2565)	กุเกียรติ แดงสีดา (2563)	วัฒน์ ลาพังค์ (2562)	ชุติมาพร เขาวนไว (2562)	กฤษณะ สุวรรณภูมิ (2562)	พระมทาทิตติศักดิ์ ไหมตรีจิต (2562)	ปัทมา จันปัญญา (2561)	พระสมุห์วินิตย์ ธีรจิตโต (การะเกด)	ญาณิศดา ดวงสีทอง (2561)	ปริญญา จันทะคาม (2561)		พิมพ์เลิศ คงจินดา (2560)	ศิริญาญ์ เสียบคง (2560)
1. แหล่งเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	1. แหล่งเรียนรู้ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ
2. แหล่งเรียนรู้ที่มนุษย์สร้างขึ้น	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	2. แหล่งเรียนรู้ที่สร้างขึ้น
3. แหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคล	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	ในโรงเรียน
4. แหล่งเรียนรู้ประเภทกิจกรรมทางสังคม ประเพณี และความเชื่อ	✓						✓							3. แหล่งเรียนรู้วิชาการ สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี
5. แหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน		✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
6. แหล่งเรียนรู้ภายนอกโรงเรียน			✓	✓				✓			✓			

จากตาราง 2 ผู้วิจัยได้สรุป ประเภทของแหล่งเรียนรู้ ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แบ่งได้ตามสภาพที่เป็นอยู่ตามสภาพบริบทของแต่ละท้องถิ่น ดังนี้

1. แหล่งเรียนรู้ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ หมายถึง แหล่งเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติที่เกิดขึ้นและมีขึ้นเองตามธรรมชาติในสถานศึกษาและใกล้เคียงสถานศึกษา

2. แหล่งเรียนรู้ที่สร้างขึ้นในโรงเรียน หมายถึง แหล่งเรียนรู้ที่สร้างขึ้นเพื่อใช้ในการศึกษาค้นคว้า ให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ ทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน รวมถึงบุคคลที่มีความสำคัญในด้านต่างๆ

3. แหล่งเรียนรู้วิชาการ สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี หมายถึง แหล่งเรียนรู้ที่สามารถตอบสนองการค้นคว้าหาคำตอบที่ต้องการได้จากกิจกรรมทางสังคม ประเพณี และความเชื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี ทั้งภายในโรงเรียนและภายนอกโรงเรียน

กระบวนการบริหารแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน

การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน มีกระบวนการตามที่นักวิชาการและหน่วยงานทางการศึกษาได้กล่าวไว้ ดังนี้

ธัญญา จันทร์สุภา (2566, น. 51) การบริหารแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาที่ดี จึงมีความสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความคุ้มค่า ยั่งยืน สถานศึกษาควรนำกระบวนการบริหารคุณภาพตามวงจรเดมมิ่ง (Deming Cycle: PDCA) ซึ่งประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน (Plan: P) ขั้นตอนที่ 2 การปฏิบัติตามแผน (Do: D) ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบ (Check: C) และขั้นตอนที่ 4 การปรับปรุง (Action: A) มาใช้ดำเนินการเพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะสามารถสร้างผลผลิตการเรียนรู้ที่มีคุณภาพตามเจตนารมณ์แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และหลักการในการจัดการศึกษา

สิริกาญจน์ แก้วคำไสย์ (2566, น. 220) ได้ศึกษาการพัฒนา รูปแบบการบริหารจัดการในโรงเรียนเพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนยุคใหม่ของโรงเรียนขนาดเล็ก สรุปได้ดังนี้

1. การบริหารจัดการในโรงเรียนเพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนยุคใหม่ของโรงเรียนขนาดเล็ก ครูโรงเรียนขนาดเล็กควรมีความสนใจและพัฒนาตนเองให้มีความพร้อมเพื่อสามารถบริหารจัดการเพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนยุคใหม่ มีหลักการหรือแนวปฏิบัติที่ชัดเจน
2. สภาพที่พึงประสงค์ ครูผู้สอนและผู้บริหารควรมีการปรับตัวเพื่อให้ก้าวทันต่อยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง
3. การพัฒนาทักษะผู้เรียนยุคใหม่ของโรงเรียนขนาดเล็ก ได้แก่ ด้านกายภาพ ด้านจิตวิทยา ด้านสังคม และด้านการเรียนการสอน การบริหารจัดการให้เกิดประสิทธิภาพต้องเริ่มจากด้านกายภาพ ซึ่งเป็นการบริหารจัดการเชิงประจักษ์ ไปสู่ด้านจิตวิทยา ด้านสังคม เพื่อเข้าใจสภาพจิตใจ ความแตกต่างของผู้เรียน จึงจะนำไปสู่ด้านการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ

พงษ์ลิขิต เพชรผล (2562, น. 245-248) ได้สรุปผล การบริหารจัดการภายในโรงเรียนในศตวรรษที่ 21 สรุปได้ว่า

1. การบริหารห้องเรียนในศตวรรษที่ 21 เพื่อเสริมสร้างคุณภาพของความเป็นพลเมืองดี เน้นการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ การเรียนรู้แบบร่วมมือ ครูเป็นผู้แนะนำ ผสมผสานกับการนำเทคโนโลยีมาใช้ในกระบวนการเรียนการสอน
2. การเสริมสร้างบรรยากาศทางกายภาพภายในเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องจัดเตรียมความพร้อมในการเรียนรู้ ทั้งวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องส่งเสริมสนับสนุนให้

ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้

3. การเสริมสร้างบรรยากาศทางจิตใจ ต้องสร้างบรรยากาศทางจิตใจให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกสบาย ไม่กดดัน มีอิสระ กล่าวคือ เป็นบรรยากาศทางจิตใจที่เอื้อต่อการเรียนรู้

4. การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและภาวะคุกคามของการบริหารจัดการภายในโรงเรียนในศตวรรษที่ 21 เพื่อเสริมสร้างคุณภาพของความเป็นพลเมืองดีให้แก่ผู้เรียน จุดแข็ง ได้แก่ การสร้างบรรยากาศของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ ครูผู้สอนเป็นผู้ให้คำแนะนำหรือผู้อำนวยความสะดวกและให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ ต้องมีความเข้าใจในบทบาทของการเรียนในศตวรรษที่ 21 อย่างแท้จริง

ชนกันท์ ตันติวิไล (2562, น. 1-10) ได้เสนอบทความ การบริหารจัดการภายในโรงเรียนไว้ว่า เป็นการสร้างและการรักษาสิ่งแวดล้อมเพื่อเอื้อต่อการเรียนรู้ รวมทั้งวิธีการสร้างระเบียบวินัยเพื่อรักษาสภาพบรรยากาศในชั้นเรียน จะช่วยให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างราบรื่น นักเรียนเกิดความร่วมมือในกิจกรรมการเรียนรู้ การบริหารจัดการภายใน เป็นการช่วยให้การเรียนรู้ของผู้เรียนและการสอนของผู้สอนเอื้ออำนวยต่อกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญให้บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมายของการศึกษา และผู้เรียนได้รับการพัฒนาศักยภาพได้เต็มตามอัตภาพ พร้อมทั้งส่งเสริม สนับสนุนการสอนของผู้สอนให้เต็มศักยภาพ

ไสว พิกขาว (2561, น. 142-143) กล่าวโดยสรุปไว้ว่า การบริหารจัดการภายในโรงเรียนช่วยให้ผู้สอนตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตน นำทักษะในวิชาชีพครูเกี่ยวกับการออกแบบการเรียนการสอนมาใช้จัดการเรียนรู้ได้อย่างราบรื่น ช่วยส่งเสริมและสร้างเสริมผู้เรียนในด้านสติปัญญา ร่างกาย อารมณ์ และสังคมได้เป็นอย่างดี มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ทำให้ผู้เรียน เรียนด้วยความสุข รักการเรียน และเป็นคนใฝ่เรียนใฝ่รู้ในที่สุด เป้าหมายสำคัญคือ ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาในการควบคุมตนเองเพื่อให้มีชีวิตที่ทำงานร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างมีความสุข และพัฒนาความรู้ได้เต็มประสิทธิภาพ โดยมีหลักการบริหารจัดการ ดังนี้

1. มีการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ จัดสภาพแวดล้อมต่างๆ ทั้งในและนอกชั้นเรียน เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกอยากเรียน มีความกระตือรือร้นสนใจในการสร้างบรรยากาศตามลักษณะที่สอดคล้องกับลักษณะของผู้เรียน

2. มีการจัดการด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่อำนวยความสะดวกด้าน ICT ในยุคดิจิทัล สิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่ดีจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะทำให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น สร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้เพิ่มขึ้น

3. มีการจัดการด้านจิตวิทยา เน้นการจัดการเกี่ยวกับความรู้สึก เจตคติและพฤติกรรมของผู้เรียนโดยมีเป้าหมายที่จะส่งเสริมระเบียบวินัยในการจัดการเรียนรู้ เพื่อมุ่งให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาการเรียนรู้ได้อย่างสูงสุด

4. มีการใช้เทคนิค ทักษะการสอน นวัตกรรมการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การสร้างแรงจูงใจ และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย

5. มีการสร้างกฎระเบียบร่วมกันระหว่างครูกับผู้เรียน เน้นความความรับผิดชอบของผู้เรียน การอยู่ร่วมกันในสังคม การเคารพสิทธิของผู้อื่น การปฏิบัติหน้าที่ของตนเองด้วยความรับผิดชอบ ตลอดจนการปฏิบัติตามกฎกติกาที่ได้กำหนดไว้ร่วมกัน

กัณฑ์ ม้าแก้ว (2561) ได้กล่าวไว้ว่า การบริหารจัดการภายในโรงเรียน เป็นการจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน เพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุข การจัดสภาพแวดล้อมจะต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1. ความสะอาด ความปลอดภัย
2. ความมีอิสระอย่างมีขอบเขตในการเล่น
3. ความสะดวกในการทำกิจกรรม
4. ความพร้อมของอาคารสถานที่ เช่น ห้องเรียน ห้องน้ำห้องส้วม สนามเด็กเล่น ฯลฯ
5. ความเพียงพอเหมาะสมในเรื่องขนาด น้ำหนัก จำนวน สีของสื่อและเครื่องเล่น
6. บรรยากาศในการเรียนรู้ การจัดที่เล่นและมุมประสบการณ์ต่างๆ

การบริหารจัดการภายใน เป็นการวางแผนการปฏิบัติของครูในการริเริ่มสร้างสิ่งแวดล้อมพัฒนาตนเองให้มีความพร้อม ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างเป็นลำดับขั้นตอน และมีการส่งเสริมสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ในการปรับปรุงแหล่งเรียนรู้

พิชชาภา ผกาผล (2560, น. 5-7) ได้อภิปรายผลจากข้อค้นพบสภาพการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน สรุปความได้ว่า

1. แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนประเภทนวัตกรรม และเทคโนโลยี มีจุดมุ่งหมายที่จะยกระดับการจัดการศึกษา โดยการส่งเสริมให้ใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย นำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยสอน เพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียนและพัฒนาวิธีการสอนของครู มุ่งยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ตรงกับความต้องการ และความสามารถของผู้เรียน

2. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ให้ความสำคัญต่อการจัดการความรู้ด้านการใช้และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ได้ให้ความสำคัญกับแหล่งเรียนรู้ ไว้ในมาตรา 25 ที่กล่าวว่า รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์

สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การกีฬาและนันทนาการ แหล่งข้อมูลและแหล่งการเรียนรู้อื่นอย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ

Gilpatrick (2010, p. 15) ได้กล่าวโดยสรุปไว้ว่า การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน คือความรับผิดชอบของบุคลากรทุกคนภายในโรงเรียนที่จะต้องบริหารจัดการร่วมกัน ทั้งด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพและการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทั้งครูและนักเรียน มีส่วนร่วมในการสร้างกฎ ระเบียบ นโยบายและจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ และทรัพยากรอื่นๆ เพื่อสร้างความรื่นรมย์ทางอารมณ์ที่มีความสำคัญมาใช้เป็นสื่อในการเรียนรู้

Levin and Nolan (2004, p. 1) ได้กล่าวถึงหลักการจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนไว้ว่าการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน ครูเป็นบุคคลที่มีความสำคัญในการบริหารจัดการ รับผิดชอบในบทบาทการเป็นผู้นำในการสั่งสอน ต้องใช้เทคนิควิธีการในการปรับพฤติกรรมของผู้เรียน พัฒนาความคิด สร้างกฎ ระเบียบวินัย มีการวางแผนในการจัดการกับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เพื่อตัดสิ้นใจเกี่ยวกับกลยุทธ์ในการบริหารจัดการ

Marzano et al. (2003, p. 8) ได้ศึกษาปัจจัยในการบริหารจัดการภายในโรงเรียนโดยใช้การสังเคราะห์งานวิจัย (Meta-analysis) พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการเรียนการสอนมี 4 ปัจจัย คือ

1. กฎระเบียบและขั้นตอนการดำเนินงาน (Rules and Procedures) ผู้สอนที่มีประสิทธิภาพจะสามารถสอนและฝึกการใช้กฎระเบียบ ตลอดจนข้อกำหนดเกี่ยวกับสิ่งที่ต้องปฏิบัติกับ ผู้เรียน คาดการณ์ความต้องการของผู้เรียน ดำเนินการสอนได้อย่างราบรื่น

2. การสร้างวินัยแก่ผู้เรียน (Disciplinary Interventions) เมื่อผู้สอนพบว่าผู้เรียนในชั้น แสดงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ผู้สอนควรต้องเข้าไปดำเนินการเพื่อปรับพฤติกรรมให้เหมาะสม

3. ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน (Teacher-Student Relationships) ชั้นเรียนที่ผู้สอนและผู้เรียนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ผู้เรียนย่อมยอมรับและดำเนินตามกฎระเบียบ และปฏิบัติตามพฤติกรรมที่เหมาะสมในชั้นเรียน

4. กรอบความคิดของผู้สอนในการแก้ปัญหาผู้เรียน (Mental Set) การที่ผู้สอนจะบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพต้องมีกรอบความคิดที่ดีต่อผู้เรียน 2 เรื่อง คือ การเอาใจใส่ผู้เรียน (Withitness) และการไม่ใช้อารมณ์ (Emotional Objectivity)

Good and Brophy (2000, p. 15) ได้กล่าวโดยสรุปไว้ว่า ในการบริหารจัดการภายในโรงเรียนควรมีหลักการทั่วไป โดยให้ผู้เรียนพึงพอใจที่จะทำตามข้อตกลงอย่างเข้าใจและยอมรับได้ การบริหารจัดการภายในควรจะเป็นวิธีการที่มีการวางแผนระยะยาวให้ผู้เรียนได้พบกับความสำเร็จในผลงานของตนเอง ให้ผู้เรียนรู้จักควบคุมตนเอง และสร้างกฎ ระเบียบวินัยให้ผู้เรียนมีความผูกพันกับกฎเกณฑ์ในการทำงาน

Cole and Chan (1994, pp. 318 - 330) ได้เสนอแนวคิดหลักการจัดการภายในโรงเรียนไว้โดยจัดหลักการไว้เป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

1. เจตคติของครูที่มีต่อการบริหารจัดการภายในโรงเรียนซึ่งมีหลักการสำคัญ ดังนี้
 - 1.1 สร้างเจตคติให้ผู้เรียนรู้สึกว่าคุณครูเป็นเพื่อน
 - 1.2 ให้สิ่งที่ดีแก่ผู้เรียน ถึงแม้บางครั้งผู้เรียนมีปัญหาทางวินัย
 - 1.3 ให้ผู้เรียนได้พบแต่สิ่งที่ดีไม่ใช่สิ่งไร้สาระ
2. การส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่ดีภายในโรงเรียน
 - 2.1 การประยุกต์การปฏิบัติการภายในให้เน้นการป้องกันความปลอดภัย
 - 2.2 สร้างความปรารถนาดีโดยการเอาใจใส่กับพฤติกรรมของผู้เรียน
 - 2.3 หลีกเลี่ยงการเอาใจใส่ผู้เรียนคนใดคนหนึ่งเป็นพิเศษ
 - 2.4 จัดโปรแกรมต่างๆ ที่ไม่ทำให้เกิดการแตกแยก
 - 2.5 กระบวนการบริหารจัดการที่สร้างขึ้นอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลผู้คนที่ให้ผู้เรียนปฏิบัติเป็นกิจวัตรประจำวัน
3. การจัดกิจวัตรประจำวันและกฎภายในโรงเรียนมีหลักการที่สำคัญ ดังนี้
 - 3.1 จุดหมายของการบังคับให้ผู้เรียนปฏิบัติจะต้องสามารถปฏิบัติได้จริงมีความสมเหตุสมผลและมีความมั่นคง
 - 3.2 จัดการสร้างงานกิจวัตรประจำวันก่อนเริ่มเรียนในแต่ละปีการศึกษา
 - 3.3 ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดกิจวัตรประจำวันและกฎชั้นเรียน
 - 3.4 อธิบายให้ผู้เรียนทราบถึงเหตุผลของความจำเป็นของกิจวัตรประจำวันที่กำหนดขึ้น
 - 3.5 กำหนดกฎที่เป็นไปได้เพียง 2 - 3 ข้อและมั่นใจได้ว่าทุกคนเข้าใจ
 - 3.6 ให้การเสริมแรงทางบวกแก่ผู้เรียนแต่ละคน และเสริมแรงเมื่อผู้เรียนปฏิบัติตามกิจวัตรประจำวันตามกฎระเบียบของโรงเรียนเป็นกิจวัตร
4. การจัดการกับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมควรยึดหลักการจัดการที่สำคัญ ดังนี้
 - 4.1 การจัดการเกี่ยวกับวินัยของผู้เรียนให้เน้นไปที่พฤติกรรมที่ไม่สามารถยอมรับได้
 - 4.2 อธิบายลักษณะที่ไม่ดีของพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมให้ผู้เรียนได้ตระหนักรู้
 - 4.3 การไม่ให้ความสนใจต่อพฤติกรรมการเรียกร้องความสนใจที่ไม่สำคัญของผู้เรียน
 - 4.4 ให้ละเว้นการลงโทษผู้เรียนด้วยวิธีการที่รุนแรง
 - 4.5 หลีกเลี่ยงการวิพากษ์วิจารณ์นักเรียน
 - 4.6 ไม่ใช่คำที่บ่งบอกถึงความเสื่อมหรือความล้มเหลวเมื่อมีปัญหาทางวินัยเกิดขึ้น
 - 4.7 พยายามจัดการกับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม โดยการประชุมปรึกษาหารือหรือให้คำปรึกษาเป็นการส่วนตัว

กระบวนการบริหาร แหล่งเรียนรู้ใน โรงเรียน	หน่วยงาน/นักการศึกษา										สรุป	
	ธัญญา จันทร์สุภา (2566)	สิริกาญจน์ แก้วคำไสย์ (2566)	พงษ์ลิขิต เพชรผล (2562)	ชนกันันท์ ดันตรีโธ (2562)	ไสว พักขาว (2561)	กัณหา ม้าแก้ว (2561)	พิชชภา ฝนผล (2560)	Gilpatrick (2010)	Levin and Nolan (2004)	Marzano (2003)		Good and Brophy (2000)
13. แต่งตั้งผู้มีความรู้ ความเข้าใจในการ กำกับ ติดตามการใช้ แหล่งเรียนรู้ทั้งระยะ ก่อนใช้ ระหว่างใช้ และหลังใช้แหล่งเรียนรู้	✓									✓		3. การตรวจสอบ ทบทวนและติดตาม การบริหารจัดการ แหล่งเรียนรู้
14. มีการจัดสภาพ สิ่งแวดล้อมภายใน โรงเรียนให้เอื้อต่อการ เรียนรู้				✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	
15. ผู้สอนและผู้เรียน มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อ กัน										✓		
16. มีการจัดประชุม เพื่อกำหนดแนว ทางการแก้ไขและ พัฒนาแหล่งเรียนรู้ ภายในโรงเรียนที่ เหมาะสมกับหลักสูตร สถานศึกษา	✓											4. การสรุป ปรับปรุงแก้ไขการ บริหารจัดการแหล่ง เรียนรู้
17. พัฒนาทักษะ ผู้เรียนให้เกิดทักษะ ด้านกายภาพ ด้าน จิตวิทยา ด้านสังคม และด้านการเรียนการ สอน		✓	✓	✓	✓			✓		✓		
18. มีแหล่งการเรียนรู้ เพียงพอและมี ประสิทธิภาพ							✓	✓				
19. ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนรู้ตาม หลักสูตรและมี คุณลักษณะอันประสงค์				✓				✓				

กระบวนการบริหาร แหล่งเรียนรู้ใน โรงเรียน	หน่วยงาน/นักรการศึกษา										สรุป	
	ธัญญา จันทรสุมภา (2566)	สิริกาญจน์ แก้วคำไสย์ (2566)	พงษ์ลิขิต เพชรผล (2562)	ชนกันท์ ตันติวิไล (2562)	ไสว พักขาว (2561)	กัณหา ม้าแก้ว (2561)	พิชชภา ผกาศ (2560)	Gilpatrick (2010)	Levin and Nolan (2004)	Marzano (2003)		Good and Brophy (2000)
20. ผู้เรียนมีทักษะในการ เรียนรู้ในศตวรรษที่ 21							✓					
21. ผู้เรียนมีความ ภาคภูมิใจในผลงาน ของตนเอง										✓		

จากตาราง 3 ผู้วิจัยได้สรุปการสังเคราะห์องค์ประกอบกระบวนการบริหารแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สรุปได้ว่า กระบวนการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้มีองค์ประกอบ 4 ด้าน ดังนี้

1. การวางแผนบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ หมายถึง การวางแผนบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ครูต้องพัฒนาตนเองให้มีความพร้อม มีแนวปฏิบัติที่ชัดเจนเป็นลำดับขั้นตอน ครูและผู้บริหารควรปรับตัวให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี ให้ความสำคัญในการจัดการความรู้และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ มีการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและภาวะคุกคามของการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้
2. การดำเนินงานการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ หมายถึง มีการส่งเสริมและสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ และการปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ ผสมผสานกับการนำเทคโนโลยีมาใช้ในกระบวนการเรียนการสอน จัดการชั้นเรียนเพื่อส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ ใช้เทคนิค ทักษะการสอน นวัตกรรม การเรียนการสอน สร้างกฎระเบียบวินัยร่วมกันระหว่างครูกับนักเรียน จัดทำข้อมูลสารสนเทศและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ มีสื่อและอุปกรณ์ที่ตรงตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียน
3. การตรวจสอบ ทบทวนและกำกับติดตามการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ หมายถึง มีการแต่งตั้งผู้มีความรู้ความเข้าใจในการกำกับ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งระยะก่อนใช้ ระหว่างใช้ และหลังใช้แหล่งเรียนรู้ มีการจัดสภาพสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ผู้สอนและผู้เรียนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน
4. การสรุป ปรับปรุงแก้ไขการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ หมายถึง มีการจัดประชุมเพื่อสรุป กำหนดแนวทางการแก้ไขพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนให้เหมาะสมกับหลักสูตร สถานศึกษา พัฒนาผู้เรียนให้เกิดทักษะด้านกายภาพ ด้านจิตวิทยา ด้านสังคม และด้านการเรียน

การสอน พัฒนาให้มีแหล่งการเรียนรู้เพียงพอและมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ตามหลักสูตรและมีคุณลักษณะอันประสงค์ มีทักษะในการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และมีความภาคภูมิใจในผลงานของตนเอง

การพัฒนาแหล่งเรียนรู้

การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ เป็นปัจจัยสำคัญต่อการเพิ่มพูนประสิทธิผลและประสิทธิภาพการทำงาน และส่งผลต่อการพัฒนาสถานศึกษา ซึ่งมีแนวคิดในการพัฒนาที่เหมาะสมกับการจัดการเรียนสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้จากภายในสถานศึกษา และแหล่งเรียนรู้เทคโนโลยีดิจิทัล โดยมีนักวิชาการและหน่วยงานทางการศึกษาได้กล่าวไว้ ดังนี้

ประกายดาว มุสิกัณฑ์ (2566, น. 12) ได้กล่าวถึงการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียน สิ่งที่โรงเรียนควรพิจารณาให้ความสำคัญในการสร้างหรือพัฒนาสมรรถนะให้แก่บุคลากรนักเรียน และโรงเรียน เพื่อให้เกิดประสิทธิผลที่บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ คือ สภาพแวดล้อมโรงเรียนของแหล่งเรียนรู้ ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมของผู้เรียน ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ และด้านกายภาพ ด้านการมีส่วนร่วมของผู้เรียน โรงเรียนควรให้ความสำคัญสภาพแวดล้อม ดังนี้

- 1.1 นักเรียนมีส่วนร่วมในรายวิชา เกี่ยวกับการเสนอเรื่องที่ยากเรียน กิจกรรม และวิธีให้คะแนนตนเอง
- 1.2 นักเรียนมีวิธีการที่จะแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง หรือศึกษาร่วมกันกับเพื่อนในชั้นเรียน
- 1.3 นักเรียนเป็นผู้ตั้งคำถาม ตั้งประเด็น หรือกำหนดปัญหา ซึ่งเป็นคำถามที่มาจากตัวนักเรียนไม่ได้ถูกชี้นำ หรือบังคับให้ถาม
2. ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ โรงเรียนควรให้ความสำคัญสภาพแวดล้อม ดังนี้
 - 2.1 บรรยากาศในชั้นเรียนมีความเอื้อเพื่อพ่อแม่ ระหว่างเพื่อนนักเรียนด้วยกัน
 - 2.2 นักเรียนสามารถซักถามหรือขอคำแนะนำจากครู
 - 2.3 ครูและนักเรียนเปิดกว้างและยอมรับแนวความคิดใหม่ๆ แม้จะเป็นสิ่งที่ดูแปลกแตกต่างจากเดิม
3. ด้านกายภาพ โรงเรียนควรให้ความสำคัญสภาพแวดล้อม ดังนี้
 - 3.1 โรงเรียนมีสื่ออุปกรณ์การเรียน มีคุณภาพและทันสมัยเหมาะสมกับการเรียนรู้ของยุคปัจจุบัน
 - 3.2 โรงเรียนมีวัสดุอุปกรณ์การเรียนให้เลือกใช้ได้หลากหลายเพียงพอและอยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน
 - 3.3 โรงเรียนมีสถานที่หรือพื้นที่สำหรับจัดแสดงผลงานของนักเรียน

3.4 ควรพิจารณาให้ความสำคัญในการสร้างหรือพัฒนาสมรรถนะให้แก่นักเรียน เพื่อให้เกิดประสิทธิผลบรรลุเป้าหมาย คือ ความสุขในการเรียนของนักเรียน 5 ข้อที่ควรจะทำให้มีความสำคัญ ได้แก่ 1) ผู้เรียนพอใจที่ได้เรียนและเป็นสมาชิกของห้องเรียน 2) ผู้เรียนพอใจกับการจัดกระบวนการเรียนการสอนของโรงเรียน 3) ผู้เรียนรู้แนวทางในการสร้างอาชีพในอนาคตจากการได้รับคำปรึกษาจากโรงเรียน 4) ผู้เรียนกล้าที่จะปรึกษาครูหรือผู้ช่วยครูเมื่อมีปัญหา และ 5) ผู้เรียนสามารถเข้ากับเพื่อนๆ ในชั้นเรียนได้ทุกคน

เจริญ ภูวิจิตร (2565, น. 7-8) ได้ศึกษาการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาในยุค Next Normal ให้มีศักยภาพเพื่อเป้าหมายคือตัวผู้เรียนให้มีคุณภาพ มีทักษะในยุคโลกศตวรรษที่ 21 มีแนวทางการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพเพื่อโอกาสทางวิชาชีพในยุค Next Norma สามารถวิเคราะห์ได้ 8 แนวทางในการพัฒนา ดังนี้

1. ส่งเสริมและพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อจะได้นำไปสู่การจัดการเรียนการสอนหรือสนับสนุนการเรียนการสอนในระยะห่างไกลกัน ตลอดจนทั้งนำสู่การส่งเสริมกระตุ้นให้นักเรียนเข้าใจและมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีต่อไป โดยเฉพาะการรู้เท่าทัน Social Media การวิเคราะห์ข้อมูลได้อย่างถูกต้องและนำไปสู่ประโยชน์ในการใช้งานของข้อมูล

2. ส่งเสริมและพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เป็นผู้ชี้แนะ แนะนำและให้คำปรึกษา เพราะความรู้มีอยู่มากมายบนอินเทอร์เน็ต บนคลาวด์มีสื่อการศึกษาแบบเปิด มีรูปแบบเป็นมัลติมีเดีย คลิปวิดีโอที่ช่วยกระตุ้นความสนใจ ความสนุก และแรงบันดาลใจให้อยากดู ครูและบุคลากรทางการศึกษาจึงอยู่ในบทบาทที่จะส่งเสริมช่วยเหลือผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง กระตุ้นและเสริมทักษะที่จำเป็นให้ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ มีพลังจินตนาการและความคิดริเริ่มของผู้เรียนต่อไป

3. ส่งเสริมและพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจในกฎหมายการศึกษา เพื่อการเข้าถึงสิทธิทางการศึกษาในวิชาชีพทางการศึกษา และส่งเสริมสนับสนุนนักเรียนและเยาวชนได้มีส่วนร่วมในฐานะของผู้เรียนตามหลักการของความเป็นประชาธิปไตย เพื่อร่วมสร้างของความต้องการความเปลี่ยนแปลงในโลกยุค Next Normal

4. ส่งเสริมและพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มี Mind Set ที่ต้องปรับกระบวนการทัศนคติในการเรียนการสอน และการใช้ชีวิตในโลกยุค Next Normal โดยเฉพาะครูและบุคลากรทางการศึกษาจะร่วมมือกันอย่างไรเพื่อให้เด็กได้รู้ศักยภาพของตนเอง มีทักษะ ทัศนคติ และมีความรู้ที่ติดต่อการใช้ชีวิตในปัจจุบันและในอนาคต ด้วยการส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้และมีทักษะที่เกิดจากการปฏิบัติ เรียนรู้จากประสบการณ์จริงโดยมีเทคโนโลยีเข้ามาช่วยสนับสนุนในการเรียนรู้ให้เกิดความสะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น

5. ส่งเสริมและพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาผ่านการพัฒนาและการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพผ่านโปรแกรมการเรียนรู้ทางสื่อออนไลน์ ซึ่งการเรียนรู้ผ่านโปรแกรมออนไลน์จะเป็นการพัฒนาตนเองด้วยการลดเวลาเพื่อการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งการเรียนรู้และพัฒนาผ่านโปรแกรมออนไลน์นั้นมีความหลากหลายในองค์ความรู้ที่ต้องการพัฒนา

6. ส่งเสริมและพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีองค์ความรู้เชิงวิทยาศาสตร์ มีหลักเหตุและผลในการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียน คิดวิเคราะห์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

7. ส่งเสริมและพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ใช้โทรศัพท์มือถือในการจัดการเรียนรู้พัฒนาผู้เรียน เนื่องจากในยุควิถี Next Normal โทรศัพท์มือถือจะเป็นเครื่องมือเทคโนโลยีที่มีการอัปเดต นวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ๆ ตลอดเวลา ซึ่งจะสร้างความสะดวกในการจัดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง

8. ส่งเสริมและพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความตระหนักและใส่ใจเรื่องความปลอดภัย ด้านสุขภาพ และให้ความสำคัญในการร่วมกันรักษาสิ่งแวดล้อม และความสำคัญของพลังงานทดแทนและพลังงานหมุนเวียน อันจะนำแนวคิดดังกล่าวไปสู่ผู้เรียนซึ่งจะส่งผลต่อพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปเพื่อร่วมกันในการแสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อสังคมในภาพรวม

อดุลย์เดช ศรีพิลา (2563, น. 21-23) สรุปไว้ว่า การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ โดยการบริหารจัดการชั้นเรียน เป็นวิธี (Method) หรือกลยุทธ์ (Strategy) ที่ครูผู้สอนจะสร้างสภาพแวดล้อมและสังคมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ครูจะเป็นผู้สร้างให้ผู้เรียนมีวินัยในตนเอง รู้หน้าที่และบทบาทในชั้นเรียน

การพัฒนาแหล่งเรียนรู้มีความสำคัญต่อการดำเนินการต่างๆ ในชั้นเรียน การจัดการชั้นเรียนที่ดีจะทำให้ครูสามารถดำเนินการสอนได้อย่างเต็มที่ ไม่เสียเวลากับการแก้ไขปัญหาพฤติกรรมของผู้เรียน และจะกระตุ้นส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ รวมถึงการแก้ไขปัญหาพฤติกรรมของผู้เรียนได้ จะเห็นว่าการจัดการบริหารชั้นเรียนเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการเรียน และร่วมกิจกรรมต่างๆ โดยมีครูเป็นผู้วางแผน ดำเนินการตามกระบวนการส่งเสริมทั้งทางด้านกายภาพและด้านสังคม ประโยชน์ของการบริหารจัดการชั้นเรียนที่มีประสิทธิภาพยังส่งผลให้ครูและนักเรียนมีความเคารพไว้วางใจ มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน สภาพบรรยากาศที่เหมาะสมช่วยเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีความเป็นผู้นำ กระตือรือร้นในการเรียน สื่อสารกันได้ดีขึ้น

ดังนั้น การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ต้องคำนึงถึงผู้เรียนเป็นหลัก การบริหารจัดการที่ดีผู้เรียนจะเป็นผู้ที่ได้รับผลประโยชน์สูงสุด โดยการบริหารจัดการชั้นเรียนที่มีประสิทธิภาพ ยึดหลักการความยืดหยุ่นในชั้นเรียน ความเป็นประชาธิปไตย การเสริมสร้างความรู้ สติของครูและผู้เรียน และการสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีในชั้นเรียน หลักการบริหารจัดการชั้นเรียนแบ่งได้เป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการจัดการเรียนรู้
2. ด้านวินัยในชั้นเรียน
3. ด้านบรรยากาศในชั้นเรียน

การบริหารจัดการชั้นเรียนที่มีประสิทธิภาพจะเกิดการพัฒนามีประโยชน์ต่อครู คือจะช่วยให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น สามารถควบคุมนักเรียนให้มีพฤติกรรมตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ได้ ประโยชน์ที่เกิดกับผู้เรียนคือ ผู้เรียนได้อยู่ในสภาพที่มีความพร้อมต่อการเรียนรู้ ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนสูงขึ้น

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2562, น. 39-40) ได้กล่าวถึงแนวทางการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลครุว่า ครูจะต้องพร้อมที่จะพัฒนาตนเองตลอดเวลาโดยมีการเรียนรู้ดิจิทัลจากนักเรียน ครูจะต้องเข้าใจและพัฒนาให้มีทักษะความฉลาดทางดิจิทัล โดยเริ่มจากการตระหนักถึงลิขสิทธิ์ทางปัญญา ฝึกฝนใช้ประโยชน์จากคลังบทเรียนออนไลน์แบบเปิด (MOOC) และคลังทรัพยากรการศึกษาแบบเปิด (OER) ที่เจ้าของอนุญาตนำไปใช้ได้ พร้อมทั้งถ่ายทอดองค์ความรู้ไปสู่ผู้เรียน เพื่อการเป็นพลเมืองดิจิทัลและสามารถสร้างพลเมืองดิจิทัลได้อย่างเหมาะสม โดยครูจะต้องศึกษาเรียนรู้ผ่านช่องทางต่างๆ ดังนี้

1. เข้าร่วมการอบรมต่างๆ เช่น โครงการพัฒนาครูครบวงจรที่เปิดโอกาสให้ครูได้เลือกเข้ารับการพัฒนาตนเองตามความสนใจและความต้องการตนเอง
2. การได้รับความช่วยเหลือและสนับสนุนจากเครือข่าย เช่น มหาวิทยาลัยพี่เลี้ยงศึกษานิเทศก์
3. การพัฒนาผ่านกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC : Professional Learning Community) ที่จะพัฒนาองค์ความรู้ ทักษะ พัฒนาการทำงาน พัฒนาการจัดการเรียนการสอน หรือแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในห้องเรียน นอกจากนั้นแนวปฏิบัติของการสร้างและพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของครู สิ่งสำคัญควรมีดังนี้

1) วางโครงสร้างพื้นฐานให้แก่ครูให้มีโอกาสเข้าถึงคอมพิวเตอร์หรืออุปกรณ์เทคโนโลยีดิจิทัล โดยมีการจัดสรรงบประมาณครุภัณฑ์อุปกรณ์ดิจิทัลสำหรับการศึกษาให้ตรงกับความต้องการและบริบทของสถานศึกษา

2) เข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างมีคุณภาพ รู้เท่าทันความปลอดภัย และส่งเสริมสมรรถนะดิจิทัล ที่สามารถสร้างประโยชน์ต่อการดำเนินงานและการดำรงชีวิตได้

3) ครูรุ่นใหม่ที่เก่งด้านดิจิทัล มีทักษะกระบวนการจัดการเรียนการสอนสู่คนรุ่นเก่าไม่ได้ ดังนั้น ครูรุ่นใหม่จะต้องมีการผสมผสานทั้งทักษะการจัดการเรียนการสอนและทักษะด้านดิจิทัล ซึ่งอาจเพิ่มเติมโดยการอบรมการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานเทคโนโลยี เช่น TPACK SAMR

นอกจากนั้นจะต้องส่งเสริมให้มีการทำวิจัยในชั้นเรียนร่วมกันระหว่างครูและศึกษานิเทศก์ เพื่อพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานเทคโนโลยีให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา

สำนักงานข้าราชการพลเรือน (2562, น. 1-3) ได้กล่าวถึงแนวทางการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลครู ดังนี้

1. สร้างการรับรู้ รวมทั้งกระตุ้นให้เกิดความสนใจ และรับทราบถึงความจำเป็นของการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัล
2. กำหนดเป็นนโยบายส่วนราชการในการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลและกำหนดให้นำทักษะดังกล่าวมาใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงานให้เกิดประโยชน์สูงสุด
3. วางแผนและกำหนดเป้าหมายในการนำเครื่องมือ อุปกรณ์และเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด รวมทั้งวางแผนการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลของข้าราชการ โดยนำเครื่องมือการพัฒนาตนเอง รวมทั้งทรัพยากรของส่วนราชการมาใช้
4. ส่งเสริมสนับสนุนให้ข้าราชการให้การพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลตามแผนที่กำหนด รวมทั้งการสร้างเงื่อนไขขององค์กรในการนำเครื่องมือ อุปกรณ์และเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีอยู่ในปัจจุบันมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการทำงานอย่างเต็มที่
5. กำหนดผู้รับผิดชอบหลักในการสร้างบรรยากาศการทำงานแบบดิจิทัลที่จะร่วมกระตุ้นผลักดันให้เกิดการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลและสร้างการเปลี่ยนแปลงในองค์กร
6. ผู้บริหารองค์กรติดตาม กระตุ้น และให้การสนับสนุนการดำเนินงานอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

สุกัญญา แซ่มซ้อย (2562, น. 5) ได้กล่าวถึงแนวทางการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลครูว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีการดำเนินการในการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของครู ดังนี้

1. กำหนดมาตรฐานขั้นต่ำของโครงสร้างพื้นฐานเกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา ไม่ว่าจะเป็น Hardware, Software หรือ Network ต่างๆ และควรจัดทำคู่มือระบบเทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษาสำหรับครูผู้สอนและผู้เรียนทุกคน
2. แต่งตั้งคณะกรรมการหรือบุคคลที่จะให้ดูแลรับผิดชอบระบบเทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา และมีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง
3. กำหนดตัวชี้วัดในการใช้งานของระบบเทคโนโลยีดิจิทัลในการปฏิบัติงานในสถานศึกษา เช่น มีการกำหนดสัดส่วนจำนวนเครื่องคอมพิวเตอร์ต่อครู ต่อผู้เรียน เป็นต้น
4. จัดให้มีการกำกับ ติดตาม ประเมินผลการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษาในทุกๆ ด้าน เพื่อเป็นการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
5. การแสวงหาแหล่งเงินทุนจากชุมชนเพื่อขอการสนับสนุนเกี่ยวกับโครงสร้างด้านเทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา

ธัญรัตน์ บุตรพรหม (2561, น. 46) ได้สรุปการจัดการเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนจะต้องมีการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการ 4 ด้าน คือ

1. ด้านการวางแผนเพื่อใช้แหล่งเรียนรู้ หมายถึง การเตรียมการในด้านต่างๆ ในการพัฒนาและใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อจัดการเรียนการสอน เช่น การกำหนดนโยบาย เป้าหมาย วิเคราะห์หลักสูตร การจัดทำแผนงาน/โครงการ การจัดสรรงบประมาณ บุคลากร เป็นต้น
2. ด้านการสร้างและพัฒนาการใช้แหล่งเรียนรู้ หมายถึง ขั้นตอนการนำเสนอแผนงานโครงการการบริหารจัดการเพื่อการใช้และพัฒนาแหล่งเรียนรู้มาลงมือปฏิบัติ รวมถึงการเตรียมการ การประสานงานการดำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้
3. ด้านการตรวจสอบ ทบทวน กำกับติดตาม การใช้แหล่งเรียนรู้ หมายถึง ขั้นตอนการตรวจสอบ การกำกับติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการที่กำหนดไว้
4. ด้านสรุป รายงานผลการสร้างและพัฒนาการใช้แหล่งเรียนรู้ หมายถึง การสรุปและรายงานผลการสร้าง และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การนำผลการประเมินมาพิจารณา วิเคราะห์ เพื่อนำไปปรับปรุงการดำเนินงานแหล่งเรียนรู้เพื่อจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ชัชฎา อุดมสิทธิ์ (2561, น. 264) ได้ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน สรุปได้ว่า สภาพปัญหาและความต้องการการจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนนั้น ผู้บริหารมีหน้าที่ในการกำหนดนโยบายที่ชัดเจน มีแผนงานและโครงการพัฒนาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ต้องมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ในการจัดการแหล่งเรียนรู้ ควรมีการอบรมครู เจ้าหน้าที่ในเรื่องการให้บริการในการใช้แหล่งเรียนรู้ในการตรวจสอบ ปรับปรุงการพัฒนาการจัดการแหล่งเรียนรู้ การจัดหาสื่ออุปกรณ์ควรมีเพียงพอ เหมาะสม และควรทำอย่างต่อเนื่อง ควรจัดให้มีจำนวนเจ้าหน้าที่ ครู ให้บริการค่าปรึกษาแก่ผู้ใช้บริการอย่างเพียงพอ ครูที่เกี่ยวข้องกับการใช้แหล่งเรียนรู้ควรมีการประเมินผลพัฒนาการของผู้เรียนในการใช้แหล่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

Carla (2008, pp. 94 - 95) ได้กล่าวว่า การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในชั้นเรียนที่มีประสิทธิภาพจะประกอบด้วยองค์ประกอบต่อไปนี้ คือ การกำหนดขอบเขตเนื้อหาการเรียน การใช้วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน การสร้างกฎเกณฑ์และวิธีดำเนินการในชั้นเรียน การเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนการสอน การใช้เวลาอย่างมีประสิทธิภาพ การทบทวนบทเรียน หรือเรื่องราวต่างๆ ในชั้นเรียน การสื่อสารโดยใช้การพูดและการใช้ภาษาท่าทาง การนำเสนอแนวคิดและความรู้ทางด้านวิชาการ และระเบียบกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการเรียน นอกจากนี้ยังได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับกลยุทธ์ในการบริหารจัดการชั้นเรียนที่มีประสิทธิภาพที่ได้รวบรวมจากนักการศึกษาจำนวนหลายท่านมี 5 ประการ ดังนี้ (Carla, 2008, pp. 18 - 25)

1. การจัดการสภาพแวดล้อมทางกายภาพกลยุทธ์นี้เป็นการจัดการเกี่ยวกับโต๊ะ เก้าอี้ และวัสดุอุปกรณ์ในชั้นเรียนที่จะมีผลกระทบต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอน คือจะแสดงให้เห็นว่าหน้าที่ของห้องเรียนเป็นอย่างไร จะใช้วัสดุอุปกรณ์อย่างไรในชั้นเรียน เช่น การติดป้ายนิเทศที่กระดานไม่ควรทำเพียงเพื่อตกแต่งให้สวยงามเท่านั้น แต่ในขณะที่เดียวกันก็ทำให้มีประโยชน์ต่อการเรียนการสอนหรือการจัดการกับพฤติกรรมนักเรียนด้วย

2. การสร้างความเคารพนับถือและส่งเสริมการเรียนรู้ให้แก่นักเรียน โดยกลยุทธ์นี้ได้คาดการณ์ว่า ครูสามารถพัฒนาความเคารพนับถือและส่งเสริมสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ได้ โดยแสดงให้เห็นว่าแนวความคิดของนักเรียนมีคุณค่าและมีความสำคัญ ครูจะต้องแสดงความเชื่อถือในความคิดของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ แสดงความรับผิดชอบต่อการกระทำและพฤติกรรมของนักเรียน

3. การจัดการและอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอน กลยุทธ์นี้เป็นการแสดงให้เห็นการจัดการเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน เช่น การเลือกระดับความยากง่ายของบทเรียน การจัดกลุ่มนักเรียน ซึ่งครูจะต้องพิจารณาระดับความสามารถของนักเรียนตอนวางแผนการเรียน

4. การส่งเสริมความปลอดภัยในชั้นเรียน กลยุทธ์นี้ได้เสนอว่า สิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยจะส่งเสริมประสิทธิภาพการเรียนรู้ นักเรียนต้องรู้สึกปลอดภัยทางด้านกายภาพและความรู้สึก จึงจะทำให้สามารถดึงดูดใจนักเรียนได้อย่างเต็มที่ก่อนที่จะจัดการเรียนการสอน

5. การสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนกับเพื่อนครูผู้ปกครองและคนอื่นๆ เพื่อบรรลุเป้าหมายการบริหารจัดการชั้นเรียน โดยปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองจะเป็นกุญแจสำคัญที่จะทำให้การบริหารจัดการชั้นเรียนประสบผลสำเร็จ

Burden (2003, p. 3) ได้กล่าวไว้ว่า การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในชั้นเรียนที่มีประสิทธิภาพจะประกอบด้วยกระบวนกรดำเนินการ 4 ประการ ต่อไปนี้ คือ

1. การสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ (Create a learning environment) เป็นการกระทำของครูที่แสดงออกทางกายภาพของการสอน รวมทั้งกระบวนการและวิธีดำเนินการที่หลากหลายในการออกแบบการจัดชั้นเรียน การวางแผนและเตรียมบทเรียนและการจัดการเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผล

2. ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเชิงบวก (Positive social interaction) ซึ่งเป็นความสามารถของครูที่สำคัญในการควบคุมชั้นเรียน ในขณะที่มีการจัดการเรียนการสอน โดยครูจะต้องกำหนดระเบียบกฎเกณฑ์ข้อบังคับและวิธีดำเนินการให้ชัดเจนและยั่งยืนตลอดไป

3. การเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้นของนักเรียน (Students' active engagement in learning) โดยครูจะต้องเป็นผู้ที่ช่วยทำให้การจัดการเรียนการสอนและการวัดผลประเมินผลดำเนินการไปได้พร้อมๆ กัน นักเรียนที่มีความกระตือรือร้นในการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอน ก็จะสามารถเข้าใจบทเรียนได้เป็นอย่างดีและทำให้มีความรู้เพิ่มมากขึ้นได้

การพัฒนาแหล่งเรียนรู้	หน่วยงาน/นักรการศึกษา									สรุป		
	ประกายดา มุสิกพันธ์ (2566)	เจริญ ภูวิจิตร (2565)	อดุลย์เดช ศรีพิลา (2563)	สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2562)	สำนักงานข้าราชการพลเรือน (2562)	สุกัญญา แซ่มซ้อย (2562)	ธัญรัตน์ บุตรพรหม (2561)	ชัชฎา อุดมสิทธิ์ (2561)	Carla (2008)		Burden (2003)	Stronge (2002)
ซึ่งเป็นคำถามที่มาจากตัวนักเรียน ไม่ถูกชี้หน้า หรือบังคับให้ถาม												
4. การส่งเสริมสภาพแวดล้อมบรรยากาศในชั้นเรียนให้มีความเอื้อเพื่อแผ้วแผ่ ระหว่างเพื่อนนักเรียนด้วยกัน	✓		✓							✓	✓	2. การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้
5. นักเรียนสามารถซักถามหรือขอคำแนะนำจากครู	✓											
6. ครูและนักเรียนเปิดกว้างและยอมรับแนวความคิดใหม่ๆ	✓										✓	
7. มีการใช้เทคนิคการสอน และนำเทคโนโลยีนวัตกรรมที่เหมาะสมมาใช้ในชั้นเรียน												✓
8. โรงเรียนมีสื่ออุปกรณ์การเรียนมีคุณภาพและทันสมัยเหมาะสมกับการเรียนรู้	✓										✓	3. การจัดการด้านกายภาพ
9. โรงเรียนมีวัสดุอุปกรณ์การเรียนให้เลือกใช้ได้หลากหลายเพียงพอและอยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน	✓								✓	✓		
10. โรงเรียนมีสถานที่หรือพื้นที่สำหรับจัดแสดงผลงานของนักเรียน	✓									✓	✓	
11. ให้ความสำคัญในการสร้างหรือพัฒนาสมรรถนะให้แก่ นักเรียน	✓		✓									✓
12. การส่งเสริมความปลอดภัยในชั้นเรียน				✓					✓			

การพัฒนาแหล่งเรียนรู้	หน่วยงาน/นักรการศึกษา									สรุป		
	ประกายดา มุสิกพันธ์ (2566)	เจริญ ภูวิจิตร (2565)	อดุลย์เดช ศรีพิลา (2563)	สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2562)	สำนักงานข้าราชการพลเรือน (2562)	สุกัญญา แซ่มซ้อย (2562)	ธัญรัตน์ บุตรพรหม (2561)	ชัชฎา อุดมสิทธิ์ (2561)	Carla (2008)		Burden (2003)	Stronge (2002)
13. การเสริมสร้างความรู้และ สิทธิของผู้เรียนให้รู้บทบาทและ หน้าที่ในชั้นเรียน			✓									4. การเสริมสร้าง วินัยในชั้นเรียน
14. การเสริมสร้างให้ผู้เรียนมี ความเป็นผู้นำ ผู้ตาม กระตือรือร้นในการเรียน			✓							✓		
15. การจัดการชั้นเรียนด้าน จิตวิทยา เจตคติ และพฤติกรรม ของผู้เรียน										✓	✓	
16. การสร้างกฎระเบียบร่วมกัน ระหว่างครูกับนักเรียน มี ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเชิงบวกใน ขณะที่มีการจัดการเรียนการสอน			✓						✓	✓	✓	
17. การวางแผน กำหนด นโยบาย อำนวยความสะดวก เพื่อใช้ แหล่งเรียนรู้			✓			✓	✓	✓	✓		✓	5. การบริหาร จัดการแหล่งเรียนรู้ ในชั้นเรียน
18. การสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่าง ครู นักเรียน ผู้ปกครอง เพื่อพัฒนาการใช้แหล่งเรียนรู้						✓			✓	✓		
19. การตรวจสอบ ทบทวน กำกับติดตาม การใช้แหล่งเรียนรู้						✓	✓		✓			
20. สรุป รายงานผลการสร้าง และปรับปรุงพัฒนาการใช้แหล่ง เรียนรู้						✓	✓					

การพัฒนาแหล่งเรียนรู้	หน่วยงาน/นักรการศึกษา								สรุป			
	ประกายดา มุสิกพันธ์ (2566)	เจริญ ภูวจิตร (2565)	อดุลย์เดช ศรีพิลา (2563)	สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2562)	สำนักงานข้าราชการพลเรือน (2562)	สุกัญญา แซ่มซ้อย (2562)	ธัญรัตน์ บุตรพรหม (2561)	ชัชฎา อุดมสิทธิ์ (2561)		Carla (2008)	Burden (2003)	Stronge (2002)
21. การส่งเสริมความรู้ความเข้าใจทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล	✓			✓	✓							6. การส่งเสริมความเข้าใจในการใช้แหล่งเรียนรู้ในชั้นเรียน
22. การส่งเสริมให้เป็นผู้แนะนำให้คำปรึกษา เสริมทักษะที่จำเป็นให้ผู้เรียน	✓			✓				✓				
23. การส่งเสริมความรู้ความเข้าใจด้านกฎหมาย	✓			✓								
24. การปรับกระบวนการทัศน์ทัศนคติในการเรียนการสอน	✓											
25. การส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านโปรแกรมทางสื่อออนไลน์	✓											
26. ส่งเสริมให้ม้องค์ความรู้เชิงวิทยาศาสตร์ มีหลักเหตุและผลในการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน	✓											
27. ส่งเสริมให้ครูเตรียมความพร้อมใช้เครื่องมือสื่อสารที่ปรับปรุงความรู้ใหม่ตลอดเวลา	✓			✓								
28. ส่งเสริมให้มีความตระหนักเรื่องความปลอดภัยในการใช้สื่อเทคโนโลยี	✓			✓								
29. การเข้ารับการฝึกอบรม				✓				✓				7. การพัฒนาครูให้มีความพร้อมในการใช้แหล่งเรียนรู้
30. การพัฒนาด้วยความช่วยเหลือของเครือข่าย				✓								
31. พัฒนาผ่านกระบวนการชุมชนเรียนรู้สู่มืออาชีพ (PLC)				✓								
32. การศึกษาดูงาน												
33. การประชุมเชิงปฏิบัติการ												
34. การนิเทศภายใน					✓	✓						

การพัฒนาแหล่งเรียนรู้	หน่วยงาน/นักรการศึกษา									สรุป		
	ประกายดา มุสิกพันธ์ (2566)	เจริญ ภูวจิตร (2565)	อดุลย์เดช ศรีพิลา (2563)	สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2562)	สำนักงานข้าราชการพลเรือน (2562)	สุกัญญา แซ่มซ้อย (2562)	ธัญรัตน์ บุตรพรหม (2561)	ชัชฎา อุดมสิทธิ์ (2561)	Carla (2008)		Burden (2003)	Stronge (2002)
35. กำหนดมาตรฐานขั้นต่ำของโครงสร้างพื้นฐานเกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัล				✓	✓							8. การพัฒนาครูด้านสมรรถนะการใช้แหล่งเรียนรู้ดิจิทัล
36. แต่งตั้งคณะกรรมการหรือบุคคลที่จะให้ดูแลรับผิดชอบระบบเทคโนโลยีดิจิทัล				✓	✓							
37. กำหนดตัวชี้วัดในการใช้งานของระบบเทคโนโลยีดิจิทัลในการปฏิบัติงานในสถานศึกษา				✓	✓							
38. การจัดสรรงบประมาณและการแสวงหาแหล่งเงินทุนจากชุมชน						✓						
39. กำหนดเป็นนโยบายส่วนราชการในการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัล				✓	✓							
40. กำหนดเป้าหมายในการนำเครื่องมือ อุปกรณ์และเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด					✓							

จากตาราง 4 ผู้วิจัยได้สรุปการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สรุปได้ว่า มีองค์ประกอบ 8 ด้าน ดังนี้

1. การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ หมายถึง นักเรียนมีส่วนร่วมในรายวิชา ร่วมกิจกรรม มีส่วนในการเสนอเรื่องที่ต้องการเรียน และวิธีให้คะแนนตนเอง มีวิธีการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง หรือศึกษาร่วมกันกับเพื่อนในชั้นเรียน นักเรียนเป็นผู้ตั้งคำถาม ตั้งประเด็นหรือกำหนดปัญหา ซึ่งเป็นคำถามที่มาจากตัวนักเรียน ไม่ถูกชี้แนะ หรือบังคับให้ถาม

2. การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ หมายถึง การส่งเสริมสภาพแวดล้อม บรรยากาศในชั้นเรียนให้มีความเอื้อเพื่อแผ่ระหว่างเพื่อนนักเรียนด้วยกัน นักเรียนสามารถซักถามหรือ

ขอคำแนะนำจากครู ครูและนักเรียน เปิดกว้างและยอมรับแนวความคิดใหม่ๆ ครูใช้เทคนิคการสอน และนำเทคโนโลยีนวัตกรรมที่เหมาะสมมาใช้ในชั้นเรียน

3. การจัดการด้านกายภาพ หมายถึง โรงเรียนจัดให้มีสื่อ อุปกรณ์การเรียนที่มีคุณภาพ ทันสมัยและเหมาะสมมาใช้ในการเรียนรู้ มีวัสดุ อุปกรณ์การเรียนให้เลือกใช้ได้หลากหลาย เพียงพอ อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน มีสถานที่หรือพื้นที่สำหรับจัดแสดงผลงานของนักเรียน ให้ความสำคัญ ในการสร้างหรือพัฒนาสมรรถนะให้แก่นักเรียน และส่งเสริมความปลอดภัยในชั้นเรียน

4. การเสริมสร้างวินัยในชั้นเรียน หมายถึง การเสริมสร้างความรู้และสติของผู้เรียนให้รู้ บทบาทหน้าที่ในชั้นเรียน เสริมสร้างให้ผู้เรียนมีความเป็นผู้นำ ผู้ตาม กระตือรือร้นในการเรียน มีการจัดการชั้นเรียนด้านจิตวิทยา เจตคติ และพฤติกรรมของผู้เรียน สร้างกฎระเบียบร่วมกันระหว่าง ครูกับนักเรียน มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเชิงบวก ในขณะที่มีการจัดการเรียนการสอน

5. การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในชั้นเรียน หมายถึง การวางแผน กำหนดนโยบาย อำนวยความสะดวก เพื่อใช้แหล่งเรียนรู้ การสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างครู นักเรียน ผู้ปกครอง เพื่อพัฒนาการใช้แหล่งเรียนรู้ มีการตรวจสอบ ทบทวน กำกับติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ และสรุป รายงานผลการสร้างปรับปรุงพัฒนาการใช้แหล่งเรียนรู้

6. การส่งเสริมความเข้าใจในการใช้แหล่งเรียนรู้ในชั้นเรียน หมายถึง การส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ส่งเสริมให้เป็นผู้แนะนำ ให้คำปรึกษา เสริมทักษะที่จำเป็น ให้ผู้เรียน ส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจด้านกฎหมาย การปรับกระบวนการทัศน์ ทักษะคิดในการเรียน การสอน ส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านโปรแกรมทางสื่อออนไลน์ ส่งเสริมให้มีองค์ความรู้เชิงวิทยาศาสตร์ มีหลักเหตุและผลในการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน ส่งเสริมให้ครูเตรียมความพร้อม ใช้เครื่องมือ สื่อสารที่ปรับปรุงความรู้ใหม่ตลอดเวลา และส่งเสริมให้มีความตระหนักเรื่องความปลอดภัยในการใช้ เทคโนโลยี

7. การพัฒนาครูให้มีความพร้อมในการใช้แหล่งเรียนรู้ หมายถึง การพัฒนาโดยให้เข้ารับการฝึกอบรมพัฒนาด้วยความช่วยเหลือของเครือข่าย พัฒนาผ่านกระบวนการชุมชนเรียนรู้สู่มืออาชีพ (PLC) การศึกษาดูงานการประชุมเชิงปฏิบัติการ และการนิเทศภายใน

8. การพัฒนาครูด้านสมรรถนะการใช้แหล่งเรียนรู้ดิจิทัล หมายถึง การกำหนดมาตรฐาน ขั้นต่ำของโครงสร้างพื้นฐานเกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัล แต่งตั้งคณะกรรมการหรือบุคคลที่จะให้ดูแล รับผิดชอบระบบเทคโนโลยีดิจิทัล กำหนดตัวชี้วัดในการใช้งานของระบบเทคโนโลยีดิจิทัล ในการปฏิบัติงานในสถานศึกษา จัดสรรงบประมาณและแสวงหาแหล่งเงินทุนจากชุมชน มีการกำหนด เป็นนโยบายส่วนราชการในการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัล และกำหนดเป้าหมายในการนำเครื่องมือ อุปกรณ์ทางเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก

ขอบข่ายและภารกิจของโรงเรียนขนาดเล็ก

การกำหนดขอบข่ายงานการจัดการศึกษาได้วางกรอบงานหลักตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (มาตรา 39) กำหนดให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทางด้านวิชาการ งบประมาณ งานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาโดยตรง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550, น. 158-171) ได้กำหนดขอบข่ายความรับผิดชอบงานควรวางกรอบงานหลักตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 และฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553 แยกส่วนตามงานที่จะต้องปฏิบัติจริงจากนั้น จึงแยกกำหนดบทบาทและหน้าที่ความรับผิดชอบของเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาให้ชัดเจนไว้ 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการบริหารงานวิชาการ

งานบริหารวิชาการ ได้แก่ การพิจารณาหรือดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็น การพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น การวางแผนงานด้านวิชาการ การจัดการเรียนการสอน ในสถานศึกษา การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ในสถานศึกษา การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ การนิเทศการศึกษา การแนะแนว การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทาง วิชาการ การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น การส่งเสริม และสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุวกองการ หน่วยงาน สถานประกอบการ และสถาบัน อื่นที่จัดการ ศึกษา การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา การคัดเลือกหนังสือแบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

2. ด้านการบริหารงบประมาณ

งานบริหารงบประมาณ ได้แก่ การจัดทำแผนงบประมาณ และคำขอตั้งงบประมาณ การจัดทำ แผนปฏิบัติการ ใช้จ่ายเงินตามที่ได้รับจัดสรรงบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยตรง การอนุมัติการใช้จ่ายงบประมาณที่ได้รับจัดสรร การขอโอนและการขอ เปลี่ยนแปลงงบประมาณ การรายงานผลการเบิกจ่ายงบประมาณ การตรวจสอบ ติดตาม และรายงาน การใช้งบประมาณการตรวจสอบ ติดตาม และรายงานการใช้ผลผลิตจากงบประมาณ การระดม ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา การปฏิบัติงานอื่นใดตามที่ได้รับมอบหมายเกี่ยวกับกองทุน เพื่อการศึกษา การบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษา การวางแผนพัสดุ การกำหนดรูปแบบ รายการหรือคุณลักษณะเฉพาะของครุภัณฑ์หรือสิ่งก่อสร้างที่ใช้เงินงบประมาณ การพัฒนาระบบ

ข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการจัดทำและจัดหาพัสดุ การจัดหาพัสดุ การควบคุม ดูแล บำรุงรักษาและ
 จำหน่ายพัสดุ การจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สิน การเบิกเงินจากคลัง การรับเงิน การเก็บรักษาเงิน
 และการจ่ายเงิน การนำเงินส่งเคราะห์ การจัดทำบัญชีการเงิน การจัดทำรายงานทางการเงิน และงบ
 การเงิน การจัดทำหรือจัดหาแบบพิมพ์ บัญชี ทะเบียนรายงาน

3. ด้านการบริหารงานบุคคล

งานบริหารงานบุคคล ได้แก่ การวางแผนอัตรากำลัง การจัดสรรอัตรากำลังข้าราชการ
 ครู และ บุคลากรทางการศึกษา การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง การเปลี่ยนตำแหน่งให้สูงขึ้น การย้าย
 ข้าราชการ ครู และบุคลากรทางการศึกษา การดำเนินการเกี่ยวกับเลื่อนขั้นเงินเดือน การลาทุก
 ประเภท การประเมินผลการปฏิบัติงาน การดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ การสั่งพักข้าราชการ
 และการสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน การรายงานการดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ การอุทธรณ์
 และการร้องทุกข์ การออกจากราชการ การจัดระบบ และการจัดทำทะเบียนประวัติ การเสนอขอ
 พระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ การส่งเสริมการประเมิน วิชยฐานะข้าราชการครู และบุคลากร
 ทางการศึกษา การส่งเสริมและยกย่องเชิดชูเกียรติ การส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพ และจรรยาบรรณ
 วิชาชีพ การส่งเสริมวินัย คุณธรรม และจริยธรรมสำหรับข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา
 การริเริ่มส่งเสริม การขอรับใบอนุญาต การพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

4. ด้านการบริหารงานทั่วไป

งานบริหารงานทั่วไป ได้แก่ การพัฒนาระบบ และเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ
 การประสานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา การวางแผนการบริหารงานการศึกษา งานวิจัยเพื่อพัฒนา
 นโยบายและแผนการ จัดระบบ การบริหารและพัฒนาองค์กร การพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงาน
 งานเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การดำเนินงานธุรการ การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม
 การจัดทำสำมะโนผู้เรียน การรับนักเรียน การเสนอความเห็นเกี่ยวกับเรื่องการจัดตั้ง ยุบ รวมหรือเลิก
 สถานศึกษา การประสานการจัดการศึกษา ในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย การระดม
 ทรัพยากรเพื่อการศึกษา การทัศนศึกษา งานกิจการนักเรียน การส่งเสริมสนับสนุนและประสาน
 การจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา
 การประสานราชการกับส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น การรายงานผลการปฏิบัติงาน การจัดระบบ
 การควบคุมภายในหน่วยงาน แนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการลงโทษนักเรียน

ข้อมูลและสภาพแวดล้อมของโรงเรียนขนาดเล็ก

จากข้อมูลสถิติล่าสุด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ปัจจุบัน
 ในประเทศไทยมีโรงเรียน “ขนาดเล็ก” ทั้งหมด 14,996 โรงเรียน จากทั้งหมด 29,312 โรงเรียน
 มีสัดส่วนร้อยละ 51.16 มีมากกว่าครึ่งของโรงเรียนทั้งหมด (ข้อมูล ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2566)
 ซึ่งจำนวนโรงเรียนขนาดเล็กมีแนวโน้มสูงขึ้นทุกปี เนื่องจากอัตราการเกิดของประชากรลดลง

ความนิยมของผู้ปกครองที่ต้องการส่งบุตรหลานไปโรงเรียนในเมือง และการย้ายถิ่นตามการประกอบอาชีพของผู้ปกครอง การมีโรงเรียนขนาดเล็กจำนวนมาก ทำให้การจัดการศึกษาไม่สามารถสะท้อนคุณภาพและประสิทธิภาพได้ การบริหารจัดการไม่คุ้มทุน โรงเรียนขนาดเล็กจึงกลายเป็นประเด็นที่สำคัญของระบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงได้กำหนดนโยบาย แนวทาง มาตรการการดำเนินงาน และพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตลอดจนรูปแบบการใช้ทรัพยากรร่วมกัน เพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารจัดการ และคุณภาพการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนขนาดเล็ก อันจะนำไปสู่การลดความเหลื่อมล้ำ และเพิ่มโอกาสให้นักเรียนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ

จากข้อมูลทางการศึกษาข้างต้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2566, น. 1-7) ได้ดำเนินการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก ตามบริบทของโรงเรียน ดังนี้

สภาพแวดล้อมภายนอก พบว่า ปัจจัยด้านผู้รับบริการเป็นโอกาสต่อการพัฒนา คือ ผู้ปกครองพร้อมส่งบุตรหลานให้เรียนในโรงเรียนที่มีคุณภาพ การเข้าสู่ประชาคมอาเซียนส่งผลให้เกิดการเคลื่อนย้ายของประชากรวัยเรียนจากประเทศเพื่อนบ้านสู่โรงเรียนบริเวณชายขอบ หรือโรงเรียนที่ใช้แรงงานจากต่างชาติดำเนินการ ด้านอุปสรรค พบว่า ประชากรวัยเรียนที่เป็นสัญชาติไทยมีแนวโน้มลดลงทุกปี ผู้ปกครองนิยมส่งบุตรหลานไปเรียนในโรงเรียนที่มีชื่อเสียงและโรงเรียนเอกชนส่งผลให้โรงเรียนในชุมชนมีแนวโน้มปรับขนาดเป็นโรงเรียนขนาดเล็กเพิ่มขึ้น

ด้านการเมืองและนโยบาย พบว่า มีโอกาสต่อการพัฒนา คือ นโยบายการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กมีความต่อเนื่อง กำหนดให้มีการควมรวมโรงเรียน มีแผนยุทธศาสตร์ การบริหารจัดการที่ยึดหลักการมีส่วนร่วมและการกระจายอำนาจ ส่งเสริมและสนับสนุนให้นำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนและการบริหารจัดการโรงเรียนส่งผลให้โรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่ได้พัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ด้านอุปสรรค พบว่ารูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนนิติบุคคลตามแนวทางการกระจายอำนาจเป็นรูปแบบเดียวกันทุกโรงเรียน ไม่สอดคล้องกับบริบทโรงเรียนขนาดเล็ก นอกจากนี้ด้านการบริหารงานบุคคลของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ. ที่ส่วนใหญ่เหมือนกันทุกโรงเรียนไม่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพต่อการปฏิบัติงานและขวัญกำลังใจของบุคลากรในโรงเรียนขนาดเล็ก)

ด้านการเงิน พบว่า รัฐบาลจัดสรรเงินให้โรงเรียนบริหารจัดการลักษณะเงินอุดหนุนส่งผลให้โรงเรียนขนาดเล็กสามารถวางแผนการใช้งบประมาณได้ แต่การจัดสรรงบประมาณเป็นรายหัวตามจำนวนนักเรียน ส่งผลต่อโรงเรียนขนาดเล็ก ทำให้ขาดแคลนงบประมาณสำหรับบริหารจัดการและพัฒนาคุณภาพโดยเฉพาะด้านเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอนที่ต้องใช้ค่าสาธารณูปโภคเพิ่มขึ้น

ด้านเทคโนโลยี พบว่า ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีส่งผลให้โรงเรียนสามารถประยุกต์ใช้เพื่อการเรียนการสอนและการบริหารจัดการได้ภายใต้ข้อจำกัดด้านกำลังคน เทคโนโลยีมีราคาสูงและปรับเปลี่ยนบ่อย ส่งผลให้โรงเรียนขนาดเล็กมีภาระค่าใช้จ่ายสูง

ด้านสังคม วัฒนธรรม และประชากร พบว่า ความเข้มแข็งของชุมชน ชุมชนมีส่วนร่วมและสนับสนุนการจัดการศึกษา ความหลากหลายทางวัฒนธรรม มีภูมิปัญญาท้องถิ่น ประชาชนชาวบ้านและแหล่งเรียนรู้ ส่งผลให้โรงเรียนขนาดเล็กสามารถระดมทรัพยากรและใช้แหล่งเรียนรู้ สนับสนุนการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับท้องถิ่น ชุมชนส่วนใหญ่รอบๆ โรงเรียนขนาดเล็ก เป็นชุมชนเกษตรผู้ปกครองส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านเกษตรรับจ้าง ฐานะยากจน ส่งผลให้โรงเรียนต้องแสวงหาทรัพยากรเพิ่มเติมเพื่อสนับสนุนให้นักเรียนได้เรียนอย่างต่อเนื่องจนจบหลักสูตร

สภาพแวดล้อมภายใน พบว่า ด้านโครงสร้างของโรงเรียนมีความเข้มแข็ง เนื่องจากเป็นโรงเรียนนิติบุคคล ได้รับการกระจายอำนาจที่บริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม มีอำนาจในการตัดสินใจในการบริหารจัดการ และสามารถกำหนดแผนการบริหารจัดการโรงเรียน ทั้งด้านวิชาการ ด้านบุคคล ด้านการเงิน และด้านบริหารทั่วไป แต่รูปแบบโรงเรียนนิติบุคคลของโรงเรียนขนาดเล็กเป็นจุดอ่อนเนื่องจากขาดแคลนบุคลากรที่ปฏิบัติงานตามโครงสร้างและกรอบงานไม่เพียงพอจึงไม่สามารถจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ด้านผลผลิตและการบริการ พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กสามารถให้โอกาสแก่ประชากรวัยเรียน ได้มีโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง เนื่องจากโรงเรียนตั้งอยู่ในทุกชุมชนของประเทศไทย ทุกพื้นที่ ทุกสภาพภูมิศาสตร์ แต่มีประเด็นที่เป็นจุดอ่อน คือ ภาพรวมคุณภาพผู้เรียนด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากการประเมินของสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (สทศ.) พบว่า ภาพรวมต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับประเทศทุกกลุ่มสาระ เนื่องจากครูไม่ครบตามรายวิชาเอก ครูส่วนใหญ่ขาดทักษะ ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูสอนไม่เต็มเวลา เต็มความสามารถ เพราะครูมีภารกิจอื่นที่นอกเหนือจากการสอนตามหลักสูตร และแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไม่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน

ด้านบุคลากร พบว่า ผู้บริหารและครูโรงเรียนขนาดเล็ก สามารถดูแลนักเรียนได้อย่างทั่วถึง รวมทั้งรู้จักครอบครัวนักเรียน เนื่องจากมีนักเรียนจำนวนน้อย อัตราส่วนครูต่อนักเรียนต่ำ ประเด็นจุดอ่อน คือ การขาดแคลนครู ครูไม่ครบตามรายวิชาเอก ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่ยังไม่มี ความชำนาญในการบริหารจัดการ เนื่องจากส่วนใหญ่เป็นผู้บริหารบรรจุใหม่ครูไม่สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายได้ ครูย้ายบ่อย ครูขาดขวัญและกำลังใจ เนื่องจากมีภาระงานที่นอกเหนือการสอนมากและนักเรียนส่วนใหญ่ฐานะยากจน

ด้านงบประมาณ พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กมีงบประมาณไม่เพียงพอต่อการพัฒนาคุณภาพ เนื่องจากได้รับจัดสรรงบประมาณเงินอุดหนุนเป็นรายหัว การบริหารจัดการส่วนใหญ่จ่ายเป็นค่าสาธารณูปโภค รวมถึงไม่สามารถระดมทรัพยากรจากภายนอกได้อย่างเพียงพอ เนื่องจากผู้ปกครองส่วนใหญ่ฐานะยากจน จึงเป็นจุดอ่อน

ด้านวัสดุอุปกรณ์ พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่มีวัสดุอุปกรณ์ไม่เพียงพอต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ วัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่บางส่วนก็ชำรุดไม่สามารถหาทดแทนหรือซ่อมแซมให้อยู่ในสภาพดีได้ เนื่องจากงบประมาณเงินอุดหนุนที่ได้รับไม่เพียงพอ

ด้านการบริหารจัดการ พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่ไม่สามารถบริหารจัดการตามขอบข่ายงาน 4 งาน คือ งานวิชาการ งานบริหารงานบุคคล งานบริหารการเงินงบประมาณ และงานบริหารทั่วไปได้ตามที่กำหนด เนื่องจากขาดแคลนบุคลากร รวมถึงการขาดแคลนข้อมูลพื้นฐานโรงเรียนขนาดเล็กหลายโรงเรียนที่ไม่สามารถนำมาสำหรับการตัดสินใจได้ทันเวลา เนื่องจากไม่มีระบบฐานข้อมูลที่ถูกต้องเพียงพอต่อการใช้งาน โดยเฉพาะข้อมูลด้านบุคลากร จึงเป็นจุดอ่อน ด้านจุดแข็ง พบว่า ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามศักยภาพ จึงเกิดนวัตกรรมการบริหารจัดการที่หลากหลายรูปแบบ

สรุปได้ว่า โรงเรียนขนาดเล็กมีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกปี เพราะมีปัจจัยที่ส่งผลให้จำนวนประชากรลดลง ทำให้การบริหารจัดการด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านเทคโนโลยี ด้านผลผลิต และการบริการไม่คุ้มค่า จึงกลายเป็นประเด็นที่สำคัญของระบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กในปัจจุบัน

การบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดนโยบาย แนวทาง มาตรการการดำเนินงาน และพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตลอดจนรูปแบบการใช้ทรัพยากรร่วมกัน ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดผลการปฏิบัติงานในระดับพื้นที่อย่างจริงจัง ยึดหลักการกระจายอำนาจ การพิจารณาและการตัดสินใจอยู่ในระดับพื้นที่เป็นสำคัญ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2565, น. 58-59) โดยดำเนินการตามความพร้อมอย่างค่อยเป็นค่อยไป ดังนี้

1. กำหนดรูปแบบบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก เป็นการบริหารโรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนต่ำกว่า 120 คน และมีแนวโน้มว่า จำนวนนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กนี้ จะลดจำนวนลงไปเรื่อยๆ ด้วยเหตุนี้ การกระจายทรัพยากรอันจำกัดภายใต้เงื่อนไขภาวะเศรษฐกิจของประเทศให้กับโรงเรียนทุกโรงเรียนอย่างทั่วถึงย่อมเป็นไปได้ยาก ดังนั้น จึงได้กำหนดรูปแบบและวิธีการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก ดังนี้

- 1.1 โรงเรียนขนาดเล็กที่มีความเหมาะสมในการรวมโรงเรียน คือ โรงเรียนขนาดเล็กที่มีจำนวนนักเรียนลดลงเรื่อยๆ เนื่องจากอัตราการเกิดลดลง หรืออัตราการเคลื่อนย้ายของประชาชนวัย

เจริญพันธุ์ จากชนบทสู่ชุมชนเมืองหรือมีเด็กวัยเรียนแต่ผู้ปกครองในท้องถิ่นนิยมส่งบุตรหลานไปเรียนในโรงเรียนอื่นๆ

1.2 โรงเรียนขนาดเล็กที่ไม่สามารถรวมโรงเรียนได้ คือ โรงเรียนขนาดเล็กที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ห่างไกล ไม่มีหน่วยงานอื่นจัดบริการการศึกษาในพื้นที่ หรือเป็นโรงเรียนที่จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะ

2. การส่งเสริมการเรียนรวม สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ส่งเสริมให้โรงเรียนขนาดเล็ก จัดการเรียนการสอนแบบเรียนรวม โดยมีรูปแบบ ดังนี้ เรียนรวมทุกชั้น และเรียนรวมบางชั้น ซึ่งได้มีการสนับสนุนค่าพาหนะรับ-ส่งนักเรียน ดังนี้

2.1 จัดสรรให้กับนักเรียนทุกคนที่เดินทางมาเรียนรวมกับโรงเรียนหลัก

2.2 นักเรียนที่เข้าใหม่ในปีการศึกษาต่อๆ มาที่มีอายุเข้าเกณฑ์ระดับปฐมวัย และเข้าเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับ และมีชื่อในทะเบียนบ้านในเขตบริการของโรงเรียนมารวมให้ได้รับค่าพาหนะจนจบการศึกษาชั้นสูงสุดของโรงเรียนหลัก (การศึกษาภาคบังคับ)

2.3 กรณีนักเรียนมาเรียนรวมบางชั้น ตามแผนการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จัดสรรให้ตามที่เสนอขอ แต่ไม่เกิน 2 ปีการศึกษา

2.4 จัดสรรงบประมาณค่าพาหนะรับ-ส่งนักเรียนตามระยะทางจากโรงเรียนมารวมถึงโรงเรียนหลัก โดยระยะทางไม่เกิน 3 กิโลเมตร คนละ 10 บาทต่อวัน ระยะทางมากกว่า 3-10 กิโลเมตร คนละ 15 บาทต่อวัน และระยะทางมากกว่า 10 กิโลเมตรขึ้นไป คนละ 20 บาทต่อวัน

2.5 จัดสรรค่าบริหารจัดการรถรับ-ส่งนักเรียน เป็นรถปิคอัพ/รถจักรยานยนต์ และรถตู้โดยสารขนาด 12 ที่นั่ง คันละ 150,000 บาท เพื่อเคลื่อนย้ายนักเรียนไปเรียนรวม

3. สนับสนุนการจัดการเรียนการสอนรูปแบบต่างๆ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้สนับสนุนงบประมาณสำหรับการจัดการเรียนสอนคละชั้น การจัดสรรสื่อการเรียนการสอนเพื่อสนับสนุนการทำงานของครู และการจัดสรร DLTV, DLIT, สื่อ 60 พรรษาสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีฯ ให้กับโรงเรียนขนาดเล็กเพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนของครูให้มีคุณภาพ และสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง

4. ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรร่วมกันกับภาคส่วนต่างๆ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ประสานกับหน่วยงานสังกัดอื่นเพื่อประชาสัมพันธ์ให้มาใช้ประโยชน์โรงเรียนขนาดเล็กที่ไม่มีนักเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้ตามความต้องการของชุมชน เช่น กศน. พม. อปท. ฯลฯ

นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ยังได้พัฒนาฐานข้อมูลที่เป็นปัจจุบันและครบถ้วนรอบด้านของโรงเรียนขนาดเล็ก เพื่อใช้เป็นข้อมูลการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย การดำเนินการ การบริหารจัดการ การแก้ปัญหา และการจัดทรัพยากรสนับสนุนที่เหมาะสมครอบคลุม และเพียงพอ

ความหมายของคุณภาพผู้เรียน

หน่วยงานทางการศึกษา และนักวิชาการ ได้ให้ความหมายของคุณภาพผู้เรียนไว้ ดังนี้

กิริติ ฉิมพุม และคณะ (2565, น. 138) ได้กล่าวว่า คุณภาพผู้เรียน หมายถึง คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ ซึ่งกำหนดไว้ในมาตรฐานการศึกษาของชาติโดยมุ่งเน้นการพัฒนาคนไทยทุกคนให้เป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข มีความรู้ ความสามารถ คุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่ต้องการให้เกิดขึ้นเมื่อเรียนจบหลักสูตร กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายให้ปฏิรูประบบการประเมินและประกันคุณภาพการศึกษา ทั้งภายในและภายนอกของทุกระดับ เพื่อมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สามารถสะท้อนคุณภาพการศึกษาได้อย่างแท้จริง โดยกำหนดจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน ได้แก่

- 1) ความสามารถในการอ่าน เขียน การสื่อสาร และการคิดคำนวณตามเกณฑ์ของแต่ละระดับชั้น
- 2) ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดวิจารณ์ญาณ อภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแก้ปัญหา
- 3) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร
- 4) ความก้าวหน้าทางการเรียนตามหลักสูตร
- 5) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการพัฒนาการจากผลการสอบวัดระดับชาติ
- 6) ความพร้อมในการศึกษาต่อ การฝึกงาน หรือการทำงาน

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน ได้แก่ 1) มีคุณลักษณะและค่านิยมที่ดีตามที่สถานศึกษากำหนด โดยไม่ขัดกับกฎหมายและวัฒนธรรมอันดีของสังคม 2) ความภูมิใจในท้องถิ่นและความเป็นไทย 3) ยอมรับที่จะอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างและความหลากหลาย 4) สุขภาวะทางร่างกายและลักษณะจิตสังคม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2559, น. 2)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสามารถแข่งขันในเวทีโลก โดยกำหนดจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียนเมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้ 1) มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) มีความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยีและมีทักษะชีวิต 3) มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัยและรักการออกกำลังกาย 4) มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข 5) มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552, น. 5)

ทรงพร อุดรพันธ์ (2564, น. 11) ได้กล่าวว่า คุณภาพผู้เรียน หมายถึง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่มีในตัวผู้เรียนทั้งด้านทักษะ ความรู้ความสามารถทางวิชาการ คุณธรรมจริยธรรม ทักษะกระบวนการคิด การทำงานสามารถนำความรู้ความสามารถไปประกอบอาชีพได้อย่างเหมาะสม

เป็นพลเมืองที่ดีในสังคม ซึ่งเป็นผลที่เกิดจากศักยภาพและคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา และคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของครู

ฉวีวรรณ แผ้วตะคุ (2562, น. 14) ได้กล่าวว่า คุณภาพผู้เรียน หมายถึง คุณลักษณะของผู้เรียน ที่แสดงออกถึงความสามารถทางวิชาการ การมีสุขภาพกาย สุขภาพจิตที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตรงตามความต้องการของผู้เรียนและสังคมในปัจจุบัน

นเรศ ปุบุตธา และคณะ (2561, น. 258) กล่าวว่า คุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 หมายถึง คุณลักษณะของผู้เรียนที่เป็นคนดีมีความรู้ความสามารถตามหลักสูตร มีความสามารถในการคิด และมีทักษะชีวิต

สุทธิชัย ผ่านสุวรรณ (2558, น. 23) ให้ความหมายไว้ว่า คุณภาพผู้เรียนของการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 หมายถึง การที่ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะต่างๆ คือ การมีความรู้ตามหลักสูตรและการประยุกต์ใช้ความรู้ การมีคุณธรรมและจริยธรรม การมีทักษะทางการคิด การมีทักษะทางสังคม และการมีทักษะการใช้เทคโนโลยี

ณภิญรัตน์ ทัพพา (2557, น. 30) ได้สรุปคุณภาพผู้เรียน หมายถึง คุณลักษณะของผู้เรียนที่มีความรู้ ความสามารถมีทักษะ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ และมีสมรรถะที่สำคัญตามหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งเป็นผลมาจากการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพตามมาตรฐานการศึกษาด้านคุณภาพผู้เรียนที่กำหนดไว้

ภักพร บุญเคล้า (2555, น. 87) กล่าวว่า คุณภาพผู้เรียน หมายถึง ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะต่างๆ ครบถ้วนตามความคาดหวังของหลักสูตรและบรรลุตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของโรงเรียนที่กำหนดทั้งด้านผลิต (Outputs) และผลลัพธ์ (Outcomes) เนื่องมาจากหน่วยงานและบุคคลทุกระดับทั้งจากส่วนกลางและส่วนท้องถิ่นร่วมกับชุมชนจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ

สุรรัตน์ ข้ามสาม (2554, น. 22) ได้สรุปคุณภาพผู้เรียน หมายถึง คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ซึ่งเป็นลักษณะที่สังคมต้องการคือทำให้นักเรียนเป็นคนดี มีความรู้ อยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ตามมาตรฐานทางการศึกษา มีความสอดคล้องกับนโยบายการจัดการศึกษาของภาครัฐและตรงกับความต้องการของสังคมในปัจจุบันและอนาคต

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553) ได้อธิบายว่า คุณภาพผู้เรียน หมายถึง คุณภาพในตัวผู้เรียนที่มีความครอบคลุมในด้านความรู้ความสามารถและทักษะ ตลอดจนคุณลักษณะที่จะช่วยเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีคุณภาพบรรลุตามเป้าหมายของหลักสูตร ในขณะที่ ภักพร บุญเคล้า (2555, น. 35-86) ได้อธิบายว่า คุณภาพ คือ คุณสมบัติเฉพาะหรือลักษณะที่จำเป็น อันบอถึงความเป็นเลิศ การมีมาตรฐานความเหมาะสมกับวัตถุประสงค์หรือความสามารถ สนองตอบ ผู้ใช้บริการ ความพอใจของผู้บริการ คุณภาพจึงหมายถึง ตัวชี้วัดความสำเร็จและความก้าวหน้าของบุคคลในหน่วยงานนั้น ส่วนคุณภาพการศึกษา หมายถึง คุณลักษณะที่ดีหรือคุณลักษณะที่พึงประสงค์

ของผู้เรียนและกระบวนการในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ทั้งในด้านผลผลิตและผลลัพธ์ของการดำเนินงาน ซึ่งแสดงถึงความสามารถในการตอบสนองความต้องการและความจำเป็นสำหรับผู้เรียนและสังคมปัจจุบัน สำหรับกระบวนการที่ทำให้เกิดคุณภาพทางการศึกษาแก่นักเรียน ประกอบด้วยกระบวนการจัดการบริหาร หลักสูตร การจัดการเรียนการสอน ครู และบุคลากรทางการศึกษาตลอดจนสภาพแวดล้อมของชุมชนและท้องถิ่น ต้องมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน คำว่า “คุณภาพผู้เรียน” (Students Quality) มีความหมาย เช่นเดียวกับคำว่า “คุณภาพการศึกษา” หมายถึง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนและกระบวนการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งแสดงถึงความสามารถในการตอบสนองความต้องการ และความจำเป็นสำหรับผู้เรียนและสังคมปัจจุบันคุณภาพการศึกษา เป็นตัวบ่งชี้ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการจัดการศึกษาที่มุ่งหวังในผลลัพธ์ คือ นักเรียน นักศึกษามีความรู้ความสามารถในเนื้อหาตามจุดประสงค์ของหลักสูตร สามารถนำความรู้ความสามารถไปประกอบอาชีพได้อย่างเหมาะสม เป็นพลเมืองที่ดีในสังคม มีคุณธรรม จริยธรรม นอกจากนี้ วิสิทธิ์ศักดิ์ ชัยเกิด (2559, น. 327-328) ได้อธิบายว่า คุณภาพผู้เรียน หมายถึง คุณลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนในต้นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอยู่ในเกณฑ์ดี และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และธนสมพร มะโนรัตน์ (2560, น. 25) ได้สรุปความหมายของคุณภาพผู้เรียน หมายถึง คุณลักษณะที่มีในตัวผู้เรียนทั้งด้านความรู้ทักษะ ความสามารถ และคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน ซึ่งเป็นผลที่เกิดจากศักยภาพและคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาและคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของครู

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553) กล่าวว่า คุณภาพผู้เรียนตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแกนกลาง พุทธศักราช 2551 หมายถึง การพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ โดยกำหนดเป็นจุดหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียน เมื่อจบการขั้นพื้นฐาน ดังนี้ 1) มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์เห็นคุณค่าในตนเอง มีวินัย และปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) มีความรู้อันเป็นสากล และมีความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต 3) มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย 4) มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในการเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข 5) มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคมและอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

สรุปความหมายของคุณภาพผู้เรียน หมายถึง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่มีในตัวผู้เรียนในด้านความรู้ความสามารถและทักษะกระบวนการคิด การทำงาน สามารถนำความรู้ความสามารถ

ไปประกอบอาชีพได้อย่างเหมาะสม เป็นพลเมืองดีมีคุณธรรมจริยธรรมในสังคม ตลอดจนมีคุณลักษณะที่จะช่วยเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีคุณภาพบรรลุตามเป้าหมายของหลักสูตร

คุณภาพผู้เรียนที่เกิดจากการใช้แหล่งเรียนรู้

ผลการศึกษาในทุกระดับ ต้องการให้เกิดคุณภาพตามเป้าหมาย การศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนขนาดเล็กก็มีเป้าหมายให้เกิดคุณภาพตามที่หน่วยงานทางการศึกษาและนักวิชาการได้กำหนดคุณภาพไว้ ดังนี้

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2566, น. 6) ได้กำหนดตัวชี้วัดการประกันคุณภาพภายนอกสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามประกาศของคณะกรรมการสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาเรื่อง กรอบแนวทางการประกันคุณภาพภายนอกสถานศึกษา การศึกษาปฐมวัย ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย และด้านการอาชีวศึกษา ฉบับลงวันที่ 28 เมษายน พ.ศ. 2566 ตามกรอบแนวทางการประกันคุณภาพภายนอกสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานคุณภาพผู้เรียนมีจำนวน 1 มาตรฐาน 3 ตัวชี้วัด ดังนี้

มาตรฐานที่ 1 ผลลัพธ์ของการเรียนรู้ (3 ตัวชี้วัด)

ตัวชี้วัดที่ 1.1 ผู้เรียนมีสมรรถนะตามหลักสูตรสถานศึกษา สามารถประยุกต์ใช้ทั้งความรู้ ทักษะ และเจตคติในการพัฒนาการเรียนรู้ การแก้ปัญหา การปรับตัวให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง และการดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสม

ตัวชี้วัดที่ 1.2 ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตรสถานศึกษา มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ มีความซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย และมีจิตสาธารณะ รวมทั้งมีจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีคุณธรรม จริยธรรม มีความรับผิดชอบ ต่อตนเองและส่วนรวม ให้ความสำคัญต่อการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น สิ่งแวดล้อม ประเพณี วัฒนธรรมไทย ปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยความเคารพ และมีความพร้อมใช้ชีวิตในบริบทต่างๆ ของการเป็นพลโลก

ตัวชี้วัดที่ 1.3 ผู้เรียนสามารถนำตนเองในการเรียนรู้ มีทัศนคติที่ต่อการเรียนรู้ สามารถคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ พัฒนากระบวนการเรียนรู้แบบนำตนเอง ไม่ย่อท้อในการเรียนรู้ แสวงหาแหล่งเรียนรู้ และสามารถประเมินการเรียนรู้ของตนเองได้

จิตติมา วรณศรี (2566, น. 136-137) ได้กล่าวถึง คุณภาพของผู้เรียนจากการใช้สื่อเทคโนโลยี ซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้ยุคดิจิทัล อันเนื่องมาจากความเปลี่ยนแปลง และบริบทของสภาพแวดล้อมในยุคดิจิทัล ซึ่งผู้เรียนควรมีความพร้อมที่จะรับมือกับความเปลี่ยนแปลง สามารถ

แก้ปัญหา ดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขในปัจจุบัน และโลกอนาคต ควรมีทักษะพื้นฐานที่สำคัญ ดังนี้

1. ทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถตั้งคำถาม และหาคำตอบด้วยตนเองจากแหล่งต่างๆ มีทักษะในการสืบค้น แสวงหาความรู้
2. ทักษะการสื่อสาร สามารถสื่อสารกับผู้อื่นด้วยวิธีการต่างๆ สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น รับรู้และเข้าใจผู้อื่น และแสดงออกอย่างเหมาะสมกับสถานการณ์
3. ทักษะการคิด สามารถคิดวิเคราะห์ คิดใคร่ครวญอย่างมีวิจารณญาณ พิจารณาทางเลือกอย่างรอบคอบ ตัดสินใจอย่างมีเหตุผล สามารถเผชิญปัญหา และวิธีการแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม
4. ทักษะเชิงนวัตกรรม สามารถคิดสังเคราะห์ คิดริเริ่ม คิดออกแบบ ทำสิ่งใหม่ที่แตกต่างจากเดิม และนำความคิดใหม่มาสร้างสรรค์พัฒนาให้เกิดนวัตกรรมใหม่ที่ใช้งานได้จริง
5. ทักษะดิจิทัล สามารถใช้เทคโนโลยีและเครื่องมือต่างๆ ในการเรียนรู้ และเพื่อการดำรงชีวิตประจำวัน รู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ ใช้เทคโนโลยี เครื่องมือต่างๆ เพื่อการสื่อสารและสร้างสรรค์นวัตกรรม
6. ทักษะชีวิต สามารถปรับตัว และรับมือกับความเปลี่ยนแปลง สามารถแก้ปัญหาที่เผชิญในชีวิตจริง สามารถจัดการกับสิ่งต่างๆ หรือสถานการณ์ในชีวิตโดยใช้ความรอบรู้ ทักษะและเจตคติที่มีอยู่ อันเป็นทักษะที่เป็นภูมิคุ้มกันในอนาคตให้พร้อมรับความเปลี่ยนแปลงและความท้าทาย สามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุขในสังคม
7. ทักษะทำงานเป็นทีม สามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่น รับฟังความคิดเห็นผู้อื่น ติดต่อประสานงาน ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีความรับผิดชอบต่อสังคม สร้างสังคมที่สงบสุขเกื้อกูลกัน ไม่เอาเปรียบคนอื่นทำเพื่อประโยชน์ตนเองเพียงฝ่ายเดียว

วิสูตร เดชเมือง (2566, น. 94) ได้ศึกษาคุณภาพผู้เรียนยุคประเทศไทย 4.0 และได้สรุปองค์ประกอบคุณภาพผู้เรียนในยุค 4.0 ได้ 4 ด้าน คือ

1. ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นคุณลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในเกณฑ์ดี มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีคุณลักษณะเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข
2. ด้านผู้เรียนรู้ เป็นผู้มีความเพียรใฝ่เรียนรู้ และมีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อก้าวทันโลกยุคดิจิทัลและโลกในอนาคต มีสมรรถนะ (Competency) ที่เกิดจากความรู้ ความรอบรู้ด้านต่างๆ มีสุนทรียะ รักษ์ และประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาไทย มีทักษะชีวิตเพื่อสร้างงานหรือสัมมาอาชีพบนพื้นฐานของความพอเพียงความมั่นคงในชีวิต และคุณภาพชีวิตที่ดีต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม

3. ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม เป็นผู้มีทักษะทางปัญญา ทักษะศตวรรษที่ 21 ความฉลาดดิจิทัล (Digital Intelligence) ทักษะการคิดสร้างสรรค์ ทักษะข้ามวัฒนธรรม สมรรถนะการบูรณาการข้ามศาสตร์ และมีคุณลักษณะของความเป็นผู้ประกอบการ เพื่อร่วมสร้างสรรค์และพัฒนานวัตกรรมทางเทคโนโลยี หรือสังคม เพิ่มโอกาสและมูลค่าให้กับตนเองและสังคม

4. พลเมืองที่เข้มแข็ง เป็นผู้มีความรักชาติ รักท้องถิ่น รู้ถูกผิด มีจิตสำนึกเป็นพลเมืองไทยและพลโลก มีจิตอาสา มีอุดมการณ์และมีส่วนร่วมในการพัฒนาชาติบนหลักการประชาธิปไตย ความยุติธรรม ความเท่าเทียมเสมอภาค เพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน และการอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและประชาคมโลกอย่างสันติ

พสุมตี รชนิเพ็ญ (2565, น. 5) ได้กล่าวถึงคุณภาพผู้เรียนที่เกิดจากการศึกษาแหล่งเรียนรู้สรุปความได้ว่า

1. ผู้เรียนได้พัฒนาตนเอง มีผลการเรียนดียิ่งขึ้น เกิดความกระตือรือร้นในการศึกษาวิชาความรู้
2. ผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามมาตรฐานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านความภูมิใจในท้องถิ่น และความเป็นไทยตรงตามเป้าหมาย
3. ผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามมาตรฐานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการยอมรับที่จะอยู่ร่วมกันบนความแตกต่าง และความหลากหลาย มีความสัมพันธ์ที่ดียิ่งขึ้น

อภิชาติ รอดนิยม (2564 อ้างอิงใน พาสนา จุฬรัตน์, 2561, น. 130) ได้กล่าวถึงทักษะที่จำเป็นสำหรับการรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกและสังคมในอนาคต ซึ่งทักษะที่สำคัญเหล่านี้ บ่งบอกถึงคุณภาพผู้เรียนที่นำมาใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ออนไลน์เพื่อสืบค้นหาความรู้ ได้แก่ ทักษะการคิดเชิงบริหาร ทักษะการใช้อินเทอร์เน็ต ทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะความคิดสร้างสรรค์ ทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคล ทักษะภาษาอังกฤษ ทักษะด้านคณิตศาสตร์ และทักษะด้านจิตสาธารณะ การนำเอาเทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ตตามผนวกเข้าด้วยกัน เพื่อให้ผู้เรียนทุกคนสามารถเข้าสู่ระบบของการเรียนการสอนที่เป็นรูปแบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง และมีอยู่อย่างไม่จำกัดบนอินเทอร์เน็ต นอกจากนี้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะเฉพาะทางที่ต้องการ

พงษ์พัชรินทร พุฒวัฒนะ (2564, น. 7) ได้สรุปคุณภาพผู้เรียนในยุคดิจิทัลไว้ว่า ผู้เรียนจะต้องมีความรู้ ความสามารถในการเรียนรู้หรือที่เรียกว่า สมรรถนะของผู้เรียน (Competency-Based) จะต้องมีคุณลักษณะ ดังนี้

1. ต้องมีความรู้ความเข้าใจ รวมถึงต้องมีความสนใจใฝ่รู้ที่จะศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการใช้โปรแกรมต่างๆ

2. ต้องเป็นผู้ที่รู้จักแยกแยะหาความรู้หรือศึกษาเกี่ยวกับสิ่งที่ตนเองสนใจ เช่น สนใจทางด้านการผลิตสื่อหรือสนใจด้านการใช้โปรแกรม ต้องรู้จักสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับด้านการใช้ไอซีที

3. ต้องสามารถเข้าถึงความรู้เกี่ยวกับไอซีทีได้อย่างเหมาะสม
4. สามารถเปรียบเทียบและประเมินค่าของการใช้ไอซีทีได้อย่างเหมาะสม
5. สามารถจัดการบริหารและประยุกต์ใช้ไอซีทีได้อย่างเหมาะสม
6. สามารถที่จะสังเคราะห์และสร้างสรรค์นวัตกรรมหรือสิ่งใหม่ๆ

จารุวัชร เคนพันค้อ (2563, น. 131-132) ได้กำหนดคุณภาพผู้เรียนในงานวิจัย การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา สรุปได้ว่า

1. นักเรียนสามารถสำรวจค้นหาแหล่งเรียนรู้อันเป็นความต้องการพื้นฐานตามธรรมชาติ
2. นักเรียนสามารถรู้จักการทำงานเป็นกลุ่ม ร่วมคิดร่วมทำ ฝึกทักษะกระบวนการเรียนรู้ให้สามารถรู้จักตนเอง

3. นักเรียนสามารถเรียนรู้แนวคิดแปลกใหม่และมีความก้าวหน้าด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น

4. นักเรียนฝึกปฏิบัติจริง ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง
5. นักเรียนสามารถฝึกทักษะการสังเกต การเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การตีความจากการศึกษาด้วยตนเอง

6. นักเรียนรู้จักแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้
7. นักเรียนสามารถนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน
8. นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง
9. นักเรียนใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนได้ตามความต้องการและทั่วถึง
10. นักเรียนใช้เวลาว่างในการศึกษาเรียนรู้ด้วยตัวเองจากแหล่งเรียนรู้

ธัญญา ธรรมโสภณ (2563, น. 154-156) ได้ประเมินผลการเกิดทักษะชีวิตของผู้เรียนจากการส่งเสริมการจัดการแหล่งเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในการพัฒนารูปแบบแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาแบบรวมใจพัฒนา สรุปได้ว่า

1. ผู้เรียนตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเอง
2. ผู้เรียนสามารถคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์
3. ผู้เรียนมีความสามารถในการจัดการกับอารมณ์และความเครียดของตนเอง
4. ผู้เรียนได้สร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น
5. ผู้เรียนมีโอกาสสร้างเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง
6. ผู้เรียนมีกระบวนการคิดเมื่อได้ศึกษาแหล่งเรียนรู้แล้วเกิดการเรียนรู้
7. ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นหรือแหล่งข้อมูลอื่น
8. ผู้เรียนมีความกระตือรือร้น อยากรู้ศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง

9. ผู้เรียนได้รับรู้ผลการพัฒนาของตนเอง จากการศึกษาแหล่งเรียนรู้

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครศรีธรรมราช (2563, น. 44) ได้รายงานคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นผลผลิตของการจัดการศึกษาคุณภาพของผู้เรียนด้านความรู้ ความสามารถทางวิชาการ นักเรียนมีความสามารถในการวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์เรียนรู้ด้วยตัวเอง และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ มีความรู้ความสามารถในการแข่งขัน ซึ่งสอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เน้นให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเรียน และรักการค้นคว้า มีความรู้อันเป็นสากล รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและความก้าวหน้าทางวิทยาการ มีทักษะและศักยภาพในการจัดการ การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยี ปรับวิธีการคิด วิธีการทำงานได้เหมาะสมกับสถานการณ์ สำหรับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน มีการจัดกิจกรรมให้นักเรียนมีความประพฤติที่แสดงออกอย่างเหมาะสมกับวัย มีคุณธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความอดทนเสียสละเพื่อส่วนรวม สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง มีทักษะในการทำงาน มีสุนทรียภาพด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา ปฏิบัติตนตามหลักเบื้องต้นของศาสนา ตระหนักในคุณค่าของภูมิปัญญาไทย และนำภูมิปัญญาไทยมาประยุกต์ใช้อย่างรู้คุณค่า มีจิตสำนึกและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ มีสุขภาพแข็งแรง และจิตใจแจ่มใส

จรรยา ทองหอม (2561, น. 20) ได้สรุปผลโครงการจากการศึกษาแหล่งเรียนรู้ มีเป้าหมายมุ่งคุณภาพผู้เรียน สรุปความได้ว่า

1. ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงเพิ่มเติมจากการศึกษาแหล่งเรียนรู้
2. ผู้เรียนมีโลกทัศน์ที่กว้างขึ้น จากการศึกษาค้นคว้าและพัฒนาตนเองจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย
3. ผู้เรียนเกิดความตระหนักถึงความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ภายในท้องถิ่นของตน
4. ผู้เรียนเกิดความตระหนักถึงความสำคัญด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์และเทคโนโลยีจากการศึกษาแหล่งเรียนรู้ที่ทันสมัย
5. ผู้เรียนได้เรียนรู้การอยู่ร่วมกัน และเกิดความสามัคคีในชั้นเรียน

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2560, น. 16) ได้อ้างอิงพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ กล่าวถึงคุณลักษณะค่านิยมร่วมผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ที่ได้กำหนดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา (Desired Outcomes of Education, DOE Thailand) โดยมีค่านิยมร่วม ได้แก่ ความเพียรอันบริสุทธิ์ ความพอเพียง วิถีประชาธิปไตย ความเท่าเทียมเสมอภาค มีคุณธรรมที่เป็นลักษณะนิสัยและคุณธรรมพื้นฐานที่เป็นความดีงาม และ 3 คุณลักษณะที่คาดหวัง หลังสำเร็จการศึกษาแต่ละระดับ ดังนี้

1. ผู้เรียนรู้ เป็นผู้มีความเพียร ใฝ่เรียนรู้ และมีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อก้าวทันโลก ยุคดิจิทัล และโลกในอนาคต มีสมรรถนะ (Competency) ที่เกิดจากความรู้อาชีพด้านต่างๆ มีสุนทรียะ รักรักษ์และประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาไทย มีทักษะชีวิตเพื่อสร้างงานหรือสัมมาอาชีพบนพื้นฐานของความพอเพียง ความมั่นคงในชีวิตและคุณภาพชีวิตที่ดีต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม

2. ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม เป็นผู้มีทักษะทางปัญญา ทักษะในศตวรรษที่ 21 ความฉลาดทางดิจิทัล (Digital Intelligence) ทักษะการคิดสร้างสรรค์ ทักษะข้ามวัฒนธรรม สมรรถนะการบูรณาการข้ามศาสตร์ และมีคุณลักษณะของความเป็นผู้ประกอบการเพื่อร่วมสร้างสรรค์และพัฒนานวัตกรรมทางเทคโนโลยีหรือสังคม เพิ่มโอกาสและมูลค่าให้กับตนเองและสังคม

3. พลเมืองที่เข้มแข็ง เป็นผู้มีความรักชาติ รักท้องถิ่น รู้ถูกผิด มีจิตสำนึกเป็นพลเมืองไทย และพลโลก มีจิตอาสา มีอุดมการณ์ และมีส่วนร่วมในการพัฒนาชาติบนหลักการประชาธิปไตย มีความยุติธรรม ความเท่าเทียม และความเสมอภาคเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน การอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและประชาคมโลกอย่างสันติ

นอกจากนี้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้กล่าวถึงแนวโน้มเด็กและเยาวชน ในอนาคต สังคมโลกในศตวรรษที่ 21 ไว้อีกว่า มีความแตกต่างจากในอดีตมาก มีการเคลื่อนย้ายผู้คน สื่อเทคโนโลยีและทรัพยากร ต่างๆ จากทั่วทุกมุมโลกสามารถใช้ได้อย่างสะดวกรวดเร็ว มีความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครองระหว่างภูมิภาค ประเทศ สังคม ชุมชน มีความซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงองค์ความรู้ข้อมูลข่าวสารตลอดเวลาอย่างเป็นพลวัต แนวโน้มเด็กและเยาวชนในอนาคตจึงควรมีทักษะและคุณลักษณะในโลกแห่งศตวรรษที่ 21 คือ ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม หรือ 3Rs และ 8Cs ซึ่งมีองค์ประกอบ ดังนี้

- 3Rs ได้แก่ อ่านออก (Reading) เขียนได้ (W) Riting และคิดเลขเป็น (A) Rithematics

- 8Cs ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving) ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม (Creativity and Innovation) ทักษะด้านความเข้าใจความต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ (Cross-cultural Understanding) ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ (Collaboration, Teamwork and Leadership) ทักษะด้าน การสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ (Communications, Information, and Media Literacy) ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Computing and ICT Literacy) ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้ (Career and Learning Skills) และมีความเมตตา กรุณา มีคุณธรรมและระเบียบวินัย (Compassion)

ดวงพร ปวงมาลา (2557, น. 104) ได้กล่าวถึงการใช้แหล่งเรียนรู้ ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน ดังนี้

1. ผู้เรียนได้เรียนรู้กิจกรรมจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย
2. ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองได้
3. ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์
4. ผู้เรียนมีความกระตือรือร้น มีความสนใจในการเรียนรู้
5. ผู้เรียนสามารถแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง
6. ผู้เรียนเกิดความสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างสถานศึกษากับชุมชน
7. ผู้เรียนมีโลกทัศน์ที่กว้างขวางยิ่งขึ้น
8. ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อสาระการเรียนรู้ที่เรียน
9. ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงและเข้าใจความหมาย
10. ผู้เรียนสามารถนำสิ่งที่เรียนไปเชื่อมโยงกับชีวิตจริงได้

จากแนวคิดของหน่วยงานทางการศึกษาและนักการศึกษา สามารถนำมาสรุปเป็นตารางสังเคราะห์องค์ประกอบคุณภาพผู้เรียนได้ตามตาราง 5 ดังนี้

ตาราง 5 แสดงการสังเคราะห์องค์ประกอบคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

คุณภาพผู้เรียน	หน่วยงาน/นักการศึกษา										สรุป	
	สมศ. (2566)	จิตติมา วรณศิริ (2566)	วิวิสุตร เดชมเมือง (2566)	พสุเมศ ราชินิเพ็ญ (2565)	อภิชาติ รอดนิยม (2564)	พงษ์พัชรินทร์ พุฒวัฒน์ (2564)	จารุวัชร เคนพันดี (2563)	ธัญศญา ธรรมศรีโสภณ (2563)	ศจ.จ.นครศรีธรรมราช (2563)	สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2560)		ดวงพร ปวงมาลา (2557)
1. มีสุขนิสัยที่ดีในการปฏิบัติตนจากการศึกษาแหล่งเรียนรู้										✓		1. ผู้เรียนมีสุขภาวะที่ดีและมี
2. มีทักษะชีวิต สามารถค้นหาแหล่งเรียนรู้ด้วยตนเอง เห็นคุณค่าในตนเอง มีความมั่นใจ กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม	✓					✓	✓					สุนทรีย์ภาพในชีวิต
3. มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและให้เกียรติผู้อื่น				✓				✓	✓		✓	
4. สร้างผลงานจากการเข้าร่วมกิจกรรม										✓		

คุณภาพผู้เรียน	หน่วยงาน/นักรการศึกษา								สรุป		
	สมศ. (2566)	จิตินา วรรณศรี (2566)	วิวิสุตร เดชเมือง (2566)	พสุเมตี รชนิเพ็ญ (2565)	อภิชาติ รอดนิยม (2564)	พงษ์พัชรินทร์ พุฒวัฒน์ (2564)	จารุวัชร เคนพันค้อ (2563)	ชัยศญา ธรรมศรีโสภณ (2563)		ศษ.จ.นครศรีธรรมราช (2563)	สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2560)
ด้านศิลปะ ดนตรี/นาฏศิลป์ กีฬา/ นันทนาการตามจินตนาการ											
5. มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตร สถานศึกษา	✓	✓									2. ผู้เรียนมี คุณธรรม จริยธรรม และนำค่านิยมดี งามมาใช้จนเกิดคุณ ลักษณะอันพึง ประสงค์
6. ยอมรับความคิดเห็น กระบวนการและ วัฒนธรรมที่แตกต่างอย่างเข้าใจ				✓					✓		
7. มีจิตสาธารณะ สำนึกความเป็นพลเมือง ไทยและพลเมืองโลก ตระหนัก รู้คุณค่า ร่วมอนุรักษ์พัฒนาสิ่งแวดล้อม			✓	✓	✓				✓	✓	
8. สามารถนำภูมิปัญญาในท้องถิ่นมา ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน								✓			
9. มีทักษะเชิงนวัตกรรม สามารถคิดริเริ่ม คิดออกแบบ สร้างสรรค์พัฒนาให้เกิด นวัตกรรมใหม่ที่ใช้ได้จริง		✓	✓			✓	✓				3. ผู้เรียนเกิดทักษะ ในการแสวงหา ความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และ พัฒนาตนเอง อย่างต่อเนื่อง
10. มีทักษะในการอ่าน ฟัง ดู พูด เขียน และตั้งคำถามเพื่อค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม จากแหล่งเรียนรู้และสื่อต่างๆ							✓				
11. เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม ให้ความร่วมมือ มีภาวะผู้นำแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อ การเรียนรู้ระหว่างกัน		✓						✓	✓	✓	
12. มีทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เข้าถึง ความรู้ รู้เท่าทันสื่อ ร่วมสร้างสรรค์ นวัตกรรม ประยุกต์ใช้ได้เหมาะสม		✓			✓	✓			✓	✓	
13. มีทักษะในการสื่อสารด้วยหลักเหตุผล ความถูกต้อง โดยคำนึงถึงประโยชน์ต่อ ตนเองและสังคม		✓							✓	✓	
14. สรุปความคิดจากเรื่องที่อ่าน ฟัง ดู และสื่อสาร โดยการพูดหรือเขียนตาม ความคิดของตนเอง							✓			✓	4. ผู้เรียนมีทักษะ ในการกำกับตนเอง คิดแก้ปัญหาอย่างมี เหตุผล
15. นำเสนอวิธีคิด วิธีแก้ปัญหาด้วยภาษา หรือวิธีการของตนเอง							✓		✓		

คุณภาพผู้เรียน	หน่วยงาน/นัการศึกษา								สรุป		
	สมศ. (2566)	จิตินา วรรมศรี (2566)	วิวิสุตร เดชเมือง (2566)	พสุเมตี รชนิเพ็ญ (2565)	อภิชาติ รอดนิยม (2564)	พงษ์พัชรินทร์ พุฒวัฒน์ (2564)	จารุวัชร เคนพันค้อ (2563)	ธัญศญา ธรรมศรีโสภณ (2563)		ศษ.จ.นครศรีธรรมราช (2563)	สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2560)
16. มีกระบวนการคิด กำหนดเป้าหมาย คาดการณ์ ตัดสินใจแก้ปัญหาโดยมีเหตุผล ประกอบ				✓		✓	✓	✓	✓		
17. มีทักษะการคิด คิดวิเคราะห์ คิด สังเคราะห์ คิดเป็นระบบ รู้จักสังเกต ตัดสินใจแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล		✓		✓	✓	✓	✓	✓			
18. สามารถนำตนเองในการเรียนรู้ แสวงหาแหล่งเรียนรู้ เปรียบเทียบและ ประเมินค่าการเรียนรู้ของตนเองได้	✓	✓				✓	✓	✓			✓
19. ผู้เรียนมีสมรรถนะตามหลักสูตร สถานศึกษา	✓				✓						5. ผู้เรียนมี สมรรถนะ ตรงตาม หลักสูตร และผ่าน เกณฑ์มาตรฐาน
20. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยอยู่ใน ระดับผ่านเกณฑ์			✓								
21. ผลการประเมินการอ่าน การเขียน คิด วิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ และคิด คำนวณเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด								✓	✓		
22. ใช้แหล่งเรียนรู้ได้ตามต้องการ ทำงาน อย่างมีความสุข มุ่งมั่นพัฒนางาน และ ภูมิใจในผลงานของตนเอง				✓			✓	✓			6. ผู้เรียนมีทักษะ ในการทำงานตาม ความสนใจ สามารถพัฒนางาน จนนำไปประกอบ อาชีพสุจริตได้
23. เข้าใจความแตกต่างของบุคคล สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้					✓		✓				
24. มีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพสุจริตและ แสวงหาความรู้เกี่ยวกับอาชีพที่ตนสนใจ พัฒนาอาชีพจนเกิดทักษะ									✓	✓	
25. มีความเพียร ใฝ่เรียนรู้ ใช้เวลาว่างให้ เกิดประโยชน์ กระตือรือร้นในการเรียนรู้ ตลอดชีวิต						✓	✓	✓	✓	✓	

จากตาราง 5 ผู้วิจัยได้สรุป คุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีมาตรฐานคุณภาพ 6 ด้าน ดังนี้

1. ผู้เรียนมีสุขภาวะที่ดีและมีสุนทรียภาพในชีวิต หมายถึง ผู้เรียนมีสุขนิสัยที่ดีในการปฏิบัติตน มีทักษะชีวิต สามารถค้นหาแหล่งเรียนรู้ด้วยตนเอง เห็นคุณค่าในตนเอง มีความมั่นใจกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและให้เกียรติผู้อื่น สร้างผลงานจากการเข้าร่วมกิจกรรมด้านศิลปะ ดนตรี/นาฏศิลป์ กีฬา/นันทนาการตามจินตนาการ เมื่อได้ศึกษาแหล่งเรียนรู้จากภายในหรือภายนอกสถานศึกษา

2. ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และนำค่านิยมดีงามมาใช้จนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ หมายถึง ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตรสถานศึกษา ยอมรับความคิดเห็น กระทบกระทั่งและวัฒนธรรมที่แตกต่างอย่างเข้าใจ มีจิตสาธารณะ สำนึกความเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลก ตระหนัก รู้คุณค่า ร่วมอนุรักษ์พัฒนาสิ่งแวดล้อม สามารถนำภูมิปัญญาในท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

3. ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง หมายถึง มีทักษะเชิงนวัตกรรม สามารถคิดริเริ่ม คิดออกแบบสร้างสรรค์พัฒนาให้เกิดนวัตกรรมสู่การเป็นนวัตกรรม มีทักษะในการอ่าน ฟัง ดู พูด เขียน และตั้งคำถามเพื่อค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมจากแหล่งเรียนรู้และสื่อต่างๆ เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม ให้ความร่วมมือ มีภาวะผู้นำแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อการเรียนรู้ระหว่างกัน มีทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เข้าถึงความรู้ รู้เท่าทันสื่อ ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม ประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม และมีทักษะในการสื่อสารด้วยหลักเหตุผล ความถูกต้อง โดยคำนึงถึงประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

4. ผู้เรียนมีทักษะในการกำกับตนเอง คิดแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล หมายถึง ผู้เรียนสามารถสรุปความคิดจากเรื่องที่อ่าน ฟัง ดู และสื่อสาร โดยการพูดหรือเขียนตามความคิดของตนเอง นำเสนอวิธีคิด วิธีแก้ปัญหาด้วยภาษาหรือวิธีการของตนเอง มีกระบวนการคิด กำหนดเป้าหมาย คาดการณ์ ตัดสินใจแก้ปัญหาโดยมีเหตุผลประกอบ มีทักษะการคิด คิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดเป็นระบบ คิดอย่างมีวิจารณญาณ รู้จักสังเกต ตัดสินใจแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล สามารถนำตนเองในการเรียนรู้ แสวงหาแหล่งเรียนรู้ เปรียบเทียบและประเมินค่าการเรียนรู้ของตนเองได้

5. ผู้เรียนมีสมรรถนะตรงตามหลักสูตร และผ่านเกณฑ์มาตรฐาน หมายถึง ผู้เรียนมีสมรรถนะตามหลักสูตรสถานศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยอยู่ในระดับผ่านเกณฑ์ ผลการประเมินการอ่านการเขียน คิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ และคิดคำนวณเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด

6. ผู้เรียนมีทักษะในการทำงานตามความสนใจ และสามารถพัฒนางานจนนำไปประกอบอาชีพสุจริตได้ หมายถึง ผู้เรียนสามารถใช้แหล่งเรียนรู้ได้ตามต้องการ ทำงานอย่างมีความสุข มุ่งมั่น

พัฒนางาน และภูมิใจในผลงานของตนเอง เข้าใจความแตกต่างของบุคคล สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพสุจริตและแสวงหาความรู้เกี่ยวกับอาชีพที่ตนสนใจ พัฒนาอาชีพจนเกิดทักษะ มีความเพียร ใฝ่เรียนรู้ ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ และมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้

แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบและการพัฒนารูปแบบ

ความหมายของรูปแบบ

นักวิชาการและนักการศึกษา ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับความหมายของรูปแบบ ดังนี้

ชิตพันธ์ ตันติมังกร (2564, น. 84) ได้สรุปไว้ว่า รูปแบบ หมายถึง เครื่องมือ แนวทาง หรือแบบจำลอง ที่เชื่อมโยงทฤษฎีสู่การปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ เพื่อหาคำตอบให้ตนเองและคนอื่นสามารถเข้าใจได้ชัดเจนมากขึ้น หรือเพื่ออธิบายปรากฏการณ์ให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น

กฤติมา มะโนพรหม (2562, น. 121) กล่าวว่า รูปแบบ หมายถึง กรอบแนวคิดด้านหลักการ ที่ใช้อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่างๆ ของระบบ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงาน บรรลุเป้าหมาย

วีรชน บัวพันธ์ (2561, น. 127) ได้ให้ความหมายของรูปแบบว่า หมายถึง แบบแผนหรือแบบจำลองที่มีสภาพลักษณะครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญซึ่งได้รับการจัดไว้อย่างเป็นระเบียบตามหลักปรัชญา ทฤษฎีหลักการ แนวคิดหรือความเชื่อต่างๆ โดยประกอบด้วยกระบวนการหรือขั้นตอนสำคัญ รวมทั้งวิธีและเทคนิคต่างๆ ที่สามารถช่วยให้สภาพนั้น เป็นไปตามทฤษฎีหลักการ หรือแนวคิดที่ยึดถือซึ่งได้รับการพิสูจน์ทดสอบ หรือยอมรับว่ามีประสิทธิภาพสามารถใช้แบบแผนให้บรรลุวัตถุประสงค์เฉพาะของรูปแบบนั้นๆ หรือ อธิบายปรากฏการณ์ต่างๆ ให้สามารถเข้าใจได้ง่ายและชัดเจนขึ้น

จิรวัดณ์ นิจนตร (2560, น. 75) กล่าวว่า รูปแบบ หมายถึง สิ่งที่แสดงโครงสร้างและความสัมพันธ์เชิงเหตุผลของปัจจัยหรือตัวแปรของสิ่งที่ศึกษาเพื่ออธิบายลักษณะสำคัญของปรากฏการณ์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นให้เข้าใจง่าย มองเห็นเป็นรูปธรรมใช้ข้อมูลเหตุผลและฐานคติมาประกอบ สามารถพยากรณ์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ส่งผลต่อการปรับปรุงหรือการยกระดับไปสู่การพัฒนาเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยมีกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบที่มีความแม่นยำและน่าเชื่อถือได้ทางสถิติ

ทิตนา แคมมณี (2559, น. 218) ได้ให้ความหมายของรูปแบบไว้ว่า รูปแบบเป็นรูปธรรมของความคิดที่เป็นนามธรรม ซึ่งบุคคลแสดงออกมาในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง เช่น เป็นคำอธิบายเป็นแผนผัง ไต่อะแกรมหรือแผนภาพ เพื่อช่วยให้ตนเองและบุคคลอื่นสามารถเข้าใจได้ชัดเจนขึ้น

รูปแบบเป็นเครื่องมือทางความคิดที่บุคคลใช้ในการสืบสอบหาคำตอบ ความรู้ ความเข้าใจ ในปรากฏการณ์ทั้งหลาย

รัตนะ บัวสนธ์ (2552, น. 124) สรุปความหมายของรูปแบบไว้ 3 ความหมาย ดังนี้

1. แผนภาพหรือภาพร่างของสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ยังไม่สมบูรณ์เหมือนของจริง รูปแบบ ในความหมายนี้ จะเรียกทับศัพท์ว่า “โมเดล” ได้แก่ โมเดลบ้าน โมเดลรถยนต์ โมเดลเสื้อ เป็นต้น

2. แบบแผนความสัมพันธ์ของตัวแปรหรือสมการทางคณิตศาสตร์ที่รู้จักกันในชื่อที่เรียกว่า "Mathematical model"

3. แผนภาพแสดงถึงองค์ประกอบของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง บางที่เรียกกันว่า ภาพย่อส่วนของ ทฤษฎีหรือแนวคิดในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เช่น รูปแบบการสอน รูปแบบการบริหาร รูปแบบการประเมิน เป็นต้น

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า รูปแบบ หมายถึง เครื่องมือที่มีกรอบแนวคิด หลักการที่ใช้อธิบาย ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่างๆ ของระบบที่เชื่อมโยงทฤษฎีสู่การปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุ วัตถุประสงค์ ได้คำตอบชัดเจนตามหลักปรัชญา ทฤษฎี หลักการ หรือแนวคิดที่ได้รับการพิสูจน์ ทดสอบจนเป็นที่ยอมรับว่ามีประสิทธิภาพสามารถใช้แบบแผนให้บรรลุวัตถุประสงค์เฉพาะของ รูปแบบนั้นๆ รูปแบบเป็นแนวทางในการดำเนินงานสู่เป้าหมาย หรือใช้อธิบายปรากฏการณ์ต่างๆ ให้สามารถเข้าใจได้ง่าย ทำให้มองเห็นเป็นรูปธรรมจากการใช้ข้อมูลอย่างมีเหตุผลมาประกอบ สามารถพยากรณ์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ส่งผลต่อการปรับปรุงเพื่อยกระดับไปสู่การพัฒนา ในเรื่องนั้นๆ โดยมีกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ มีความแม่นยำและน่าเชื่อถือได้ทางสถิติ รูปแบบเป็นรูปธรรมของความคิดที่เกิดจากนามธรรมของบุคคลที่แสดงออกมาในลักษณะใดลักษณะ หนึ่ง เช่น เป็นคำอธิบาย เป็นแผนผัง ไดอะแกรม หรือแผนภาพ ช่วยให้ตนเองและบุคคลอื่นสามารถ เข้าใจได้ชัดเจนขึ้น รูปแบบจึงเป็นเครื่องมือทางความคิดที่บุคคลใช้ในการค้นหาคำตอบ ความรู้ ความเข้าใจในปรากฏการณ์ทั้งหมดที่เกิดขึ้น

ประเภทของรูปแบบ

รูปแบบสามารถจำแนกได้หลายประเภท นักวิชาการและนักการศึกษาได้จำแนกประเภท ของรูปแบบ ดังนี้

Smith et al. (1980 อ้างอิงใน ชีรวัดน์ นิจนตร, 2562, น. 77-78) ได้จำแนกรูปแบบ ออกเป็น 2 ส่วน คือ

1. รูปแบบเชิงกายภาพ (Physical Model) ได้แก่ รูปแบบคล้ายจริง (Iconic Model) มีลักษณะคล้ายของจริง เช่น เครื่องบินจำลอง หุ่นไล่กา หุ่นตามร้านตัดเสื้อผ้า และรูปแบบเสมือนจริง (Analog Model) มีลักษณะคล้ายปรากฏการณ์จริง เช่น การทดลองทางเคมีในห้องปฏิบัติการก่อนจะ ทำการทดลอง เครื่องบินจำลองที่บินได้หรือเครื่องฝึกหัดบิน

2. รูปแบบเชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Models) ได้แก่ รูปแบบข้อความ (Verbal model) หรือรูปแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Model) เป็นการใช้อธิบายปฏิกิริยาในการอธิบายโดยย่อ เช่น คำพรรณนาลักษณะงาน คำอธิบายรายวิชา เป็นต้น และรูปแบบทางคณิตศาสตร์ (Mathematical Model) หรือรูปแบบเชิงปริมาณ (Quantitative Model) เช่น สมการและโปรแกรมเชิงเส้น เป็นต้น

Keeves (1988 อ้างอิงใน จักรพันธ์ ชัยทัศน์, 2562, น. 172) ได้จำแนกรูปแบบออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่

1. รูปแบบเชิงเปรียบเทียบ (Analogue Model) เป็นรูปแบบเชิงกายภาพ ส่วนใหญ่ใช้ในด้านวิทยาศาสตร์ เช่น รูปแบบโครงสร้างอะตอม สร้างขึ้นโดยใช้หลักการเปรียบเทียบโครงสร้างของรูปแบบให้สอดคล้องกับลักษณะที่คล้ายกันทางกายภาพ สอดคล้องกับข้อมูลและความรู้ที่มีอยู่ในลักษณะนั้นด้วยรูปแบบที่สร้างขึ้นต้องมียุทธศาสตร์ประกอบชัดเจน สามารถนำไปทดสอบด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ได้และสามารถนำไปใช้ในการหาข้อสรุปของปรากฏการณ์ได้อย่างกว้างขวาง เช่น รูปแบบจำนวนนักเรียนในโรงเรียน สร้างขึ้นโดยเปรียบเทียบกับลักษณะถ้ำน้ำที่ประกอบด้วยท่อน้ำเข้าและท่อน้ำออก ปริมาณที่ไหลเข้าถึงเปรียบเทียบกับจำนวนนักเรียนที่เข้าโรงเรียน อัตราการเกิด อัตราการย้ายเข้า อัตราการรับเด็กอายุต่ำกว่าเกณฑ์ ส่วนปริมาณน้ำที่ไหลออกเปรียบเทียบกับจำนวนนักเรียนที่ออกจากโรงเรียน เนื่องจากพันธุศาสตร์การศึกษา การย้ายออก การจบการศึกษา สำหรับปริมาณน้ำที่เหลือในถังเปรียบเทียบกับจำนวนนักเรียนที่เหลืออยู่ในโรงเรียน เป็นต้น จุดมุ่งหมายของรูปแบบนี้ เพื่ออธิบายปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงจำนวนนักเรียนในโรงเรียน

2. รูปแบบเชิงข้อความ (Semantic Model) เป็นรูปแบบที่ใช้ภาษาเป็นสื่อในการบรรยายหรืออธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษาด้วยภาษา แผนภูมิ หรือรูปภาพ เพื่อให้เห็นโครงสร้างทางความคิดองค์ประกอบ และความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของปรากฏการณ์นั้นและใช้ข้อความในการอธิบายเพื่อให้เกิดความกระจ่างมากขึ้น แต่จุดอ่อนของรูปแบบประเภทนี้ คือ ขาดความชัดเจนแน่นอน ทำให้ยากแก่การทดสอบรูปแบบ แต่อย่างไรก็ตาม ได้มีการนำรูปแบบนี้มาใช้ในการศึกษามาก เช่น รูปแบบการเรียนรู้ในโรงเรียน

3. รูปแบบเชิงคณิตศาสตร์ (Mathematical Model) เป็นรูปแบบที่ใช้แสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบหรือตัวแปร โดยใช้สัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ ปัจจุบันมีแนวโน้มว่าจะนำไปใช้ในด้านพฤติกรรมศาสตร์มากขึ้น โดยเฉพาะในการวัดและประเมินผลทางการศึกษา รูปแบบลักษณะนี้ส่วนมากพัฒนามาจากรูปแบบเชิงข้อความ

4. รูปแบบเชิงสาเหตุ (Causal Model) เป็นรูปแบบที่เริ่มจากการนำเทคนิคการวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) ในการศึกษาเกี่ยวกับพันธุศาสตร์ รูปแบบเชิงสาเหตุนี้ ทำให้สามารถศึกษา รูปแบบเชิงข้อความที่มีตัวแปรสลับซับซ้อนได้ แนวคิดสำคัญของรูปแบบนี้ คือ ต้องสร้างขึ้นจากทฤษฎี

ที่เกี่ยวข้องหรืองานวิจัยที่มีมาแล้ว รูปแบบจะเขียนในลักษณะสมการเส้นตรง แต่ละสมการแสดงความสัมพันธ์เชิงเหตุเชิงผลระหว่างตัวแปร จากนั้นมีการเก็บรวบรวมข้อมูลในสภาพการณ์ที่เป็นจริง เพื่อทดสอบรูปแบบรูปแบบเชิงสาเหตุนี้ แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

4.1 รูปแบบระบบเส้นเดียว (Recursive Model) เป็นรูปแบบที่แสดงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรด้วยเส้นโยงที่มีทิศทางของการเป็นสาเหตุในทิศทางเดียวโดยไม่มีความสัมพันธ์ย้อนกลับ

4.2 รูปแบบระบบเส้นคู่ (Non-recursive Model) เป็นรูปแบบที่แสดงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปร โดยทิศทางความสัมพันธ์ของตัวแปรภายในตัวแปรหนึ่งอาจเป็นทั้งตัวแปรเชิงสาเหตุและเชิงผลพร้อมกัน จึงมีทิศทางความสัมพันธ์ย้อนกลับได้

เชษฐภูมิ วรรณไพศาล (2555, น. 5) ได้แบ่งประเภทของรูปแบบเป็น 2 ประเภท คือ

1. รูปแบบทางกายภาพ จำแนกเป็น รูปแบบที่มีลักษณะคล้ายของจริง เช่น เครื่องบินจำลอง และรูปแบบเชิงอุปมาที่มีลักษณะคล้ายปรากฏการณ์จริง เช่น การทดลองทางเคมีในห้องปฏิบัติการก่อนทำการทดลองจริง

2. รูปแบบเชิงสัญลักษณ์ จำแนกเป็นรูปแบบข้อความ ซึ่งเป็นการใช้ข้อความในการอธิบายย่อ เช่น คำพรรณนาลักษณะงาน เป็นต้น

ดังนั้น จึงสรุปประเภทของรูปแบบได้ว่า รูปแบบมี 6 ประเภท ได้แก่ รูปแบบเชิงกายภาพ รูปแบบเชิงสัญลักษณ์ รูปแบบเชิงเปรียบเทียบ รูปแบบเชิงข้อความ รูปแบบเชิงคณิตศาสตร์ และรูปแบบเชิงสาเหตุ

องค์ประกอบของรูปแบบ

นักวิชาการและนักการศึกษาได้กำหนดองค์ประกอบของรูปแบบ ไว้ดังนี้

สมาน อัครภูมิ (2561, น. 11-12) ได้นำเสนอรายงานการพัฒนาารูปแบบ ควรประกอบด้วย 5 ส่วน

1. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ เป็นข้อกำหนดที่ระบุว่า “รูปแบบนี้สร้างขึ้นเพื่ออะไร”
2. หลักการของรูปแบบ เป็นการกล่าวถึง หลักการ แนวคิด หรือทฤษฎีที่ผู้วิจัยนำมาใช้เป็นหลักในการออกแบบรูปแบบนั้น โดยระบุหลักการ แนวคิด หรือทฤษฎีเหล่านั้น พร้อมกับอธิบายพอสังเขป

3. องค์ประกอบหลักของรูปแบบ เป็นองค์ประกอบของรูปแบบที่ค้นพบในการวิจัยครั้งนั้นๆ ว่าประกอบด้วยองค์ประกอบอะไรบ้าง แต่ละองค์ประกอบมีสาระสำคัญอะไรอย่างไร แต่ละองค์ประกอบสัมพันธ์ พึ่งพาและร่วมกันทำหน้าที่ในฐานะที่เป็นหนึ่งของรูปแบบนั้น เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของรูปแบบที่สร้างขึ้นอย่างไร ถ้าสามารถสรุปเป็นแผนภูมิหรือแผนภาพที่แสดงให้เห็นองค์ประกอบ และความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของรูปแบบได้ก็ควรทำ สาระขององค์ประกอบหลัก

นี้เป็นผลสำคัญของการพัฒนารูปแบบ ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์หลักในการวิจัยนั้นๆ และสาระส่วนนี้ก็จะ เป็นเนื้อหาหลักที่จะนำเสนอเป็นผลงานวิจัยในบทความด้วย

4. แนวทางในการประเมินผลรูปแบบ เป็นประเด็น วิธีการ และเครื่องมือ ซึ่งโดยทั่วไปก็จะ เป็นการประเมินตามวัตถุประสงค์ของรูปแบบนั่นเอง

5. เงื่อนไขความสำเร็จในการนำรูปแบบไปใช้ เป็นข้อกำหนดที่เป็นเงื่อนไขสำคัญ ในความสำเร็จของการใช้รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมา มีเงื่อนไขมาก ก็จะไม่สะดวกในการนำไปใช้

อุไร ปัญญาสิทธิ์ (2561, น. 20) สรุปได้ว่า องค์ประกอบของรูปแบบขึ้นอยู่กับสิ่งที่ต้องการ ศึกษา โดยต้องดูว่าสิ่งนั้นๆ มีโครงสร้างและความสัมพันธ์กันอย่างไร ทั้งนี้ต้องดูปัจจัย หรือตัวแปร ต่างๆ ที่กำลังศึกษาควรจะต้องประกอบด้วยอะไร จำนวนเท่าใด ซึ่งจะออกแบบตามแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยและหลักการพื้นฐาน ในการกำหนดรูปแบบนั้น เป็นหลักซึ่งการวิจัยในครั้งนี้จะมีองค์ประกอบ ความสัมพันธ์ของการเสริม

วารุ เพ็งสวัสดิ์ (2553, น. 6) ได้สรุปการกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบว่าจะประกอบ ไปด้วยอะไร จำนวนเท่าใด มีโครงสร้างและความสัมพันธ์อย่างไร ขึ้นอยู่กับปรากฏการณ์ปัจจัยหรือตัว แปรต่างๆ ที่กำลังศึกษา ซึ่งจะออกแบบตามแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัย และหลักการพื้นฐาน ในการกำหนดรูปแบบนั้นๆ

Bardo, J, W., & Hartman, J, J. (1982, P. 70) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบของ รูปแบบไว้ว่า การที่จะระบุว่ารูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง จะต้องประกอบด้วยรายละเอียดอย่างน้อยเพียงใด จึงจะเหมาะสม และรูปแบบนั้นควรมีองค์ประกอบอะไรบ้าง ไม่ได้มีข้อกำหนดที่แน่นอน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปรากฏการณ์นั้นๆ ตัวอย่าง เช่น รูปแบบระบบที่มีลักษณะบางประการของระบบเปิด เป็นรูปแบบ ที่แสดงถึงองค์ประกอบย่อยของระบบซึ่งประกอบด้วย 4 ส่วน คือ 1) ปัจจัยนำเข้า 2) กระบวนการ 3) ผลผลิต 4) ข้อมูลป้อนกลับจากสภาพแวดล้อม

การพิจารณารูปแบบในลักษณะนี้ ถือว่าผลผลิตของระบบเกิดผลผลิตขึ้น และให้ความสนใจ กับข้อมูลป้อนกลับจากสภาพแวดล้อมภายนอก ซึ่งแสดงถึงการเริ่มมีลักษณะของความเป็นระบบเปิด ซึ่งองค์ประกอบของรูปแบบจะเป็นส่วนสำคัญอีกประการหนึ่งที่บ่งบอกถึงคุณลักษณะของรูปแบบที่ดี สรุปได้ว่า การกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบขึ้นอยู่กับปรากฏการณ์ ปัจจัยหรือตัวแปรต่างๆ ที่กำลังศึกษา ซึ่งจะออกแบบตามแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยและหลักการพื้นฐานในการกำหนดรูปแบบ นั้นๆ เป็นหลัก สำหรับองค์ประกอบของรูปแบบที่ผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาขึ้นมา มีดังนี้

1. ประกอบด้วยความสัมพันธ์ของตัวแปรอย่างมีโครงสร้าง
2. มีลักษณะที่สามารถใช้เป็นแนวทางในการพยากรณ์ผล และสามารถตรวจสอบด้วยข้อมูล เชิงประจักษ์

3. กระบวนการทำงานของรูปแบบ มีโครงสร้างหรือกลไกเพื่ออธิบายปรากฏการณ์เชิงเหตุผลได้อย่างชัดเจน และนำไปสู่การสร้างแนวความคิดใหม่หรือความสัมพันธ์ใหม่ของปรากฏการณ์ที่ศึกษา ซึ่งจากที่สรุปมาข้างต้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะสร้างและพัฒนาารูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามองค์ประกอบของรูปแบบที่ได้จากแนวคิดของนักการศึกษา เพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย

ลักษณะของรูปแบบที่ดี

Keeves (1988 อ้างอิงใน ทิศนา แคมมณี, 2550, น. 221) กล่าวว่า รูปแบบที่ใช้ประโยชน์ได้ ควรมีข้อกำหนด (Requirement) 4 ประการ คือ

1. รูปแบบควรประกอบด้วยความสัมพันธ์อย่างมีโครงสร้าง (Structural Relationship) มากกว่าความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกันแบบรวมๆ (Associative Relationship)
2. รูปแบบ ใช้เป็นแนวทางในการพยากรณ์ที่จะเกิดขึ้นซึ่งสามารถถูกตรวจสอบได้โดยการสังเกต ซึ่งเป็นไปได้ที่จะทดสอบรูปแบบพื้นฐานของข้อมูลเชิงประจักษ์ได้
3. รูปแบบควรจะต้องระบุหรือชี้ให้เห็นถึงกลไกเชิงเหตุผลของเรื่องที่ศึกษา ดังนั้น นอกจากรูปแบบจะเป็นเครื่องมือในการพยากรณ์ได้ควรใช้อธิบายปรากฏการณ์ได้ด้วย
4. รูปแบบควรเป็นเครื่องมือในการสร้างโมทัศน์ใหม่ และสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรในลักษณะใหม่ซึ่งเป็นการขยายในเรื่องที่กำลังศึกษา

การตรวจสอบรูปแบบ

จุดมุ่งหมายที่สำคัญของการสร้างรูปแบบก็เพื่อทดสอบหรือตรวจสอบรูปแบบนั้นด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ การตรวจสอบรูปแบบมีหลายวิธีซึ่งอาจใช้การวิเคราะห์จากหลักฐานเชิงคุณลักษณะ (Qualitative) และเชิงปริมาณ (Quantitative) ด้วยการตรวจสอบรูปแบบจากหลักฐานเชิงคุณลักษณะอาจใช้ผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ตรวจสอบ ส่วนการตรวจสอบโมเดลจากหลักฐานเชิงปริมาณใช้เทคนิคทางสถิติ ซึ่งการตรวจสอบรูปแบบควรตรวจสอบคุณลักษณะ 2 อย่าง (อุทุมพร จามรมาน, 2541 อ้างอิงใน วาโร เฟ็งสวัสต์, 2553, น. 2) ดังนี้

1. การตรวจสอบความมากน้อยของความสัมพันธ์ ความเกี่ยวข้อง เหตุผลระหว่างตัวแปร
2. การประมาณค่าพารามิเตอร์ ของความสัมพันธ์ดังกล่าวซึ่งการประมาณค่านี้สามารถประมาณข้ามกาลเวลา กลุ่มตัวอย่างหรือสถานที่ใด (Across Time, Samples, Sites)

Eisner (1978, pp. 192-193) ได้เสนอแนวคิดการตรวจสอบโดยการใช้ผู้ทรงคุณวุฒิในบางเรื่อง ที่ต้องการความละเอียดอ่อนมากกว่าการวิจัยในเชิงปริมาณ ด้วยเชื่อว่าการรับรู้ที่เท่ากันนั้นเป็นคุณสมบัติพื้นฐานของผู้รู้และได้เสนอแนวคิดการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิไว้ ดังนี้

1. การประเมินโดยแนวทางนี้ มิได้เน้นผลสัมฤทธิ์ของเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ตามรูปแบบ การประเมินแบบอิงเป้าหมาย (Goal-Based Mode) การตอบสนองปัญหาและความต้องการของผู้เกี่ยวข้องตามรูปแบบการประเมินแบบสนองตอบ (Responsive Model) หรือกระบวนการการวิเคราะห์วิจารณ์อย่างลึกซึ้งเฉพาะในประเด็นที่นำมาพิจารณา ซึ่งไม่จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเสมอไป แต่อาจจะผสมผสานปัจจัยในการพิจารณาต่างๆ เข้าด้วยกันตามวิถรณ์ญาณของผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับคุณภาพประสิทธิภาพหรือความเหมาะสมของสิ่งที่ทำการประเมิน

2. เป็นรูปแบบการประเมินที่เน้นความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง (Specialization) ในเรื่องที่จะประเมิน รูปแบบนี้พัฒนามาจากรูปแบบการวิจารณ์งานศิลป์ (Art Criticism) ที่มีความละเอียดลึกซึ้งและต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญระดับสูงมาเป็นผู้วินิจฉัย เนื่องจากการวัดคุณค่า ไม่อาจประเมินด้วยเครื่องวัดใดๆ ได้ และต้องใช้ความรู้ความสามารถของผู้ประเมินอย่างแท้จริง ทั้งนี้เพราะองค์ความรู้เฉพาะสาขานั้นผู้ที่ศึกษาเรื่องนั้นจริงๆ จึงจะทราบและเข้าใจอย่างลึกซึ้ง

3. เป็นรูปแบบที่ใช้บุคคล คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นเครื่องมือในการประเมินโดยให้ความเชื่อถือกับผู้ทรงคุณวุฒิที่เที่ยงธรรมและมีคุณพินิจที่ดี ทั้งนี้ มาตรฐานและเกณฑ์พิจารณาต่างๆ นั้นจะเกิดขึ้นจากประสบการณ์และความชำนาญของผู้ทรงคุณวุฒิผู้นั้นเอง

4. เป็นรูปแบบที่ยอมให้ความยืดหยุ่นในกระบวนการทำงานของผู้ทรงคุณวุฒิตามอัธยาศัยและความถนัดของแต่ละคน นับตั้งแต่การกำหนดประเด็นสำคัญที่พิจารณา การบ่งชี้ข้อมูลที่ต้องการการเก็บรวบรวม การประเมินผลการวินิจฉัยข้อมูล ตลอดจนวิธีการนำเสนอ ทั้งนี้ การเลือกผู้ทรงคุณวุฒิจะเน้นที่สถานภาพทางวิชาชีพ ประสบการณ์และการเป็นที่เชื่อถือ (High Credit) ของวิชาชีพนั้นเป็นสำคัญ

การสร้างและการพัฒนารูปแบบ

นักวิชาการได้ให้หลักการในการสร้างและพัฒนารูปแบบไว้ดังนี้

Wilder (1997, p. 52) ได้กำหนดขั้นตอนในการสร้างรูปแบบไว้ ดังนี้

1. การศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับหลักการและข้อมูลพื้นฐานในการสร้างรูปแบบด้านการวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. สร้างรูปแบบขั้นตอนด้วยการจัดทำร่างรูปแบบจากข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิเคราะห์เอกสารงานวิจัยและข้อสรุปจากผู้ทรงคุณวุฒิ

3. ประมวลความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับรูปแบบด้วยการพัฒนาความสอดคล้องความเหมาะสมของรูปแบบและความเป็นไปได้ในเชิงปฏิบัติ

4. การปรับปรุงแก้ไขและการพัฒนารูปแบบที่สมบูรณ์

การพัฒนาารูปแบบ มีผู้รู้หลายท่านได้ให้ความสำคัญของรูปแบบ เพื่อพัฒนาไปสู่การปฏิบัติ
ดังนี้

ศิริชัย กาญจนาวาสี และคณะ (2550, น. 165) ศึกษาแนวคิดของ Kendall and Kendal;
บุญชม ศรีสะอาด สรุปว่า การพัฒนาารูปแบบมีขั้นตอนในการพัฒนา ดังนี้

1. ขั้นตอนในการพัฒนาระบบ ปัจจุบันการพัฒนาารูปแบบใดก็ตามและดำเนินการไปอย่าง
ไม่หยุดยั้ง เมื่อรูปแบบที่ใช้อยู่มีความล้าหลังหรือไม่สามารถตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ที่ว่าไว้จึงจำเป็น
อย่างยิ่งที่ต้องมีการพัฒนาขึ้นเพื่อให้รูปแบบนั้นมีความสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพมากขึ้นโดยทำ
การพัฒนาารูปแบบอย่างเป็นระบบตามขั้นตอนพัฒนาระบบ ดังนี้

1.1 การวิเคราะห์ระบบ หมายถึง การวิเคราะห์องค์ประกอบของปัจจัยนำเข้า
กระบวนการรวมทั้งผลผลิตของระบบนั้นให้ชัดเจน

1.2 การออกแบบระบบ หมายถึง การออกแบบองค์ประกอบของระบบในปัจจุบันนำเข้า
กระบวนการและผลผลิตให้มีคุณภาพมากที่สุด เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพขององค์กรและ
สภาพแวดล้อมที่ใช้ระบบนั้น

1.3 การทดสอบระบบ หมายถึง การนำระบบที่ออกแบบไปทดลองโดยการทดลองใช้
ระบบในสถานการณ์จำลอง หรือในสถานการณ์จริงเพื่อทดลองดูว่าระบบนั้นมีคุณภาพหรือไม่มี
ข้อบกพร่องในองค์ประกอบใดและปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น

2. การพัฒนาารูปแบบ กระทำได้ 2 ขั้นตอน คือ

2.1 การสร้างรูปแบบ

2.2 การทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบ

รุ่งนภา จิตรโรจนรักษ์ (2553, น. 112) กล่าวว่า การพัฒนาารูปแบบ หมายถึง กระบวนการ
ในการสร้าง หรือพัฒนาแบบจำลอง โดยมีขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนาารูปแบบ ประกอบด้วย 2 ขั้นตอนย่อย คือ 1) ศึกษาองค์ความรู้และ
ข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานจากแนวคิดทฤษฎีและสภาพปัจจุบัน และ
2) การพัฒนาารูปแบบ

ขั้นตอนที่ 2 การตรวจสอบรูปแบบในมิติของความถูกต้อง ความเหมาะสมและความเป็นไป
ได้ของการนำรูปแบบไปใช้

ขั้นตอนที่ 3 ทบทวนและปรับปรุงรูปแบบให้เหมาะสมและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

วัลลภา จันทร์เพ็ญ (2544, น. 159) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของการพัฒนาารูปแบบ
7องค์ประกอบ คือ 1) ทฤษฎีและแนวคิดพื้นฐาน 2) หลักการ 3) วัตถุประสงค์ 4) ขั้นตอนการจัด
กิจกรรม

ตามรูปแบบ 5) ขั้นตอนการประเมินกิจกรรม 6) การนำรูปแบบไปใช้ 7) ผลที่ได้รับจากการจัดกิจกรรมตามรูปแบบ

สมบูรณ์ ศิริสรรหิรัญ (2550, น. 14- 15 ได้กำหนดขั้นตอนการพัฒนารูปแบบไว้ 6 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยการศึกษาเอกสารแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์แนวคิดทฤษฎีงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาและประมวลความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ

ขั้นตอนที่ 4 ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนารูปแบบ

ขั้นตอนที่ 5 การตรวจสอบและการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ

ขั้นตอนที่ 6 การปรับปรุงรูปแบบและการนำเสนอการพัฒนารูปแบบ

อุทัย บุญประเสริฐ (2557, น. 5) กล่าวว่า การพัฒนาแบบจำลองโดยทั่วไป อาจแบ่งเป็น 2 ตอนที่สำคัญ คือ การสร้างแบบจำลอง และการหาความตรงของแบบจำลอง และขั้นตอนการดำเนินงาน ในรายละเอียดที่สำคัญโดยทั่วไปมักจะแบ่งเป็น 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย

1. การศึกษาสภาพระบบและสภาพแวดล้อมของระบบปัจจุบัน (การวิเคราะห์เพื่อความเข้าใจระบบปัจจุบันให้แน่ชัด ให้ชัดเจน)

2. การค้นหาและระบุปัญหาและความต้องการอันจำเป็น (Needs) ของระบบปัจจุบัน หากว่าควรปรับปรุงแก้ไขหรือพัฒนาอะไร

3. การสร้างจัดทำแบบจำลอง ออกแบบจำลอง หรือเสนอแบบจำลองที่เป็นทางเลือก (Alternative model) สำหรับการปรับปรุง แก้ไข หรือพัฒนา

4. ทดสอบความเป็นไปได้ ความเหมาะสมในการปฏิบัติ และการยอมรับโดยเฉพาะของคณะผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้อง

5. รับผิดชอบเป็นแบบจำลองฉบับสมบูรณ์ที่เหมาะสมกับการนำไปปฏิบัติ

ชนกนารถ ชื่นเชย (2550, น. 72-79) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการศึกษาต่อเนื่องในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน โดยดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) วิเคราะห์ และสังเคราะห์ รูปแบบการศึกษาต่อเนื่องสำหรับสถาบันอุดมศึกษาเอกชน โดยศึกษาวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) การนำข้อมูลจากการศึกษามาวิเคราะห์และสังเคราะห์ เพื่อพัฒนาเป็นกรอบของรูปแบบในการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่องของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน 3) การศึกษาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ โดยกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาต่อเนื่องในสถาบันอุดมศึกษา 19 คน โดยใช้เทคนิคเดลฟาย และ 4) การตรวจสอบประสิทธิภาพ และความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาต่อเนื่องในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่พัฒนาขึ้นในขั้นตอนที่ 3 มาจากทำแบบสอบถาม เพื่อใช้ในการสำรวจความคิดเห็นของผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชน เกี่ยวกับความเหมาะสมของ

องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการศึกษาต่อเนื่อง หลังจากนั้นจึงกำหนดรูปแบบการจัดการศึกษา ต่อเนื่องจากองค์ประกอบที่พัฒนาขึ้น

พรจันท์ พรศักดิ์กุล (2550, น. 163-175) ได้ศึกษา เรื่อง “รูปแบบกระบวนการ งบประมาณแบบใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยดำเนินการสร้าง 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) กำหนดกรอบแนวคิดเกี่ยวกับ กระบวนการงบประมาณ 2) การศึกษากระบวนการงบประมาณและการมีส่วนร่วมในกระบวนการ งบประมาณของสถานศึกษาที่ดำเนินงานในปัจจุบัน โดยสอบถามจากผู้อำนวยการสถานศึกษา และ รองผู้อำนวยการสถานศึกษาที่รับผิดชอบงานงบประมาณ วิเคราะห์เอกสารงบประมาณของโรงเรียน และสอบถามความคิดเห็นของครู ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา ประธานคณะกรรมการ สถานศึกษา 3) การจัดทำร่างรูปแบบกระบวนการงบประมาณของโรงเรียนที่บริหารแบบใช้โรงเรียน เป็นฐาน 4) การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างรูปแบบโดยสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 5) การปรับปรุงรูปแบบ และนำเสนอรูปแบบกระบวนการงบประมาณของโรงเรียนที่บริหารแบบใช้ โรงเรียนเป็นฐาน

ทิตินา แคมมณี (2551, น. 20) ได้เสนอขั้นตอนในการสร้างและพัฒนาแบบไว้ 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นตอนรวบรวมปัญหา (Problem Formulation) เพื่อให้รู้ว่าอะไร คือ ปัญหาที่แท้จริง
2. ขั้นตอนพัฒนารูปแบบ (Model Construction) ดำเนินการภายหลังจากที่ได้รวบรวมปัญหา ต่างๆแล้ว ในการสร้างรูปแบบต้องพิจารณาวัตถุประสงค์เบื้องต้นของการสร้างและต้องรู้ถึงลักษณะ เฉพาะที่ต้องการของผลผลิตด้วย ต้องรู้ข้อมูลสารสนเทศที่จำเป็นและควรคำนึงถึงค่าใช้จ่าย ในการสร้างและความสนใจของผู้ใช้ด้วย เพราะถ้ารูปแบบมีค่าใช้จ่ายสูงและไม่เป็นที่ยอมรับของผู้ใช้ ข้อมูลที่รวบรวม อาจมีโอกาสบกพร่องได้ในระหว่างการดำเนินงานในขั้นต่างๆ จึงควรมีการให้คำ จำกัดความสภาพการ การสุ่มตัวอย่าง และดำเนินตามหลักวิชาอย่างเคร่งครัด

3. การทดสอบรูปแบบ (Testing the Model) เมื่อสร้างรูปแบบเสร็จแล้ว ควรทดสอบ โดยพิจารณาถึงประเด็นสำคัญ ต่อไปนี้

- 3.1 มีความตรงตามสถานการณ์จริง (Valid) รูปแบบที่สร้างขึ้น หากมีความใกล้เคียง กับความจริงจะดีมาก เพราะจะช่วยให้ตัดสินใจได้ดีขึ้น ไม่ยุ่งยากต่อการนำไปใช้ และควรพิจารณาถึง ระดับความสำเร็จจากการแก้ปัญหา

- 3.2 มีการนำไปทดลองใช้เพื่อเปรียบเทียบว่าผลการนำไปใช้ทำให้มีการปรับปรุง คุณภาพในการปฏิบัติงานอย่างไร การทดลองใช้มีอยู่ 2 ลักษณะ คือ ทดลองย้อนหลัง (Retrospective Evaluation) โดยใช้กับข้อมูลในอดีตและการทดลองใช้ในปัจจุบัน (Pretest)

4. การทำให้เสร็จ (Implementation) เมื่อผ่านการทดสอบแล้วก็สามารถที่จะนำไปใช้ให้เกิดความสำเร็จ เพราะไม่มีรูปแบบใดที่จะสมบูรณ์จนกว่าจะได้รับการยอมรับ และมีการนำไปใช้

5. การพัฒนาปรับปรุงรูปแบบให้ทันสมัย (Model Updating) แม้ว่าจะมีการนำรูปแบบไปใช้อย่างประสบความสำเร็จ แต่ก็ควรมีการพัฒนาให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ และสถานการณ์

วาร์ เฟ็งสวีสต์ (2553, น. 9-11) ได้ศึกษาเอกสารและสรุปไว้ว่า การพัฒนารูปแบบมี 2 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การสร้างหรือพัฒนารูปแบบ 2) การตรวจสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบ แต่ละขั้นตอนมีรายละเอียด ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างและพัฒนารูปแบบ ผู้วิจัยต้องสร้างและพัฒนารูปแบบเป็นรูปแบบตามสมมติฐาน (Hypothesis Model) โดยศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งอาจมีการศึกษารายกรณี หน่วยงานที่ดำเนินการในเรื่องนั้นได้เป็นอย่างดี จะนำมาใช้กำหนดองค์ประกอบและตัวแปรต่างๆ ภายในรูปแบบ รวมทั้งลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบหรือตัวแปรเหล่านั้น หรือลำดับก่อนหลังของแต่ละองค์ประกอบ มีขั้นตอนดังนี้

1. การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำสารสนเทศที่ได้มาวิเคราะห์ และสังเคราะห์เป็นร่างกรอบความคิดการวิจัย

1.1 การศึกษาจากบริบทจริงในขั้นตอนนี้ อาจจะดำเนินการได้หลายวิธี ดังนี้

1.1.1 การศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินการในปัจจุบันของหน่วยงาน โดยศึกษาความคิดเห็นจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง (Stakeholder) อาจจะใช้วิธีการสัมภาษณ์ สัมภาษณ์สนทนากลุ่ม เป็นต้น

1.1.2 การศึกษารายกรณี (Case Study) หรือพหุกรณี เพื่อนำมาเป็นสารสนเทศในการพัฒนารูปแบบ

1.1.3 การศึกษาข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญ หรือผู้ทรงคุณวุฒิ อาจใช้การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม เป็นต้น

1.2 การจัดทำรูปแบบ ผู้วิจัยอาจใช้ข้อมูล 1.1 และ 1.2 มาวิเคราะห์ และสังเคราะห์เพื่อกำหนดเป็นกรอบความคิดการวิจัย เพื่อนำมาจัดทำรูปแบบ

ขั้นตอนที่ 2 การทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบ ขั้นตอนนี้เป็นการตรวจสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบมีความเหมาะสมหรือไม่ เป็นรูปแบบที่มีประสิทธิภาพตามที่มุ่งหวังหรือไม่ การเก็บรวบรวมข้อมูลในสถานการณ์จริง หรือทดลองใช้รูปแบบในสถานการณ์จริง จะทำให้ทราบอิทธิพลและความสำคัญขององค์ประกอบหรือตัวแปรต่างๆ ในรูปแบบ การทดสอบรูปแบบอาจทำใน 4 ลักษณะ ดังนี้

1. การทดสอบรูปแบบด้วยการประเมินตามมาตรฐานที่กำหนด การประเมินที่พัฒนาโดย The Joint Committee of Education Evaluation ภายใต้การดำเนินงานของ Stufflebeam

และคณะ ได้นำเสนอหลักการประเมินเพื่อเป็นบรรทัดฐานของกิจกรรม การตรวจสอบรูปแบบ ประกอบด้วย มาตรฐาน 4 ด้าน สอดคล้องกันกับ สุวิมล ว่องวานิช (2562, น. 54-56) นำเสนอไว้ดังนี้

1.1 มาตรฐานความเป็นไปได้ (Feasible Standards) เป็นการประเมินความเป็นไปได้ในการปฏิบัติจริง

1.2 มาตรฐานด้านความเป็นประโยชน์ (Utility Standards) เป็นการประเมินสนองต่อความต้องการของผู้ใช้รูปแบบ

1.3 มาตรฐานด้านความเหมาะสม (Propriety Standards) เป็นการประเมินความเหมาะสม ทั้งในด้านกฎหมาย และศีลธรรมจรรยา

1.4 มาตรฐานด้านความถูกต้องครอบคลุม (Accuracy Standards) เป็นการประเมินความน่าเชื่อถือ และได้สาระครอบคลุมครบถ้วนตามความต้องการอย่างแท้จริง

2. การทดสอบรูปแบบด้วยการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ การทดสอบรูปแบบในบางเรื่องไม่สามารถกระทำได้โดยข้อมูลเชิงประจักษ์ ด้วยการประเมินค่าพารามิเตอร์ของรูปแบบ หรือการทดสอบรูปแบบด้วยวิธีการทางสถิติ แต่งานวิจัยบางเรื่องนั้นต้องการความละเอียดอ่อนมากกว่าได้ตัวเลข แล้วนำมาสรุปซึ่ง Elsner (1976, pp. 192-193) ได้เสนอแนะแนวคิดการทดสอบและการประเมินรูปแบบ โดยใช้ผู้ทรงคุณวุฒิ ไว้ดังนี้

2.1 การประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จะเน้นการวิเคราะห์ และวิจารณ์อย่างลึกซึ้งเฉพาะในประเด็นที่ถูกพิจารณา ซึ่งไม่จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ การตัดสินใจ แต่อาจจะผสมผสานกับปัจจัยต่างๆ ในการพิจารณาเข้าด้วยตามวิจาร์ณญาณของผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับข้อมูลคุณภาพ ประสิทธิภาพ และความเหมาะสมของสิ่งที่จะประเมิน แต่อาจจะผสมผสานกับปัจจัยต่างๆ ในการพิจารณาเข้าด้วยกันตามวิจาร์ณญาณของผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับข้อมูลคุณภาพ ประสิทธิภาพ และความเหมาะสมของสิ่งที่จะทำการประเมิน

2.2 รูปแบบการประเมินที่เป็นความชำนาญเฉพาะทาง (Specialization) ในเรื่องที่จะประเมินโดยพัฒนามาจากแบบการวิจารณ์งานศิลปะ (Art Criticism) ที่มีความละเอียดอ่อนลึกซึ้ง และต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญระดับสูงมาเป็นผู้วินิจฉัย เนื่องจากเป็นการวัดคุณค่าที่ไม่อาจประเมินด้วยเครื่องมือวัดใดๆ และต้องใช้ความรู้ความสามารถของผู้ประเมินอย่างแท้จริง แนวคิดนี้ได้นำมาประยุกต์ใช้ในทางการศึกษาระดับสูงมากขึ้น ทั้งนี้เพราะเป็นองค์ความรู้เฉพาะสาขาผู้ที่ศึกษาเรื่องนั้นจริงๆ จึงจะทราบและเข้าใจอย่างแท้จริง ในวงการศึกษานิยมใช้รูปแบบนี้มาใช้เรื่องความต้องการลึกซึ้งและความเชี่ยวชาญเฉพาะ

2.3 รูปแบบที่ใช้ตัวบุคคล คือ ผู้ทรงคุณวุฒิเป็นเครื่องในการประเมินโดยให้ความเชื่อถือกับผู้ทรงคุณวุฒินั้น เทียบธรรม และมีคุณพินิจที่ดี ทั้งนี้ มาตรฐานและเกณฑ์พิจารณาต่างๆ นั้น จะเกิดจากประสบการณ์และความชำนาญของผู้ทรงคุณวุฒินั่นเอง

2.4 รูปแบบที่ยอมให้มีความยืดหยุ่นในกระบวนการทำงานของผู้ทรงคุณวุฒิ ตามอรรถาธิบาย และความถนัดของแต่ละคน นับตั้งแต่การกำหนดประเด็นสำคัญที่จะนำมาพิจารณา การบ่งชี้ข้อมูลที่ต้องการ การเก็บรวบรวมข้อมูล การประเมินผล การวินิจฉัยข้อมูล ตลอดจนวิธีการนำเสนอ

3. การทดสอบรูปแบบ โดยการสำรวจความคิดเห็นของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง นิยมใช้กับการพัฒนารูปแบบโดยใช้เทคนิคเดลฟาย เมื่อผู้วิจัยได้พัฒนารูปแบบตามเทคนิคเดลฟายแล้ว ผู้วิจัยจะนำรูปแบบในรอบสุดท้ายมาจัดทำเป็นแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นแบบประมาณค่า (Rating Scale) เพื่อนำไปสำรวจความคิดเห็นของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ

4. การทดสอบรูปแบบ ตรวจสอบการทดลองใช้รูปแบบ ผู้วิจัยนำรูปแบบที่พัฒนาไปทดลองใช้จริงกับกลุ่มเป้าหมาย มีการดำเนินการตามกิจกรรมอย่างครบถ้วน ผู้วิจัยจะนำข้อค้นพบจากการประเมินมาปรับปรุงรูปแบบต่อไป

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบ พบว่า การพัฒนารูปแบบนั้นอาจจะ มีขั้นตอนในการดำเนินงานแตกต่างกันไป แต่โดยทั่วไปแล้วอาจจะแบ่งออกเป็น 2 ชั้นใหญ่ๆ คือ การสร้างรูปแบบ (Construct) และการหาความตรง (Validity) ของรูปแบบ ส่วนรายละเอียดในแต่ละขั้นตอนว่ามีการดำเนินการอย่างไรนั้น ขึ้นอยู่กับลักษณะและกรอบแนวคิดซึ่งเป็นพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบนั้นๆ ตัวอย่างงานวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบ ได้แก่ การพัฒนารูปแบบ ซึ่งเป็นรูปแบบการควบคุมวิทยานิพนธ์ของ บุญชม ศรีสะอาด (2554, น. 13) ได้แบ่งการดำเนินการ ออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ การพัฒนารูปแบบและการทดสอบประสิทธิภาพและประสิทธิผลของรูปแบบ ในส่วนการพัฒนารูปแบบนั้นดำเนินการโดยวิเคราะห์ลำดับในการทำวิทยานิพนธ์ หลักการเขียน รายงานการวิจัย จุดบกพร่องที่มักจะพบในการทำวิทยานิพนธ์แล้วนำองค์ประกอบเหล่านั้นมาสร้าง รูปแบบการควบคุมวิทยานิพนธ์ตามลำดับขั้นในการทำวิทยานิพนธ์ หลังจากนั้นจะเป็นขั้นตอนที่ 2 นำรูปแบบดังกล่าวไปทดสอบและประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลของรูปแบบ การพัฒนารูปแบบอีกวิธีหนึ่งตามแนวทางการศึกษาของ รุ่งรัชดาพร เวหะชาติ (2550, น. 92-93) ได้พัฒนารูปแบบการบริหารคุณภาพทั้งองค์กรของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมุ่งศึกษาการพัฒนารูปแบบ การบริหารคุณภาพทั้งองค์กรของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่เหมาะสม ซึ่งในการศึกษามีรายละเอียดในการดำเนินการ 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาและสำรวจข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับแนวคิดและหลักการบริหารคุณภาพทั้งองค์กร ด้วยสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่ได้รับเลือกเป็นโครงการนำร่อง

การวิจัยและการพัฒนาการเรียนรู้เพื่อคุณภาพการศึกษา รวมทั้งการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการศึกษาสภาพจริงจากการรายงานประเมินตนเองของโรงเรียนที่ผ่านการประเมินคุณภาพ

ขั้นตอนที่ 2 เป็นการสร้างรูปแบบจำลองเพื่อสร้างรูปแบบการบริหารคุณภาพทั้งองค์กร ด้วยการสังเคราะห์แบบสัมภาษณ์จากการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 นำมาสร้างรูปแบบจำลองระบบบริหารคุณภาพทั้งองค์กรด้วยการสร้างเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิแบบเลือกตอบเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย ให้ผู้ทรงคุณวุฒิแสดงความคิดเห็นโดยอิสระ

ขั้นตอนที่ 3 เป็นการพัฒนารูปแบบระบบบริหารคุณภาพทั้งองค์กร โดยใช้เทคนิคเดลฟาย จากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อให้ได้รูปแบบที่มีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ โดยการใช้รูปแบบจำลองจากขั้นตอนที่ 2 นำมาวิเคราะห์และกำหนดรูปแบบระบบการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรด้วยเทคนิคเดลฟาย 3 รอบ

ขั้นตอนที่ 4 เป็นการวิเคราะห์หาความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารคุณภาพทั้งองค์กร เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและรูปแบบโดยผู้ปฏิบัติงานในสถานศึกษา คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา

ขั้นตอนที่ 5 การสรุปและนำรูปแบบการบริหารคุณภาพทั้งองค์กรและจัดทำเป็นรายงานผลการวิจัยต่อไป

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า การสร้างรูปแบบ (Model) นั้น ไม่มีข้อกำหนดที่ตายตัวแน่นอนว่าต้องการทำอะไรบ้าง แต่โดยทั่วไปจะเริ่มต้นจากการศึกษาองค์ความรู้ (Intensive Knowledge) เกี่ยวกับเรื่องที่เราจะสร้างรูปแบบให้ชัดเจน จากนั้น จึงหาสมมติฐานและหลักการของรูปแบบที่จะพัฒนาแล้วสร้างรูปแบบตามหลักการที่กำหนดขึ้น และนำรูปแบบที่สร้างขึ้นไปตรวจสอบและประเมินผลหาคุณภาพของรูปแบบ โดยสรุปแล้วการพัฒนาของงานวิจัยนี้มีการดำเนินการเป็น 3 ขั้นตอนใหญ่ๆ คือ การศึกษาองค์ประกอบ การสร้างรูปแบบ และการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ปภิตตา ปานเกษม (2565) ได้ทำวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการสถานศึกษาขนาดเล็กที่ดำรงอยู่ได้ด้วยตนเอง (Stand Alone) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการสถานศึกษาขนาดเล็กที่ดำรงอยู่ได้ด้วยตนเอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนการสอน พบว่า ครูผู้สอนจะสอนเวียนเพื่อให้นักเรียนได้ได้รับความรู้จากครูในสาขาวิชาที่ตรงวิชาเอก การนิเทศ ติดตาม กำกับและประเมินผล การจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อ DLTV ด้านการพัฒนาบุคลากรพบว่า การจัดการเรียนการสอนแบบประจำชั้น มีการอบรมพัฒนาครูผู้สอนในเรื่องของ

การจัดการเรียนรู้ด้วย DLTV มีการนิเทศ กำกับ ติดตามการดำเนินการจัดการเรียนรู้ด้วย DLTV มีการส่งเสริมพัฒนาบุคลากรโดยอบรมพัฒนาตนเอง ด้านการระดมทรัพยากรพบว่า โรงเรียนสร้างภาคีเครือข่ายเพื่อเป็นแหล่งช่วยสนับสนุนในการระดมทรัพยากรทางการศึกษา มีการขอความร่วมมือและประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนได้รับทราบอย่างทั่วถึงในการระดมทรัพยากรทางการศึกษา และด้านการสร้างภาคีเครือข่ายพบว่า สถานศึกษามีการสร้างภาคีเครือข่ายกับผู้ปกครอง ครู นักเรียน ผู้บริหาร และคณะกรรมการสถานศึกษา ในการประเมินผล การจัดการเรียนการสอน เพื่อปรับปรุง แก้ไข หรือพัฒนาต่อไปอย่างต่อเนื่อง

อำตัน สาอุ (2565) ได้ทำวิจัยเรื่อง การส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา ในอำเภอสุคริณสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นราธิวาส เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า

1. ระดับการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอสุคริณ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นราธิวาส เขต 2 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. เปรียบเทียบระดับการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอสุคริณ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นราธิวาส เขต 2 จำแนกตามเพศโดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ส่วนรายด้านแตกต่างกันเพียงด้านเดียวคือ ด้านการจัดการแหล่งเรียนรู้ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำแนกตามขนาดสถานศึกษาโดยภาพรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ส่วนรายด้านมีเพียงด้านเดียวที่ไม่แตกต่างกันคือด้านการวิจัยในชั้นเรียน

3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอสุคริณสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นราธิวาส เขต 2 ได้แก่ ผู้บริหารควรมีการติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ เพื่อปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรให้มีความทันสมัยทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกในยุคปัจจุบันควรมีการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองเพื่อให้ผู้เรียนได้รู้ถึงจุดเด่นและจุดที่ต้องพัฒนาและผู้บริหารควรมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน สร้างองค์ความรู้และได้พัฒนาต่อยอดเทคนิควิธีการสอนนำไปสู่การพัฒนานวัตกรรมใหม่ๆ

เนตรชนก ทองดำ (2565) ได้ทำวิจัยเรื่อง การจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ ของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 7 ผลการวิจัย พบว่า

โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 7 ควรปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ของโรงเรียนในแต่ละด้าน ดังนี้

1. ด้านอาคารสถานที่ โรงเรียนควรจัดให้มีการปรับปรุงในเรื่องความสะอาดและถูกสุขลักษณะของห้องน้ำห้องส้วม มีการดูแลรักษาความสะอาดของห้องน้ำให้สะอาดถูกสุขลักษณะอยู่เสมอ รวมถึงจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนให้มีความสงบ ร่มรื่น

2. ด้านการเรียนการสอน โรงเรียนควรจัดให้มีการปรับปรุงในเรื่องการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการกลุ่ม ความรับผิดชอบในการสอนของครู

3. ด้านการให้บริการผู้เรียน โรงเรียนควรจัดให้มีการปรับปรุงในเรื่องการให้ความรู้แก่นักเรียนเกี่ยวกับการปฐมพยาบาลเบื้องต้น ความสะดวกในการใช้บริการยืมหนังสือห้องสมุดตลอดจนการประชาสัมพันธ์ข่าวสาร ความเคลื่อนไหวต่างๆ เป็นประจำรวมถึงความสะดวกของจุดบริการน้ำดื่มสำหรับนักเรียน

4. ด้านการจัดการศึกษา โรงเรียนควรจัดให้มีการปรับปรุงในเรื่องการยอมรับของสังคมหรือชุมชนต่อหลักสูตรโรงเรียน ความเป็นกันเองของผู้บริหารที่จะสนใจสอบถามเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวกับนักเรียนรวมถึงการจัดให้มีการประชาสัมพันธ์ การดำเนินงานของโรงเรียนแก่ผู้ปกครองและชุมชนทราบ

5. ด้านการจัดกิจกรรมผู้เรียน โรงเรียนควรจัดให้มีการปรับปรุงในเรื่องความสนใจของนักเรียนที่จะเข้าร่วมการบริหารงานของสถานศึกษาที่มีความมีอิสระ ในการจัดกิจกรรมของนักเรียน รวมถึงการสนับสนุนของโรงเรียนให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชน

6. ด้านสังคมกลุ่มเพื่อนโรงเรียน ควรจัดให้มีการปรับปรุงในเรื่องความรักสามัคคีไม่ทะเลาะเบาะแว้งกันในโรงเรียน การให้ความไว้วางใจในการปรึกษาปัญหาเกี่ยวกับเพื่อนรวมถึงการรู้จักให้ความช่วยเหลือ หรือให้คำแนะนำระหว่างรุ่นพี่กับรุ่นน้อง

กมลพร ภูมิพลับ (2564) ได้ทำวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้เพื่อการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพที่เป็นอยู่จริงของการบริหารแหล่งเรียนรู้เพื่อการศึกษาของสถานศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารแหล่งเรียนรู้เพื่อการศึกษาของสถานศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และ 3) แนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้เพื่อการศึกษาของสถานศึกษา ได้แก่ (1) ส่งเสริมการประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ โดยการใช้เทคโนโลยี (2) ส่งเสริมการจัดทำคู่มือแหล่งเรียนรู้ในรูปแบบวิดิทัศน์ ส่งเสริมปราชญ์ชาวบ้านให้ความรู้แก่บุคลากร (3) ส่งเสริมให้บุคลากรนำผลการประเมินมาวิเคราะห์เพื่อแก้ไขและพัฒนา และ (4) วิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อนและปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อสถานศึกษา เพื่อจัดทำแผนพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ตามลำดับ

กู่เกียรติ แดงสีดา (2563) ได้ทำวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการดำเนินงาน ด้านตรวจสอบและติดตาม และด้านการสรุปรายงานผล ปรับปรุงและแก้ไขการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก สำหรับแนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ควรให้มีส่วนร่วมได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานทุกขั้นตอนตามรูปแบบของ PDCA ส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรมีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะการใช้เทคโนโลยีในยุคดิจิทัล และความเป็นไปได้ในการนำแนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาไปปฏิบัติ ตามกระบวนการบริหารแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก

จารุวัชร เคนพันค้อ (2563) ได้ทำวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ผลการวิจัย พบว่า

1. การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง
2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู เกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา จำแนกตามสถานภาพตำแหน่ง โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน
3. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
4. แนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา พบว่า ควรพัฒนาระบบบริหารและการจัดการของโรงเรียนให้สนองต่อภาระงานที่ปฏิบัติ โดยบูรณาการกับปัจจัยสภาพแวดล้อมที่หลากหลายที่มีอยู่ในท้องถิ่นอยู่เป็นระบบ สามารถตรวจสอบและรายงานต่อสาธารณะชนได้

นันทวิช นุนารถ และคณะ (2563) ได้ทำวิจัยเรื่อง การจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก : โอกาสและความเสมอภาคในยุคไทยแลนด์ 4.0 การจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก เพื่อแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการขาดแคลนครูของโรงเรียนขนาดเล็กและเป็นการสร้างโอกาสและ

ความเสมอภาคทางการศึกษาในการตอบโจทย์การเข้าสู่ยุคไทยแลนด์ 4.0 ซึ่งถือเป็นแนวนโยบายสำคัญของกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนที่อยู่ในโรงเรียนขนาดเล็กและพื้นที่ห่างไกลได้รับการจัดการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กมีแนวทางและวิธีการในการดำเนินงานเพื่อให้เกิดคุณภาพ ซึ่งในบทความฉบับนี้จะได้นำเสนอถึงสภาพและปัญหาของโรงเรียนขนาดเล็ก วิวัฒนาการการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม การนำการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมสู่โรงเรียนขนาดเล็กจากนโยบายสู่การปฏิบัติการจัดการศึกษาในยุคไทยแลนด์ 4.0 และปัจจัยความสำเร็จในการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมของโรงเรียนขนาดเล็กในยุคไทยแลนด์ 4.0 ทั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

พระมหากิติศักดิ์ ไมตรีจิต (2562) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ออนไลน์ มรดกความทรงจำแห่งโลกของวัดพระเชตุพนเพื่อการศึกษาตามอัธยาศัย ผลการวิจัยพบว่า

1. องค์ประกอบที่เหมาะสมของแหล่งการเรียนรู้ออนไลน์ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ องค์ประกอบด้านระบบฐานข้อมูล ด้านวิชาการ ด้านเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และด้านระบบการให้บริการ

2. แหล่งการเรียนรู้ออนไลน์ที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด คุณภาพด้านสื่อเทคโนโลยีการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.50 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.57 คุณภาพด้านเนื้อหา โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.72 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.37

3. ความพึงพอใจของผู้ใช้แหล่งการเรียนรู้ออนไลน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.11 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.84 ทั้งนี้ แหล่งการเรียนรู้ออนไลน์มรดกความทรงจำแห่งโลกของวัดพระเชตุพนเพื่อการศึกษาตามอัธยาศัย จะได้รับการพัฒนาตามเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ตามอัธยาศัยที่สมบูรณ์และทันสมัย ใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญต่อไป

นิภาพรรณ หงษ์ชูเกียรติ (2562) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน โรงเรียนทรัพย์ทวีตามแนวทางพระราชดำรัส เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการสำรวจความต้องการจำเป็น ในการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างวินัยในตนเองตามแนวทางพระราชดำรัส เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา พบว่า ทั้งนักเรียน ผู้ปกครอง ครูและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความต้องการให้พัฒนารูปแบบการเสริมสร้างวินัยในตนเอง อยู่ในระดับมาก และผ่านเกณฑ์การสำรวจความต้องการจำเป็น ในการพัฒนารูปแบบ

2. ผลการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างวินัยในตนเอง ตามแนวทางพระราชดำรัส เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา ปรากฏว่า รูปแบบการเสริมสร้างวินัย มีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ขั้นตอน เริ่มต้นจาก 1) ความตระหนัก 2) การบริหารจัดการ 3) การลงมือปฏิบัติ และ 4) การประเมินผล ที่เชื่อมโยง

ต่อเนื่องกันเป็นวัฏจักรด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม ได้รูปแบบการปฏิบัติงานที่สอดคล้อง และส่งผลร่วมกันให้เกิดการพัฒนาวินัยของนักเรียนโรงเรียนทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพ 3 ด้าน คือ ด้านการแสดงความเคารพ ด้านความรับผิดชอบ และด้านการจัดระเบียบแถว ส่วนผลการตรวจสอบประสิทธิภาพของรูปแบบ พบว่า ด้านความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และด้านความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด

3. ผลการเปรียบเทียบการใช้รูปแบบการเสริมสร้างวินัยในตนเอง ตามแนวทางพระราชดำรัส เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา ด้านวินัย 3 ด้าน พบว่า ด้านการแสดงความเคารพ นักเรียนมีวินัยด้านการแสดงความเคารพ อยู่ในระดับมากที่สุด และพัฒนาสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

4. ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจ พบว่า ความพึงพอใจของครู อยู่ในระดับมาก และมีความพึงพอใจสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนความพึงพอใจของนักเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด และมีความพึงพอใจสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 สำหรับความพึงพอใจของผู้ปกครอง อยู่ในระดับมาก และมีความพึงพอใจสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความพึงพอใจของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับมาก และมีความพึงพอใจสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กัญญา สันฐาน และคณะ (2562) ได้ทำวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษา ประถมศึกษาขนาดเล็กในเขตพื้นที่ชนบท เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามจุดเน้นของนักเรียน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการบริหารเชิงกลยุทธ์ตามจุดเน้นของนักเรียนเพื่อวิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อนโอกาสและภาวะคุกคามของการบริหารสถานศึกษา และเพื่อพัฒนากลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาตามจุดเน้นของนักเรียน โดยใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสาน กลุ่มตัวอย่างการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ สถานศึกษาขนาดเล็กในเขตพื้นที่ชนบท สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ จำนวน 50 สถานศึกษาประกอบด้วยผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด 124 คน เครื่องมือเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามความคิดเห็นและแบบประเมินความเหมาะสมความเป็นไปได้ของกลยุทธ์ ได้นำมาวิเคราะห์ด้วยสถิติ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนี $PNI_{modified}$ กลุ่มตัวอย่างการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กที่ได้รับรางวัลพระราชทานสถานศึกษาสถานศึกษาขนาดเล็กที่ผ่านการประเมินสมศ. ระดับคุณภาพดีมาก จำนวน 2 สถานศึกษา ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กในเขตพื้นที่ชนบทโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก กลยุทธ์ในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กในเขตพื้นที่ชนบทเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามจุดเน้นของนักเรียน ประกอบด้วย 4 กลยุทธ์ 36 วิธีดำเนินการดังนี้ กลยุทธ์ที่ 1 คือ สร้างภาคีเครือข่ายการเรียนรู้ กลยุทธ์ที่ 2 คือ พัฒนาการบริหารงานงบประมาณให้มีประสิทธิภาพ กลยุทธ์ที่ 3 คือ เสริมสร้างสมรรถภาพครูและบุคลากร และกลยุทธ์ที่ 4 คือ พัฒนาแหล่งเรียนรู้สู่ความยั่งยืน

สุธรรม ธรรมทัศนานนท์ (2562) ได้ทำวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การบริหารเครือข่ายความร่วมมือ เพื่อการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือเพื่อการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก 2) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การบริหารเครือข่ายความร่วมมือเพื่อการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก 3) พัฒนากลยุทธ์การบริหารเครือข่ายความร่วมมือเพื่อการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก การวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ประกอบด้วย ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือเพื่อการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ระยะที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การบริหารเครือข่ายความร่วมมือเพื่อการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก แบ่งออกเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การบริหารเครือข่ายความร่วมมือเพื่อการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน และตัวแทนกลุ่มเครือข่าย จำนวน 420 คน กำหนด เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึก แบบประเมินฯ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดัชนีความต้องการจำเป็น (Modified Priority Needs Index : PNI_{Modified}) การวิเคราะห์กลยุทธ์จากตาราง SWOT Matrix การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ จากแบบสัมภาษณ์ และแบบบันทึกการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Technique) ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัย พบว่า

1. องค์ประกอบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือ เพื่อการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1.1 การกำหนดสมาชิกเครือข่าย 1.2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานเครือข่าย 1.3 การสื่อสารและปฏิสัมพันธ์กัน 1.4 ภาวะผู้นำของผู้ประสานงานเครือข่าย 1.5 การประเมินผลและการปรับปรุงงาน ผลการประเมินความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

2. สภาพปัจจุบันของการบริหารเครือข่ายความร่วมมือเพื่อการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยของระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารเครือข่ายความร่วมมือ เพื่อการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยของระดับการควรปฏิบัติ อยู่ในระดับมากที่สุด และค่าดัชนีความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการบริหารเครือข่ายความร่วมมือเพื่อการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก

3. กลยุทธ์การบริหารเครือข่ายความร่วมมือเพื่อการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก ประกอบด้วย 3 กลยุทธ์หลัก ประกอบด้วย 3.1 กลยุทธ์กระตุ้นการก่อตั้งเครือข่ายความร่วมมือ 3.2 กลยุทธ์พัฒนาการดำเนินงานของเครือข่ายความร่วมมือ 3.3) กลยุทธ์การประเมินผลและการปรับปรุงงานของเครือข่ายความร่วมมือ และผลการประเมินโดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

ชุตติมาพร เซาวณีไว (2562) ได้ทำวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัย พบว่า

1. บทบาทในการบริหารแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานี โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุดตามลำดับ ดังนี้ ด้านการส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ในการใช้แหล่งเรียนรู้ ด้านการกำหนดนโยบายและวางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ดูแล และประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ และด้านการสนับสนุนให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการนำเสนอผลงานที่เกิดจากการใช้แหล่งเรียนรู้

2. ความคิดเห็นของครูที่มีต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานี ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยครูที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีมีความเห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาแสดงบทบาทในการบริหารแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาสูงกว่าครูที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี ครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกันมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานตั้งแต่ 11 ปี ขึ้นไป มีความเห็นแตกต่างจากประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่ำกว่า 5 ปี และมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน 5 - 10 ปี ครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดโรงเรียนต่างกัน มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดใหญ่มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นแตกต่างจากโรงเรียนขนาดกลาง ครูที่ปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่างกัน มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา ภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 โดยครูที่ปฏิบัติงานประเภทเทศบาลมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาค่าเฉลี่ยที่ต่ำกว่าครูที่ปฏิบัติงานประเภทองค์การบริหารส่วนจังหวัด

ทวี วาจาสัตย์ (2561) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้แก่ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และปัญหากระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี 2) เพื่อพัฒนาระบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี 3) เพื่อประเมินระบบ

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาศาสนศึกษาขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี กลุ่มประชากรได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 43 คน และครูสถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 292 คน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดปทุมธานี เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมี 3 ชนิด ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบบบันทึกข้อมูล และ แบบประเมินความสำเร็จของพัฒนาระบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัย พบว่า กระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี แบบ SPEAK PLACE Process ประกอบด้วย 1) การศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหา 2) การวางแผน 3) การพัฒนาระบบการบริหารและการจัดการศึกษา 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 3.1) ด้านวิชาการ 3.2) ด้านงบประมาณ 3.3) ด้านการบริหารงานบุคคล 3.4) ด้านการบริหารทั่วไป 4) การจัดกระบวนการเรียนรู้ 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 4.1) หลักสูตร 4.2) กระบวนการคิดและการจัดการ 4.3) การจัดกิจกรรมเรียนรู้ 4.4) การจัดสภาพแวดล้อม 4.5) การจัดสื่อการเรียนรู้ 4.6) การอำนวยความสะดวกการเรียนรู้ 4.7) การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม 5) การจัดองค์ความรู้ 5 ด้าน ได้แก่ 5.1) ด้านตนเอง 5.2) ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 5.3) ด้านคุณธรรม 5.4) ด้านทักษะคณิตศาสตร์ 5.5) ด้านทักษะภาษา 6) การปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้ 7) การจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ 8) การสร้างเสริมการมีส่วนร่วม 9) การสร้างเสริมโอกาสการศึกษาต่อ 10) การประเมินผล

สุดารัตน์ งามวิสัย (2561) ได้ทำวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตร่มเกล้า-นวมินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพการบริหารแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตร่มเกล้า-นวมินทร์ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการวางแผนการบริหารแหล่งเรียนรู้สูงสุด รองมาด้านการดำเนินการแหล่งเรียนรู้ รองมาด้านการประเมินการบริหารแหล่งเรียนรู้ และต่ำสุดด้านการปรับปรุงการบริหารแหล่งเรียนรู้

2. แนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตร่มเกล้า-นวมินทร์ มีแนวทางการบริหาร ดังนี้ 1) ด้านการวางแผนการบริหารแหล่งเรียนรู้ ได้แก่ ผู้บริหารแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อพัฒนาจัดทำแผนการบริหารแหล่งเรียนรู้ กำหนดปฏิทินในการดำเนินงานของแผน 2) ด้านการดำเนินการแหล่งเรียนรู้ คือ ผู้บริหารแต่งตั้งคณะกรรมการในการจัดทำแผนการบริหารแหล่งเรียนรู้ให้บูรณาการทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ให้ครูผู้สอนเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการกับแหล่งเรียนรู้ต่างๆ และจัดทำคู่มือประกอบการบริหารแหล่งเรียนรู้

3. ด้านการประเมินการบริหารแหล่งเรียนรู้ คือ ผู้บริหารแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำเกณฑ์การวัดและประเมินการบริหารแหล่งเรียนรู้ทำเป็นรูปเล่ม มีการรายงานการบริหารแหล่งเรียนรู้ทุกภาคเรียน

4. ด้านการปรับปรุงการบริหารแหล่งเรียนรู้ คือ ผู้บริหารแต่งตั้งคณะกรรมการวิเคราะห์ข้อมูลการบริหารแหล่งเรียนรู้เพื่อปรับปรุงและหาแนวทางจัดทำแผนในปีต่อไป

วรรณิ แก้วจันทร์ (2561) ได้ทำวิจัยเรื่อง ผลของการใช้กระบวนการสืบเสาะโดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อวิชาวิทยาศาสตร์ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนเทียบกับเกณฑ์ และเจตคติต่อวิชาวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ที่ใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 โรงเรียนเจริญศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 24 คน โดยการสุ่มแบบกลุ่ม ดำเนินการสอนโดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ที่ใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่องชีวิตสัมพันธ์ โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสอนด้วยตนเอง ใช้เวลาทั้งสิ้น 10 ชั่วโมง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ที่ใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ มีค่าความเชื่อมั่น 0.82 แบบวัดเจตคติต่อวิชาวิทยาศาสตร์มีค่าความเชื่อมั่น 0.88 สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบค่าที ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ที่ใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่องชีวิตสัมพันธ์สูงกว่าก่อนเรียนและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 7 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และมีเจตคติต่อวิชาวิทยาศาสตร์ อยู่ในระดับดี

ธนพล ด่านวิวัฒน์วงศ์ (2561) ได้ทำวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้โรงเรียนบ้านริมใต้ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา สภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ โรงเรียนบ้านริมใต้ ผลการวิจัย พบว่า สภาพปัญหาการบริหารจัดการแหล่งการเรียนรู้พบว่า แหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคลมีไม่เพียงพอ ยังขาดการวางแผนในการทำงานผู้รับผิดชอบภาระงานอื่นมาก และขาดความรู้ ความเข้าใจแหล่งเรียนรู้ทรัพยากรธรรมชาติไม่มีการวางแผนการซ่อมแซมและดูแลรักษา ขาดผู้ดูแลรับผิดชอบโดยตรง การตรวจสอบข้อมูลมีความล่าช้าและไม่สามารถนำข้อมูลที่ไปปรับปรุงแก้ไขได้ต่อเนื่องและมีจำกัด และไม่หลากหลาย แหล่งเรียนรู้ประเภทสื่อมีไม่เพียงพอ ไม่ทันสมัยและอยู่ในสภาพไม่พร้อมใช้งาน แหล่งเรียนรู้ประเภทวัตถุและอาคารสถานที่ใช้ผิดหลักการ ใช้ไม่ถูกต้องตามจุดมุ่งหมาย คับแคบ

ไม่สะดวกต่อการใช้ แนวทางแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ได้ พบว่า 1) แหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคลควรจัดทำปฏิทินการดำเนินงานให้ชัดเจน จัดหาบุคลากรที่มีความถนัด มีความสามารถ เพื่อปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนเพิ่มขึ้น 2) แหล่งเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติ ควรจัดเก็บผลงานของนักเรียน มีการตรวจสอบและมีการประเมินความพึงพอใจของผู้เรียน 3) แหล่งเรียนรู้ประเภทสื่อควรสร้างความตระหนักให้ครู นักเรียน และผู้ปกครองได้เห็นความสำคัญในการพัฒนาการเรียนการสอน และพัฒนาการสร้างสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีให้ทันสมัย และควรมีการตรวจสอบและประเมินโดยผู้รับผิดชอบ 4) แหล่งเรียนรู้ประเภทวัตถุและอาคารสถานที่ ควรมีการกำหนดนโยบายการใช้ตามความเหมาะสมของกิจกรรม และควรมีการนำผลการตรวจสอบมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม

ชัชฎา อุดมสิทธิ์ (2561) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนเพชรพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 40 ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพปัญหาของการจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน ขาดความตระหนักถึงความสำคัญและประโยชน์ของแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน รวมถึงการจัดการแหล่งเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ด้านความต้องการควรมีการกำหนดนโยบายให้ชัดเจน โดยให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม การกำหนดบทบาทหน้าที่และกำกับดูแลการใช้แหล่งเรียนรู้ควรมีแนวปฏิบัติในการจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน

2. รูปแบบการจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนเพชรพิทยาคม ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การวิเคราะห์ (2) การวางแผน (3) การบูรณาการ (4) การให้บริการ (5) การพัฒนา (6) การรายงานผล

3. ผลการใช้รูปแบบการจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน จากการประเมินความพึงพอใจของครู อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.64$, S.D. = 0.83) และความพึงพอใจของนักเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.64$, S.D. = 0.81)

ธันท์ณัฐ ฉัตรภักดิ์ (2561) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบแหล่งการเรียนรู้ชุมชน อัจฉริยะในศตวรรษที่ 21 เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชน ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบแหล่งการเรียนรู้ชุมชนอัจฉริยะในศตวรรษที่ 21 เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ บุคคล องค์ความรู้ ชุมชน สื่อและเทคโนโลยี กิจกรรมการเรียนรู้ และเครือข่ายความร่วมมือ ขั้นตอนของรูปแบบแหล่งการเรียนรู้ชุมชนอัจฉริยะในศตวรรษที่ 21 ที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนย่อย ได้แก่ 1) ประชาสัมพันธ์ 2) การเข้าร่วมเครือข่าย และ 3) การเตรียมความพร้อม ขั้นตอนที่ 2 การเรียนรู้ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนย่อย ได้แก่ 1) การเข้าสู่

ระบบ 2) การระบุความต้องการ และ 3) การรับชมสื่อการเรียนรู้ ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนาโครงการ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนย่อย ได้แก่ 1) การระดมความคิดเห็น 2) การสร้างโครงการ 3) การนำเสนอ และเผยแพร่ และ 4) การสะท้อนผลงาน และขั้นตอนที่ 4 การประเมินผล ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนย่อย ได้แก่ 1) การประเมินผลตนเอง 2) การประเมินโดยกลุ่ม และ 3) การประเมินโดยเครือข่ายชุมชน โดยหลังจากทดลองใช้รูปแบบแหล่งการเรียนรู้อัจฉริยะในศตวรรษที่ 21 เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชน พบว่าตัวอย่างที่ทดลองใช้รูปแบบฯ มีคุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิตสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .5 และผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่ารูปแบบแหล่งการเรียนรู้ชุมชนอัจฉริยะในศตวรรษที่ 21 เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชน มีความเหมาะสมระดับมาก คิดเป็นค่าเฉลี่ย 4.50 และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.65

วิจิตรา โคตรบัญชา และคณะ (2561) ได้ทำวิจัยเรื่อง การศึกษารูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียน ขนาดเล็ก โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 2 พบว่า ด้านหลักการกระจายอำนาจ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$) ด้านหลักการมีส่วนร่วมภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.01$) ด้านหลักการบริหารตนเอง ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.28$) ด้านหลักการตรวจสอบและถ่วงดุล ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.29$)

2. รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 2 ที่ได้จากการถอดประสบการณ์ พบว่า รูปแบบการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ดังนี้ 1) การจัดการเรียนรวม 2) การจัดการเรียนรู้ด้วยสื่อทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) 3) แบบผสมผสานระหว่างการจัดการเรียนรวมและการจัดการเรียนรู้ด้วยสื่อทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) ผู้วิจัยได้นำรูปแบบที่ได้มาสังเคราะห์และนำเสนอรูปแบบการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 2

3. การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้โดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นด้วยกับรูปแบบที่นำเสนอ แสดงให้เห็นว่า รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ในการนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมตามบริบทของแต่ละสถานศึกษา

ปิติสัมพันธ์ อินทพิชัย (2561) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการออกแบบแหล่งการเรียนรู้ออนไลน์ด้านการท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงอายุ ผลการศึกษา พบว่า การพัฒนาแนวทาง

การออกแบบแหล่งการเรียนรู้ออนไลน์ด้านการท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงอายุและทดลองความยากง่ายในการใช้งานกับกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป มีประสบการณ์ในการใช้งานอินเทอร์เน็ต และมีความสนใจด้านการท่องเที่ยว เกี่ยวกับความยากง่ายในการใช้งานแหล่งการเรียนรู้ออนไลน์นี้ประเมินจากคุณลักษณะ 5 ด้าน คือ ความสามารถในการเรียนรู้ ประสิทธิภาพการใช้งาน ความสามารถในการจดจำ ข้อผิดพลาดจากการใช้งาน และความพึงพอใจของผู้ใช้ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการเรียนรู้แหล่งการเรียนรู้ออนไลน์ที่พัฒนาขึ้นของผู้สูงอายุอยู่ในระดับง่าย ($\bar{X} = 4.05$, $SD = 0.40$) ความพึงพอใจต่อการใช้แหล่งการเรียนรู้ออนไลน์ที่พัฒนาขึ้นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.27$, $SD = 0.40$) ค่าเฉลี่ยเวลาที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรมบนแหล่งการเรียนรู้ออนไลน์ที่พัฒนาขึ้นน้อยกว่าแหล่งการเรียนรู้ออนไลน์ที่มีอยู่เดิม $t(29) = 14.36$, $p = .000$ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 สำหรับเมฆวางแผนการท่องเที่ยวอย่างอัตโนมัติผู้สูงอายุสามารถเรียนรู้การใช้งานอยู่ในระดับง่าย ($\bar{X} = 4.25$, $SD = 0.40$)

กมลวรรณ คุณาสวัสดิ์ (2560) ได้ทำวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารและการจัดการแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนปิยะพรพิทยา ผลการศึกษา พบว่า

1. สภาพการบริหารและการจัดการแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน พบว่าการประเมินผลการศึกษาสภาพการบริหารและการจัดการแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนปิยะพรพิทยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารและการจัดการแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนปิยะพรพิทยา คือ 1) ปัจจัยด้านบุคลากร 2) ปัจจัยด้านงบประมาณ 3) ปัจจัยด้านทรัพยากร และ 4) ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ

3. ผลการศึกษาแนวทางการบริหารและการจัดการแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนปิยะพรพิทยา ได้แก่ 1) การวางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ 2) การปฏิบัติตามแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ 3) การติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล และ 4) การพัฒนา ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง

มนัสสินธ์ จงปัญญานนท์ (2560) ได้ทำวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายการศึกษายมเหนือ อำเภอสอง จังหวัดแพร่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับคุณภาพความคิดเห็นของผู้บริหารและครูในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายการศึกษายมเหนือ อำเภอสอง จังหวัดแพร่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 โดยภาพรวมของโรงเรียนทั้ง 9 ด้าน พบว่าระดับความคิดเห็นการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายการศึกษายมเหนือ อำเภอสอง จังหวัดแพร่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 โดยรวมอยู่ใน

ระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการวางแผน อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านบุคคล ด้านการอำนวยความสะดวก ด้านการประเมินผล ด้านการบริหารจัดการ ด้านงบประมาณ ด้านการควบคุม โดยวงจรคุณภาพ PDCA ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูลและด้านการสรุปผล

2) ผลการศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของผู้บริหารและครูในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายการศึกษายมเหนือ อำเภอสอง จังหวัดแพร่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1

สายชล วัฒนเกษกรณ์ (2560) ได้ทำวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพการบริหารแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีอันดับสูงสุด คือ ด้านทรัพยากรอยู่ในระดับมาก และด้านที่มีอันดับต่ำสุด ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการอยู่ในระดับปานกลาง

2. แนวทางสภาพการบริหารแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 แนวทางคือ 1) ด้านบุคลากร สถานศึกษาควรจัดประชุมเพื่อวางแผนการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น 2) ด้านงบประมาณสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูใช้วัสดุและสินทรัพย์

3. ด้านทรัพยากร สถานศึกษาควรส่งเสริมให้จัดกิจกรรมบูรณาการการศึกษาแหล่งเรียนรู้ภายในท้องถิ่น

4. ด้านการบริหารจัดการ สถานศึกษาควรจัดทำข้อมูลสารสนเทศแหล่งเรียนรู้ให้เป็นปัจจุบัน

ธีระชัย แสนแก้ว และคณะ (2560) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาขนาดเล็กด้านวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรธานี เขต 2 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นด้วยกับองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาขนาดเล็ก ด้านวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรธานี เขต 2 มี 3 ด้าน คือ องค์ประกอบด้านการพัฒนาผลการเรียนของนักเรียน องค์ประกอบด้านการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียน และองค์ประกอบด้านการดูแลส่งเสริมให้ประสบความสำเร็จในชีวิต รวมถึงตัวชี้วัดองค์ประกอบทั้ง 15 ข้อ การสนทนากลุ่ม พบว่า ผู้เชี่ยวชาญด้านวิชาการเห็นสอดคล้องกันว่า องค์ประกอบรูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาขนาดเล็กด้านวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรธานี เขต 2 เหมาะสมพร้อมได้ให้ข้อเสนอแนะ การประเมินความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษากับรูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาขนาดเล็กด้านวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรธานี เขต 2 อยู่ในระดับมาก

รูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาขนาดเล็กด้านวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 มีองค์ประกอบ 3 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบด้านการพัฒนาผลการเรียนของนักเรียน มี 5 ตัวชี้วัด องค์ประกอบด้านการพัฒนาคุณลักษณะของมี 6 ตัวชี้วัด และ องค์ประกอบด้านการดูแลส่งต่อให้ประสบความสำเร็จในชีวิตมี 4 ตัวชี้วัด

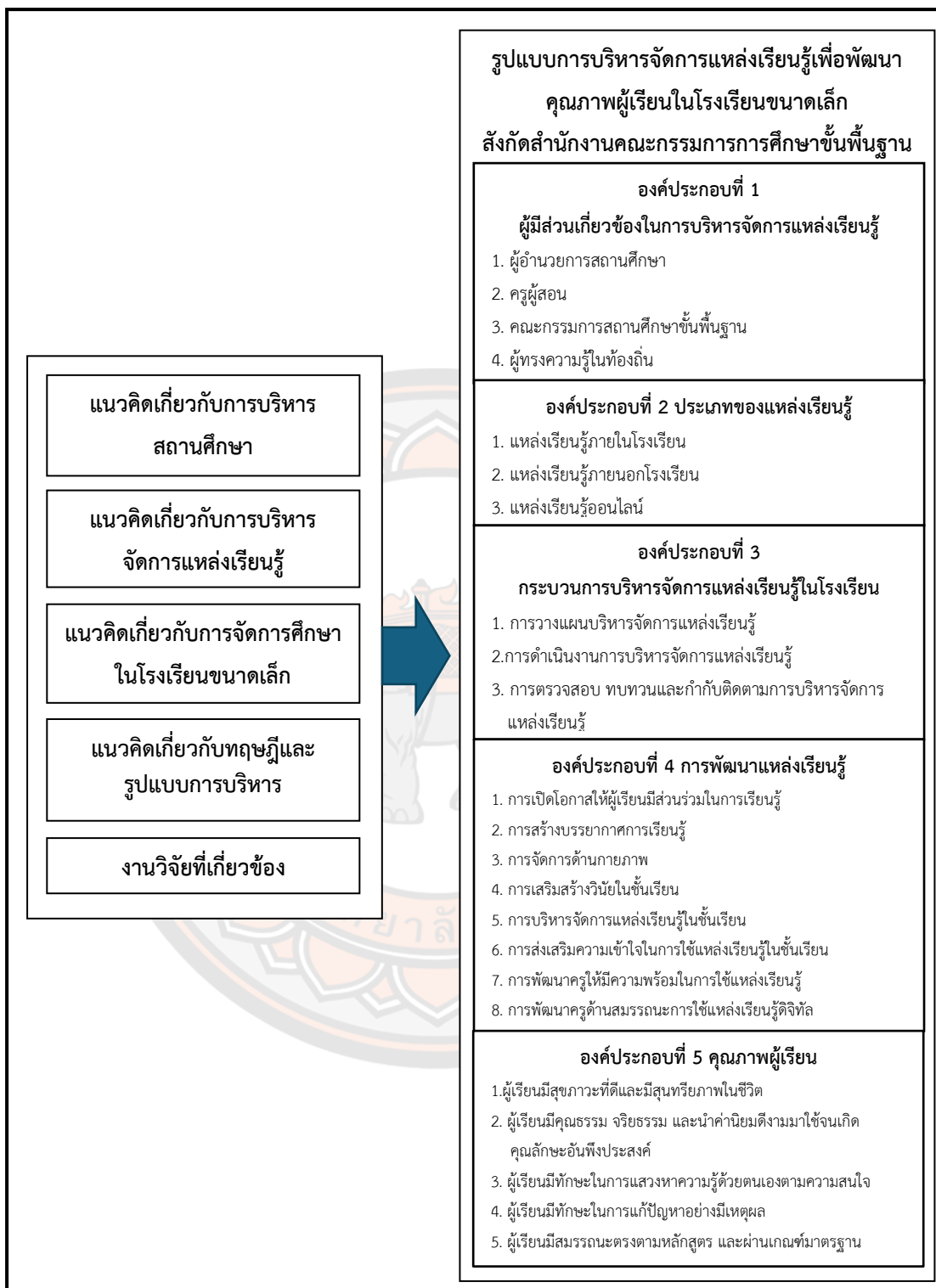
อารีรัตน์ สนวนหลวง และคณะ (2560) ได้ทำวิจัยเรื่อง การนำเสนอกระบวนการระดมทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอกระบวนการระดมทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราชเขต 2 กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ยและ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า การนำเสนอกระบวนการระดมทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราชเขต 2 ที่สร้างขึ้นโดยมีความตรงตามเนื้อหา โครงสร้าง และหลักวิชาการ มีความเหมาะสม และมีความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ ประกอบด้วย 6 ด้าน 70 รายการปฏิบัติ ได้แก่ 1) ขั้นตอนศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของการระดมทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก ประกอบด้วย 8 รายการปฏิบัติ 2) ขั้นตอนวิเคราะห์ทางเลือกการระดมทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก ประกอบด้วย 11 รายการปฏิบัติ 3) ขั้นตอนจัดทำแผนการระดมทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก ประกอบด้วย 14 รายการปฏิบัติ 4) ขั้นตอนดำเนินงานตามแผน 16 รายการปฏิบัติ 5) ขั้นตอนติดตาม ตรวจสอบ และประเมินกระบวนการระดมทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก ประกอบด้วย 8 รายการปฏิบัติ และ 6) ขั้นตอนสรุปและรายงานผลการดำเนินงาน 13 รายการปฏิบัติ

เรณูภา ศรีสวัสดิ์ (2560) ได้ทำวิจัยเรื่อง การบริหารแหล่งเรียนรู้ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอ่างทอง การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาการบริหารแหล่งเรียนรู้ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอ่างทอง และ 2) เปรียบเทียบการบริหารแหล่งเรียนรู้ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอ่างทอง จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน ตำแหน่ง และประเภทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผลการวิจัย พบว่า 1) การบริหารแหล่งเรียนรู้ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอ่างทอง ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการนำ ด้านการวางแผน ด้านการจัดองค์การ และด้านการควบคุม 2) การเปรียบเทียบการบริหารแหล่งเรียนรู้ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอ่างทอง จำแนกตามเพศ อายุ ประสบการณ์การทำงาน และวุฒิ

การศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนจำแนกตามตำแหน่ง และประเภทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่แตกต่างกัน

ศิริญา เลียบคง (2560) ได้ทำวิจัยเรื่อง การบริหารแหล่งเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับการบริหารแหล่งเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ตามความคิดเห็นของครู 2) เปรียบเทียบการบริหารแหล่งเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ตามความคิดเห็นของครูจำแนกตามขนาดสถานศึกษา ระยะเวลาที่ปฏิบัติงาน ระดับการศึกษา และ 3) รวบรวมข้อเสนอแนะการบริหารแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา ผลการวิจัย พบว่า 1) การบริหารแหล่งเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ตามความคิดเห็นของครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 403$, $SD = 058$) 2) ครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีขนาดสถานศึกษา ระยะเวลาการปฏิบัติงาน และระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารแหล่งเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา ไม่แตกต่างกัน และ 3) ข้อเสนอแนะต่อการบริหารแหล่งเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา พบว่า ผู้บริหารควรร่วมกันวิเคราะห์การดำเนินงานอย่างเป็นระบบ วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน เปิดโอกาสให้คณะผู้รับผิดชอบแหล่งเรียนรู้ได้จัดการอบรมให้ความรู้ในการปฏิบัติงาน อีกทั้งควรมีการตรวจสอบ ทบทวน กำกับติดตามประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

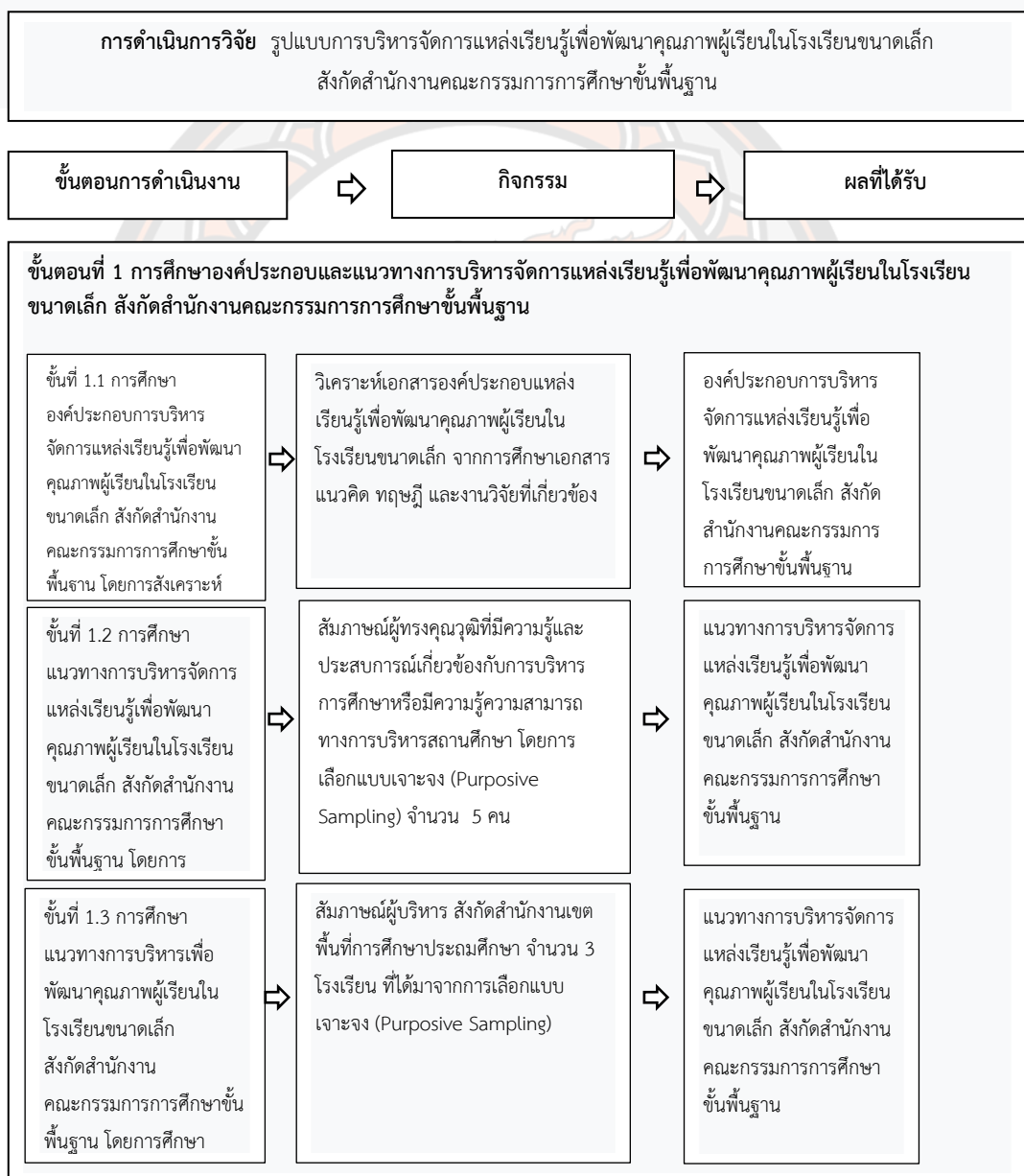


ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการทำวิจัย รูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน
ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

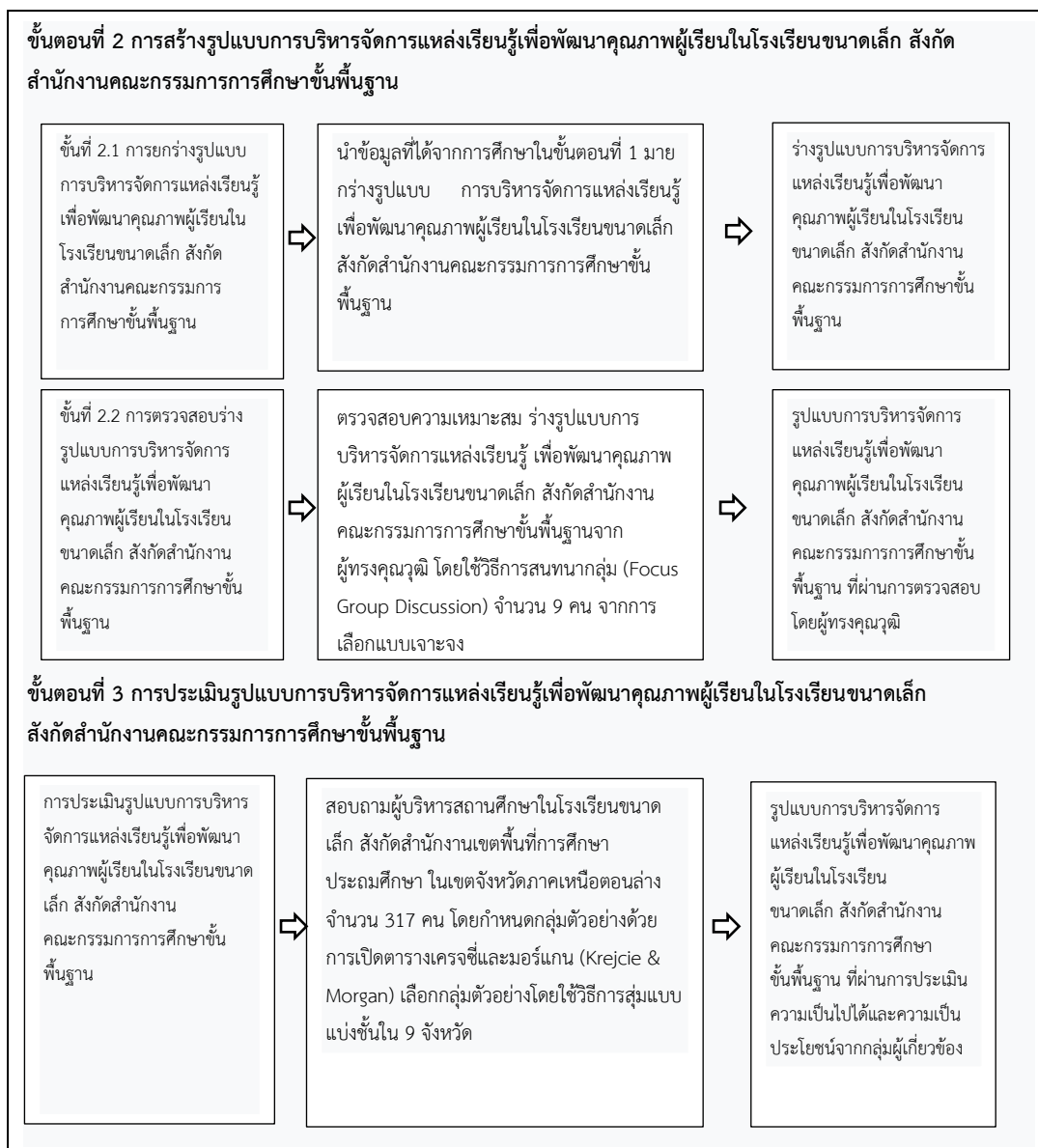
บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) ดำเนินการวิจัยรวม 3 ขั้นตอน ดังนี้



ภาพ 2 แสดงขั้นตอนการวิจัยขั้นตอนที่ 1



ภาพ 3 แสดงขั้นตอนการวิจัยขั้นตอนที่ 2 และขั้นตอนที่ 3

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การศึกษาองค์ประกอบและแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนย่อย ดังนี้

ขั้นที่ 1.1 การศึกษาองค์ประกอบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1. แหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูล ได้แก่ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยการศึกษาหลักการ แนวคิด และสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย

2. เครื่องมือใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสังเกตเอกสาร การศึกษาองค์ประกอบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ใน 5 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นที่ 1 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ประเด็นที่ 2 ประเภทของแหล่งเรียนรู้ ประเด็นที่ 3 กระบวนการบริหารแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ประเด็นที่ 4 การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ประเด็นที่ 5 คุณภาพผู้เรียน

2.2 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้สร้างแบบสังเกตเอกสาร แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณา และปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และการใช้ภาษา

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการวิเคราะห์เอกสาร รวบรวมข้อมูลโดยทำการศึกษาจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วทำการบันทึกข้อมูลลงตารางการวิเคราะห์เนื้อหา

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

**ขั้นที่ 1.2 การศึกษาแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน
ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยการสัมภาษณ์
ผู้ทรงคุณวุฒิ**

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการบริหาร
การศึกษาและหรือมีความรู้ความสามารถที่เชี่ยวชาญทางการบริหารสถานศึกษา โดยการเลือกแบบ
เจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 5 คน ผู้วิจัยได้กำหนดคุณสมบัติของผู้ทรงคุณวุฒิ ไว้ดังนี้

1. เป็นอาจารย์ระดับอุดมศึกษาที่มีความรู้ในการบริหารแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา
ได้แก่ รองศาสตราจารย์ ดร.วันเพ็ญ นันทะศรี อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
2. เป็นผู้รับผิดชอบการบริหารในเขตพื้นที่การศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษา ได้แก่ ดร.เดชา ลุนาวงค์ รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษา อุดรดิตต์ เขต 2
3. เป็นผู้รับผิดชอบการบริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ได้แก่ 1) ดร.แดนไพโร ศรีมาคาม ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านขาม
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 2) ดร.วลินดา รสชา ผู้อำนวยการโรงเรียน
บ้านสวนเขื่อน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 3) นางปณิตดา ทับทิมทอง
ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านสะเดา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสัมภาษณ์
แนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัด
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง
(Semi-structured interview) เพื่อสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการแหล่ง
เรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ประเด็นการสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการ
แหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 5 ประเด็น จำนวน 24 ข้อ ประกอบด้วย

ประเด็นที่ 1 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ได้แก่
ผู้อำนวยการสถานศึกษาครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 3 ข้อ

ประเด็นที่ 2 ประเภทของแหล่งเรียนรู้ ได้แก่ แหล่งเรียนรู้ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ แหล่งเรียนรู้ที่สร้างขึ้นในโรงเรียน และแหล่งเรียนรู้วิชาการ สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี จำนวน 3 ข้อ

ประเด็นที่ 3 กระบวนการบริหารแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ได้แก่ การวางแผน บริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ การดำเนินงานการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ การตรวจสอบ ทบทวนและ กำกับติดตามการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ จำนวน 4 ข้อ

ประเด็นที่ 4 การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ได้แก่ การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วน ในการเรียนรู้ การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ การจัดการด้านกายภาพ การเสริมสร้างวินัยในชั้นเรียน การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในชั้นเรียน การส่งเสริมความเข้าใจในการใช้แหล่งเรียนรู้ในชั้นเรียน การพัฒนาครูให้มีความพร้อมในการใช้แหล่งเรียนรู้ การพัฒนาครูด้านสมรรถนะการใช้แหล่งเรียนรู้ ดิจิทัล จำนวน 8 ข้อ

ประเด็นที่ 5 คุณภาพผู้เรียน ได้แก่ ผู้เรียนมีสุขภาวะที่ดีและมีสุนทรียภาพในชีวิต ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และนำค่านิยมดีงามมาใช้จนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ผู้เรียนมี ทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ผู้เรียนมีทักษะ ในการกำกับตนเอง คิดแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล ผู้เรียนมีสมรรถนะตรงตามหลักสูตร และผ่านเกณฑ์ มาตรฐาน ผู้เรียนมีทักษะในการทำงานตามความสนใจ และสามารถพัฒนางานจนนำไปประกอบ อาชีพสุจริตได้ จำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

2.2 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.2.1 ผู้วิจัยศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบ การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อสร้างแบบการสัมภาษณ์ตามกรอบแนวคิดในการวิจัย

2.2.2 ผู้วิจัยกำหนดประเด็นในการสัมภาษณ์ เกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการ แหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน

2.2.3 ผู้วิจัยสร้างแบบสัมภาษณ์ตามขอบเขตของเนื้อหาที่สร้างขึ้นนำเสนออาจารย์ ที่ปรึกษา เพื่อขอคำแนะนำแล้วปรับปรุงแก้ไขความถูกต้องและความเหมาะสมในการใช้ภาษา เพื่อให้ แบบสัมภาษณ์ มีความสมบูรณ์และตรงตามวัตถุประสงค์

2.2.4 ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบ ความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) และหาดัชนีความสอดคล้องของแบบสัมภาษณ์ (Index of Item Objective Congruence: IOC) และความเหมาะสมของภาษาของแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้าง ขึ้นโดยที่เกณฑ์ในการพิจารณาค่าความสอดคล้อง มีดังนี้

+1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ตามนิยามศัพท์เฉพาะ

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ตามนิยามศัพท์เฉพาะ

-1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นมีเนื้อหาไม่สอดคล้องตามนิยามศัพท์

เฉพาะ

ซึ่งผู้เชี่ยวชาญที่ทำหน้าที่ตรวจสอบความถูกต้องความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา

จำนวน 5 คน ได้แก่

1. ดร.ปฐมพงศ์ อยู่จำนงค์ อาจารย์ประจำสาขาหลักสูตรและการสอน
ภาควิชาวิจัยและพัฒนา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

2. ดร.อุทัย ปลีกกล้า รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาเลย เขต 2

3. ดร.ชนิษฐา ม่วงศรีจันทร์ รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 1

4. ดร.จักกฤษ แก้วสุข ศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาอุดรดิตถ์ เขต 2

5. ดร.รัตน์ เกตุจันทร์ ข้าราชการบำนาญ อดีตผู้อำนวยการโรงเรียนบ้าน
ซำร้าง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2

ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา นำไปหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item
Objective Congruence: IOC) โดยเกณฑ์คัดเลือกข้อคำถามที่มีดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่
0.5 ขึ้นไป ใช้เป็นข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์ โดยใช้สูตร ดังนี้ (ไพศาล วรคำ, 2564, น. 268-270)

$$\text{สูตร} \quad \text{IOC} = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์

เฉพาะ

$\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

เกณฑ์การประเมินความสอดคล้องของข้อคำถามกับเนื้อหา ดังนี้

ถ้า $\text{IOC} \geq 0.50$ หมายถึง ข้อคำถามนั้นวัดได้สอดคล้องกับเนื้อหา

ถ้า $\text{IOC} \leq 0.50$ หมายถึง ข้อคำถามนั้นวัดได้ไม่สอดคล้องกับเนื้อหา

ผลการหาค่า IOC พบว่า ข้อคำถามมีค่า IOC เท่ากับ 1.00 ทุกข้อ (รายละเอียดอยู่ในภาคผนวกหน้า.....)

2.2.5 ผู้วิจัยปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และนำแบบสัมภาษณ์เสนออาจารย์ที่ปรึกษาอีกครั้งเพื่อจัดทำแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ก่อนนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลดังนี้

2.3.1 ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรัตนนคร เพื่อขอความอนุเคราะห์จากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในการสัมภาษณ์

2.3.2 ผู้วิจัยดำเนินการประสานงานเพื่อติดต่อผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้สัมภาษณ์เป็นรายบุคคล โดยการนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ในการให้สัมภาษณ์

2.3.3 ดำเนินการสัมภาษณ์ในประเด็นที่กำหนดจากแบบสัมภาษณ์ด้วยตัวเอง หรือสัมภาษณ์ทางออนไลน์ ตามวัน เวลาที่กำหนด ดังตาราง 6

ตาราง 6 แสดงกำหนดการเก็บรวบรวมข้อมูลสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

ผู้ทรงคุณวุฒิ	วันที่สัมภาษณ์	เวลาที่สัมภาษณ์	สถานที่สัมภาษณ์
1. รศ.ดร.วันเพ็ญ นันทะศรี	15 ก.พ. 2567	9.00 น. - 11.00 น.	ออนไลน์
2. ดร.เดชา ลุนาวงค์	16 ก.พ. 2567	10.00 น. - 12.00 น.	สพป.อุดรดิตถ์ เขต 2
3. ดร.แดนไพโร ศรีมาคาม	17 ก.พ. 2567	13.00 น. - 15.00 น.	ออนไลน์
4. ดร.วลินดา รสชา	19 ก.พ. 2567	14.00 น. - 16.00 น.	โรงเรียนบ้านสวนเขื่อน
5. นางปณิตดา ทับทิมทอง	20 ก.พ. 2567	10.00 น. - 12.00 น.	โรงเรียนบ้านสะเดา

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และสร้างข้อสรุปตามประเด็นการสัมภาษณ์

ขั้นที่ 1.3 การศึกษาแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการศึกษาจากโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice)

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จำนวน 3 โรงเรียน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) ตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยมีบริบทของโรงเรียน ดังนี้

1.1 สถานศึกษาขนาดเล็ก ที่มีความสำเร็จในการผลิตนักเรียน หรือ โรงเรียนขนาดเล็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการประเมินคุณภาพระดับชาติ (NT, O-NET) เท่ากับหรือสูงกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศ

1.2 สถานศึกษาขนาดเล็ก ที่ผ่านการประเมินจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.)

1.3 สถานศึกษาขนาดเล็กที่มีลักษณะดีเด่น ได้รับการประกาศเกียรติคุณในด้านต่างๆ เช่น เป็นแหล่งสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ เป็นโรงเรียนที่มีความเป็นเลิศด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่ผู้เรียน หรือเป็นโรงเรียนที่ใช้แหล่งเรียนรู้จากการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ระบบทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) ได้แก่

1.4 สถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ประกอบด้วย

1.4.1 โรงเรียนบ้านห้วยท่าง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจ เขต 2 เป็นโรงเรียนต้นแบบในการใช้แหล่งเรียนรู้จากการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ระบบทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV)

1.4.2 โรงเรียนบ้านวังหัวดอย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 2 เป็นโรงเรียนขนาดเล็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการประเมินคุณภาพระดับชาติ (NT, O-NET) สูงกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศ

1.4.3 โรงเรียนบ้านน้ำแรม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 เป็นโรงเรียนต้นแบบการใช้แหล่งเรียนรู้จากภูมิปัญญาและวัฒนธรรมในท้องถิ่น

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสัมภาษณ์แนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview) เพื่อสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ประเด็นการสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 5 ประเด็น จำนวน 24 ข้อ ประกอบด้วย

ประเด็นที่ 1 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษาครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 3 ข้อ

ประเด็นที่ 2 ประเภทของแหล่งเรียนรู้ ได้แก่ แหล่งเรียนรู้ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ แหล่งเรียนรู้ที่สร้างขึ้นในโรงเรียน และแหล่งเรียนรู้วิชาการ สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี จำนวน 3 ข้อ

ประเด็นที่ 3 กระบวนการบริหารแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ได้แก่ การวางแผน บริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ การดำเนินงานการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ การตรวจสอบ ทบทวนและ กำกับติดตามการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ จำนวน 4 ข้อ

ประเด็นที่ 4 การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ได้แก่ การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วน ในการเรียนรู้ การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ การจัดการด้านกายภาพ การเสริมสร้างวินัยในชั้นเรียน การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในชั้นเรียน การส่งเสริมความเข้าใจในการใช้แหล่งเรียนรู้ในชั้นเรียน การพัฒนาครูให้มีความพร้อมในการใช้แหล่งเรียนรู้ การพัฒนาครูด้านสมรรถนะการใช้แหล่งเรียนรู้ ดิจิทัล จำนวน 8 ข้อ

ประเด็นที่ 5 คุณภาพผู้เรียน ได้แก่ ผู้เรียนมีสุขภาวะที่ดีและมีสุนทรียภาพในชีวิต ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และนำค่านิยมดีงามมาใช้จนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ผู้เรียนมี ทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ผู้เรียนมีทักษะ ในการกำกับตนเอง คิดแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล ผู้เรียนมีสมรรถนะตรงตามหลักสูตร และผ่านเกณฑ์ มาตรฐาน ผู้เรียนมีทักษะในการทำงานตามความสนใจ และสามารถพัฒนางานจนนำไปประกอบ อาชีพสุจริตได้ จำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

2.2 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.2.1 ผู้วิจัยศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบ การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อสร้างแบบการสัมภาษณ์ตามกรอบแนวคิดในการวิจัย

2.2.2 ผู้วิจัยกำหนดประเด็นในการสัมภาษณ์ เกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการ แหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน

2.2.3 ผู้วิจัยสร้างแบบสัมภาษณ์ตามขอบเขตของเนื้อหาที่สร้างขึ้นนำเสนออาจารย์ ที่ปรึกษา เพื่อขอคำแนะนำแล้วปรับปรุงแก้ไขความถูกต้องและความเหมาะสมในการใช้ภาษา เพื่อให้ แบบสัมภาษณ์ มีความสมบูรณ์และตรงตามวัตถุประสงค์

2.2.4 ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบ ความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) และหาดัชนีความสอดคล้องของแบบสัมภาษณ์ (Index of

Item Objective Congruence: IOC) และความเหมาะสมของภาษาของแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยที่เกณฑ์ในการพิจารณาค่าความสอดคล้อง มีดังนี้

+1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ตามนิยามศัพท์เฉพาะ

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ตามนิยามศัพท์เฉพาะ

-1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นมีเนื้อหาไม่สอดคล้องตามนิยามศัพท์

เฉพาะ

ซึ่งผู้เชี่ยวชาญที่ทำหน้าที่ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา จำนวน 5 คน ได้แก่

1. ดร.ปฐมพงศ์ อยู่จำนงค์ อาจารย์ประจำสาขาหลักสูตรและการสอน ภาควิชาวิจัยและพัฒนา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

2. ดร.อุทัย ปลีกกล้า รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเลย เขต 2

3. ดร.ชนิษฐา ม่วงศรีจันทร์ รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 1

4. ดร.จักกฤษ แก้วสุข ศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุดรดิตถ์ เขต 2

5. ดร.รัตน์ เกตุจันทร์ ข้าราชการบำนาญ อดีตผู้อำนวยการโรงเรียนบ้าน ขำร้าง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2

ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาแล้วนำไปหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item Objective Congruence: IOC) โดยเกณฑ์คัดเลือกข้อคำถามที่มีดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ใช้เป็นข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์ โดยใช้สูตร ดังนี้ (ไพศาล วรคำ, 2564, น. 268-270)

$$\text{สูตร} \quad \text{IOC} = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์

เฉพาะ

$\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

เกณฑ์การประเมินความสอดคล้องของข้อคำถามกับเนื้อหา ดังนี้

ถ้า $\text{IOC} \geq 0.50$ หมายถึง ข้อคำถามนั้นวัดได้สอดคล้องกับเนื้อหา

ถ้า $\text{IOC} \leq 0.50$ หมายถึง ข้อคำถามนั้นวัดได้ไม่สอดคล้องกับเนื้อหา

ผลการหาค่า IOC พบว่า ข้อคำถามมีค่า IOC เท่ากับ 1.00 ทุกข้อ (รายละเอียดอยู่ในภาคผนวกหน้า 387-390)

2.2.5 ผู้วิจัยปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และนำแบบสัมภาษณ์เสนออาจารย์ที่ปรึกษาอีกครั้งเพื่อจัดทำแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ก่อนนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลดังนี้

3.1 ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการสัมภาษณ์จากโรงเรียนเป้าหมายทั้ง 3 โรงเรียน

3.2 ผู้วิจัยดำเนินการประสานงานเพื่อติดต่อผู้บริหารที่ให้สัมภาษณ์เป็นรายบุคคล โดยการนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ในการให้สัมภาษณ์

3.3 ดำเนินการสัมภาษณ์ในประเด็นที่กำหนดจากแบบสัมภาษณ์ด้วยตัวเอง ตามวันเวลาที่กำหนด ดังตาราง 7

ตาราง 7 แสดงกำหนดการเก็บรวบรวมข้อมูลศึกษาศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice)

โรงเรียน	วันที่สัมภาษณ์	เวลาที่สัมภาษณ์	สถานที่สัมภาษณ์
1.บ้านห้วยท่าง	21 ก.พ. 2567	09.00 น. – 12.00 น.	โรงเรียนบ้านห้วยท่าง
2.บ้านวังหัวดอย	22 ก.พ. 2567	12.00 น. – 14.00 น.	โรงเรียนบ้านวังหัวดอย
3.บ้านน้ำแรม	24 ก.พ. 2567	09.00 น. – 12.00 น.	โรงเรียนบ้านน้ำแรม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์และสรุปด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และสร้างข้อสรุปตามประเด็นการสัมภาษณ์

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การสร้างและตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 2.1 การยกร่างรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การยกร่างรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1. ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการศึกษาองค์ประกอบและแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ได้จากการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 มายกร่างรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. ผู้วิจัยนำร่างรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สร้างขึ้น เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาตรวจสอบ ความถูกต้อง ความเหมาะสมในเนื้อหาและการใช้ภาษา

3. ผู้วิจัยนำข้อเสนอแนะจากอาจารย์ที่ปรึกษาไปดำเนินการปรับปรุงแก้ไขจัดทำเป็นร่างรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขั้นที่ 2.2 การตรวจสอบร่างรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการบริหาร การศึกษา และ/หรือมีความรู้ความสามารถทางการบริหารสถานศึกษา โดยใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จำนวน 3 กลุ่ม จำนวน 9 คน จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ผู้วิจัยได้กำหนดคุณสมบัติของผู้ทรงคุณวุฒิ ไว้ดังนี้

กลุ่มที่ 1 เป็นอาจารย์ระดับอุดมศึกษาที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญด้านการบริหารสถานศึกษา จำนวน 2 คน ประกอบด้วย

1.1 รองศาสตราจารย์ ดร.ฉลอง ชาตรุประชีวิน ข้าราชการบำนาญ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

1.2 ดร.ชลายุทธ์ ครุฑเมือง ข้าราชการบำนาญ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

กลุ่มที่ 2 เป็นผู้บริหารโรงเรียนคุณภาพ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 3 คน ประกอบด้วย

2.1 ดร.สมเด็ย เกตุอินทร์ รองศึกษาธิการจังหวัดอุตรดิตถ์ ศึกษาธิการจังหวัดอุตรดิตถ์

2.2 ดร.ละออ วันจิว รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1

2.3 ดร.รังสรรค์ เกิดศรี รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1

กลุ่มที่ 3 เป็นหรือเคยเป็นผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก ที่มีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาเอกสาขาการบริหารการศึกษา หรือมีผลงานและมีประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา จำนวน 4 คน ประกอบด้วย

3.1 ดร.เสมอ นาสอน ข้าราชการบำนาญโรงเรียนบ้านปากปาด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 2

3.2 ดร.ปรเมธ สมบูรณ์ ผู้บริหารโรงเรียนบ้านตะโม่งประชาสรรค์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

3.3 ดร.บรรดิษฐ์ ม่วงอ่อง ผู้บริหารโรงเรียนบ้านวังขวัญ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1

3.4 ดร.กัลยาณี รัตนบุตร ผู้บริหารโรงเรียนบ้านห้วยสะแก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 1

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

2.1.1 โครงร่างวิทยานิพนธ์ เรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.1.2 ร่างรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียน ขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.1.3 แบบตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) และบันทึกความคิดเห็นเพิ่มเติม (Open Form)

2.2 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้

2.2.1 วิเคราะห์ สังเคราะห์ องค์กรประกอบของร่างรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2.2 กำหนดประเด็นในการสนทนากลุ่มเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของการใช้ภาษา

2.2.3 นำข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ มาปรับปรุงแก้ไขทุกประเด็นเพื่อนำไปใช้ในการสนทนากลุ่ม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม ตามขั้นตอน ดังนี้

3.1 ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร เพื่อเชิญผู้ทรงคุณวุฒิเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

3.2 ผู้วิจัยส่งหนังสือของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มถึงผู้ทรงคุณวุฒิทางไปรษณีย์ โดยแนบ 1) โครงร่างวิทยานิพนธ์ 2) ร่างรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 3) แบบตรวจสอบความเหมาะสม

3.3 ผู้วิจัยประสานผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อแจ้งและยืนยันการเข้าร่วมสนทนากลุ่มอีกครั้งทางโทรศัพท์

3.4 ผู้วิจัยดำเนินการจัดสนทนากลุ่มในระบบออนไลน์ผ่านโปรแกรม Zoom ในวันที่ 18 มีนาคม พ.ศ. 2567 เวลา 15.00 น. – 18.00 น. ณ โรงเรียนเนินสะอาดวิทยาคม ต.ท่าหมื่นราม อ.วังทอง จ.พิษณุโลก โดยในการสนทนากลุ่มครั้งนี้ มีผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม จำนวน 9 คน ผู้ดำเนินการสนทนากลุ่ม ได้แก่ นายอรรถพล ศิริมูล และผู้จัดบันทึกการประชุม ได้แก่ นางสาวชนอนงค์ ชูรา ทั้งนี้ ก่อนการดำเนินการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยได้นำเสนอความเป็นมาและความสำคัญของการวิจัย และวิธีดำเนินการวิจัย จากนั้นเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมสนทนากลุ่มได้อภิปรายซักถาม และให้ข้อเสนอแนะตลอดจนความคิดเห็นเพิ่มเติมในการวิจัย ระหว่างการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยได้ทำการบันทึกเทปการสนทนากลุ่ม เพื่อเป็นข้อมูลในการเสนอผลการวิจัย และประกอบการอภิปรายผลการวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยนำความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่มที่สอดคล้องกัน แล้วดำเนินการแก้ไของค์ประกอบของร่างรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผู้วิจัยได้ประเมินการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยแบบสอบถามความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 9 จังหวัด 21 เขตพื้นที่การศึกษา ประกอบด้วย จังหวัดอุตรดิตถ์ จังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดอุทัยธานี จังหวัดกำแพงเพชร จังหวัดตาก จังหวัดสุโขทัย จังหวัดพิษณุโลก จังหวัดพิจิตร และจังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 1,745 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง จำนวน 317 คน จาก 317 โรงเรียน ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยการเปิดตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, n.d. อ้างอิงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2560, น. 43) โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น ตามสัดส่วนโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง จำนวน 9 จังหวัด จากนั้นใช้วิธีการจับสลากโรงเรียนขนาดเล็กเพื่อเก็บข้อมูลสำหรับการวิจัย ดังตาราง 8

ตาราง 8 แสดงสัดส่วนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในเขตภาคเหนือตอนล่างตามสัดส่วนโรงเรียนขนาดเล็ก

ที่	เขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
		ผู้บริหารสถานศึกษา	ผู้บริหารสถานศึกษา
1	สพป.อุตรดิตถ์ เขต 1	99	18
2	สพป.อุตรดิตถ์ เขต 2	57	10
3	สพป.นครสวรรค์ เขต 1	110	20
4	สพป.นครสวรรค์ เขต 2	87	16
5	สพป.นครสวรรค์ เขต 3	137	25
6	สพป.อุทัยธานีเขต 1	51	9
7	สพป.อุทัยธานีเขต 2	83	15
8	สพป.กำแพงเพชร เขต 1	124	22
9	สพป.กำแพงเพชร เขต 2	121	22

ที่	เขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา	ประชากร	
		ผู้บริหารสถานศึกษา	กลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหารสถานศึกษา
10	สพป.ตาก เขต 1	65	12
11	สพป.ตาก เขต 2	7	1
12	สพป.สุโขทัย เขต 1	77	14
13	สพป.สุโขทัย เขต 2	112	20
14	สพป.พิษณุโลกเขต 1	63	11
15	สพป.พิษณุโลกเขต 2	66	12
16	สพป.พิษณุโลกเขต 3	95	17
17	สพป.พิจิตรเขต 1	82	15
18	สพป.พิจิตรเขต 2	65	12
19	สพป.เพชรบูรณ์ เขต 1	69	12
20	สพป.เพชรบูรณ์ เขต 2	71	13
21	สพป.เพชรบูรณ์ เขต 3	104	19
	รวม	1,745	317

ที่มา: ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2566

2. เครื่องมือใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลของผู้ตอบแบบประเมิน มีลักษณะเป็นแบบตรวจรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ดังนี้

5 หมายถึง รูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเป็นไปได้/ความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง รูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเป็นไปได้/ความเป็น ประโยชน์อยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง รูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเป็นไปได้/ความเป็น ประโยชน์อยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง รูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเป็นไปได้/ความเป็น ประโยชน์อยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง รูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเป็นไปได้/ความเป็น ประโยชน์อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม มีลักษณะแบบปลายเปิด

2.2 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.2.1 ผู้วิจัยนำรายละเอียดของรูปแบบการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณภาพ ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มากำหนดเป็นข้อคำถาม

2.2.2 ผู้วิจัยสร้างแบบประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2.3 ผู้วิจัยนำร่างแบบสอบถามเพื่อประเมินความเป็นไปได้และความเป็น ประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณา ความเหมาะสมและการใช้ภาษา แล้วแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา แล้วจัดทำ แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บ รวบรวมข้อมูล

3.2 ส่งแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลไปยังกลุ่ม ประชากร ด้วยระบบออนไลน์ และบางส่วนเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

3.3 จำนวนแบบสอบถามทั้งหมด 317 ฉบับ ได้รับแบบสอบถามกลับคืนจำนวน 317 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

3.4 รวบรวมแบบประเมินเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลของผู้ตอบแบบประเมินโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ และ ค่าร้อยละ

4.2 วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามเพื่อประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ดังที่ บุญชม ศรีสะอาด (2554, น. 121) ระบุดังนี้

4.51-5.00 หมายถึง ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด

3.51-4.50 หมายถึง ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมาก

2.51-3.50 หมายถึง ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับปานกลาง

1.51-2.50 หมายถึง ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับน้อย

1.00-1.50 หมายถึง ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับน้อยที่สุด
เกณฑ์การตัดสินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ในการนำรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานไปใช้ พิจารณาจากค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน มีค่าไม่เกิน 1.00 ถือว่าผ่านเกณฑ์การประเมิน สำหรับข้อเสนอแนะอื่นๆ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

บทที่ 4

ผลการวิจัย

ในการนำเสนอผลการวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้เสนอผลการวิจัยแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาองค์ประกอบและแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ส่วนที่ 1.1 ผลการศึกษาองค์ประกอบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยการสังเคราะห์เอกสาร

ส่วนที่ 1.2 ผลการศึกษาแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

ส่วนที่ 1.3 ผลการศึกษาแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยศึกษาจากโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice)

ตอนที่ 2 ผลการสร้างรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ส่วนที่ 2.1 ผลการยกร่างรูปแบบรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

ส่วนที่ 2.2 ผลการตรวจสอบร่างรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

ตอนที่ 3 ผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาองค์ประกอบและแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ส่วนที่ 1.1 ผลการศึกษาองค์ประกอบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการสังเคราะห์เอกสาร

ผลการศึกษาองค์ประกอบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยการสังเคราะห์เอกสาร สรุปได้ดังนี้

ประเด็นที่ 1 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้

1.1 ผู้อำนวยการสถานศึกษา มีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

- 1.1.1 วางแผนบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้
- 1.1.2 ดำเนินงานการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้
- 1.1.3 ตรวจสอบทบทวน ติดตามการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้
- 1.1.4 สรุปประเมินผล ปรับปรุงแก้ไข การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้
- 1.1.5 สนับสนุนให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วม
- 1.1.6 เป็นผู้อำนวยการความสะอาด สนับสนุนงบประมาณ
- 1.1.7 ประสานความสัมพันธ์ เผยแพร่แหล่งเรียนรู้กับชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- 1.1.8 ส่งเสริมพัฒนาครูและบุคลากร

1.2 ครูผู้สอน มีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

- 1.2.1 วางแผนการจัดการเรียนการสอน
- 1.2.2 นิเทศติดตามการสอนนำผลจากการประเมินมาปรับปรุงแก้ไข
- 1.2.3 จัดหาสื่อ อุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก
- 1.2.4 พัฒนาตนเองด้านการใช้แหล่งเรียนรู้
- 1.2.5 จัดทำข้อมูลสารสนเทศแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา

1.3 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

- 1.3.1 ส่งเสริม สนับสนุน จัดสร้าง พัฒนาแหล่งเรียนรู้
- 1.3.2 ส่งเสริม พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ในการใช้แหล่งเรียนรู้
- 1.3.3 สนับสนุนการนำเสนอผลงานหรือนวัตกรรมที่เกิดจากการใช้แหล่งเรียนรู้
- 1.3.4 กำกับ ติดตาม ดูแล ประเมินผลการจัดการเรียนรู้จากการใช้แหล่งเรียนรู้

ประเด็นที่ 2 ประเภทของแหล่งเรียนรู้

2.1 แหล่งเรียนรู้ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ ได้แก่

- 2.1.1 แหล่งเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติ

2.2 แหล่งเรียนรู้ที่สร้างขึ้นในโรงเรียน ได้แก่

2.2.1 แหล่งเรียนรู้ที่มนุษย์สร้างขึ้น

2.2.2 แหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคล

2.3 แหล่งเรียนรู้วิชาการ สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี ได้แก่

2.3.1 แหล่งเรียนรู้ประเภทกิจกรรมทางสังคม ประเพณี และความเชื่อ

2.3.2 แหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน

2.3.3 แหล่งเรียนรู้ภายนอกโรงเรียน

ประเด็นที่ 3 กระบวนการบริหารแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน

3.1 การวางแผนบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้

3.1.1 ผู้บริหารวางแผนบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและในชั้นเรียน

3.1.2 ครูพัฒนาตนเองให้มีความพร้อม มีแนวปฏิบัติที่ชัดเจน เป็นลำดับขั้นตอน

3.1.3 ผู้บริหารและครูปรับตัวให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี

3.1.4 ผู้บริหารและครูให้ความสำคัญในการจัดการความรู้และพัฒนาแหล่งเรียนรู้

3.1.5 ครูวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคของการบริหารห้องเรียน

3.2 การดำเนินงานการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้

3.2.1 การจัดทำข้อมูลสารสนเทศและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ

3.2.2 การส่งเสริมและสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ และการปรับปรุงแหล่งเรียนรู้

3.2.3 ผสมผสานการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบวนการเรียนการสอน

3.2.4 การจัดการชั้นเรียนเพื่อส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้

3.2.5 การใช้เทคนิค ทักษะการสอน นวัตกรรมการเรียนการสอน

3.2.6 การสร้างกฎระเบียบวินัยร่วมกันระหว่างครูกับนักเรียน

3.2.7 ใช้สื่อและอุปกรณ์ที่ตรงตามความถนัดและสนใจของผู้เรียน

3.3 การตรวจสอบ ทบทวนและกำกับติดตามการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้

3.3.1 แต่งตั้งผู้มีความรู้ความเข้าใจในการกำกับ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งระยะก่อนใช้ ระหว่างใช้ และหลังใช้แหล่งเรียนรู้

3.3.2 การจัดสภาพสิ่งแวดล้อมภายในห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้

3.3.3 การสังเกตผู้สอนและนักเรียน มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

3.4 การสรุปผล ปรับปรุงแก้ไขการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของครูผู้สอน

3.4.1 การจัดประชุมเพื่อกำหนดแนวทางการแก้ไขและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนที่เหมาะสมกับหลักสูตรสถานศึกษา

3.4.2 พัฒนาทักษะผู้เรียนให้เกิดทักษะด้านกายภาพ ด้านจิตวิทยา ด้านสังคม และด้านการเรียนการสอน

3.4.3 มีแหล่งการเรียนรู้เพียงพอและมีประสิทธิภาพ

3.4.4 ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ตามหลักสูตรและมีคุณลักษณะอันประสงค์

3.4.5 ผู้เรียนมีทักษะในการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

3.4.6 ผู้เรียนมีความภาคภูมิใจในผลงานของตนเอง

ประเด็นที่ 4 การพัฒนาแหล่งเรียนรู้

4.1 การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้

4.1.1 นักเรียนมีส่วนร่วมในรายวิชา ร่วมกิจกรรม มีส่วนในการเสนอเรื่องที่ยากเรียน และวิธีให้คะแนนตนเอง

4.1.2 นักเรียนมีวิธีการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง หรือศึกษาร่วมกันกับเพื่อน
ในชั้นเรียน

4.1.3 นักเรียนเป็นผู้ตั้งคำถาม ตั้งประเด็น หรือกำหนดปัญหา ซึ่งเป็นคำถามที่มาจาก
ตัวนักเรียน ไม่ถูกชี้แนะ หรือบังคับให้ถาม

4.2 การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้

4.2.1 การส่งเสริมสภาพแวดล้อม บรรยากาศในชั้นเรียนให้มีความเอื้อเพื่อแผ้ว
ระหว่างเพื่อนนักเรียนด้วยกัน

4.2.2 ครูและนักเรียนเปิดกว้างและยอมรับแนวความคิดใหม่ ๆ

4.2.3 นักเรียนสามารถซักถามหรือขอคำแนะนำจากครู

4.2.4 มีการใช้เทคนิคการสอน และนำเทคโนโลยี นวัตกรรมที่เหมาะสมมาใช้
ในชั้นเรียน

4.3 การจัดการด้านกายภาพ

4.3.1 โรงเรียนมีสื่ออุปกรณ์การเรียนมีคุณภาพและทันสมัยเหมาะสมกับการเรียนรู้

4.3.2 โรงเรียนมีวัสดุอุปกรณ์การเรียนให้เลือกใช้ได้หลากหลาย เพียงพอและอยู่ใน
สภาพพร้อมใช้งาน

4.3.3 โรงเรียนมีสถานที่หรือพื้นที่สำหรับจัดแสดงผลงานของนักเรียน

4.3.4 ให้ความสำคัญในการสร้างหรือพัฒนาสมรรถนะให้แก่นักเรียน

4.3.5 ส่งเสริมความปลอดภัยในชั้นเรียน

4.4 การเสริมสร้างวินัยในชั้นเรียน

4.4.1 เสริมสร้างความรู้และสิทธิของผู้เรียนให้รู้บทบาทและหน้าที่ในชั้นเรียน

4.4.2 เสริมสร้างให้ผู้เรียนมีความเป็นผู้นำ ผู้ตาม กระตือรือร้นในการเรียน

4.4.3 จัดการชั้นเรียนด้านจิตวิทยา เจตคติ และพฤติกรรมของผู้เรียน

4.4.4 สร้างกฎระเบียบร่วมกันระหว่างครูกับนักเรียน มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเชิงบวก

ในขณะที่มีการจัดการเรียนการสอน

4.5 การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในชั้นเรียน

4.5.1 วางแผน กำหนดนโยบาย อำนวยความสะดวกเพื่อใช้แหล่งเรียนรู้

4.5.2 สร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างครู นักเรียน ผู้ปกครอง เพื่อพัฒนาการใช้แหล่งเรียนรู้

4.5.3 ตรวจสอบ ทบทวน กำกับติดตาม การใช้แหล่งเรียนรู้

4.5.4 สรุป รายงานผลการสร้างและปรับปรุงพัฒนาการใช้แหล่งเรียนรู้

4.6 การส่งเสริมความเข้าใจในการใช้แหล่งเรียนรู้ในชั้นเรียน

4.6.1 ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

4.6.2 ส่งเสริมให้เป็นผู้แนะนำ ให้คำปรึกษา เสริมทักษะที่จำเป็นให้ผู้เรียน

4.6.3 ส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจด้านกฎหมาย

4.6.4 ปรับกระบวนการทัศน์ ทัศนคติในการเรียนการสอน

4.6.5 ส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านโปรแกรมทางสื่อออนไลน์

4.6.6 ส่งเสริมให้มีความรู้เชิงวิทยาศาสตร์ มีหลักเหตุและผลในการจัดการเรียนรู้

ให้แก่ผู้เรียน

4.6.7 ส่งเสริมให้ครูเตรียมความพร้อมใช้เครื่องมือสื่อสารที่ปรับปรุงความรู้ใหม่

ตลอดเวลา

4.6.8 ส่งเสริมให้มีความตระหนักเรื่องความปลอดภัยในการใช้สื่อเทคโนโลยี

4.7 การพัฒนาครูให้มีความพร้อมในการใช้แหล่งเรียนรู้

4.7.1 เข้ารับการฝึกอบรม

4.7.2 พัฒนาด้วยความช่วยเหลือของเครือข่าย

4.7.3 พัฒนาผ่านกระบวนการชุมชนเรียนรู้สู่มืออาชีพ (PLC)

4.7.4 ศึกษาดูงาน

4.7.5 ประชุมเชิงปฏิบัติการ

4.7.6 นิเทศภายใน

4.8 การพัฒนาครูด้านสมรรถนะการใช้แหล่งเรียนรู้ดิจิทัล

4.8.1 กำหนดมาตรฐานขั้นต่ำของโครงสร้างพื้นฐานเกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัล

4.8.2 แต่งตั้งคณะกรรมการหรือบุคคลที่จะให้ดูแลรับผิดชอบระบบเทคโนโลยีดิจิทัล

4.8.3 กำหนดตัวชี้วัดในการใช้งานของระบบเทคโนโลยีดิจิทัลในการปฏิบัติงาน

ในสถานศึกษา

4.8.4 จัดสรรงบประมาณและการแสวงหาแหล่งเงินทุนจากชุมชน

4.8.5 กำหนดเป็นนโยบายส่วนราชการในการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัล

4.8.6 กำหนดเป้าหมายในการนำเครื่องมือ อุปกรณ์และเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ให้เกิด

ประโยชน์สูงสุด

ประเด็นที่ 5 คุณภาพผู้เรียน

5.1 ผู้เรียนมีสุขภาวะที่ดีและมีสุนทรียภาพในชีวิต

5.1.1 มีสุขนิสัยที่ดีในการปฏิบัติตนจากการศึกษาแหล่งเรียนรู้

5.1.2 มีทักษะชีวิต สามารถค้นหาแหล่งเรียนรู้ด้วยตนเอง เห็นคุณค่าในตนเอง

มีความมั่นใจ กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม

5.1.3 มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและให้เกียรติผู้อื่น

5.1.4 สร้างผลงานจากการเข้าร่วมกิจกรรมด้านศิลปะ ดนตรี/นาฏศิลป์ กีฬา/

นันทนาการตามจินตนาการ

5.2 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และนำค่านิยมดีงามมาใช้จนเกิดคุณลักษณะ

อันพึงประสงค์

5.2.1 มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตรสถานศึกษา

5.2.2 ยอมรับความคิดเห็น กระบวนทัศน์และวัฒนธรรมที่แตกต่างอย่างเข้าใจ

5.2.3 มีจิตสาธารณะ สำนึกความเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลก ตระหนัก รู้คุณค่า

ร่วมอนุรักษ์พัฒนาสิ่งแวดล้อม

5.2.4 สามารถนำภูมิปัญญาในท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

5.3 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเอง

อย่างต่อเนื่อง

5.3.1 มีทักษะเชิงนวัตกรรม สามารถคิดริเริ่ม คิดออกแบบ สร้างสรรค์พัฒนาให้เกิด

นวัตกรรมใหม่ที่ใช้ได้จริง

5.3.2 มีทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เข้าถึงความรู้ รู้เท่าทันสื่อ ร่วมสร้างสรรค์

นวัตกรรมประยุกต์ใช้ได้เหมาะสม

5.3.3 มีทักษะในการอ่าน ฟัง ดู พูด เขียน และตั้งคำถามเพื่อค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม

จากแหล่งเรียนรู้และสื่อต่าง ๆ

5.3.4 เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม ให้ความร่วมมือ มีภาวะผู้นำแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อ

การเรียนรู้ระหว่างกัน

5.3.5 มีทักษะในการสื่อสารด้วยหลักเหตุผล ความถูกต้อง โดยคำนึงถึงประโยชน์ต่อ

ตนเองและสังคม

5.4 ผู้เรียนมีทักษะในการกำกับตนเอง คิดแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล

5.4.1 นำเสนอวิธีคิด วิธีแก้ปัญหาด้วยภาษาหรือวิธีการของตนเอง

5.4.2 มีกระบวนการคิด กำหนดเป้าหมาย คาดการณ์ ตัดสินใจแก้ปัญหาโดยมีเหตุผลประกอบ

5.4.3 มีทักษะการคิด คิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดเป็นระบบ รู้จักสังเกต ตัดสินใจแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล

5.4.4 สรุปลงความคิดจากเรื่องที่อ่าน ฟัง ดู และสื่อสาร โดยการพูดหรือเขียนตามความคิดของตนเอง

5.4.5 สามารถนำตนเองในการเรียนรู้ แสวงหาแหล่งเรียนรู้ เปรียบเทียบและประเมินค่าการเรียนรู้ของตนเองได้

5.5 ผู้เรียนมีสมรรถนะตรงตามหลักสูตร และผ่านเกณฑ์มาตรฐาน

5.5.1 ผู้เรียนมีสมรรถนะตามหลักสูตรสถานศึกษา

5.5.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยอยู่ในระดับผ่านเกณฑ์

5.5.3 ผลการประเมินการอ่าน การเขียน คิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ และคิดคำนวณเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด

5.6 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงานตามความสนใจ และสามารถพัฒนางานจนนำไปประกอบอาชีพสุจริตได้

5.6.1 ใช้แหล่งเรียนรู้ได้ตามต้องการ ทำงานอย่างมีความสุข มุ่งมั่นพัฒนางาน และภูมิใจในผลงานของตนเอง

5.6.2 เข้าใจความแตกต่างของบุคคล สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

5.6.3 มีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพสุจริตและแสวงหาความรู้เกี่ยวกับอาชีพที่ตนสนใจ พัฒนาอาชีพจนเกิดทักษะ

5.6.4 มีความเพียร ใฝ่เรียนรู้ ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ กระตือรือร้นในการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ส่วนที่ 1.2 ผลการศึกษาแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

ผลการศึกษาแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เกี่ยวกับองค์ประกอบของการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย ประเด็นที่ 1 ผู้มีส่วน

เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ประเด็นที่ 2 ประเภทของแหล่งเรียนรู้ ประเด็นที่ 3 กระบวนการบริหารแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ประเด็นที่ 4 การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ และประเด็นที่ 5 คุณภาพผู้เรียน สรุปได้ดังนี้

ประเด็นที่ 1 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้

1.1 ผู้อำนวยการสถานศึกษา มีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

- 1.1.1 วางแผนพัฒนาแหล่งเรียนรู้
- 1.1.2 วิเคราะห์ สำนวญความรู้ความสามารถของตนเอง
- 1.1.3 กำหนดบทบาทผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
- 1.1.4 เป็นผู้นำทางวิชาการ นำแนวคิดใหม่ ๆ มาปฏิบัติเพื่อพัฒนาโรงเรียนให้มีคุณภาพ
- 1.1.5 จัดหางบประมาณพัฒนา/ซ่อมบำรุงแหล่งเรียนรู้
- 1.1.6 นิเทศติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้
- 1.1.7 ประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้
- 1.1.8 สร้างความเข้าใจในปรัชญา คำขวัญ วิสัยทัศน์ของโรงเรียน ให้ครูนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน กรรมการสถานศึกษา ศิษย์เก่า ได้เห็นความสำคัญและความจำเป็นให้เข้าใจตรงกัน ต่อการจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ให้สอดคล้องกับบริบทความพร้อมและความต้องการของผู้เรียน
- 1.1.9 ส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียนใช้แหล่งเรียนรู้ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ให้เกิดประโยชน์
- 1.1.10 ส่งเสริมสนับสนุน สร้างขวัญกำลังใจให้แก่ครูผู้สอนให้มีโอกาสได้แสดงศักยภาพต่อการจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อคุณภาพผู้เรียน
- 1.1.11 ส่งเสริมให้นักเรียนได้มีโอกาสเรียนรู้จากแหล่งความรู้ที่อยู่รอบตัว จากบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่เป็นศูนย์รวมของวิชาความรู้
- 1.1.12 สนับสนุนการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 1.1.13 ให้ความสำคัญในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาในทุกประเภทที่เป็นแหล่งเรียนรู้

1.2 ครูผู้สอน มีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

- 1.2.1 วางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ในรายวิชาที่รับผิดชอบ
- 1.2.2 กำหนดเป้าหมายคุณภาพผู้เรียน ภายหลังกการใช้แหล่งเรียนรู้
- 1.2.3 นำนักเรียนใช้แหล่งเรียนรู้ตามแผนการที่กำหนดไว้
- 1.2.4 ประเมินคุณภาพผู้เรียนเป็นระยะ

1.2.5 นำเสนอผลการใช้แห่งเรียนรู้

1.2.6 นำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาปรับใช้ในการพัฒนางานทั้งภายในและภายนอก
โรงเรียน

1.2.7 บูรณาการแหล่งเรียนรู้ เพื่อการจัดการเรียนรู้ และจัดบรรยากาศในการเรียน ให้
เอื้อต่อการเรียนรู้

1.2.8 ซ่อม/บำรุง/ดูแลรักษาแหล่งเรียนรู้ให้พร้อมสำหรับการใช้งาน

1.2.9 คิตรีเริ่มสร้างสรรค์ ร่วมกันจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อคุณภาพผู้เรียน โดยคำนึงถึง
ความสนใจและความต้องการของผู้เรียน

1.2.10 ดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

1.2.11 ให้นักเรียนได้แสดงออกโดยการศึกษาค้นคว้าหาความรู้และประสบการณ์อย่าง
สร้างสรรค์และเป็นประโยชน์อย่างแท้จริง

1.2.12 ครูผู้สอนควรแสวงหาและพัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่อง

1.2.13 ให้ผู้เรียนได้ศึกษาข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย

1.3 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

1.3.1 สนับสนุนส่งเสริมให้ โรงเรียนได้จัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

1.3.2 ให้ความร่วมมือ ติดตามและให้กำลังใจแก่ครู นักเรียน พร้อมให้คำชี้แนะ
ช่วยเหลือ เอื้อประโยชน์

1.3.3 มีส่วนร่วมในการพัฒนาจัดสภาพแวดล้อม บรรยากาศ กระบวนการเรียนรู้ และ
แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน

1.3.4 ส่งเสริมให้ผู้บริหารใช้แหล่งเรียนรู้ภายนอกโรงเรียนมาใช้ในการจัดการเรียน
การสอน

1.3.5 สนับสนุนงบประมาณและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ

ประเด็นที่ 2 ประเภทของแหล่งเรียนรู้

2.1 แหล่งเรียนรู้ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ

2.1.1 แหล่งเรียนรู้ตามธรรมชาติในโรงเรียน เช่น ภูเขา ถ้ำ แม่น้ำ ห้วย หนอง คลอง
บึง ป่าไม้ ฯลฯ

2.2.2 แหล่งเรียนรู้ที่เป็นปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ เช่น ฝนตก แดดออก น้ำท่วม
ความแห้งแล้ง ฤดูกาล ฯลฯ

2.2 แหล่งเรียนรู้ที่สร้างขึ้นในโรงเรียน

2.2.1 ห้องเรียนและห้องปฏิบัติการต่าง ๆ เช่น ห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ ฯลฯ

2.2.2 ศูนย์การเรียนรู้ เช่น ศูนย์วิชาการ ศูนย์โสตทัศนศึกษา ศูนย์สื่อการเรียนการสอน ศูนย์พัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน สวนพฤกษศาสตร์ สวนวรรณคดี สวนสมุนไพร สวนสุขภาพ ฯลฯ

2.3 แหล่งเรียนรู้วิชาการ สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี

2.3.1 แหล่งเรียนรู้วิชาการ เช่น ห้องวิทยาศาสตร์ ห้องปฏิบัติการภาษาอังกฤษห้องภาษาไทย ห้องคณิตศาสตร์ ฯลฯ

2.3.2 แหล่งเรียนรู้ประเภทสื่อ นวัตกรรม เช่น สื่อประสม รูปแบบการสอนใหม่ ๆ สิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ เทคโนโลยีสารสนเทศ การสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์

ประเด็นที่ 3 กระบวนการบริหารแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน

3.1 การวางแผนบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้

3.1.1 วางแผนเพื่อบูรณาการการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนกับหน่วยการเรียนรู้

3.1.2 ประชุมชี้แจงสร้างความเข้าใจร่วมกันในเรื่องความสำคัญและความจำเป็นที่โรงเรียนและชั้นเรียนควรจะมีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดเพื่อส่งเสริมพัฒนาคุณภาพนักเรียน

3.1.3 จัดทำการวิเคราะห์ SWOT ร่วมกันของคณะครูและนักเรียนแต่ละชั้น

3.1.4 แต่งตั้งคณะกรรมการในการดำเนินงานส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้

3.1.5 ปรับปรุงและพัฒนาอาคารสถานที่แหล่งเรียนรู้ให้เหมาะสมในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน

3.1.6 สำรวจแหล่งเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั้งในสถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่นในเขตพื้นที่การศึกษา

3.1.7 จัดให้มีแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา

3.1.8 จัดทำเอกสารรวบรวมเผยแพร่แก่ครู บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษาบริเวณใกล้เคียง

3.2 การดำเนินงานการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้

3.2.1 กำหนดแหล่งเรียนรู้และจัดระบบสารสนเทศ

3.2.2 วางแผน มอบหมายการบริหารจัดการงานแต่ละฝ่าย ให้ชัดเจน

3.2.3 วิเคราะห์ SWOT นำมาใช้ให้นักเรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

3.2.4 ดำเนินการสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ตามสารสนเทศที่มีอยู่

3.2.5 หลังจากวางแผนการสอนแล้ว นำมาบูรณาการจัดการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบ Active Learning

3.2.6 จัดระบบการใช้สำหรับผู้เรียน

3.2.7 ส่งเสริมบุคลากรให้ได้รับการอบรม สัมมนา ศึกษาดูงาน อบรมการใช้สื่อเทคโนโลยีในยุคดิจิทัลที่หลากหลาย

3.3 การตรวจสอบ ทบทวนและกำกับติดตามการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้

3.3.1 ส่งเสริมคณะกรรมการประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ โดยเข้าร่วมสังเกตการณ์ ติดตาม การรายงาน สอบถาม ถึงปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ในการดำเนินการ

3.3.2 กำหนดปฏิทิน รูปแบบ และวิธีการในการประเมินอย่างชัดเจน

3.3.3 ส่งเสริมการประเมินตามแผนและแนวทางที่ได้กำหนดไว้อย่างต่อเนื่อง

3.3.4 ส่งเสริมให้คณะกรรมการประเมินระหว่างการทำงานเพื่อทราบถึงปัญหา และความต้องการในการดำเนินงานเป็นระยะ และมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น (PLC) ร่วมกัน

3.3.5 ส่งเสริมการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการประเมินอย่างน้อยภาคเรียนละ 2 ครั้ง

3.3.6 ประเมินผลผู้เรียน ระหว่างสอนและหลังการสอน ด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การตรวจผลงาน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบความรู้ควบคู่กับ กระบวนการเรียนการสอน

3.4 การสรุปผล ปรับปรุงแก้ไขการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้

3.4.1 ควรมีการประชุมสรุปผลการดำเนินการ เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมในการ พัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้ดียิ่งขึ้น

3.4.2 ควรมีการรายงานผลการดำเนินงาน และสรุปผลรายสัปดาห์ รายเดือน และเมื่อ สิ้นสุดโครงการ

3.4.3 ปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ การส่งเสริม สนับสนุน และการ เสริมแรงให้ผู้เรียน

3.4.4 นำผลการเรียนรู้มาวิเคราะห์สรุปผลเพื่อนำข้อมูลมาจัดลำดับความสำคัญในการ แก้ปัญหาและพัฒนาผู้เรียน

ประเด็นที่ 4 การพัฒนาแหล่งเรียนรู้

4.1 การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้

4.1.1 สสำรวจความถนัด ความสนใจ ความต้องการของผู้เรียน เพื่อจัดการส่งเสริม แหล่งเรียนรู้ให้สอดคล้องตรงตามจุดประสงค์และเป้าหมายในความรู้ความสามารถและศักยภาพของ นักเรียน

4.1.2 สร้างความเข้าใจและให้ความรู้กับผู้เรียนถึงความสำคัญและประโยชน์ในการนำ ความรู้ไปใช้

4.1.3 กระตุ้นผู้เรียนด้วยการแจ้งจุดประสงค์ และเป้าหมายในการเรียนรู้

4.1.4 เสริมแรงผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ ในการใช้แหล่งเรียนรู้

4.1.5 ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ โดยให้ผู้เรียน ได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง

4.1.6 ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการดูแลรักษา

4.2 การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้

4.2.1 ครูสร้างบรรยากาศในการเสริมแรงทางบวก

4.2.2 วางแผนเตรียมความพร้อมก่อนล่วงหน้า

4.2.3 เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่

4.2.4 ให้ผู้เรียนได้ชื่นชมกับผลงานของตนเองที่เกิดจากการใช้แหล่งเรียนรู้

4.2.5 แลกเปลี่ยน เรียนรู้ ระหว่างผู้ร่วมงานเพื่อสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ร่วมกัน

4.2.6 พัฒนาอาคารสถานที่ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ ห้องน้ำ โรงอาหาร หอประชุม อาคารประกอบการทุกแห่ง ให้สะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อย มีความมั่นคงแข็งแรง และปลอดภัย

4.2.7 จัดสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียนให้สวยงาม ร่มรื่น ภายในห้องเรียนมีสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้

4.2.8 จัดกิจกรรมที่มีความหลากหลาย สอดแทรกในรายวิชาหรือบทเรียน

4.2.9 จัดสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้อย่างเพียงพอกับผู้เรียน และพร้อมใช้งาน

4.3 การจัดการด้านกายภาพ

4.3.1 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันวางแผนแหล่งเรียนรู้ให้มีสภาพปลอดภัยพร้อมใช้งาน มีความสะอาด สวยงาม เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน พร้อมจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้เพียงพอ

4.3.2 ส่งเสริมการจัดกิจกรรมให้ทุกคนมีส่วนร่วม และลงมือปฏิบัติจริง

4.3.3 สร้างวัฒนธรรม ค่านิยมที่ดีงามในโรงเรียน ให้รู้จักหวงแหนแหล่งเรียนรู้ทุกอย่างที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาและสร้างขึ้น

4.3.4 จัดตกแต่งอาคารเรียน บริเวณและสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา จัดทำสนามหญ้า สวนหย่อม ปลูกไม้ยืนต้น ไม้ดอกไม้ประดับให้มีร่มเงาร่มรื่นสวยงาม สะอาด เพลิดเพลินในการใช้เป็นแหล่งเรียนรู้

4.4 การเสริมสร้างวินัยในชั้นเรียน

4.4.1 ศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหา ความต้องการ องค์ประกอบต่าง ๆ ที่ช่วยส่งเสริมกิจกรรมการสร้างวินัย

4.4.2 ประชุม ปรีกษา หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในกิจกรรม ทบทวน ผลการปฏิบัติกิจกรรมในรอบปีพร้อมหาวิธีการแก้ไขข้อบกพร่องนั้น ๆ

4.4.3 ควบคุม กำกับ ดูแล ติดตามการจัดกิจกรรมเสริมสร้างวินัยในรูปแบบต่าง ๆ

4.4.4 ประเมินผลการปฏิบัติงานทุกระยะ และเมื่อสิ้นปีการศึกษา แล้วรายงานผลให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทราบ

4.4.5 เสริมสร้างวินัยให้กับนักเรียนในด้านความรับผิดชอบ ความรัก ห่วงแหนงความสามัคคี ความรอบคอบความซื่อสัตย์สุจริตความภาคภูมิใจ และความขยันหมั่นเพียร

4.4.6 ฝึกฝนให้นักเรียน มีความรับผิดชอบทางการเรียน และหน้าที่ในชั้นเรียน

4.4.7 ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการดูแลรักษา

4.4.8 ให้ผู้เรียนรู้จักอนุรักษ์ ทรัพยากรที่สร้างขึ้นในโรงเรียน รู้จักการรอคอยเมื่อมีการเข้าใช้แหล่งเรียนรู้พร้อม ๆ กัน

4.5 การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในชั้นเรียน

4.5.1 วางแผน ออกแบบการจัดการแหล่งเรียนรู้ในชั้นเรียนให้เหมาะสมกับผู้เรียน

4.5.2 สร้างกฎ ระเบียบ ข้อปฏิบัติ ข้อตกลงร่วมกัน

4.5.3 แต่งตั้งผู้รับผิดชอบแหล่งเรียนรู้โดยครู และให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบแหล่งเรียนรู้นั้น ๆ

4.5.4 ออกแบบการใช้แหล่งเรียนรู้ในชั้นเรียนให้เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ของผู้เรียน

4.5.5 สร้างจิตสำนึกและข้อตกลงร่วมกันในการใช้และการพัฒนาแหล่งเรียนรู้

4.5.6 ประเมินผลตามสภาพจริง โดยให้บรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้

4.5.7 นำความรู้ที่ได้จากแหล่งเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและเผยแพร่
นำไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

4.6 การส่งเสริมความเข้าใจในการใช้แหล่งเรียนรู้ในชั้นเรียน

4.6.1 สร้างความตระหนักให้เห็นคุณค่าและประโยชน์ในการใช้แหล่งเรียนรู้

4.6.2 ให้ความรู้ด้านวิชาการ ด้านกฎหมาย สร้างความเข้าใจกับบุคลากรทุกฝ่าย
ในโรงเรียนและบุคลากรอื่นที่เกี่ยวข้อง

4.6.3 กำหนดความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ ผ่านการประชุม หรือจากป้ายนิเทศให้
ความรู้

4.6.4 จัดทำปฏิทินการใช้แหล่งเรียนรู้

4.6.5 ปิดป้ายประชาสัมพันธ์ กฎ ระเบียบ ในการใช้และรักษาแหล่งเรียนรู้

4.7 การพัฒนาครูให้มีความพร้อมในการใช้แหล่งเรียนรู้

4.7.1 สร้างความตระหนักให้ครูเห็นความสำคัญของการใช้แหล่งเรียนรู้

4.7.2 กำหนด/ระบุผู้รับผิดชอบแหล่งเรียนรู้ โดยให้ครู ศึกษาข้อมูล เพื่อนำไปใช้ในการเรียนการสอน และประชาสัมพันธ์ขยายผลให้ครูในโรงเรียน

4.7.3 สนับสนุนส่งเสริมให้ครูได้อบรม ประชุม สัมมนา ศึกษา ค้นคว้าหาความรู้และ
เพิ่มพูนประสบการณ์

4.7.4 จัดทำแนวปฏิบัติ การใช้แหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน หรือ จัดทำเป็นคู่มือการใช้
แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน

4.7.5 จัดหาอุปกรณ์การเรียนการสอน ให้ครูมีส่วนร่วมในการปรับปรุงและ
การนำไปใช้

4.8 การพัฒนาครูด้านสมรรถนะการใช้แหล่งเรียนรู้ดิจิทัล

4.8.1 กำหนดเป้าหมายการพัฒนาด้านดิจิทัลของครูผู้สอน สนับสนุนส่งเสริมให้โอกาส
ครูแต่ละคนได้พัฒนาความรู้ความสามารถความถนัด ความสนใจ ได้ศึกษาหาความรู้

4.8.2 ให้ครูวางแผนอบรมพัฒนาตนเอง ให้มีความสามารถด้านดิจิทัล

4.8.3 พัฒนาแหล่งเรียนรู้ดิจิทัลในโรงเรียน ให้มีความพร้อมสำหรับการจัดการศึกษา
ของครูผู้สอน

4.8.4 ให้ครูได้ศึกษาและทดลองใช้ก่อนนำไปประกอบการจัดการเรียนการสอน

4.8.5 ดำเนินการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และจัดเนื้อหาในการอบรมพัฒนาให้มี
ความหลากหลาย เหมาะสมและเข้ากับยุคสมัย

4.8.6 ควรพัฒนาทักษะการบูรณาการการจัดการเรียนการสอนกับการใช้แหล่งเรียนรู้

4.8.7 ควรนำแผนพัฒนาสมรรถนะครูด้านดิจิทัลบรรจุในแผนพัฒนาบุคลากรประจำปี

ประเด็นที่ 5 คุณภาพผู้เรียน

5.1 ผู้เรียนมีสุขภาพที่ดีและมีสุนทรียภาพในชีวิต

5.1.1 ทำให้ผู้เรียนมีสุขนิสัยในการดูแลสุขภาพ มีน้ำหนัก ส่วนสูง และสมรรถภาพตาม
เกณฑ์มาตรฐาน รู้จักดูแลรักษาสุขภาพร่างกายให้สมบูรณ์แข็งแรงอยู่เสมอ และเรียนรู้วิธีการป้องกัน
ดูแลรักษาสุขภาพจิตใจให้ปกติสุข

5.2.2 ทำให้ผู้เรียนมีความสนใจ ใส่ใจในองค์ความรู้จากประสบการณ์จริงที่ส่งผลต่อ
ทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้

5.2.3 ส่งผลต่อทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองเต็มศักยภาพ

5.2.4 ทำให้ผู้เรียนมีความเพลิดเพลิน มีความสุข เกิดสุนทรียภาพด้านกีฬา ดนตรี
ศิลปะ และทักษะชีวิต

5.2.5 ทำให้ผู้เรียนมีจิตอาสาต่อสาธารณะ สังคมและสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้น

5.2.6 ส่งผลให้ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ โดยใช้แหล่งเรียนรู้ ได้ตามแผนการและ
เป้าหมายที่กำหนด

5.2 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และนำค่านิยมดีงามมาใช้จนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์

- 5.2.1 ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาในองค์รวมทั้งด้านสติปัญญาและคุณธรรม
- 5.2.2 การลงมือปฏิบัติจริงในเชิงประจักษ์จะทำให้ผู้เรียนได้รับการซึมซับประสบการณ์โดยตรง มีความยั่งยืนมากกว่าการรับฟังเพียงอย่างเดียว
- 5.2.3 ส่งผลให้ผู้เรียนมีความเข้าใจและแยกแยะการเรียนรู้ที่ถูกต้อง
- 5.2.4 ผู้เรียนเป็นผู้มีลักษณะที่สังคมต้องการในด้านคุณธรรม จริยธรรม มีค่านิยมที่ดีงาม
- 5.2.5 ผู้เรียนมีจิตสำนึกในการพัฒนา สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข
- 5.2.6 ส่งผลให้ผู้เรียนรู้เคารพสิทธิเสรีภาพของตนเองและผู้อื่น เคารพในกฎกติกาและกฎหมาย
- 5.2.7 ส่งผลให้ผู้เรียนรู้จักการช่วยเหลือผู้อื่น รู้จักการยอมรับ การรอคอย มีความรับผิดชอบ

5.3 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

- 5.3.1 ผู้เรียนสามารถวางแผนการใช้เวลาในการเรียนรู้ได้ดี มีทักษะการคิดรวบยอด ได้เรียนรู้จากการฝึกทักษะการใช้กระบวนการคิด การวิเคราะห์ การสังเกต การรวบรวมข้อมูล และการปฏิบัติจริง ทำให้คิดเป็น ทำเป็น สามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้และเผยแพร่ความรู้ได้
- 5.3.2 การเรียนรู้สิ่งที่มีความหมายและเป็นประโยชน์ต่อตนเองส่งผลให้ผู้เรียนมีความประทับใจ เกิดแรงบันดาลใจใฝ่เรียนรู้มากยิ่งขึ้น
- 5.3.3 ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการสังเกตการเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การตีความและการสรุปความ คิดแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ
- 5.3.4 ผู้เรียนได้ประเมินผลการทำงานด้วยตนเอง ได้เรียนรู้อย่างมีความสุข สนุกกับการเรียนรู้ ได้คิด แสดงออกอย่างอิสระในบรรยากาศการเรียนรู้ที่เป็นกัลยาณมิตร

5.4 ผู้เรียนมีทักษะในการกำกับตนเอง คิดแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล

- 5.4.1 ผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาได้อย่างมีเหตุผล มีทักษะ ในการดำรงชีวิตประจำวัน
- 5.4.2 ช่วยให้ผู้เรียนสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้อื่น ควบคุมตนเองได้ ให้ความเห็นอกเห็นใจสามารถรักษาความสัมพันธ์ที่ดีไว้ได้
- 5.4.3 ประสบการณ์ตรง ส่งผลต่อความเข้าใจ ทำให้มีความคิด มีเหตุผลถูกต้อง
- 5.4.4 ทำให้มีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งต่าง ๆ รอบตัว ให้ความสำคัญกับสิ่งที่จำเป็นในการดำรงชีวิต

5.4.5 ช่วยให้มีอารมณ์อดทนอดกลั้นต่อสิ่งเย้ายวนและตัดสินใจได้ดีในบทบาทของการเป็นผู้นำ

5.4.6 ช่วยให้บรรลุเป้าหมาย มีความสุขกับสิ่งดี ๆ ในชีวิต

5.4.7 การศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ที่มีข้อมูลหลากหลาย ทำให้ ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ และนำแนวทางมาใช้กับตนเอง และแก้ปัญหาได้

5.4.8 การเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีทักษะการกำกับตนเองในการเรียน ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะในการเรียน ทำให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบในการเรียน ก่อให้เกิดความสำเร็จในการเรียน มีความอดทน สามารถเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคได้

5.4.9 ช่วยให้ผู้เรียนมีกระบวนการหรือขั้นตอนที่ผ่านการคิด โดยอาศัยความรู้ ประสบการณ์ ในการจัดอุปสรรคปัญหาที่เกิดขึ้น

5.5 ผู้เรียนมีสมรรถนะตรงตามหลักสูตร และผ่านเกณฑ์มาตรฐาน

5.5.1 ส่งผลให้ผู้เรียนสำเร็จการศึกษาอย่างมีคุณภาพทั้งด้านความรู้ ด้านทักษะ มีสมรรถนะด้านความสามารถ การประยุกต์ใช้ ความรับผิดชอบ รวมทั้งคุณลักษณะที่พึงประสงค์

5.5.2 ผู้เรียนสามารถศึกษาหาความรู้ได้ด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนมีสมรรถนะทั้ง 5 ด้าน

5.5.3 ทำให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ มีพัฒนาการการเรียนรู้สอดคล้องกับหลักสูตร

5.6 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงานตามความสนใจ และสามารถพัฒนางานจนนำไปประกอบอาชีพสุจริตได้

5.6.1 ทำให้ผู้เรียนมีความสามารถในการเป็นผู้นำและผู้ตามในการทำงาน มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่โรงเรียนกำหนด

5.6.2 ทำให้ผู้เรียน มีทักษะกระบวนการคิด มีกระบวนการในการทำงาน

5.6.3 การฝึกฝนทักษะในการทำงาน ทำให้เกิดเป้าหมายของตนเอง เกิดคุณลักษณะรักการทำงาน สามารถนำไปต่อยอดพัฒนาการประกอบอาชีพ ของตนเองในอนาคตได้

5.6.4 ทำให้ผู้เรียน มีคุณลักษณะ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน สามารถแก้ปัญหา และแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง

5.6.5 ทำให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ รู้จักวางแผนการทำงาน การออกแบบให้งานของตนสำเร็จตามเป้าหมาย

5.6.6 ทำให้ผู้เรียน มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต

5.6.7 ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ มีทักษะที่จำเป็นของโลกอนาคต สามารถแก้ปัญหา ปรับตัว สื่อสารและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ส่วนที่ 1.3 ผลการศึกษาแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการสัมภาษณ์ผู้บริหารจากโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice)

ผลการศึกษาแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการศึกษาโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) จำนวน 3 โรงเรียน เกี่ยวกับองค์ประกอบของการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย ประเด็นที่ 1 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ประเด็นที่ 2 ประเภทของแหล่งเรียนรู้ ประเด็นที่ 3 กระบวนการบริหารแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ประเด็นที่ 4 การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ และประเด็นที่ 5 คุณภาพผู้เรียน สรุปได้ดังนี้

ประเด็นที่ 1 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้

1.1 ผู้อำนวยการสถานศึกษา มีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

- 1.1.1 วางแผนการบริหารจัดการ
- 1.1.2 เป็นผู้นำในด้านการกำหนดนโยบาย
- 1.1.3 เชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายต่าง ๆ เพื่อให้การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย
- 1.1.4 เป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง มีแนวคิด แนะนำสิ่งใหม่ ๆ ที่จะเป็แหล่งเรียนรู้ตามบริบท
- 1.1.5 หาปัจจัยด้านงบประมาณ สื่อ วัสดุต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนให้เกิดแหล่งเรียนรู้ทางด้านกายภาพ
- 1.1.6 จัดหาทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ มาให้โรงเรียน
- 1.1.7 ควบคุมดูแล กำกับติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้
- 1.1.8 ประสานความร่วมมือจากเครือข่ายภายในและนอกโรงเรียน
- 1.1.9 นำข้อมูลมาวางแผนและปรับปรุงพัฒนางานอยู่เสมอ
- 1.1.10 สนับสนุนให้ครูตระหนักและพัฒนาแหล่งเรียนรู้

1.2 ครูผู้สอน มีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

- 1.2.1 มีความตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตนเอง โดยคำนึงถึงเป้าหมายสำคัญ
- 1.2.2 จัดการเรียนรู้อยู่โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญตามศักยภาพและความสามารถของผู้เรียน
- 1.2.3 รับนโยบาย นำนโยบายมาสู่การปฏิบัติ
- 1.2.4 นำสมรรถนะของครูมาปรับใช้

1.2.5 ทำงานเป็นทีม มีเป้าหมายร่วมกันทั้งโรงเรียน

1.2.6 จัดหรือสร้างสภาพแวดล้อมที่มีแหล่งการเรียนรู้ที่เหมาะสมและหลากหลาย ให้อยู่ในสภาพที่พร้อม มีความปลอดภัย

1.2.7 กระตุ้นการเรียนรู้ให้ผู้เรียน

1.2.8 สำรวจ ควบคุม ดูแล และบูรณาการแหล่งเรียนรู้มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

1.3 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

1.3.1 มีหน้าที่ กำกับ ติดตาม และส่งเสริมการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายใต้บริบท และพื้นที่ของชุมชน โดยยึดเป้าหมายสำคัญคือ ประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

1.3.2 มีบทบาทในการรับฟัง รับรู้ รับทราบ และร่วมพัฒนา

1.3.3 ให้การสนับสนุน ทั้งปัจจัยที่เป็นทุนทรัพย์ อุปกรณ์ต่าง ๆ หรือแรงงาน

1.3.4 พัฒนาแหล่งเรียนรู้ ร่วมทีมกับครู และผู้บริหารสถานศึกษา ในการพัฒนา

1.3.5 ให้คำปรึกษา และความต้องการต่าง ๆ ของโรงเรียน

1.3.6 จัดหาวิทยากรท้องถิ่นที่มีความสามารถ เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน

ประเด็นที่ 2 ประเภทของแหล่งเรียนรู้

2.1 แหล่งเรียนรู้ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ

2.1.1 แหล่งเรียนรู้ที่มีชีวิต เช่น แมลง ต้นไม้ บุคคล ฯลฯ

2.1.2 แหล่งเรียนรู้ที่ไม่มีชีวิต เช่น หิน กรวด ทราย ดิน น้ำ ลม ฯลฯ

2.1.3 แหล่งเรียนรู้ที่มีลักษณะทางภูมิทัศน์ ภูมิศาสตร์ ทางกายภาพ ที่มีอยู่ในสถานศึกษา เช่น ลักษณะของพื้นที่ อากาศ ฤดูกาล ฯลฯ

2.2 แหล่งเรียนรู้ที่สร้างขึ้นในโรงเรียน

2.2.1 ควรมีลักษณะที่ส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนทั้งด้านความรู้ ทักษะ ร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา

2.2.2 ควรเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมความถนัดและความสนใจของผู้เรียน

2.2.3 การวางตำแหน่งอาคาร จุดรับลม แสง และการปรับปรุงแผนผังในโรงเรียนให้มีความเหมาะสมเอื้อต่อการเรียนรู้

2.2.4 การตัดแต่งต้นไม้ให้ร่มเงา วางจุดกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียนให้พอดี

2.2.5 การปรับปรุงการใช้สี การคุมโทนสีอาคารเรียน อาคารประกอบ ให้มีส่วนกระตุ้นสมองของผู้เรียน

2.2.6 การปรับภูมิทัศน์ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ให้น่าอยู่ น่าดูน่าชม

2.2.7 เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมด้านทักษะชีวิต และส่งเสริมทักษะทางวิชาการ

2.2.8 ควรมีความปลอดภัย อยู่ในสภาพพร้อมใช้งานและกระตุนการเรียนรู้ของผู้เรียน

2.3 แหล่งเรียนรู้วิชาการ สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี

2.3.1 มีความน่าสนใจ ทันสมัย ทันต่อกระแสสังคมออนไลน์ และการเปลี่ยนแปลงของสังคม

2.3.2 เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิด การตัดสินใจ และพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียน

2.3.3 มีความพร้อมในการใช้งาน

2.3.4 สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาที่เรียน

2.3.5 มีข้อมูลปริมาณมากพอสำหรับการค้นคว้าและมีความถูกต้องชัดเจนได้

ประเด็นที่ 3 กระบวนการบริหารแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน

3.1 การวางแผนบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้

3.1.1 กำหนดนโยบาย วางแผนจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้

3.1.2 ประสานความร่วมมือทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาและจัดการแหล่งเรียนรู้

3.1.3 สำรวจความต้องการรายชั้นเรียน

3.1.4 จัดทำข้อมูลความต้องการ

3.1.5 จัดเรียงลำดับและจัดสรรงบประมาณหรือวัสดุให้ เพียงพอ

3.1.6 กำกับ ติดตามการพัฒนา รายงานผลการจัดการใช้แหล่งเรียนรู้

3.2 การดำเนินงานการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้

3.2.1 ดำเนินงานตามขั้นตอนที่กำหนดไว้อย่างเป็นระบบ มีความชัดเจน

3.2.2 ใช้กระบวนการ PDCA ร่วมงานเป็นทีม กำหนดระยะเวลาปฏิบัติที่ชัดเจน

3.2.3 ยึดนโยบายและความรู้ในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ โดยดำเนินการสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ตามความพร้อมและให้สอดคล้องกับสภาพบริบทของสถานศึกษา และชุมชน

3.3 การตรวจสอบ ทบทวนและกำกับติดตามการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้

3.3.1 ตรวจสอบการทำงานตามขั้นตอนการดำเนินงานว่ามีปัญหาเกิดขึ้นในขั้นตอนใด จำเป็นต้องแก้ไข ปรับเปลี่ยนแผนงานในขั้นตอนใด

3.3.2 นิเทศติดตามและประเมินผลการพัฒนาแหล่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

3.3.3 นำผลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงพัฒนางาน

3.4 การสรุปผล ปรับปรุงแก้ไขการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้

3.4.1 สรุปผลให้ตรงตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่ตั้งไว้

3.4.2 จัดทำข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

3.4.3 ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการสรุปปรับปรุงแก้ไข

3.4.4 สร้างแบบสำรวจความพึงพอใจ และยอมรับในข้อเสนอแนะ

ประเด็นที่ 4 การพัฒนาแหล่งเรียนรู้

4.1 การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้

4.1.1 มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ความต้องการ

4.1.2 มีส่วนร่วมกำหนดขั้นตอนการวางแผน การดำเนินการพัฒนา การวัดประเมินผล

4.1.3 มีส่วนร่วมในการใช้แหล่งเรียนรู้อย่างถูกวิธี และช่วยกันดูแลรักษา

4.1.4 มีส่วนในการช่วยประชาสัมพันธ์เครือข่ายเพื่อขอการสนับสนุนงบประมาณจาก

หน่วยงานต่าง ๆ

4.1.5 มีส่วนในการประเมินความพึงพอใจและข้อคิดเห็นในการใช้แหล่งเรียนรู้

4.2 การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้

4.2.1 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแหล่งเรียนรู้

4.2.2 จัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ทั้งภายใน ภายนอก ให้อำนวยความสะดวกการเรียนรู้

ต่อการเรียนรู้

4.2.3 นักเรียนสามารถซักถาม ตั้งประเด็นปัญหาหรือขอคำแนะนำจากครูได้

4.2.4 ผู้เรียนมีอิสระในการคิด กล้าแสดงออกอย่างมีระเบียบวินัย

4.2.5 ครู บุคลากรมีแนวคิดในการเปลี่ยนแปลงวิธีการเรียนการสอน

4.3 การจัดการด้านกายภาพ

4.3.1 ผู้บริหารร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันวางแผนจัดการด้านสภาพแวดล้อมของแหล่งเรียนรู้ให้มีสภาพปลอดภัยพร้อมใช้งาน มีความสะอาด สวยงาม กระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียน พร้อมจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้มีความพร้อม

4.3.2 สำรวจแหล่งเรียนรู้ จุดเด่น จุดที่ควรพัฒนา

4.3.3 จัดทำข้อมูล และหารือร่วมกันระหว่างคณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา

4.3.4 กำหนดโครงการและงบประมาณที่จะนำมาปรับปรุง

4.3.5 ดำเนินการตามกระบวนการ PDCA

4.4 การเสริมสร้างวินัยในชั้นเรียน

4.4.1 ปลูกฝังให้ผู้เรียน รู้จักแสวงหาความรู้ และมีเจตคติที่ดีต่อสิ่งต่าง ๆ รอบตัว มีความรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของตนเองต่อสังคม มีความรักและผูกพันกับโรงเรียน ท้องถิ่นและสิ่งแวดล้อม

4.4.2 กำหนดกติกาหรือเงื่อนไขในชั้นเรียนที่ทุกคนมีส่วนร่วมในการคิดและการตัดสินใจร่วมกัน

4.4.3 กระบวนการสร้างวินัยควรปลูกฝังอย่างต่อเนื่อง

4.4.4 ครูผู้สอนต้องมีแนวคิดเป็นไปในทิศทางเดียวกันและช่วยกันทุกฝ่าย

4.5 การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในชั้นเรียน

4.5.1 กำหนดนโยบายและสร้างความเข้าใจแก่บุคลากรในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้

4.5.2 กำหนดผู้รับผิดชอบ เพื่อวางแผนในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ให้มีการลงมือ

ปฏิบัติ

4.5.3 ออกแบบแหล่งเรียนรู้ในชั้นเรียนให้เหมาะสมกับผู้เรียนทั้งอายุ เพศ และความรู้

ของผู้เรียน

4.5.4 จัดเก็บเอกสารหลักฐานการวัดและประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ

ตามสภาพจริงและเป็นปัจจุบัน

4.5.5 ออกแบบแหล่งเรียนรู้ในชั้นเรียนให้เหมาะสมกับผู้เรียนทั้งอายุ เพศ และความรู้

ของผู้เรียน

4.6 การส่งเสริมความเข้าใจในการใช้แหล่งเรียนรู้ในชั้นเรียน

4.6.1 ส่งเสริมการประชาสัมพันธ์การใช้แหล่งเรียนรู้ ในหลากหลายช่องทางอย่าง

สร้างสรรค์

4.6.2 การสื่อสาร เน้น ย้ำ ซ้ำ ทวน

4.6.3 จัดทำสารสนเทศการใช้แหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา

4.7 การพัฒนาครูให้มีความพร้อมในการใช้แหล่งเรียนรู้

4.7.1 สร้างความรู้ความเข้าใจถึงความสำคัญของการพัฒนาแหล่งเรียนรู้

4.7.2 กำหนดนโยบาย วางแผนสู่การปฏิบัติ

4.7.3 ให้ครูมีส่วนร่วมในการพัฒนา พร้อมทั้งส่งเสริมสนับสนุนให้ครู มีการพัฒนาและ

แลกเปลี่ยนความรู้อย่างต่อเนื่อง

4.7.4 นิเทศ ติดตาม ให้คำแนะนำ เสริมกำลังใจ

4.7.5 สร้างคุณค่า ยกย่องเชิดชู ชื่นชม ให้ครูเกิดความภาคภูมิใจ

4.8 การพัฒนาครูด้านสมรรถนะการใช้แหล่งเรียนรู้ดิจิทัล

4.8.1 สร้างความตระหนักรู้ให้กับครู

4.8.2 ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูได้อบรมพัฒนาเชิงปฏิบัติการ ได้ปฏิบัติจริงในการใช้

แหล่งเรียนรู้ดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง

4.8.3 สร้างเครือข่าย ให้คำแนะนำ แลกเปลี่ยน ให้คำปรึกษาแก่กันได้

ประเด็นที่ 5 คุณภาพผู้เรียน

5.1 ผู้เรียนมีสุขภาวะที่ดีและมีสุนทรียภาพในชีวิต

5.1.1 ผู้เรียนมีทักษะ ความรู้และประสบการณ์ในการจัดการตนเอง

5.1.2 สามารถใช้แหล่งเรียนรู้ออนไลน์ในการดูแลตนเอง ดูแลสุขภาพที่ถูกต้อง และ
เกิดสุนทรียภาพในการใช้ชีวิต

5.1.3 จะช่วยให้ผู้เรียนได้เลือกแหล่งเรียนรู้อย่างชาญฉลาด

5.1.4 นักเรียนได้เต็มเต็มประสบการณ์ นอกเหนือจากเนื้อหาสาระที่ครูสอน

5.1.5 นักเรียนได้เรียนรู้ในรูปแบบที่หลากหลายยิ่งขึ้น

5.1.6 นักเรียนมีจินตนาการที่กว้างไกล รับรู้และทันโลก ทันเหตุการณ์

5.1.7 ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจมีความรัก ห่วงแหนโรงเรียนและใช้แหล่งเรียนรู้ให้เกิด

ประโยชน์

5.2 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และนำค่านิยมดีงามมาใช้จนเกิดคุณลักษณะอันพึง

ประสงค์

5.2.1 ช่วยให้ผู้เรียน เรียนรู้การใช้สื่อออนไลน์ที่ดีมีคุณภาพเหมาะสมกับวัย
เกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีคุณธรรม จริยธรรมอันดี

5.2.2 ผู้เรียนมีระเบียบวินัยในตนเอง

5.2.3 ผู้เรียนมีความรับผิดชอบต่อภารกิจที่ได้รับมอบหมาย

5.2.4 ผู้เรียนมีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและบุคคลรอบข้าง

5.2.5 ผู้เรียนได้เรียนรู้จากสิ่งต่าง ๆ รอบตัว ได้รับความรู้ประสบการณ์
ผ่านกระบวนการต่าง ๆ

5.2.6 ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์และได้รับข้อคิดผ่านกระบวนการเรียนรู้

5.3 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเอง
อย่างต่อเนื่อง

5.3.1 ผู้เรียนสามารถสืบค้นและเชื่อมโยงเนื้อหาต่าง ๆ ให้ตรงตามที่ต้องการและ
ทันต่อเหตุการณ์

5.3.2 ผู้เรียนสามารถเข้าถึงความรู้ได้ตลอดเวลา และลดค่าใช้จ่าย

5.3.3 ช่วยเพิ่มโอกาสให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

5.3.4 เกิดความเสมอภาคในการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง

5.3.5 ผู้เรียนได้ฝึกฝนทำสิ่งที่ตนชอบ จะเกิดการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองโดยผ่าน
แหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เป็นการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ

5.4 ผู้เรียนมีทักษะในการกำกับตนเอง คิดแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล

5.4.1 จะทำให้เกิดทักษะในการจัดการตนเอง การช่วยเหลือแบ่งปัน ความรับผิดชอบ การอยู่ในกฎระเบียบและปรับตนเองเข้ากับสภาพแวดล้อมอย่างเป็นธรรมชาติ คิดแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล ฝึกฝนตนเองให้เป็นที่ยอมรับในสังคม

5.4.2 ผู้เรียนมีทักษะในการเลือกแนวทางแก้ปัญหาที่กว้างขึ้น มีทางเลือกหลากหลาย มีความกล้าในการแสดงเหตุผล

5.4.3 ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาในด้านการคิด การวางแผน การกำหนดขั้นตอน อย่างมีวิจรรย์ญาณจะสามารถแก้ปัญหาจนประสบผลสำเร็จ

5.5 ผู้เรียนมีสมรรถนะตรงตามหลักสูตร และผ่านเกณฑ์มาตรฐาน

5.5.1 ทำให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ สามารถคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดแก้ปัญหา ปรับตัว สื่อสาร และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5.5.2 ทำให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะหลักที่จำเป็นสำหรับการทำงาน การแก้ปัญหาและการดำรงชีวิต

5.5.3 ผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน และสร้างประโยชน์ต่อสังคม

5.5.4 เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามความสนใจ ความถนัด

5.5.5 สามารถใช้ความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในการเรียนรู้

5.6 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงานตามความสนใจ และสามารถพัฒนางานจนนำไปประกอบอาชีพสุจริตได้

5.6.1 ช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาตาม ศักยภาพของตนเอง จนเกิดความรักและความศรัทธาในอาชีพที่สุจริต

5.6.2 ช่วยให้ผู้เรียนได้เห็นถึงความแตกต่างของอาชีพและการทำงานตามที่ตนสนใจ

5.6.3 ทำให้เกิดทักษะชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข

5.6.4 ทำให้เกิดทักษะชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข

5.6.5 ช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะและความชำนาญ มีแนวคิดด้านการต่อยอดสู่อาชีพที่ตนเองถนัด

5.6.6 ผู้เรียนได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย รู้จักแสวงหาความรู้ คิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง

5.6.7 สามารถใช้เทคโนโลยีได้อย่างคุ้มค่า และเกิดประโยชน์

ตอนที่ 2 ผลการสร้างและตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ส่วนที่ 2.1 ผลการยกกร่างรูปแบบรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผู้วิจัยได้นำผลการศึกษาจากขั้นตอนที่ 1 ที่ได้จากการสังเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ และการศึกษาโรงเรียนที่มีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) มาเป็นข้อมูลในการยกกร่างรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามตาราง 9

ตาราง 9 แสดงสรุปแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยการสังเคราะห์เอกสาร ศึกษาโรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่ดี และสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

การสังเคราะห์เอกสาร	ความเห็น Best Practice	ความเห็นผู้ทรงคุณวุฒิ	สรุป
องค์ประกอบที่ 1 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้			
1.1 ผู้อำนวยการสถานศึกษา	1.1 ผู้อำนวยการสถานศึกษา	1.1 ผู้อำนวยการสถานศึกษา	1.1 ผู้อำนวยการสถานศึกษา
1. การวางแผนบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้	1. วางแผนการบริหารจัดการ	1. วางแผนพัฒนาแหล่งเรียนรู้	1. กำหนดนโยบาย
2. การดำเนินงานการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้	2. เป็นผู้นำในด้านการกำหนดนโยบาย	2. วิเคราะห์ สืบหาความรู้ความสามารถของตนเอง	การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ กำหนดบทบาทผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและ
3. การตรวจสอบทบทวนติดตามการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้	3. เชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายต่าง ๆ เพื่อให้การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย	3. กำหนดบทบาทผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	ปรับปรุงพัฒนางานอยู่เสมอ
4. การสรุปประเมินผลปรับปรุงแก้ไข การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้	4. เป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง มีแนวคิด แนะนำสิ่งใหม่ ๆ ที่จะแหล่งเรียนรู้	4. เป็นผู้นำทางวิชาการ นำแนวคิดใหม่ ๆ มาปฏิบัติเพื่อพัฒนาโรงเรียนให้มีคุณภาพ	2. เป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลงทางวิชาการ มีแนวคิดใหม่ ๆ ที่จะนำมาปฏิบัติเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนให้มีคุณภาพ
6.การสนับสนุนให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วม	ตามบริบท	5. จัดหางบประมาณพัฒนา/ซ่อมบำรุงแหล่งเรียนรู้	นำมาปฏิบัติเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนให้
5.การเป็นผู้อำนวยความสะดวก สนับสนุนงบประมาณ	5. หาปัจจัยด้านงบประมาณ สื่อ วัสดุต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนให้เกิดแหล่งเรียนรู้ทางด้านกายภาพ	6. นิเทศติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้	มีคุณภาพ
7.การประสานความสัมพันธ์เผยแพร่แหล่งเรียนรู้กับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	6. จัดหาทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ มาให้โรงเรียน	7. ประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้	3. เป็นผู้อำนวยความสะดวก สนับสนุน จัดหาปัจจัยจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนให้เกิดแหล่งเรียนรู้ทางด้านกายภาพ
	7. ควบคุมดูแล กำกับติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้	8. สร้างความเข้าใจในปรัชญา คำขวัญ วิสัยทัศน์ของโรงเรียน ให้ครูนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน กรรมการสถานศึกษา ศิษย์เก่า ได้เห็นความสำคัญ	

การสังเคราะห์เอกสาร	ความเห็น Best Practice	ความเห็นผู้ทรงคุณวุฒิ	สรุป
8. การส่งเสริมพัฒนาครูและบุคลากร	8. ประสานความร่วมมือจากเครือข่ายภายในและนอกโรงเรียน 9. นำข้อมูลมาวางแผนและปรับปรุงพัฒนางานอยู่เสมอ 10. สนับสนุนให้ครูตระหนักและพัฒนาแหล่งเรียนรู้	และความจำเป็นให้เข้าใจตรงกันต่อการจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ให้สอดคล้องกับบริบทความพร้อมและความต้องการของผู้เรียน 9. ส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียนใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนให้เกิดประโยชน์ 10. ส่งเสริมสนับสนุน สร้างขวัญกำลังใจให้แก่ครูผู้สอนให้มีโอกาสได้แสดงศักยภาพต่อการจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อคุณภาพผู้เรียน 11. ส่งเสริมให้นักเรียนได้มีโอกาสเรียนรู้จากแหล่งความรู้ที่อยู่รอบตัว จากบุคคล หรือกลุ่มบุคคลที่เป็นศูนย์รวมของวิชาความรู้ 12. สนับสนุนการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น 13. ให้ความสำคัญในบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาในทุกประเภทที่เป็นแหล่งเรียนรู้	4. สนับสนุนให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมเพื่อให้การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย 5. ประสานความร่วมมือจากเครือข่ายภายในและภายนอกโรงเรียนในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา
1.2 ครูผู้สอน	1.2 ครูผู้สอน	1.2 ครูผู้สอน	1.2 ครูผู้สอน
1. การวางแผนการจัดการเรียนการสอน	1. มีความตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตนเอง	1. วางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ในรายวิชาที่รับผิดชอบ	1. วางแผนการจัดการเรียนการสอน โดยใช้
2. การนิเทศติดตามการสอน นำผลจากการประเมินมาปรับปรุงแก้ไข	2. จัดการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญตามศักยภาพและ	2. กำหนดเป้าหมายคุณภาพผู้เรียน ภายหลังการใช้แหล่งเรียนรู้	แหล่งเรียนรู้ในรายวิชาที่รับผิดชอบ
3. การจัดหาสื่อ อุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก	3. รับผิดชอบต่อผู้เรียน	3. นำนักเรียนใช้แหล่งเรียนรู้ตามแผนที่กำหนดไว้	2. จัดหรือสร้างสภาพแวดล้อม ซ่อม/บำรุง/ดูแลรักษาแหล่ง
4. การพัฒนาตนเองด้านการใช้แหล่งเรียนรู้	4. รับนโยบาย นำนโยบายมาสู่การปฏิบัติ	4. ประเมินคุณภาพผู้เรียนเป็นระยะ	เรียนรู้ ให้อยู่ในสภาพที่พร้อม มีความปลอดภัย
5. การจัดทำข้อมูลสารสนเทศ แหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา	5. นำสมรรถนะของครูมาปรับใช้	5. นำเสนอผลการใช้แหล่งเรียนรู้	สำหรับการใช้งาน
	6. ทำงานเป็นทีม มีเป้าหมายร่วมกันทั้งโรงเรียน	6. นำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาปรับใช้ในการพัฒนางาน	3. จัดการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญตามศักยภาพและ
	6. จัดหรือสร้างสภาพแวดล้อม		

การสังเคราะห์เอกสาร	ความเห็น Best Practice	ความเห็นผู้ทรงคุณวุฒิ	สรุป
	ที่มีแหล่งการเรียนรู้ที่เหมาะสมและหลากหลาย ให้อยู่ในสภาพที่พร้อม มีความปลอดภัย	ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน	ความสามารถของผู้เรียน
	7. กระตุ้นการเรียนรู้ให้ผู้เรียน	7. บุรณาการแหล่งเรียนรู้เพื่อการจัดการเรียนรู้ และจัดบรรยากาศในการเรียน	4. กระตุ้นการเรียนรู้ ผู้เรียนให้มีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ จากการศึกษา
	8. สำรวจ ควบคุม ดูแล และ บุรณาการแหล่งเรียนรู้มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด	8. ซ่อม/บำรุง/ดูแลรักษาแหล่งเรียนรู้ให้พร้อมสำหรับการใช้งาน	ข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยคำนึงถึงความต้องการของผู้เรียน
		9. คัดริเริ่มสร้างสรรค์ ร่วมกันจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อคุณภาพผู้เรียน โดยคำนึงถึงความสนใจและความต้องการของผู้เรียน	ความสนใจและความต้องการของผู้เรียน
		10. ดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง	
		11. ให้นักเรียนได้แสดงออก โดยการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ และประสบการณ์อย่างสร้างสรรค์และเป็นประโยชน์อย่างแท้จริง	
		12. ครูผู้สอนควรแสวงหาและพัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่อง	
		13. ให้ผู้เรียนได้ศึกษาข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย	
1.3 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	1.3 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	1.3 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	1.3 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
1. การส่งเสริม สนับสนุน จัดสร้าง พัฒนาแหล่งเรียนรู้	1. มีหน้าที่ กำกับ ติดตาม และ ส่งเสริมการบริหารจัดการ แหล่งเรียนรู้ภายใต้บริบท และ พื้นที่ของชุมชน โดยยึด เป้าหมายสำคัญคือ ประโยชน์ที่ เกิดขึ้นกับการพัฒนาคุณภาพ ผู้เรียน	1. สนับสนุนส่งเสริมให้ โรงเรียนได้จัดการแหล่งเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน	1. ส่งเสริม สนับสนุน จัดสร้าง จัดการแหล่ง เรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพ ผู้เรียน
2. การส่งเสริม พัฒนา บุคลากรให้มีความรู้ในการใช้ แหล่งเรียนรู้	2. มีบทบาทในการรับฟัง รับรู้ รับทราบ และร่วมพัฒนา	2. ให้ความร่วมมือ ติดตามและ ให้กำลังใจแก่ครู นักเรียน พร้อมให้คำชี้แนะช่วยเหลือ	2. ให้ความร่วมมือ กำกับ ติดตาม ดูแล ประเมินผล การจัดการเรียนรู้จาก การใช้แหล่งเรียนรู้
3. สนับสนุนการนำเสนอ ผลงานหรือนวัตกรรมที่เกิด จากการใช้แหล่งเรียนรู้	3. ให้การสนับสนุน ทั้งปัจจัยที่ เป็นทุนทรัพย์ อุปกรณ์ต่างๆ หรือแรงงาน	3. มีส่วนร่วมในการพัฒนา จัดสภาพแวดล้อม บรรยากาศ กระบวนการเรียนรู้ และแหล่ง เรียนรู้ในโรงเรียน	3. ให้ความร่วมมือ ให้คำชี้แนะ ช่วยเหลือ
4. กำกับ ติดตาม ดูแล ประเมินผลการจัดการเรียนรู้ จากการใช้แหล่งเรียนรู้		4. ส่งเสริมให้ผู้บริหารใช้แหล่ง	3. ให้คำปรึกษา

การสังเคราะห์เอกสาร	ความเห็น Best Practice	ความเห็นผู้ทรงคุณวุฒิ	สรุป
	4. พัฒนาแหล่งเรียนรู้ ร่วมทีมกับครู และผู้บริหาร สถานศึกษา ในการพัฒนา 5. ให้คำปรึกษา และ ความต้องการต่าง ๆ ของโรงเรียน 6. จัดหาวิทยากรท้องถิ่นที่มี ความสามารถ เข้ามามีส่วนร่วม ในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ใน โรงเรียน	เรียนรู้ภายนอกโรงเรียนมาใช้ ในการจัดการเรียนการสอน 5. สนับสนุนงบประมาณและ สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ	ให้การสนับสนุน ปัจจัย ที่เป็นทุนทรัพย์ อุปกรณ์ สื่อการเรียนรู้ แรงงานและ สิ่งอำนวยความสะดวก ต่าง ๆ 4. สนับสนุนให้ผู้บริหาร ใช้แหล่งเรียนรู้ภายนอก โรงเรียน จัดหาวิทยากร ท้องถิ่นที่มีความสามารถ เข้ามามีส่วนร่วมในการ พัฒนาแหล่งเรียนรู้ใน โรงเรียน
องค์ประกอบที่ 2 ประเภทของแหล่งเรียนรู้			
2.1 แหล่งเรียนรู้ที่เกิดขึ้นตาม ธรรมชาติ	2.1 แหล่งเรียนรู้ที่เกิดขึ้นตาม ธรรมชาติ	2.1 แหล่งเรียนรู้ที่เกิดขึ้นตาม ธรรมชาติ	2.1 แหล่งเรียนรู้ที่เกิดขึ้น ตามธรรมชาติ
1. แหล่งเรียนรู้ประเภท ทรัพยากรธรรมชาติ	1. แหล่งเรียนรู้ที่มีชีวิต เช่น แมลง ต้นไม้ บุคคล ฯลฯ 2. แหล่งเรียนรู้ที่ไม่มีชีวิต เช่น หิน กรวด ทราย ดิน น้ำ ลม 3. แหล่งเรียนรู้ที่มีลักษณะทาง ภูมิทัศน์ ภูมิศาสตร์ ทางกายภาพ ที่มีอยู่ในสถานศึกษา เช่น ลักษณะของพื้นที่ อากาศ ฤดูกาล	1. แหล่งเรียนรู้ตามธรรมชาติ ในโรงเรียน เช่น ภูเขา ถ้ำ แม่น้ำ ห้วย หนอง คลอง บึง ป่าไม้ 2. แหล่งเรียนรู้ที่เป็นปรากฏ การทางธรรมชาติ เช่น ฝนตก แดดออก น้ำท่วม ความแห้ง แล้ง ฤดูกาล	1. แหล่งเรียนรู้ตาม ธรรมชาติในโรงเรียน เช่น ภูเขา แม่น้ำ ป่าไม้ 2. แหล่งเรียนรู้ที่มีชีวิต เช่น แมลง ต้นไม้ บุคคล 3. แหล่งเรียนรู้ที่ไม่มีชีวิต เช่น หิน กรวด ทราย ดิน น้ำ ลม 4. แหล่งเรียนรู้ที่เป็น ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ เช่น ฝนตก แดดออก น้ำท่วม ความแห้งแล้ง ฤดูกาล
2.2 แหล่งเรียนรู้ที่สร้างขึ้น ในโรงเรียน	2.2 แหล่งเรียนรู้ที่สร้างขึ้นใน โรงเรียน	2.2 แหล่งเรียนรู้ที่สร้างขึ้นใน โรงเรียน	2.2 แหล่งเรียนรู้ที่สร้าง ขึ้นในโรงเรียน
1. แหล่งเรียนรู้ที่มนุษย์สร้าง ขึ้น	1. ควรมีลักษณะที่ส่งเสริม พัฒนาการของผู้เรียนทั้งด้าน ความรู้ ทักษะ ร่างกายอารมณ์ สังคมและสติปัญญา	1. ห้องเรียนและห้องปฏิบัติการ ต่าง ๆ เช่น ห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์	1. แหล่งเรียนรู้ที่ผู้มีส่วน เกี่ยวข้องร่วมกันสร้างขึ้น ในโรงเรียน เช่น ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการต่าง ๆ
2. แหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคล	2. ควรเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ ส่งเสริมความถนัดและความ สนใจของผู้เรียน	2. ศูนย์การเรียนรู้ เช่น ศูนย์ วิชาการ ศูนย์โสตทัศนศึกษา ศูนย์สื่อการเรียนการสอน ศูนย์พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้	2. ศูนย์การเรียนรู้ ในโรงเรียน เช่น ศูนย์วิชาการ
	3. การวางตำแหน่งอาคาร จุดรับลม แสง และการปรับปรุง	การสอน สวนพฤกษศาสตร์ สวนวรรณคดี สวนสมุนไพร	

การสังเคราะห์เอกสาร	ความเห็น Best Practice	ความเห็นผู้ทรงคุณวุฒิ	สรุป
	<p>แผนผังในโรงเรียน ให้มีความเหมาะสมเอื้อต่อการเรียนรู้</p> <p>4. การตัดแต่งต้นไม้ให้ร่มเงา วางจุดกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียนให้พอดี</p> <p>5. การปรับปรุงการใช้สี การคุมโทนสีอาคารเรียน อาคารประกอบ ให้มีส่วนกระตุ้นสมองของผู้เรียน</p> <p>6. การปรับภูมิทัศน์ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ให้น่าอยู่ น่าดูน่าชม</p> <p>7. เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมด้านทักษะชีวิต และส่งเสริมทักษะทางวิชาการ</p> <p>8. ควรมีความปลอดภัย อยู่ในสภาพพร้อมใช้งานและกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียน</p>	<p>สวนสุขภาพ</p>	<p>ศูนย์โสตทัศนศึกษา</p> <p>ศูนย์สื่อการเรียนการสอน</p> <p>ศูนย์พัฒนากิจกรรม</p> <p>การเรียนการสอน</p> <p>สวนพฤกษศาสตร์</p> <p>สวนวรรณคดี</p> <p>สวนสมุนไพร สวนสุขภาพ</p>
<p>2.3 แหล่งเรียนรู้วิชาการ สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี</p> <p>1. แหล่งเรียนรู้ประเภท กิจกรรมทางสังคม ประเพณี และความเชื่อ</p> <p>2. แหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน</p> <p>3. แหล่งเรียนรู้ภายนอก โรงเรียน</p>	<p>2.3 แหล่งเรียนรู้วิชาการ สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี</p> <p>1. มีความน่าสนใจ ทันสมัย ทันต่อกระแสสังคมออนไลน์ และการเปลี่ยนแปลงของสังคม</p> <p>2. เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริม การคิด การตัดสินใจ และพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียน</p> <p>3. มีความพร้อมในการใช้งาน</p> <p>4. สอดคล้องกับเนื้อหารายวิชา ที่เรียน</p> <p>5. มีข้อมูลปริมาณมากพอ สำหรับการค้นคว้าและมีความถูกต้องชัดเจนได้</p>	<p>2.3 แหล่งเรียนรู้วิชาการ สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี</p> <p>1. แหล่งเรียนรู้วิชาการ เช่น ห้องวิทยาศาสตร์ ห้องปฏิบัติการภาษาอังกฤษ ห้องภาษาไทย ห้องคณิตศาสตร์</p> <p>2. แหล่งเรียนรู้ประเภทสื่อ นวัตกรรม เช่น สื่อประสม รูปแบบการสอนใหม่ ๆ สิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ เทคโนโลยี สารสนเทศ การสอนทางไกล ผ่านดาวเทียม ระบบเครือข่าย คอมพิวเตอร์</p> <p>3. แหล่งเรียนรู้ประเภท กิจกรรม วิธีการ เช่น การแสดงบทบาทสมมติ การสาธิต การศึกษานอกสถานที่ การแสดงนิทรรศการ การทดลอง</p>	<p>2.3 แหล่งเรียนรู้วิชาการ สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี</p> <p>1. แหล่งเรียนรู้วิชาการ เช่น ห้องวิทยาศาสตร์ ห้องปฏิบัติการภาษาอังกฤษ ห้องภาษาไทย ห้องคณิตศาสตร์</p> <p>2. แหล่งเรียนรู้ประเภท สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี เช่น สื่อประสม รูปแบบ การสอนใหม่ ๆ สิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ เทคโนโลยีสารสนเทศ การสอนทางไกลผ่าน ดาวเทียม ระบบเครือข่าย คอมพิวเตอร์</p>

การสังเคราะห์เอกสาร	ความเห็น Best Practice	ความเห็นผู้ทรงคุณวุฒิ	สรุป
องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการบริหารแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน			
3.1 การวางแผนบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้	3.1 การวางแผนบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้	3.1 การวางแผนบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้	3.1 การวางแผนบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้
1. ผู้บริหารวางแผนบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและในชั้นเรียน	1. กำหนดนโยบาย วางแผนจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้	1. วางแผนเพื่อบูรณาการการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนกับหน่วยการเรียนรู้	1. ผู้บริหารกำหนดนโยบายวางแผนบูรณาการการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนกับหน่วยการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้
2. ครูพัฒนาตนเองให้มีความพร้อม มีแนวปฏิบัติที่ชัดเจน เป็นลำดับขั้นตอน	2. ประสานความร่วมมือทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาและจัดการแหล่งเรียนรู้	2. ประชุมชี้แจงสร้างความเข้าใจร่วมกันในเรื่องความสำคัญและความจำเป็นที่โรงเรียนและชั้นเรียนควรจะมีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดเพื่อส่งเสริมพัฒนาคุณภาพนักเรียน	2. ผู้บริหารประชุมสร้างความเข้าใจกับครูให้มีความสำคัญ ร่วมกันพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดเพื่อส่งเสริมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน
3. ผู้บริหารและครูปรับตัวให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี	3. สำรวจความต้องการรายชั้นเรียน	3. ประโยชน์สูงสุดเพื่อส่งเสริมพัฒนาคุณภาพนักเรียน	3. ผู้บริหารและครูร่วมกันวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและภาวะคุกคามของการบริหารห้องเรียนในแต่ละชั้น
4. ผู้บริหารและครูให้ความสำคัญในการจัดการความรู้และพัฒนาแหล่งเรียนรู้	4. จัดทำข้อมูลความต้องการจัดเรียงลำดับและจัดสรรงบประมาณหรือวัสดุให้เพียงพอ	4. จัดทำการวิเคราะห์ SWOT ร่วมกันของคณะครูและนักเรียนแต่ละชั้น	4. ครูและผู้บริหาร สืบหาความต้องการแหล่งเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั้งในสถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น ในเขตพื้นที่การศึกษา
5. ครูวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคของการบริหารห้องเรียน	5. จัดเรียงลำดับและจัดสรรงบประมาณหรือวัสดุให้เพียงพอ	5. ปรับปรุงและพัฒนาอาคารสถานที่แหล่งเรียนรู้ให้เหมาะสมในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน	5. ผู้บริหารแต่งตั้งคณะกรรมการประสานความร่วมมือทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้
	6. กำกับ ติดตามการพัฒนา รายงานผลการจัดการใช้แหล่งเรียนรู้	6. ตรวจสอบและประเมินผลคุณภาพการศึกษาทั้งในสถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น ในเขตพื้นที่การศึกษา	6. ผู้บริหารแต่งตั้งคณะกรรมการประสานความร่วมมือทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้
		7. จัดให้มีแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา	
		8. จัดทำเอกสารรวบรวมเผยแพร่แก่ครู บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษาบริเวณใกล้เคียง	

การสังเคราะห์เอกสาร	ความเห็น Best Practice	ความเห็นผู้ทรงคุณวุฒิ	สรุป
<p>3.2 การดำเนินงาน</p> <p>การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้</p> <p>1. การจัดทำข้อมูลสารสนเทศและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ</p> <p>2. การส่งเสริมและสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ และการปรับปรุงแหล่งเรียนรู้</p> <p>3. ผสมผสานการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการกระบวนการเรียนการสอน</p> <p>4. การจัดการชั้นเรียนเพื่อส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้</p> <p>5. การใช้เทคนิค ทักษะ การสอน นวัตกรรมการเรียนการสอน</p> <p>6. การสร้างกฎระเบียบวินัยร่วมกันระหว่างครูกับผู้เรียน</p> <p>7. มีสื่อและอุปกรณ์ที่ตรงตามความถนัดและสนใจของผู้เรียน</p>	<p>3.2 การดำเนินงาน</p> <p>การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้</p> <p>1. ดำเนินงานตามขั้นตอนที่กำหนดไว้อย่างเป็นระบบ มีความชัดเจน</p> <p>2. ใช้กระบวนการ PDCA ร่วมงานเป็นทีม กำหนดระยะเวลาปฏิบัติที่ชัดเจน</p> <p>3. ยึดนโยบายและความรู้ในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ โดยดำเนินการสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ตามความพร้อม และให้สอดคล้องกับสภาพบริบทของสถานศึกษา และชุมชน</p>	<p>3.2 การดำเนินงาน</p> <p>การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้</p> <p>1. กำหนดแหล่งเรียนรู้และจัดระบบสารสนเทศ</p> <p>2. วางแผน มอบหมาย การบริหารจัดการงานแต่ละฝ่าย ให้ชัดเจน</p> <p>3. วิเคราะห์ SWOT นำมาใช้ให้นักเรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมอย่างแท้จริง</p> <p>4. ดำเนินการสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ตามสารสนเทศที่มีอยู่</p> <p>5. หลังจากวางแผนการสอนแล้ว นำมาบูรณาการจัดการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบ Active Learning</p> <p>6. จัดระบบการใช้สำหรับผู้เรียน</p> <p>7. ส่งเสริมบุคลากรให้ได้รับการอบรม สัมมนา ศึกษาดูงาน อบรมการใช้สื่อเทคโนโลยีในยุคดิจิทัลที่หลากหลาย</p>	<p>3.2 การดำเนินงาน</p> <p>การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้</p> <p>1. ครูจัดระบบข้อมูลสารสนเทศและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ</p> <p>2. ครูดำเนินงานพัฒนาแหล่งเรียนรู้ตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ตามระบบสารสนเทศที่มีอยู่</p> <p>3. ครูจัดระบบการใช้แหล่งเรียนรู้สำหรับผู้เรียนเพื่อส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้</p> <p>4. ครูนำสื่อแหล่งเรียนรู้ทางเทคโนโลยีมาใช้ในการกระบวนการเรียนการสอน</p> <p>5. ผู้บริหารส่งเสริมบุคลากรให้ได้รับการอบรม สัมมนา ศึกษาดูงาน อบรมการใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลที่หลากหลาย</p> <p>6. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา</p>
<p>3.3 การตรวจสอบ ทบทวน และกำกับติดตามการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้</p> <p>1. แต่งตั้งผู้มีความรู้ความเข้าใจในการกำกับ ติดตาม การใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งระยะก่อนใช้ ระหว่างใช้ และหลังใช้แหล่งเรียนรู้</p> <p>2. การจัดสภาพสิ่งแวดล้อมภายในห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้</p>	<p>3.3 การตรวจสอบ ทบทวน และกำกับติดตามการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้</p> <p>1. ตรวจสอบการทำงานตามขั้นตอนการดำเนินงานว่ามีปัญหาเกิดขึ้นในขั้นตอนใด จำเป็นต้องแก้ไข ปรับเปลี่ยนแผนงานในขั้นตอนใด</p> <p>2. นิเทศติดตามและประเมินผลการพัฒนาแหล่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง</p>	<p>3.3 การตรวจสอบ ทบทวน และกำกับติดตามการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้</p> <p>1. ส่งเสริมคณะกรรมการประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ โดยเข้าร่วมสังเกตการณ์ ติดตาม การรายงาน สอบถาม ถึงปัญหาอุปสรรคต่างๆ ในการดำเนินการ</p> <p>2. กำหนดปฏิทิน รูปแบบ และวิธีการในการประเมิน</p>	<p>3.3 การตรวจสอบ ทบทวนและกำกับติดตามการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้</p> <p>1. ผู้บริหารแต่งตั้งผู้มีความรู้ความเข้าใจในการกำกับ ติดตาม การใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งระยะก่อนใช้ ระหว่างใช้ และหลังใช้แหล่งเรียนรู้</p>

การสังเคราะห์เอกสาร	ความเห็น Best Practice	ความเห็นผู้ทรงคุณวุฒิ	สรุป
3. การสังเกตผู้สอนและผู้เรียน มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน	3. นำผลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงพัฒนางาน	<p>อย่างชัดเจน</p> <p>3. ส่งเสริมการประเมินตามแผนและแนวทางที่ได้กำหนดไว้อย่างต่อเนื่อง</p> <p>4. ส่งเสริมให้คณะกรรมการประเมินระหว่างการดำเนินงานเพื่อทราบถึงปัญหาและความต้องการในการดำเนินงานเป็นระยะ และมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น (PLC) ร่วมกัน</p> <p>5. ส่งเสริมการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการประเมินอย่างน้อยภาคเรียนละ 2 ครั้ง</p> <p>6. ประเมินผลผู้เรียน ระหว่างสอนและหลังการสอน ด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การตรวจผลงาน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบความรู้ควบคู่กับกระบวนการเรียนการสอน</p>	<p>2. ผู้บริหารและครูร่วมกัน กำหนดปฏิทิน รูปแบบ และวิธีการในการประเมินผลสัมฤทธิ์จากการใช้แหล่งเรียนรู้ โดยเข้าร่วมสังเกตการณ์ ติดตาม การรายงาน สอบถามถึง ปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ใน การดำเนินการ</p> <p>3. ผู้บริหารและครูร่วมกัน นำผลที่ได้จากการใช้แหล่งเรียนรู้มาวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงพัฒนางาน</p>
<p>3.4 การสรุปผล ปรับปรุงแก้ไขการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของครูผู้สอน</p> <p>1. มีการจัดประชุมเพื่อกำหนดแนวทางการแก้ไขและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนที่เหมาะสมกับหลักสูตรสถานศึกษา</p> <p>2. พัฒนาทักษะผู้เรียนให้เกิดทักษะด้านกายภาพ ด้านจิตวิทยา ด้านสังคม และด้านการเรียนการสอน</p> <p>3. มีแหล่งการเรียนรู้เพียงพอและมีประสิทธิภาพ</p> <p>4. ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้อย่างดีตามหลักสูตรและมีคุณลักษณะอันประเสริฐ</p> <p>5. ผู้เรียนมีทักษะในการเรียนรู้</p>	<p>3.4 การสรุปผล ปรับปรุงแก้ไขการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของครูผู้สอน</p> <p>1. สรุปผลให้ตรงตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่ตั้งไว้</p> <p>2. จัดทำข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้ดียิ่งขึ้นต่อไป</p> <p>3. ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการสรุปปรับปรุงแก้ไข</p> <p>4. สร้างแบบสำรวจความพึงพอใจ และยอมรับในข้อเสนอแนะ</p> <p>5. ประชาสัมพันธ์ให้เกิดการใช้แหล่งเรียนรู้ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น</p>	<p>3.4 การสรุปผล ปรับปรุงแก้ไขการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของครูผู้สอน</p> <p>1. ควรมีการประชุมสรุปผล การดำเนินการ เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้ดียิ่งขึ้น</p> <p>2. ควรมีการรายงานผลการดำเนินงาน และสรุปผลรายสัปดาห์ รายเดือน และเมื่อสิ้นสุดโครงการ</p> <p>3. ปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ การส่งเสริม สนับสนุน และการเสริมแรงให้ผู้เรียน</p> <p>4. นำผลการเรียนรู้มาวิเคราะห์สรุปผลเพื่อนำข้อมูลมาจัดลำดับความสำคัญ</p>	<p>3.4 การสรุปผล ปรับปรุงแก้ไขการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของครูผู้สอน</p> <p>1. ครูร่วมกับผู้บริหาร จัดประชุมเพื่อกำหนดแนวทางการแก้ไขและพัฒนาแหล่งเรียนรู้อยู่ภายในสถานศึกษาที่เหมาะสมกับหลักสูตรสถานศึกษา</p> <p>2. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการสรุปปรับปรุงแก้ไข</p> <p>3. ครูนำผลการเรียนรู้มาวิเคราะห์สรุปผลเพื่อนำข้อมูลมาจัดลำดับความสำคัญในการแก้ปัญหาและพัฒนาผู้เรียน</p>

การสังเคราะห์เอกสาร	ความเห็น Best Practice	ความเห็นผู้ทรงคุณวุฒิ	สรุป
ในศตวรรษที่ 21 6. ผู้เรียนมีความภาคภูมิใจในผลงานของตนเอง		ในการแก้ปัญหาและพัฒนาผู้เรียน	4. ครูจัดทำข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้ดียิ่งขึ้น 5. ครูรายงานผลการดำเนินงาน และสรุปผลรายสัปดาห์ รายเดือน และเมื่อสิ้นสุดโครงการ 6. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายประชาสัมพันธ์ให้เกิดการใช้แหล่งเรียนรู้ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น
องค์ประกอบที่ 4 การพัฒนาแหล่งเรียนรู้			
4.1 การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้	4.1 การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้	4.1 การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้	4.1 การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้
1. นักเรียนมีส่วนร่วมในรายวิชา ร่วมกิจกรรม มีส่วนในการเสนอเรื่องที่ยากเรียน และวิธีให้คะแนนตนเอง	1. มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ความต้องการ	1. สสำรวจความถนัด ความสนใจ ความต้องการของผู้เรียน เพื่อจัดการส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ให้สอดคล้องตรงตามจุดประสงค์และเป้าหมาย	1. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในรายวิชา ร่วมกิจกรรม ร่วมแสดงความคิดเห็น ความต้องการ เสนอเรื่องที่ยากเรียน และวิธีให้คะแนนตนเองตาม
2. นักเรียนมีวิธีการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง หรือศึกษาร่วมกันกับเพื่อนในชั้นเรียน	2. มีส่วนร่วมกำหนดขั้นตอนการวางแผน การดำเนินการพัฒนา การวัดประเมินผล	2. สร้างความเข้าใจและให้ความรู้กับผู้เรียนถึงความสำคัญและประโยชน์ในการนำความรู้ไปใช้	2. ผู้เรียนมีวิธีการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง หรือศึกษาร่วมกันกับเพื่อนในชั้นเรียน ได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง
3. นักเรียนเป็นผู้ตั้งคำถาม ตั้งประเด็น หรือกำหนดปัญหา ซึ่งเป็นคำถามที่มาจากตัวนักเรียน ไม่ถูกชี้แนะ หรือบังคับให้ถาม	3. มีส่วนร่วมในการใช้แหล่งเรียนรู้อย่างถูกวิธี และช่วยกันดูแลรักษา	3. กระตุ้นผู้เรียนด้วยการแจ้งจุดประสงค์ และเป้าหมายในการเรียนรู้	3. ผู้เรียนมีส่วนร่วมกำหนดขั้นตอนในการวางแผน การดำเนินการพัฒนา การวัดประเมินผล มีส่วนตั้งคำถาม ตั้งประเด็น หรือกำหนดปัญหาการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน
	4. มีส่วนในการช่วยประชาสัมพันธ์เครือข่ายเพื่อขอการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานต่าง ๆ	4. เสริมแรงผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ ในการใช้แหล่งเรียนรู้	4. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการใช้แหล่งเรียนรู้
	5. มีส่วนในการประเมินความพึงพอใจและข้อคิดเห็นในการใช้แหล่งเรียนรู้	5. ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ โดยให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง	
		6. ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการดูแลรักษา	

การสังเคราะห์เอกสาร	ความเห็น Best Practice	ความเห็นผู้ทรงคุณวุฒิ	สรุป
			ถูกวิธี และช่วยกันดูแลรักษา 5. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการช่วยประชาสัมพันธ์แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและเครือข่าย
4.2 การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้	4.2 การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้	4.2 การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้	4.2 การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้
1. การส่งเสริมสภาพแวดล้อมบรรยากาศในชั้นเรียนให้มีความเอื้อเพื่อแผ้วถางเพื่อนักเรียนด้วยกัน	1. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแหล่งเรียนรู้	1. ครูสร้างบรรยากาศในการเสริมแรงทางบวก	1. ครูสร้างบรรยากาศในการเสริมแรงทางบวก
2. ครูและนักเรียนเปิดกว้างและยอมรับแนวความคิดใหม่ๆ	2. จัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ทั้งภายใน ภายนอก	2. วางแผนเตรียมความพร้อมก่อนล่วงหน้า	2. ครูจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ทั้งภายใน ภายนอก ให้สวยงาม
3. นักเรียนสามารถซักถามหรือขอคำแนะนำจากครู	3. นักเรียนสามารถซักถามตั้งประเด็นปัญหาหรือขอคำแนะนำจากครูได้	3. เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่	3. นักเรียนสามารถซักถามหรือขอคำแนะนำจากครู
4. มีการใช้เทคนิคการสอนและนำเทคโนโลยี นวัตกรรมที่เหมาะสมมาใช้ในชั้นเรียน	4. ผู้เรียนมีอิสระในการคิดกล้าแสดงออกอย่างมีระเบียบวินัย	4. ให้ผู้เรียนได้ชื่นชมกับผลงานของตนเองที่เกิดจากการใช้แหล่งเรียนรู้	4. ครูจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ทั้งภายใน ภายนอก ให้สวยงาม ร่มรื่น มีสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้
	5. ครู บุคลากรมีแนวคิดในการเปลี่ยนแปลงวิธีการเรียนการสอน	5. แลกเปลี่ยน เรียนรู้ ระหว่างผู้ร่วมงานเพื่อสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ร่วมกัน	5. นักเรียนสามารถซักถามหรือขอคำแนะนำจากครู แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่างผู้ร่วมงานเพื่อสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ร่วมกัน
		6. พัฒนาอาคารสถานที่ ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ หอพัก หอประชุม อาคารประกอบการทุกแห่งให้สะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อย มีความมั่นคงแข็งแรงและปลอดภัย	6. ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ มีอิสระในการคิดกล้าแสดงออกอย่างมีระเบียบวินัย ยอมรับแนวความคิดใหม่ ๆ
		7. จัดสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียนให้สวยงาม ร่มรื่น ภายในห้องเรียนมีสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้	
		8. จัดกิจกรรมที่มีความหลากหลาย สอดแทรกในรายวิชาหรือบทเรียน	
		9. จัดสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้เอื้อเพียงพอกับผู้เรียน และพร้อมใช้งาน	

การสังเคราะห์เอกสาร	ความเห็น Best Practice	ความเห็นผู้ทรงคุณวุฒิ	สรุป
4.3 การจัดการด้านกายภาพ 1. โรงเรียนมีสื่ออุปกรณ์การเรียนมีคุณภาพและทันสมัยเหมาะสมกับการเรียนรู้ 2. โรงเรียนมีวัสดุอุปกรณ์การเรียนให้เลือกใช้ได้หลากหลาย เพียงพอและอยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน 3. โรงเรียนมีสถานที่หรือพื้นที่สำหรับจัดแสดงผลงานของนักเรียน 4. ให้ความสำคัญในการสร้างหรือพัฒนาสมรรถนะให้แก่ นักเรียน 5. การส่งเสริมความปลอดภัยในชั้นเรียน	4.3 การจัดการด้านกายภาพ 1. ผู้บริหารร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันวางแผนจัดการด้านสภาพแวดล้อมของแหล่งเรียนรู้ให้มีสภาพปลอดภัยพร้อมใช้งาน มีความสะอาด สวยงาม กระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียน พร้อมจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้มีความพร้อม 2. สำรวจแหล่งเรียนรู้ จุดเด่น จุดที่ควรพัฒนา 3. จัดทำข้อมูล และหารือร่วมกันระหว่างคณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา 4. กำหนดโครงการและงบประมาณที่จะนำมาปรับปรุง 5. ดำเนินการตามกระบวนการ PDCA	4.3 การจัดการด้านกายภาพ 1. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันวางแผนแหล่งเรียนรู้ให้มีสภาพปลอดภัยพร้อมใช้งาน มีความสะอาด สวยงาม เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน พร้อมจัดสื่ออำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้เพียงพอ 2. ส่งเสริมการจัดกิจกรรมให้ทุกคนมีส่วนร่วม และลงมือปฏิบัติจริง 3. สร้างวัฒนธรรม ค่านิยมที่ดีงามในโรงเรียน ให้รู้จักห่วงแหนแหล่งเรียนรู้ทุกอย่างที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาและสร้างขึ้น 4. จัดตกแต่งอาคารเรียน บริเวณและสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา จัดทำสนามหญ้า สวนหย่อม ปลูกไม้ยืนต้น ไม้ดอกไม้ประดับให้มีร่มเงาร่มรื่นสวยงาม สะดวก เพลิดเพลินในการใช้เป็นแหล่งเรียนรู้	4.3 การจัดการด้านกายภาพ 1. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันวางแผนจัดการด้านสภาพแวดล้อมของแหล่งเรียนรู้ให้มีสภาพปลอดภัยพร้อมใช้งาน มีความสะอาด สวยงาม กระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียน พร้อมจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้เพียงพอ 2. จัดตกแต่งอาคารสถานที่ บริเวณและสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา จัดทำสนามหญ้า สวนหย่อม ปลูกไม้ยืนต้น ไม้ดอกไม้ประดับให้มีร่มเงาร่มรื่น สะดวก เพลิดเพลินในการใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ 3. ส่งเสริมการจัดกิจกรรมให้ทุกคนมีส่วนร่วม และลงมือปฏิบัติจริง มีพื้นที่สำหรับจัดแสดงผลงานของนักเรียน
4.4 การเสริมสร้างวินัยในชั้นเรียน 1. การเสริมสร้างความรู้และสิทธิของผู้เรียนให้รู้บทบาทและหน้าที่ในชั้นเรียน 2. การเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีความเป็นผู้นำ ผู้ตาม กระตือรือร้นในการเรียน 3. การจัดการชั้นเรียนด้านจิตวิทยา เจตคติ และพฤติกรรมของผู้เรียน 4. การสร้างกฎระเบียบร่วมกันระหว่างครูกับนักเรียน มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเชิงบวก	4.4 การเสริมสร้างวินัยในชั้นเรียน 1. ปลูกฝังให้ผู้เรียน รู้จักแสวงหาความรู้ และมีเจตคติที่ดีต่อสิ่งต่าง ๆ รอบตัว มีความรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของตนเอง ต่อสังคม มีความรักและผูกพันกับโรงเรียน ท้องถิ่นและสิ่งแวดล้อม 2. กำหนดกติกาหรือเงื่อนไขในชั้นเรียนที่ทุกคนมีส่วนร่วมในการคิดและการตัดสินใจร่วมกัน	4.4 การเสริมสร้างวินัยในชั้นเรียน 1. ศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาความต้องการองค์ประกอบต่างๆ ที่ช่วยส่งเสริมกิจกรรมการสร้างวินัย 2. ประชุม ปรึกษาหารือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในกิจกรรม ทบทวน ผลการปฏิบัติกิจกรรมในรอบปีพร้อมหาวิธีการแก้ไขข้อบกพร่องนั้น ๆ 3. ควบคุม กำกับ ดูแล ติดตามการจัดกิจกรรมเสริมสร้างวินัยในรูปแบบต่าง ๆ	4.4 การเสริมสร้างวินัยในชั้นเรียน 1. ครูเสริมสร้างความรู้และสิทธิของผู้เรียนให้รู้บทบาทหน้าที่ในชั้นเรียน โดยปลูกฝังให้รู้จักแสวงหาความรู้ มีเจตคติที่ดีต่อสิ่งที่มีคุณค่า มีความรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของตนเอง ต่อสังคม 2. ครูเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีความรัก ความผูกพันกับโรงเรียน ท้องถิ่นและ

การสังเคราะห์เอกสาร	ความเห็น Best Practice	ความเห็นผู้ทรงคุณวุฒิ	สรุป
ในขณะที่มีการจัดการเรียนการสอน	3. กระบวนการสร้างวินัยควรปลูกฝังอย่างต่อเนื่อง 4. ครูผู้สอนต้องมีแนวคิดเป็นไปในทิศทางเดียวกันและช่วยกันทุกฝ่าย	4. ประเมินผลการปฏิบัติงานทุกระยะ และเมื่อสิ้นปีการศึกษา แล้วรายงานผลให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทราบ 5. เสริมสร้างวินัยให้กับนักเรียนในด้านความรับผิดชอบ ความรัก ห่วงเห่นความสามัคคี ความรอบคอบ ความซื่อสัตย์สุจริต ความภาคภูมิใจ และ ความขยันหมั่นเพียร 6. ฝึกฝนให้นักเรียน มีความรับผิดชอบทางการเรียน และหน้าที่ในชั้นเรียน 7. ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการดูแลรักษา 8. ให้ผู้เรียนรู้จักอนุรักษ์ทรัพยากรที่สร้างขึ้นในโรงเรียน รู้จักการรอคอยเมื่อมีการเข้าใช้แหล่งเรียนรู้พร้อม ๆ กัน	สิ่งแวดล้อมรอบตัว 3. ครูกับนักเรียน สร้างกฎระเบียบ กำหนดกติกาหรือเงื่อนไขให้มีปฏิสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างกัน ในขณะที่มีการจัดการเรียนการสอน 4. ผู้เรียนรู้จักอนุรักษ์ทรัพยากรที่สร้างขึ้นในโรงเรียน รู้จักการรอคอยเมื่อมีการเข้าใช้แหล่งเรียนรู้พร้อม ๆ กัน
4.5 การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในชั้นเรียน 1. การวางแผน กำหนดนโยบาย อำนวยความสะดวกเพื่อใช้แหล่งเรียนรู้ 2. การสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างครู นักเรียน ผู้ปกครอง เพื่อพัฒนาการใช้แหล่งเรียนรู้ 3. การตรวจสอบ ทบทวน กำกับติดตาม การใช้แหล่งเรียนรู้ 4. สรุป รายงานผลการสร้างและปรับปรุงพัฒนาการใช้แหล่งเรียนรู้	4.5 การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในชั้นเรียน 1. กำหนดนโยบายและสร้างความเข้าใจแก่บุคลากรในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ 2. กำหนดผู้รับผิดชอบเพื่อวางแผนในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ให้มีการลงมือปฏิบัติ 3. ออกแบบแหล่งเรียนรู้ในชั้นเรียนให้เหมาะสมกับผู้เรียนทั้งอายุ เพศ และความรู้ของผู้เรียน 4. จัดเก็บเอกสารหลักฐานการวัดและประเมินผลการปฏิบัติงาน อย่างเป็นระบบตามสภาพจริงและเป็นปัจจุบัน	4.5 การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในชั้นเรียน 1. วางแผน ออกแบบการจัดการแหล่งเรียนรู้ในชั้นเรียนให้เหมาะสมกับผู้เรียน 2. สร้างกฎ ระเบียบ ข้อปฏิบัติ ข้อตกลงร่วมกัน 3. แต่งตั้งผู้รับผิดชอบแหล่งเรียนรู้โดยครู และให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบแหล่งเรียนรู้นั้น ๆ 4. ออกแบบการใช้แหล่งเรียนรู้ในชั้นเรียนให้เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ของผู้เรียน 5. สร้างจิตสำนึกและข้อตกลงร่วมกันในการใช้และการพัฒนาแหล่งเรียนรู้	4.5 การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในชั้นเรียน 1. ครูกำหนดนโยบายวางแผน อำนวยความสะดวก สร้างความเข้าใจแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ 2. ครู นักเรียน ผู้ปกครอง สร้างการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันเพื่อพัฒนาการใช้แหล่งเรียนรู้ 3. ครูกำหนดผู้รับผิดชอบเพื่อวางแผนในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ให้มีการลงมือปฏิบัติ

การสังเคราะห์เอกสาร	ความเห็น Best Practice	ความเห็นผู้ทรงคุณวุฒิ	สรุป
	5. ออกแบบแหล่งเรียนรู้ในชั้นเรียนให้เหมาะสมกับผู้เรียน ทั้งอายุ เพศ และความรู้ของผู้เรียน	6. ประเมินผลตามสภาพจริง โดยให้บรรลุจุดประสงค์ การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ 7. นำความรู้ที่ได้จากแหล่งเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวันและเผยแพร่ นำไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด	4. ครูและผู้เรียนสร้างกฎระเบียบ ข้อปฏิบัติ ข้อตกลงร่วมกัน 5. แต่งตั้งผู้รับผิดชอบ แหล่งเรียนรู้ในชั้นเรียน โดยครู และให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบ แหล่งเรียนรู้ นั้น ๆ 6. ครูออกแบบการใช้ แหล่งเรียนรู้ในชั้นเรียนให้เหมาะสมกับผู้เรียนทั้ง อายุ เพศ และความรู้ของผู้เรียน 7. ผู้บริหารและครูร่วมกัน ตรวจสอบ ทบทวน กำกับ ติดตาม การใช้แหล่ง เรียนรู้ และจัดเก็บเอกสาร หลักฐานการวัด ประเมินผลการปฏิบัติงาน อย่างเป็นระบบตามสภาพจริงและเป็นปัจจุบัน 8. ครูสรุป รายงานผล การสร้างและปรับปรุง พัฒนาการใช้แหล่งเรียนรู้ และนำความรู้ที่ได้ไป ประยุกต์ใช้ให้เกิด ประโยชน์
4.6 การส่งเสริมความเข้าใจในการใช้แหล่งเรียนรู้ในชั้นเรียน	4.6 การส่งเสริมความเข้าใจในการใช้แหล่งเรียนรู้ในชั้นเรียน	4.6 การส่งเสริมความเข้าใจในการใช้แหล่งเรียนรู้ในชั้นเรียน	4.6 การส่งเสริมความเข้าใจในการใช้แหล่งเรียนรู้ในชั้นเรียน
1. การส่งเสริมความรู้ความเข้าใจทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล	1. ส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ การใช้แหล่งเรียนรู้ ในหลากหลายช่องทางอย่างสร้างสรรค์	1. สร้างความตระหนักให้เห็นคุณค่าและประโยชน์ในการใช้แหล่งเรียนรู้	1. ครูส่งเสริมความรู้ความเข้าใจ สร้างความตระหนักให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าและประโยชน์ในการใช้แหล่งเรียนรู้
2. การส่งเสริมให้เป็นผู้แนะนำให้คำปรึกษา เสริมทักษะที่จำเป็นให้ผู้เรียน	2. การสื่อสาร เน้น ย้ำ ซ้ำ ทวน	2. ให้ความรู้ด้านวิชาการ ด้านกฎหมาย สร้างความเข้าใจกับบุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียน และบุคลากรอื่นที่เกี่ยวข้อง	2. ครูส่งเสริมการประชาสัมพันธ์การใช้ แหล่งเรียนรู้ ในหลากหลายช่องทางอย่างสร้างสรรค์
3. การส่งเสริมความรู้ความเข้าใจด้านกฎหมาย	3. จัดทำสารสนเทศการใช้แหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา	3. กำหนดความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ ผ่านการประชุมหรือจากป้ายนิเทศให้ความรู้	

การสังเคราะห์เอกสาร	ความเห็น Best Practice	ความเห็นผู้ทรงคุณวุฒิ	สรุป
<p>5. การส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านโปรแกรมทางสื่อออนไลน์</p> <p>6. ส่งเสริมให้มีองค์ความรู้เชิงวิทยาศาสตร์ มีหลักเหตุและผลในการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน</p> <p>7. ส่งเสริมให้ครูเตรียมความพร้อมใช้เครื่องมือสื่อสารที่ปรับปรุงความรู้ใหม่ตลอดเวลา</p> <p>8. ส่งเสริมให้มีความตระหนักเรื่องความปลอดภัยในการใช้สื่อเทคโนโลยี</p>	<p>4.7 การพัฒนาครูให้มีความพร้อมในการใช้แหล่งเรียนรู้</p> <p>1. สร้างความรู้ความเข้าใจถึงความสำคัญของการพัฒนาแหล่งเรียนรู้</p> <p>2. กำหนดนโยบาย วางแผนสู่การปฏิบัติ</p> <p>3. ให้ครูมีส่วนร่วมในการพัฒนา พร้อมทั้งส่งเสริมสนับสนุนให้ครูมีการพัฒนาและแลกเปลี่ยนความรู้อย่างต่อเนื่อง</p> <p>4. นิเทศ ติดตาม ให้คำแนะนำเสริมกำลังใจ</p> <p>5. สร้างคุณค่า ยกย่องเชิดชู ชื่นชม ให้ครูเกิดความภาคภูมิใจ</p>	<p>4. จัดทำปฏิทินการใช้แหล่งเรียนรู้</p> <p>5. ปิดป้ายประชาสัมพันธ์ กฎระเบียบ ในการใช้และรักษาแหล่งเรียนรู้</p> <p>4.7 การพัฒนาครูให้มีความพร้อมในการใช้แหล่งเรียนรู้</p> <p>1. สร้างความตระหนักให้ครูเห็นความสำคัญของการใช้แหล่งเรียนรู้</p> <p>2. กำหนด/ระบุผู้รับผิดชอบแหล่งเรียนรู้ โดยให้ครู ศึกษาข้อมูล เพื่อนำไปใช้ในการเรียนการสอน และประชาสัมพันธ์ ขยายผลให้ครูในโรงเรียน</p> <p>3. สนับสนุนส่งเสริมให้ครูได้อบรม ประชุม สัมมนา ศึกษา ค้นคว้าหาความรู้และเพิ่มพูนประสบการณ์</p> <p>4. จัดทำแนวปฏิบัติ การใช้แหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน หรือ จัดทำเป็นคู่มือการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน</p> <p>5. จัดหาอุปกรณ์การเรียนการสอน ให้ครูมีส่วนร่วมในการปรับปรุงและการนำไปใช้</p>	<p>3. ครูให้ความรู้ด้านวิชาการ ด้านกฎหมาย ปิดป้ายประชาสัมพันธ์ กฎ ระเบียบในการใช้และรักษาแหล่งเรียนรู้</p> <p>4. ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูเตรียมความพร้อมในการใช้เครื่องมือสื่อสารที่ปรับปรุงความรู้ตลอดเวลา และจัดทำสารสนเทศ การใช้แหล่งเรียนรู้ไว้</p> <p>4.7 การพัฒนาครูให้มีความพร้อมในการใช้แหล่งเรียนรู้</p> <p>1. ผู้บริหารสร้างความรู้ความเข้าใจ ความตระหนักให้ครูเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาแหล่งเรียนรู้</p> <p>2. ผู้บริหารกำหนดนโยบาย วางแผนสู่การปฏิบัติ ระบุผู้รับผิดชอบแหล่งเรียนรู้ โดยให้ครูศึกษาข้อมูล เพื่อนำไปใช้ในการเรียนการสอน และขยายผลให้ครูในโรงเรียน</p> <p>3. ผู้บริหารสนับสนุน ส่งเสริมให้ครูได้อบรม ประชุม สัมมนา ศึกษา ค้นคว้าหาความรู้ เพิ่มพูนประสบการณ์และแลกเปลี่ยนความรู้อย่างต่อเนื่อง</p> <p>4. ผู้บริหารร่วมกับครูในการนิเทศ ติดตาม ให้คำแนะนำ เสริมกำลังใจ สร้างคุณค่า ยกย่องเชิดชู ให้ครูเกิดความภาคภูมิใจ</p>

การสังเคราะห์เอกสาร	ความเห็น Best Practice	ความเห็นผู้ทรงคุณวุฒิ	สรุป
			5. ผู้บริหารร่วมกับครูจัดทำแนวปฏิบัติ หรือจัดทำคู่มือการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน
4.8 การพัฒนาครูด้านสมรรถนะการใช้แหล่งเรียนรู้ดิจิทัล	4.8 การพัฒนาครูด้านสมรรถนะการใช้แหล่งเรียนรู้ดิจิทัล	4.8 การพัฒนาครูด้านสมรรถนะการใช้แหล่งเรียนรู้ดิจิทัล	4.8 การพัฒนาครูด้านสมรรถนะการใช้แหล่งเรียนรู้ดิจิทัล
1. กำหนดมาตรฐานขั้นต่ำของโครงสร้างพื้นฐานเกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัล	1. สร้างความตระหนักรู้ให้กับครู	1. กำหนดเป้าหมายการพัฒนาด้านดิจิทัลของครูผู้สอน	1. ผู้บริหารส่งเสริมสนับสนุนให้ครูอบรมพัฒนาเชิงปฏิบัติการ
2. แต่งตั้งคณะกรรมการหรือบุคคลที่จะให้ดูแลรับผิดชอบระบบเทคโนโลยีดิจิทัล	2. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูได้อบรมพัฒนาเชิงปฏิบัติการได้ปฏิบัติจริงในการใช้แหล่งเรียนรู้ดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง	สนับสนุนส่งเสริมให้โอกาสครูแต่ละคนได้พัฒนาความรู้ความสามารถ	พัฒนาเชิงปฏิบัติการได้ปฏิบัติจริงในการใช้แหล่งเรียนรู้ดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง
3. กำหนดตัวชี้วัดในการใช้งานของระบบเทคโนโลยีดิจิทัลในการปฏิบัติงานในสถานศึกษา	3. สร้างเครือข่าย ให้คำแนะนำแลกเปลี่ยน ให้คำปรึกษาแก่กันได้	2. ให้ครูวางแผนอบรมพัฒนาตนเอง ให้มีความสามารถด้านดิจิทัล	ต่อเนื่อง เนื้อหาในการอบรมพัฒนา มีความหลากหลาย เหมาะสมและเข้ากับยุคสมัย
4. การจัดสรรงบประมาณและการแสวงหาแหล่งเงินทุนจากชุมชน		3. พัฒนาแหล่งเรียนรู้ดิจิทัลในโรงเรียน ให้มีความพร้อมสำหรับการจัดการศึกษาของครูผู้สอน	2. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องนำแผนพัฒนาสมรรถนะครูด้านดิจิทัลบรรจุในแผนพัฒนาบุคลากรประจำปี กำหนดเป็นนโยบายส่วนราชการ
5. กำหนดเป็นนโยบายส่วนราชการในการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัล		4. ให้ครูได้ศึกษาและทดลองใช้ก่อนนำไปประกอบการจัดการเรียนการสอน	ในการพัฒนาทักษะการบูรณาการ
6. กำหนดเป้าหมายในการนำเครื่องมือ อุปกรณ์และเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด		5. ดำเนินการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และจัดเนื้อหาในการอบรมพัฒนาให้มีความหลากหลาย เหมาะสมและเข้ากับยุคสมัย	3. ผู้บริหารสร้างความตระหนักรู้ให้กับครูในการนำเครื่องมือ อุปกรณ์เทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และให้ครูได้ศึกษาทดลองใช้ก่อนนำไปประกอบการจัดการเรียนการสอน
		6. ควรพัฒนาทักษะการบูรณาการการจัดการเรียนการสอนกับการใช้แหล่งเรียนรู้	
		7. ควรนำแผนพัฒนาสมรรถนะครูด้านดิจิทัลบรรจุในแผนพัฒนาบุคลากรประจำปี	

การสังเคราะห์เอกสาร	ความเห็น Best Practice	ความเห็นผู้ทรงคุณวุฒิ	สรุป
องค์ประกอบที่ 5 คุณภาพผู้เรียน			
5.1 ผู้เรียนมีสุขภาวะที่ดีและมีสุนทรียภาพในชีวิต	5.1 ผู้เรียนมีสุขภาวะที่ดีและมีสุนทรียภาพในชีวิต	5.1 ผู้เรียนมีสุขภาวะที่ดีและมีสุนทรียภาพในชีวิต	5.1 ผู้เรียนมีสุขภาวะที่ดีและมีสุนทรียภาพในชีวิต
1. มีสุนนิสัยที่ดีในการปฏิบัติตนจากการศึกษาแหล่งเรียนรู้	1. ผู้เรียนมีทักษะ ความรู้และประสบการณ์ในการจัดการตนเอง	1. ทำให้ผู้เรียนมีสุนนิสัยในการดูแลสุขภาพ มีน้ำหนักร่างกายสูง และสมรรถภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน รู้จักดูแลรักษาสุขภาพร่างกายให้สมบูรณ์แข็งแรงอยู่เสมอ และเรียนรู้วิธีการป้องกัน ดูแลรักษาสุขภาพจิตใจให้ปกติสุข	1. มีสุนนิสัยในการดูแลสุขภาพตามเกณฑ์มาตรฐานจากการศึกษาแหล่งเรียนรู้
2. มีทักษะชีวิต สามารถค้นหาแหล่งเรียนรู้ด้วยตนเอง เห็นคุณค่าในตนเอง มีความมั่นใจ กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม	2. สามารถใช้แหล่งเรียนรู้ออนไลน์ในการดูแลตนเอง ดูแลสุขภาพที่ถูกต้อง และเกิดสุนทรียภาพในการใช้ชีวิต	2. ทำให้ผู้เรียนมีความสนใจใส่ใจในองค์ความรู้จากประสบการณ์จริงที่ส่งผลกระทบต่อทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้	2. สามารถค้นหาแหล่งเรียนรู้ด้วยตนเอง เห็นคุณค่าในตนเอง มีความมั่นใจ กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม มีทักษะความรู้และประสบการณ์ในการจัดการตนเอง
3. มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและให้เกียรติผู้อื่น	3. จะช่วยให้ผู้เรียนได้เลือกใช้แหล่งเรียนรู้อย่างชาญฉลาด	3. ส่งผลต่อทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองเต็มศักยภาพ	3. มีจินตนาการที่กว้างไกล รับรู้และทันโลก ทันเหตุการณ์ ทำให้ผู้เรียนมีความเพลิดเพลิน มีความสุข เกิดสุนทรียภาพด้านกีฬา ดนตรี ศิลปะ และทักษะชีวิต
4. สร้างผลงานจากการเข้าร่วมกิจกรรมด้านศิลปะ ดนตรี/นาฏศิลป์ กีฬา/นันทนาการตามจินตนาการ	4. นักเรียนได้เพิ่มเติมประสบการณ์ นอกเหนือจากเนื้อหาสาระที่ครูสอน	4. ทำให้ผู้เรียนมีความเพลิดเพลิน มีความสุข เกิดสุนทรียภาพด้านกีฬา ดนตรี ศิลปะ และทักษะชีวิต	4. ได้เลือกใช้แหล่งเรียนรู้ อย่างชาญฉลาด ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ โดยใช้แหล่งเรียนรู้ ได้ตามแผนการและเป้าหมายที่กำหนด
	5. นักเรียนได้เรียนรู้ในรูปแบบที่หลากหลายยิ่งขึ้น	5. ทำให้ผู้เรียนมีจิตอาสาต่อสาธารณะ สังคมและสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้น	5. ได้เพิ่มเติมประสบการณ์ นอกเหนือจากเนื้อหาสาระที่ครูสอนทำให้ผู้เรียนมีความสนใจ ใส่ใจในองค์ความรู้จากประสบการณ์จริงที่ส่งผลกระทบต่อทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้
	6. นักเรียนมีจินตนาการที่กว้างไกล รับรู้และทันโลก ทันเหตุการณ์	6. ส่งผลให้ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ โดยใช้แหล่งเรียนรู้ ได้ตามแผนการและเป้าหมายที่กำหนด	
	7. ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจมีความรัก ห่วงแหนโรงเรียนและใช้แหล่งเรียนรู้ให้เกิดประโยชน์		
5.2 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และนำค่านิยมดีงามมาใช้จนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์	5.2 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และนำค่านิยมดีงามมาใช้จนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์	5.2 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และนำค่านิยมดีงามมาใช้จนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์	5.2 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และนำค่านิยมดีงามมาใช้จนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์
1. มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตรสถานศึกษา	1. ช่วยให้ผู้เรียน เรียนรู้การใช้สื่อออนไลน์ที่ดีมีคุณภาพเหมาะสมกับวัย เกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีคุณธรรม จริยธรรม อันดี	1. ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาในองค์กรรวมทั้งด้านสติปัญญาและคุณธรรม	1. ช่วยให้ผู้เรียนมีการพัฒนาในองค์กรรวมทั้งด้านสติปัญญาคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม จากการใช้แหล่งเรียนรู้ออนไลน์ที่มีคุณภาพเหมาะสมกับวัย
2. ยอมรับความคิดเห็น กระบวนทัศน์และวัฒนธรรมที่แตกต่างอย่างเข้าใจ	2. ผู้เรียนมีระเบียบวินัยในตนเอง	2. การลงมือปฏิบัติจริงในเชิงประจักษ์จะทำให้ผู้เรียนได้รับการซึมซับประสบการณ์	

การสังเคราะห์เอกสาร	ความเห็น Best Practice	ความเห็นผู้ทรงคุณวุฒิ	สรุป
3. มีจิตสาธารณะ สำนึก ความเป็นพลเมืองไทยและ พลเมืองโลก ตระหนัก รู้คุณค่า ร่วมอนุรักษ์พัฒนา สิ่งแวดล้อม	3. ผู้เรียนมีความรับผิดชอบต่อ ภารกิจที่ได้รับมอบหมาย 4. ผู้เรียนมีความซื่อสัตย์ต่อ ตนเองและบุคคลรอบข้าง 5. ผู้เรียนได้เรียนรู้จากสิ่งต่าง ๆรอบตัว ได้รับความรู้	โดยตรง มีความยั่งยืนนานกว่า การรับฟังเพียงอย่างเดียว 3. ส่งผลให้ผู้เรียนมีความ เข้าใจและแยกแยะการเรียนรู้ ที่ถูกต้อง 4. ผู้เรียนเป็นผู้มีลักษณะที่ สังคมต้องการในด้านคุณธรรม จริยธรรม มีค่านิยมที่ดีงาม 5. ผู้เรียนมีจิตสำนึกในการ พัฒนา สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างมีความสุข 6. ส่งผลให้ผู้เรียนรู้เคารพสิทธิ เสรีภาพของตนเองและผู้อื่น เคารพในกฎกติกาและ กฎหมาย 7. ส่งผลให้ผู้เรียนรู้จักการ ช่วยเหลือผู้อื่น รู้จักการ ยอมรับ การรอคอย มีความ รับผิดชอบ	2. มีกระบวนการคิด วิเคราะห์และได้รับข้อคิด ผ่านกระบวนการเรียนรู้ ยอมรับความคิดเห็น และ วัฒนธรรมที่แตกต่างอย่าง เข้าใจ เคารพสิทธิเสรีภาพ ของตนเองและผู้อื่น เคารพ ในกฎกติกาและกฎหมาย 3. มีความรับผิดชอบต่อ ภารกิจที่ได้รับมอบหมาย มีจิตสาธารณะ ตระหนัก รู้ คุณค่า ร่วมอนุรักษ์พัฒนา สิ่งแวดล้อม อยู่ร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างมีความสุขรู้จักการ ยอมรับ และการรอคอย 4. การได้รับความรู้ ประสบการณ์ตรงผ่าน กระบวนการต่าง ๆ จาก แหล่งเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนมี ความจดจำที่ยั่งยืนนาน
5.3 ผู้เรียนมีทักษะในการ แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนา ตนเองอย่างต่อเนื่อง	5.3 ผู้เรียนมีทักษะในการ แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รัก การเรียนรู้ และพัฒนาตนเอง อย่างต่อเนื่อง	5.3 ผู้เรียนมีทักษะในการ แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนา ตนเองอย่างต่อเนื่อง	5.3 ผู้เรียนมีทักษะในการ แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนา ตนเองอย่างต่อเนื่อง
1. มีทักษะเชิงนวัตกรรม สามารถคิดริเริ่ม คิดออกแบบ สร้างสรรค์พัฒนาให้เกิด นวัตกรรมใหม่ที่ใช้ได้จริง	1. ผู้เรียนสามารถสืบค้นและ เชื่อมโยงเนื้อหาต่าง ๆ ให้ตรง ตามที่ต้องการและทันต่อ เหตุการณ์	1. ผู้เรียนสามารถวางแผนการ ใช้เวลาในการเรียนรู้ได้ดี มี ทักษะการคิดรวบยอด ได้ เรียนรู้จากการฝึกทักษะการใช้ กระบวนการคิด การวิเคราะห์ การสังเกต การรวบรวมข้อมูล และการปฏิบัติจริง ทำให้คิด เป็น ทำเป็น สามารถนำ ความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้และ เผยแพร่ความรู้ได้	1. สามารถสืบค้นและ เชื่อมโยงเนื้อหาต่าง ๆ ตรงตามที่ต้องการและทันต่อ เหตุการณ์ 2. มีทักษะเชิงนวัตกรรม สามารถคิดริเริ่ม คิดออกแบบ สร้างสรรค์พัฒนาให้เกิด นวัตกรรมใหม่ที่ใช้ได้จริง 3. มีทักษะการคิดรวบยอด ได้เรียนรู้จากการฝึกทักษะ การใช้กระบวนการคิด การวิเคราะห์ การสังเกต การรวบรวมข้อมูล และ การปฏิบัติจริง ทำให้คิดเป็น ทำเป็น สามารถนำความรู้ที่ ได้ไปประยุกต์ใช้และเผยแพร่
2. ทักษะการใช้เทคโนโลยี ดิจิทัล เข้าถึงความรู้ รู้เท่าทัน สื่อ ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม ประยุกต์ใช้ได้เหมาะสม	2. ผู้เรียนสามารถเข้าถึงความรู้ ได้ตลอดเวลา และลดค่าใช้จ่าย	2. การเรียนรู้สิ่งที่มีความหมาย และเป็นประโยชน์ต่อตนเอง ส่งผลให้ผู้เรียนมีความ ประทับใจ เกิดแรงบันดาลใจ ใฝ่เรียนรู้มากยิ่งขึ้น	2. มีทักษะเชิงนวัตกรรม สามารถคิดริเริ่ม คิดออกแบบ สร้างสรรค์พัฒนาให้เกิด นวัตกรรมใหม่ที่ใช้ได้จริง 3. มีทักษะการคิดรวบยอด ได้เรียนรู้จากการฝึกทักษะ การใช้กระบวนการคิด การวิเคราะห์ การสังเกต การรวบรวมข้อมูล และ การปฏิบัติจริง ทำให้คิดเป็น ทำเป็น สามารถนำความรู้ที่ ได้ไปประยุกต์ใช้และเผยแพร่
3. มีทักษะในการอ่าน ฟัง ดู พูด เขียน และตั้งคำถามเพื่อ ค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมจาก แหล่งเรียนรู้และสื่อต่าง ๆ	4. เกิดความเสมอภาคในการ เรียนรู้และพัฒนาตนเอง	3. ผู้เรียนได้ฝึกฝนทำสิ่งที่ตน ชอบ จะเกิดการเรียนรู้ และ พัฒนาตนเองโดยผ่านแหล่ง เรียนรู้ต่างๆ เป็นการพัฒนา ตนเองอยู่เสมอ	3. มีทักษะการคิดรวบยอด ได้เรียนรู้จากการฝึกทักษะ การใช้กระบวนการคิด การวิเคราะห์ การสังเกต การรวบรวมข้อมูล และ การปฏิบัติจริง ทำให้คิดเป็น ทำเป็น สามารถนำความรู้ที่ ได้ไปประยุกต์ใช้และเผยแพร่
4. เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม ให้ ความร่วมมือ มีภาวะผู้นำ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อ การเรียนรู้ระหว่างกัน			

การสังเคราะห์เอกสาร	ความเห็น Best Practice	ความเห็นผู้ทรงคุณวุฒิ	สรุป
5. ทักษะในการสื่อสารด้วยหลักเหตุผล ความถูกต้อง โดยคำนึงถึงประโยชน์ต่อตนเองและสังคม		สังเกตการเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การตีความและการสรุปความคิดแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ 4. ผู้เรียนได้ประเมินผลการทำงานด้วยตนเอง ได้เรียนรู้อย่างมีความสุข สนุกกับการเรียนรู้ ได้คิด แสดงออกอย่างอิสระในบรรยากาศการเรียนรู้ที่เป็นกัลยาณมิตร	ความรู้ได้ 4. ได้เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม ให้ความร่วมมือ มีภาวะผู้นำ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อการเรียนรู้ระหว่างกัน 5. สามารถเข้าถึงความรู้ได้ตลอดเวลา และลดค่าใช้จ่าย เมื่อมีทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล 6. ได้ฝึกฝนการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง สามารถสืบค้นและเชื่อมโยงเนื้อหาต่าง ๆ ตามที่ต้องการและทันต่อเหตุการณ์ ทำให้เกิดการเรียนรู้ และพัฒนาตนเอง 7. การเรียนรู้สิ่งที่มีความหมายและเป็นประโยชน์ต่อตนเอง ส่งผลให้ผู้เรียนมีความประทับใจ เกิดแรงบันดาลใจใฝ่เรียนรู้มากยิ่งขึ้น 6. การเรียนรู้ในแหล่งเรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียนมีความอดทน อดกลั้นต่อสิ่งเย้ายวนและตัดสินใจได้ดีในบทบาทของการเป็นผู้นำกับตนเอง
5.4 ผู้เรียนมีทักษะในการกำกับตนเอง คิดแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล	5.4 ผู้เรียนมีทักษะในการกำกับตนเอง คิดแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล	5.4 ผู้เรียนมีทักษะในการกำกับตนเอง คิดแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล	5.4 ผู้เรียนมีทักษะในการกำกับตนเอง คิดแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล
1. นำเสนอวิธีคิด วิธีแก้ปัญหาด้วยภาษาหรือวิธีการของตนเอง	1. จะทำให้เกิดทักษะในการจัดการตนเอง การช่วยเหลือ แบ่งปัน ความรับผิดชอบ การอยู่ในกฎระเบียบและปรับตัวเองเข้ากับสภาพแวดล้อม	1. ผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาได้ อย่างมีเหตุผล มีทักษะ ในการดำรงชีวิตประจำวัน	1. สามารถแก้ปัญหาได้อย่าง มีเหตุผล มีทักษะในการดำรงชีวิต
2. มีกระบวนการคิด กำหนดเป้าหมาย คาดการณ์ ตัดสินใจแก้ปัญหาโดยมีเหตุผลประกอบ	2. ผู้เรียนมีทักษะในการเลือกตนเองให้เป็นที่ยอมรับในสังคม	2. ช่วยให้ผู้เรียนสร้าง ความสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้อื่น ควบคุมตนเองได้ ให้ความเห็นอกเห็นใจ สามารถรักษา ความสัมพันธ์ที่ดีไว้ได้	2. อยู่ในกฎระเบียบและปรับตัว เข้ากับสภาพแวดล้อมอย่าง เป็นธรรมชาติ รู้จักฝึกฝนตนเองให้เป็นที่ยอมรับในสังคม
3. มีทักษะการคิด คิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดเป็นระบบ รู้จักสังเกต ตัดสินใจแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล	2. ผู้เรียนมีทักษะในการเลือกแนวทางแก้ปัญหาที่กว้างขึ้น มีทางเลือกหลากหลาย มีความ	3. ประสบการณ์ตรง ส่งผลต่อ ความเข้าใจ ทำให้มีความคิด มีเหตุผลถูกต้อง	2. มีทักษะในการเลือกแนวทางแก้ปัญหาที่หลากหลาย

การสังเคราะห์เอกสาร	ความเห็น Best Practice	ความเห็นผู้ทรงคุณวุฒิ	สรุป
4. สรุปความคิดจากเรื่อง ที่อ่าน ฟัง ดู และสื่อสาร โดย การพูดหรือเขียนตาม ความคิดของตนเอง	กล้าในการแสดงเหตุผล	4. ทำให้มีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งต่าง ๆ รอบตัว ให้ความสำคัญกับ สิ่งที่จำเป็นในการดำรงชีวิต	มีกระบวนการคิด กำหนด เป้าหมาย คาดการณ์ ตัดสินใจ แก้ปัญหาโดยมี เหตุผลประกอบส่งผลให้มี
5. สามารถนำตนเองในการ เรียนรู้ แสวงหาแหล่งเรียนรู้ เปรียบเทียบและประเมินค่า การเรียนรู้ของตนเองได้	3. ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนา ในด้านการคิด การวางแผน การกำหนดขั้นตอนอย่างมี วิจรรย์ญาณจะสามารถ แก้ปัญหาจนประสบผลสำเร็จ	5. ช่วยให้มีคามอดทน อดกลั้นต่อสิ่งเข้ยวนและ ตัดสินใจได้ในบทบาทของ การเป็นผู้นำ	ความคิด มีเหตุผลที่ถูกต้อง 3. การศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนมีทักษะการคิด วิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิด เป็นระบบ รู้จักสังเกต ตัดสินใจแก้ปัญหาอย่างมี เหตุผล
		6. ช่วยให้ผู้บรรลุเป้าหมาย มีความสุขกับสิ่งดี ๆ ในชีวิต	จากประสบการณ์การเรียนรู้ สามารถนำแนวทางมาใช้กับ ตนเอง และแก้ปัญหาได้
		7. การศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ ที่มีข้อมูลหลากหลาย ทำให้ ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ และนำแนวทางมาใช้กับ ตนเอง และแก้ปัญหาได้	4. สามารถสรุปความคิดจาก เรื่องที่อ่าน ฟัง ดู และสื่อสาร โดยการพูดหรือเขียนตาม ความคิดของตนเอง เมื่อได้ ศึกษาจากแหล่งเรียนรู้
		8. การเสริมสร้างให้ผู้เรียนมี ทักษะการกำกับตนเองในการ เรียน ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนา ทักษะในการเรียน ทำให้ ผู้เรียนมีความรับผิดชอบใน การเรียน ก่อให้เกิด ความสำเร็จในการเรียน มี ความอดทน สามารถเผชิญ ปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคได้	5. การได้สัมผัสแหล่งเรียนรู้ ในสภาพจริง ทำให้ผู้เรียนมี ทัศนคติที่ดีต่อสิ่งต่าง ๆ รอบตัว ให้ความสำคัญกับสิ่ง ที่จำเป็นในการดำรงชีวิต
		9. ช่วยให้ผู้เรียนมีกระบวนการ หรือขั้นตอนที่ผ่านการคิด โดย อาศัยความรู้ ประสบการณ์ ใน การจัดอุปสรรคปัญหาที่ เกิดขึ้น	
5.5 ผู้เรียนมีสมรรถนะตรง ตามหลักสูตร และผ่าน เกณฑ์มาตรฐาน	5.5 ผู้เรียนมีสมรรถนะตรง ตามหลักสูตร และผ่านเกณฑ์ มาตรฐาน	5.5 ผู้เรียนมีสมรรถนะตรง ตามหลักสูตร และผ่านเกณฑ์ มาตรฐาน	5.5 ผู้เรียนมีสมรรถนะตรง ตามหลักสูตร และผ่าน เกณฑ์มาตรฐาน
1. ผู้เรียนมีสมรรถนะตาม หลักสูตรสถานศึกษา	1. ทำให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะ และทักษะการเรียนรู้ สามารถ คิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดแก้ปัญหา ปรับตัว สื่อสาร และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่าง มีประสิทธิภาพ	1. ส่งผลให้ผู้เรียนสำเร็จ การศึกษาอย่างมีคุณภาพทั้ง ด้านความรู้ ด้านทักษะ มีสมรรถนะด้านความสามารถ การประยุกต์ใช้ ความรับผิดชอบ รวมทั้ง คุณลักษณะที่พึงประสงค์	1. มีคุณลักษณะและทักษะ การเรียนรู้ สามารถคิด วิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดแก้ปัญหา ปรับตัว สื่อสาร และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ อย่างมีประสิทธิภาพ
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เฉลี่ยอยู่ในระดับผ่านเกณฑ์	2. ทำให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะ หลักที่จำเป็นสำหรับการทำงาน การแก้ปัญหาและการดำรงชีวิต	2. ผู้เรียนสามารถศึกษาหา ความรู้ได้ด้วยตนเอง ทำให้	2. มีสมรรถนะหลักที่จำเป็น สำหรับหาความรู้ การทำงาน การแก้ปัญหาและ
3. ผลการประเมินการอ่าน การเขียน คิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจรรย์ญาณ และ คิดคำนวณเป็นไปตามเกณฑ์ ที่กำหนด			

การสังเคราะห์เอกสาร	ความเห็น Best Practice	ความเห็นผู้ทรงคุณวุฒิ	สรุป
	<p>3. ผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน และสร้างประโยชน์ต่อสังคม</p> <p>4. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามความสนใจ ความถนัด</p> <p>5. สามารถใช้ความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะต่างๆ มาประยุกต์ใช้ในการเรียนรู้</p>	<p>ผู้เรียนมีสมรรถนะทั้ง 5 ด้าน</p> <p>3. ทำให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ มีพัฒนาการการเรียนรู้สอดคล้องกับหลักสูตร</p>	<p>การดำรงชีวิต</p> <p>3. มีความรู้ ความเข้าใจ มีพัฒนาการการเรียนรู้ สอดคล้องกับหลักสูตร สามารถใช้ความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะต่างๆ มาประยุกต์ใช้ในการเรียนรู้</p>
<p>5.6 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงานตามความสนใจ และสามารถพัฒนางานจนนำไปประกอบอาชีพสุจริตได้</p> <p>1. ใช้แหล่งเรียนรู้ได้ตามต้องการ ทำงานอย่างมีความสุข มุ่งมั่นพัฒนางาน และภูมิใจในผลงานของตนเอง</p> <p>2. เข้าใจความแตกต่างของบุคคล สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้</p> <p>3. มีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพสุจริตและแสวงหาความรู้เกี่ยวกับอาชีพที่ตนสนใจ พัฒนาอาชีพจนเกิดทักษะ</p> <p>4. มีความเพียร ใฝ่เรียนรู้ ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ กระตือรือร้นในการเรียนรู้ ตลอดชีวิต</p>	<p>5.6 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงานตามความสนใจ และสามารถพัฒนางานจนนำไปประกอบอาชีพสุจริตได้</p> <p>1. ช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาตามศักยภาพของตนเอง จนเกิดความรักและความศรัทธาในอาชีพที่สุจริต</p> <p>2. ช่วยให้ผู้เรียนได้เห็นถึงความแตกต่างของอาชีพและการทำงานตามที่ตนสนใจ</p> <p>3. ทำให้เกิดทักษะชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข</p> <p>4. ทำให้เกิดทักษะชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข</p> <p>5. ช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะและความชำนาญ มีแนวคิดด้านการต่อยอดสู่อาชีพที่ตนถนัด</p> <p>6. ผู้เรียนได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย รู้จักแสวงหาความรู้ คิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง</p> <p>7. สามารถใช้เทคโนโลยีได้อย่างคุ้มค่า และเกิดประโยชน์</p>	<p>5.6 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงานตามความสนใจ และสามารถพัฒนางานจนนำไปประกอบอาชีพสุจริตได้</p> <p>1. ทำให้ผู้เรียนมีความสามารถในการเป็นผู้นำและผู้ตามในการทำงาน มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่โรงเรียนกำหนด</p> <p>2. ทำให้ผู้เรียน มีทักษะกระบวนการคิด มีกระบวนการในการทำงาน การฝึกฝนทักษะในการทำงาน ทำให้เกิดเป้าหมายของตนเอง เกิดคุณลักษณะรักการทำงาน สามารถนำไปต่อยอดพัฒนาการประกอบอาชีพของตนเองในอนาคตได้</p> <p>4. ทำให้ผู้เรียน มีคุณลักษณะใฝ่รู้ ใฝ่เรียน สามารถแก้ปัญหา และแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง</p> <p>5. ทำให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ รู้จักวางแผนการทำงาน การออกแบบให้งานของตนสำเร็จตามเป้าหมาย</p> <p>6. ทำให้ผู้เรียน มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต</p>	<p>5.6 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงานตามความสนใจ และสามารถพัฒนางานจนนำไปประกอบอาชีพสุจริตได้</p> <p>1. ได้พัฒนาตาม ศักยภาพของตนเองจนเกิดความรัก ความศรัทธาในอาชีพที่สุจริต ทำงานอย่างมีความสุข มุ่งมั่นพัฒนางาน และภูมิใจในผลงานของตนเอง</p> <p>2. ได้เห็นถึงความแตกต่างของอาชีพและการทำงานตามที่ตนสนใจ มีความสามารถในการเป็นผู้นำและผู้ตาม เข้าใจความแตกต่างของบุคคล สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้</p> <p>3. มีทักษะชีวิต มีคุณลักษณะใฝ่รู้ ใฝ่เรียน สามารถแก้ปัญหา แสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง มีทักษะกระบวนการคิด และมีกระบวนการในการทำงานของตนเองจากการฝึกฝนทักษะในการทำงาน ซึ่งส่งผลต่อตนเองในอนาคต</p> <p>5. ได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ รู้จักวางแผนการทำงาน การออกแบบให้งาน</p>

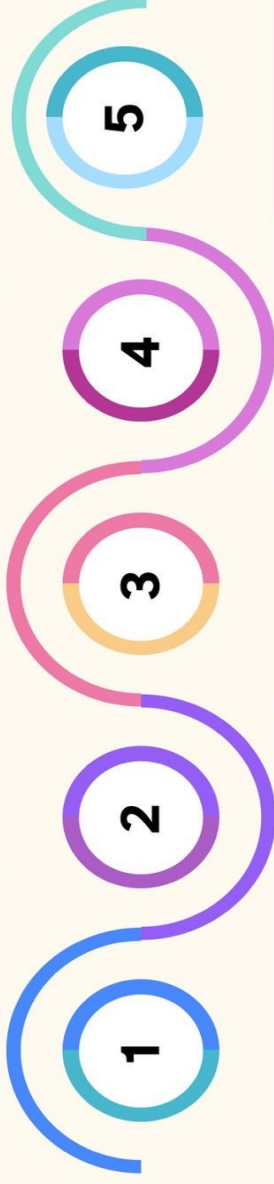
การสังเคราะห์เอกสาร	ความเห็น Best Practice	ความเห็นผู้ทรงคุณวุฒิ	สรุป
		7. ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ มีทักษะที่จำเป็นของโลกอนาคต สามารถแก้ปัญหาปรับตัว สื่อสารและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ	ของตนสำเร็จตามเป้าหมาย 6. สามารถใช้เทคโนโลยีได้อย่างคุ้มค่า และเกิดประโยชน์จากการใช้แหล่งเรียนรู้ออนไลน์

ผลการศึกษาจากขั้นตอนที่ 2.1 ได้ร่างรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ องค์ประกอบที่ 2 ประเภทของแหล่งเรียนรู้ องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการบริหารแหล่งเรียนรู้ ในโรงเรียน องค์ประกอบที่ 4 การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ และองค์ประกอบที่ 5 คุณภาพผู้เรียน ดังภาพ 4



(ร่าง)รูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก

สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน



องค์ประกอบที่ 1	องค์ประกอบที่ 2	องค์ประกอบที่ 3	องค์ประกอบที่ 4	องค์ประกอบที่ 5
ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ 1.1) ผู้อำนวยการสถานศึกษา 1.2) ครูผู้สอน 1.3) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	ประเภทของแหล่งเรียนรู้ 2.1) แหล่งเรียนรู้ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ 2.2) แหล่งเรียนรู้ที่สร้างขึ้นในโรงเรียน 2.3) แหล่งเรียนรู้ราชการ สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี	กระบวนการบริหารแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน 3.1) การวางแผนบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ 3.2) การดำเนินงานการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ 3.3) การตรวจสอบ ทบทวนและกำกับติดตามการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ 3.4) การสรุปผล ปรับปรุงแก้ไขการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของครูผู้สอน	การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ 4.1) การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ 4.2) การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ 4.3) การจัดการด้านกายภาพ 4.4) การเสริมสร้างวินัยในชั้นเรียน 4.5) การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในชั้นเรียน 4.6) การส่งเสริมความเข้าใจในการใช้แหล่งเรียนรู้ในชั้นเรียน 4.7) การพัฒนาครูให้มีความพร้อมในการใช้แหล่งเรียนรู้ 4.8) การพัฒนาครูด้านสมรรถนะการใช้แหล่งเรียนรู้ดิจิทัล	คุณภาพผู้เรียน 5.1) ผู้เรียนมีสุขภาพที่ดีและมีสุนทรียภาพในชีวิต 5.2) ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และเป้าหมายชีวิต 5.3) ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง 5.4) ผู้เรียนมีทักษะในการกำกับตนเอง คิดแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล 5.5) ผู้เรียนมีสมรรถนะตรงตามหลักสูตร และผ่านเกณฑ์มาตรฐาน 5.6) ผู้เรียนมีทักษะในการทำงานตามความสนใจ และสามารถพัฒนาตนเองจนนำไปประกอบอาชีพสุจริตได้

ภาพ 4 ร่างรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากภาพ 4 ร่างรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ สามารถนำมาอธิบายรายละเอียด ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้

การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีบุคคลสำคัญเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ดังนี้

1.1 ผู้อำนวยการสถานศึกษา มีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

1.1.1 กำหนดนโยบาย การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ กำหนดบทบาทผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและปรับปรุงพัฒนางานอยู่เสมอ

1.1.2 เป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลงทางวิชาการ มีแนวคิดใหม่ ๆ ที่จะนำมาปฏิบัติเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนให้มีคุณภาพ

1.1.3 เป็นผู้อำนวยการความสะอาด สนับสนุนงบประมาณ จัดหาปัจจัยจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนให้เกิดแหล่งเรียนรู้ทางด้านกายภาพ

1.1.4 สนับสนุนให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมเพื่อให้การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย

1.1.5 ประสานความร่วมมือจากเครือข่ายภายในและภายนอกโรงเรียนในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา

1.2 ครูผู้สอน มีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

1.2.1 วางแผนการจัดการเรียนการสอน โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในรายวิชาที่รับผิดชอบ

1.2.2 จัดหรือสร้างสภาพแวดล้อม ซ่อม/บำรุง/ดูแลรักษาแหล่งเรียนรู้ ให้อยู่ในสภาพที่พร้อม มีความปลอดภัย สำหรับการใช้งาน

1.2.3 จัดการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญตามศักยภาพและความสามารถของผู้เรียน

1.2.4 กระตุ้นการเรียนรู้ผู้เรียนให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ จากการศึกษาข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยคำนึงถึงความสนใจและความต้องการของผู้เรียน

1.3 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

1.3.1 ส่งเสริม สนับสนุน จัดสร้าง จัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

1.3.2 ให้ความร่วมมือ กำกับ ติดตาม ดูแล ประเมินผลการจัดการเรียนรู้จากการใช้แหล่งเรียนรู้ พร้อมให้คำชี้แนะช่วยเหลือเอื้อประโยชน์

1.3.3 ให้คำปรึกษา ให้การสนับสนุนปัจจัยที่เป็นทุนทรัพย์ อุปกรณ์สื่อการเรียนรู้ แรงงานและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ

1.3.4 สนับสนุนให้ผู้บริหารใช้แหล่งเรียนรู้ภายนอกโรงเรียน จัดหาวิทยากรท้องถิ่นที่มีความสามารถ เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน

องค์ประกอบที่ 2 ประเภทของแหล่งเรียนรู้

การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีประเภทของแหล่งเรียนรู้ 3 แห่ง ดังนี้

2.1 แหล่งเรียนรู้ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ ได้แก่

2.1.1 แหล่งเรียนรู้ตามธรรมชาติในโรงเรียน เช่น ภูเขา แม่น้ำ ป่าไม้ ฯลฯ

2.2.2 แหล่งเรียนรู้ที่มีชีวิต เช่น แมลง ต้นไม้ บุคคล ฯลฯ

2.2.3 แหล่งเรียนรู้ที่ไม่มีชีวิต เช่น หิน กรวด ทราย ดิน น้ำ ลม ฯลฯ

2.2.4 แหล่งเรียนรู้ที่เป็นปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ เช่น ฝนตก แดดออก น้ำท่วม

ความแห้งแล้ง ฤดูกาล ฯลฯ

2.2 แหล่งเรียนรู้ที่สร้างขึ้นในโรงเรียน ได้แก่

2.2.1 แหล่งเรียนรู้ที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันสร้างขึ้นในโรงเรียน เช่น ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการต่าง ๆ ห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ ฯลฯ

2.2.2 ศูนย์การเรียนรู้ในโรงเรียน เช่น ศูนย์วิชาการ ศูนย์โสตทัศนศึกษา ศูนย์สื่อการเรียนการสอน ศูนย์พัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน สวนพฤกษศาสตร์ สวนวรรณคดี สวนสมุนไพร สวนสุขภาพ ฯลฯ

2.3 แหล่งเรียนรู้วิชาการ สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี ได้แก่

2.3.1 แหล่งเรียนรู้วิชาการ เช่น ห้องวิทยาศาสตร์ ห้องปฏิบัติการภาษาอังกฤษ ห้องภาษาไทย ห้องคณิตศาสตร์ ฯลฯ

2.3.2 แหล่งเรียนรู้ประเภทสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี เช่น สื่อประสม รูปแบบการสอนใหม่ ๆ สิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ เทคโนโลยีสารสนเทศ การสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ ฯลฯ

องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการบริหารแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน

การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีกระบวนการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนตามขั้นตอน ดังนี้

3.1 การวางแผนบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้

3.1.1 ผู้บริหารกำหนดนโยบาย วางแผนบูรณาการการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนกับหน่วยการเรียนให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้

3.1.2 ผู้บริหารประชุมสร้างความเข้าใจกับครูให้มีความสำคัญ ร่วมกันพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดเพื่อส่งเสริมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

3.1.3 ผู้บริหารและครูร่วมกันวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและภาวะคุกคามของการบริหารห้องเรียนในแต่ละชั้น

3.1.4 ครูและผู้บริหาร สำนวญความต้งการแหล่งเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั้งในสถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น ในเขตพื้นที่การศึกษา

3.1.5 ผู้บริหารแต่งตั้งคณะกรรมการประสานความร่วมมือทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้

3.2 การดำเนินงานการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้

3.2.1 ครูจัดระบบข้อมูลสารสนเทศและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ

3.2.2 ครูดำเนินงานพัฒนาแหล่งเรียนรู้ตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ตามระบบสารสนเทศที่มีอยู่

3.2.3 ครูจัดระบบการใช้แหล่งเรียนรู้สำหรับผู้เรียน เพื่อส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้

3.2.4 ครูนำสื่อแหล่งเรียนรู้ทางเทคโนโลยีมาใช้ในกระบวนการเรียนการสอน

3.2.5 ผู้บริหารส่งเสริมบุคลากรให้ได้รับการอบรม สัมมนา ศึกษาดูงาน อบรมการใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลที่หลากหลาย

3.2.6 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา

3.3 การตรวจสอบ ทบทวนและกำกับติดตามการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้

3.3.1 ผู้บริหารแต่งตั้งผู้มีความรู้ความเข้าใจในการกำกับ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งระยะก่อนใช้ ระหว่างใช้ และหลังใช้แหล่งเรียนรู้

3.3.2 ผู้บริหารและครูร่วมกันกำหนดปฏิทิน รูปแบบ และวิธีการในการประเมินผลลัพธ์จากการใช้แหล่งเรียนรู้ โดยเข้าร่วมสังเกตการณ์ ติดตาม การรายงาน สอบถามถึงปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ในการดำเนินการ

3.3.3 ผู้บริหารและครูร่วมกันนำผลที่ได้จากการใช้แหล่งเรียนรู้มาวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงพัฒนางาน

3.4 การสรุปผล ปรับปรุงแก้ไขการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของครูผู้สอน

3.4.1 ครูร่วมกับผู้บริหาร จัดประชุมเพื่อกำหนดแนวทางการแก้ไขและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาที่เหมาะสมกับหลักสูตรสถานศึกษา

3.4.2 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการสรุป ปรับปรุงแก้ไข

3.4.3 ครูนำผลการเรียนรู้มาวิเคราะห์สรุปผลเพื่อนำข้อมูลมาจัดลำดับความสำคัญในการแก้ปัญหาและพัฒนาผู้เรียน

3.4.4 ครูจัดทำข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้ดียิ่งขึ้น

3.4.5 ครูรายงานผลการดำเนินงาน และสรุปผลรายสัปดาห์ รายเดือน และเมื่อสิ้นสุดโครงการ

3.4.6 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายประชาสัมพันธ์ให้เกิดการใช้แหล่งเรียนรู้ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

องค์ประกอบที่ 4 การพัฒนาแหล่งเรียนรู้

การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีวิธีการพัฒนาการใช้แหล่งเรียนรู้สำหรับครูผู้สอน 8 ประการ ดังนี้

4.1 การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้

4.1.1 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในรายวิชา ร่วมกิจกรรม ร่วมแสดงความคิดเห็น ความต้องการเสนอเรื่องที่ยากเรียน และวิธีให้คะแนนตนเองตามความถนัด ความสนใจ

4.2.2 ผู้เรียนมีวิธีการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง หรือศึกษาร่วมกันกับเพื่อนในชั้นเรียน ได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง

4.2.3 ผู้เรียนมีส่วนร่วมกำหนดขั้นตอนในการวางแผน การดำเนินการพัฒนา การวัดประเมินผล มีส่วนตั้งคำถาม ตั้งประเด็น หรือกำหนดปัญหาการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน

4.2.4 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการใช้แหล่งเรียนรู้อย่างถูกวิธี และช่วยกันดูแลรักษา

4.2.5 ผู้เรียนมีส่วนในการช่วยประชาสัมพันธ์แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและเครือข่าย

4.2 การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้

4.2.1 ครูสร้างบรรยากาศในการเสริมแรงทางบวกในชั้นเรียนให้มีความเอื้อเพื่อแผ้วแผ่ระหว่างเพื่อนนักเรียนด้วยกัน

4.2.2 ครูจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ทั้งภายในภายนอกให้สวยงาม ร่มรื่น มีสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้

4.2.3 นักเรียนสามารถซักถามหรือขอคำแนะนำจากครู แลกเปลี่ยน เรียนรู้ ระหว่างผู้ร่วมงานเพื่อสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ร่วมกัน

4.2.4 ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ มีอิสระในการคิดกล้าแสดงออกอย่างมีระเบียบวินัย ยอมรับแนวความคิดใหม่ ๆ

4.3 การจัดการด้านกายภาพ

4.3.1 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันวางแผนจัดการด้านสภาพแวดล้อมของแหล่งเรียนรู้ให้มีสภาพปลอดภัยพร้อมใช้งาน มีความสะอาด สวยงาม กระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียน พร้อมจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้เพียงพอ

4.3.2 จัดตกแต่งอาคาร สถานที่ บริเวณและสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา จัดทำสนามหญ้า สวนหย่อม ปลูกไม้ยืนต้น ไม้ดอกไม้ประดับให้มีร่มเงาร่มรื่น สะดวก เพลิดเพลินในการใช้เป็นแหล่งเรียนรู้

4.3.3 ส่งเสริมการจัดกิจกรรมให้ทุกคนมีส่วนร่วม และลงมือปฏิบัติจริง มีพื้นที่สำหรับจัดแสดงผลงานของนักเรียน

4.4 การเสริมสร้างวินัยในชั้นเรียน

4.4.1 ครูเสริมสร้างความรู้และสิทธิของผู้เรียนให้รู้บทบาทหน้าที่ในชั้นเรียน โดยปลูกฝังให้รู้จักแสวงหาความรู้ มีเจตนาที่ดีต่อสิ่งที่มีคุณค่า มีความรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของตนเอง ต่อสังคม

4.4.2 ครูเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีความรัก ความผูกพันกับโรงเรียน ท้องถิ่นและสิ่งแวดล้อมรอบตัว

4.4.3 ครูกับนักเรียน สร้างกฎระเบียบ กำหนดกติกาหรือเงื่อนไขให้มีปฏิสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างกัน ในขณะที่มีการจัดการเรียนการสอน

4.4.4 ผู้เรียนรู้จักอนุรักษ์ทรัพยากรที่สร้างขึ้นในโรงเรียน รู้จักการรอคอยเมื่อมีการเข้าใช้แหล่งเรียนรู้พร้อม ๆ กัน

4.5 การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในชั้นเรียน

4.5.1 ครูกำหนดนโยบาย วางแผน อำนวยความสะดวก สร้างความเข้าใจแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้

4.5.2 ครู นักเรียน ผู้ปกครอง สร้างการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน เพื่อพัฒนาการใช้แหล่งเรียนรู้

4.5.3 ครูกำหนดผู้รับผิดชอบ เพื่อวางแผนในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ให้มีการลงมือปฏิบัติ

4.5.4 ครูและผู้เรียนสร้างกฎ ระเบียบ ข้อปฏิบัติ ข้อตกลงร่วมกัน

4.5.5 แต่งตั้งผู้รับผิดชอบแหล่งเรียนรู้ในชั้นเรียนโดยครู และให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบแหล่งเรียนรู้นั้น ๆ

4.5.6 ครูออกแบบการใช้แหล่งเรียนรู้ในชั้นเรียนให้เหมาะสมกับผู้เรียนทั้งอายุ เพศ และความรู้ของผู้เรียน

4.5.7 ผู้บริหารและครูร่วมกันตรวจสอบ ทบทวน กำกับติดตาม การใช้แหล่งเรียนรู้ และจัดเก็บเอกสารหลักฐานการวัดประเมินผลการปฏิบัติงาน อย่างเป็นระบบตามสภาพจริงและเป็นปัจจุบัน

4.5.8 ครูสรุป รายงานผลการสร้างและปรับปรุงพัฒนาการใช้แหล่งเรียนรู้และ นำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์

4.6 การส่งเสริมความเข้าใจในการใช้แหล่งเรียนรู้ในชั้นเรียน

4.6.1 ครูส่งเสริมความรู้ความเข้าใจ สร้างความตระหนักให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าและ ประโยชน์ในการใช้แหล่งเรียนรู้

4.6.2 ครูส่งเสริมการประชาสัมพันธ์การใช้แหล่งเรียนรู้ ในหลากหลายช่องทางอย่าง สร้างสรรค์

4.6.3 ครูให้ความรู้ด้านวิชาการ ด้านกฎหมาย ปิดป้ายประชาสัมพันธ์ กฎ ระเบียบ ในการใช้และรักษาแหล่งเรียนรู้

4.6.4 ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูเตรียมความพร้อมในการใช้เครื่องมือสื่อสารที่ปรับปรุง ความรู้ตลอดเวลาและจัดทำสารสนเทศการใช้แหล่งเรียนรู้ไว้

4.7 การพัฒนาครูให้มีความพร้อมในการใช้แหล่งเรียนรู้

4.7.1 ผู้บริหารสร้างความรู้ความเข้าใจ ความตระหนัก ให้ครูเห็นถึงความสำคัญของ การพัฒนาแหล่งเรียนรู้

4.7.2 ผู้บริหารกำหนดนโยบาย วางแผนสู่การปฏิบัติ ระบุผู้รับผิดชอบแหล่งเรียนรู้ โดยให้ครูศึกษาข้อมูล เพื่อนำไปใช้ในการเรียนการสอน และขยายผลให้ครูในโรงเรียน

4.7.3 ผู้บริหารสนับสนุนส่งเสริมให้ครูได้อบรม ประชุม สัมมนา ศึกษาค้นคว้าหา ความรู้เพิ่มพูนประสบการณ์และแลกเปลี่ยนความรู้อย่างต่อเนื่อง

4.7.4 ผู้บริหารร่วมกับครู ในการนิเทศ ติดตาม ให้คำแนะนำ เสริมกำลังใจ สร้าง คุณค่า ยกย่องเชิดชู ให้ครูเกิดความภาคภูมิใจ

4.7.5 ผู้บริหารร่วมกับครู จัดทำแนวปฏิบัติ หรือจัดทำคู่มือการใช้แหล่งเรียนรู้ ในโรงเรียน

4.8 การพัฒนาครูด้านสมรรถนะการใช้แหล่งเรียนรู้ดิจิทัล

4.8.1 ผู้บริหารส่งเสริมสนับสนุนให้ครูอบรมพัฒนาเชิงปฏิบัติการ ได้ปฏิบัติจริง ในการใช้แหล่งเรียนรู้ดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง เนื้อหาในการอบรมพัฒนา มีความหลากหลาย เหมาะสม และเข้ากับยุคสมัย

4.8.2 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องนำแผนพัฒนาสมรรถนะครูด้านดิจิทัลบรรจุในแผนพัฒนา บุคลากรประจำปี กำหนดเป็นนโยบายส่วนราชการในการพัฒนาทักษะการบูรณาการ

4.8.3 ผู้บริหารสร้างความตระหนักรับรู้ให้กับครูในการนำเครื่องมือ อุปกรณ์เทคโนโลยี ดิจิทัลมาทำให้เกิดประโยชน์สูงสุด และให้ครูได้ศึกษาทดลองใช้ก่อนนำไปประกอบการจัดการเรียน การสอน

องค์ประกอบที่ 5 คุณภาพผู้เรียน

การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่งผลให้ผู้เรียนมีคุณภาพ 6 ประการ ดังนี้

5.1 ผู้เรียนมีสุขภาวะที่ดีและมีสุนทรียภาพในชีวิต

5.1.1 มีสุขนิสัยในการดูแลสุขภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน จากการศึกษาแหล่งเรียนรู้

5.1.2 สามารถค้นหาแหล่งเรียนรู้ด้วยตนเอง เห็นคุณค่าในตนเอง มีความมั่นใจ กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม มีทักษะความรู้และประสบการณ์ในการจัดการตนเอง

5.1.3 มีจินตนาการที่กว้างไกล รับรู้และทันโลก ทันเหตุการณ์ ทำให้ผู้เรียนมีความเพลิดเพลิน มีความสุข เกิดสุนทรียภาพด้านกีฬา ดนตรี ศิลปะ และทักษะชีวิต

5.1.4 ได้เลือกใช้แหล่งเรียนรู้อย่างชาญฉลาด ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ โดยใช้ แหล่งเรียนรู้ได้ตามแผนการและเป้าหมายที่กำหนด

5.1.5 ได้เติมเต็มประสบการณ์ นอกเหนือจากเนื้อหาสาระที่ครูสอนทำให้ผู้เรียนมีความสนใจ ใส่ใจในองค์ความรู้จากประสบการณ์จริงที่ส่งผลต่อทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้

5.2 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และนำค่านิยมดีงามมาใช้จนเกิดคุณลักษณะ อันพึงประสงค์

5.2.1 ช่วยให้ผู้เรียนมีการพัฒนาในองค์รวม ทั้งด้านสติปัญญา คุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม จากการใช้แหล่งเรียนรู้ออนไลน์ที่มีคุณภาพเหมาะสมกับวัย

5.2.2 มีกระบวนการคิดวิเคราะห์และได้รับข้อคิดผ่านกระบวนการเรียนรู้ ยอมรับ ความคิดเห็น และวัฒนธรรมที่แตกต่างอย่างเข้าใจ เคารพสิทธิเสรีภาพของตนเองและผู้อื่น เคารพ ในกฎกติกาและกฎหมาย

5.2.3 มีความรับผิดชอบต่อภารกิจที่ได้รับมอบหมาย มีจิตสาธารณะ ตระหนักรู้คุณค่าร่วมอนุรักษ์พัฒนาสิ่งแวดล้อม อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขรู้จักการยอมรับ และการรอคอย

5.2.4 การได้รับความรู้ประสบการณ์ตรงผ่านกระบวนการต่าง ๆ จากแหล่งเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนมีความจดจำที่ยั่งยืนนาน

5.3 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

5.3.1 สามารถสืบค้นและเชื่อมโยงเนื้อหาต่าง ๆ ตรงตามที่ต้องการและทันต่อเหตุการณ์

5.3.2 มีทักษะเชิงนวัตกรรม สามารถคิดริเริ่ม คิดออกแบบ สร้างสรรค์พัฒนาให้เกิดนวัตกรรมใหม่ที่ใช้ได้จริง

5.3.3 มีทักษะการคิดรวบยอด ได้เรียนรู้จากการฝึกทักษะการใช้กระบวนการคิด การวิเคราะห์ การสังเกต การรวบรวมข้อมูล และการปฏิบัติจริง ทำให้คิดเป็น ทำเป็น สามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้และเผยแพร่ความรู้ได้

5.3.4 ได้เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม ให้ความร่วมมือ มีภาวะผู้นำแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อการเรียนรู้ระหว่างกัน

5.3.5 สามารถเข้าถึงความรู้ได้ตลอดเวลา และลดค่าใช้จ่ายเมื่อมีทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

5.3.6 ได้ฝึกฝนการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง สามารถสืบค้นและเชื่อมโยงเนื้อหาต่าง ๆ ตามที่ต้องการและทันต่อเหตุการณ์ ทำให้เกิดการเรียนรู้ และพัฒนาตนเอง

5.3.7 การเรียนรู้สิ่งที่มีความหมายและเป็นประโยชน์ต่อตนเอง ส่งผลให้ผู้เรียนมีความประทับใจ เกิดแรงบันดาลใจใฝ่เรียนรู้มากยิ่งขึ้น

5.4 ผู้เรียนมีทักษะในการกำกับตนเอง คิดแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล

5.4.1 สามารถแก้ปัญหาได้อย่างมีเหตุผล มีทักษะในการดำรงชีวิต อยู่ในภาวะเบียดและปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมอย่างเป็นธรรมชาติ รู้จักฝึกฝนตนเองให้เป็นที่ยอมรับในสังคม

5.4.2 มีทักษะในการเลือกแนวทางแก้ปัญหาที่หลากหลาย มีกระบวนการคิด กำหนดเป้าหมาย คาดการณ์ ตัดสินใจ แก้ปัญหาโดยมีเหตุผลประกอบ ส่งผลให้มีความคิด มีเหตุผล ที่ถูกต้อง

5.4.3 การศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดเป็นระบบ รู้จักสังเกต ตัดสินใจแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผลจากประสบการณ์การเรียนรู้ สามารถนำแนวทางมาใช้กำกับตนเอง และแก้ปัญหาได้

5.4.4 สามารถสรุปความคิดจากเรื่องที่อ่าน ฟัง ดู และสื่อสาร โดยการพูดหรือเขียนตามความคิดของตนเองเมื่อได้ศึกษาจากแหล่งเรียนรู้

5.4.5 การได้สัมผัสแหล่งเรียนรู้ในสภาพจริง ทำให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งต่าง ๆ รอบตัว ให้ความสำคัญกับสิ่งที่จำเป็นในการดำรงชีวิต

5.4.6 การเรียนรู้ในแหล่งเรียนรู้ ช่วยให้ผู้เรียนมีความอดทนอดกลั้นต่อสิ่งเย้ายวนและ ตัดสินใจได้ดีในบทบาทของการเป็นผู้นำกำกับตนเอง

5.5 ผู้เรียนมีสมรรถนะตรงตามหลักสูตร และผ่านเกณฑ์มาตรฐาน

5.5.1 มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ สามารถคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดแก้ปัญหา ปรับตัว สื่อสาร และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5.5.2 มีสมรรถนะหลักที่จำเป็นสำหรับหาความรู้ การทำงาน การแก้ปัญหาและการดำรงชีวิต

5.5.3 มีความรู้ ความเข้าใจ มีพัฒนาการการเรียนรู้สอดคล้องกับหลักสูตร สามารถใช้ความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในการเรียนรู้

5.6 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงานตามความสนใจ และสามารถพัฒนางานจนนำไป ประกอบอาชีพสุจริตได้

5.6.1 ได้พัฒนาตามศักยภาพของตนเองจนเกิดความรักความศรัทธาในอาชีพที่สุจริต ทำงานอย่างมีความสุข มุ่งมั่นพัฒนางาน และภูมิใจในผลงานของตนเอง

5.6.2 ได้เห็นถึงความแตกต่างของอาชีพและการทำงานตามที่ตนสนใจ มีความสามารถในการเป็นผู้นำและผู้ตาม เข้าใจความแตกต่างของบุคคล สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

5.6.3 มีทักษะชีวิต มีคุณลักษณะใฝ่รู้ ใฝ่เรียน สามารถแก้ปัญหา แสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง มีทักษะกระบวนการคิด และมีกระบวนการในการทำงาน

5.6.4 มีแนวคิดต่อยอดสู่อาชีพที่ตนเองถนัดจากการฝึกฝนทักษะในการทำงาน ซึ่งส่งผลต่อตนเองในอนาคต

5.6.5 ได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ รู้จักวางแผนการทำงาน การออกแบบให้งานของตนสำเร็จตามเป้าหมาย

5.6.6 สามารถใช้เทคโนโลยีได้อย่างคุ้มค่า และเกิดประโยชน์จากการใช้แหล่งเรียนรู้ออนไลน์

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้วยการจัดสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ โดยผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขรูปแบบ และผู้วิจัยได้นำข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ มาปรับปรุงแก้ไขรูปแบบให้สมบูรณ์ตามฉันทามติของผู้ทรงคุณวุฒิ ข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ส่วนที่ 2.2 ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผลการตรวจสอบร่างรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยได้นำร่างรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้วยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิได้ร่วมกันวิพากษ์ และให้ข้อเสนอแนะ หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ปรับปรุงแก้ไขรูปแบบฯ โดยผลการตรวจสอบร่างรูปแบบฯ ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่าภาพรวมของรูปแบบฯ และองค์ประกอบของรูปแบบส่วนใหญ่มีความเหมาะสม และมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมโดยสรุปดังตาราง 10 ดังนี้

ตาราง 10 แสดงผลการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

องค์ประกอบย่อย	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	เหมาะสม	ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุง
องค์ประกอบที่ 1 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้	-	เพิ่มเติมเป็น 4 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1.1 ผู้อำนวยการสถานศึกษา 1.2 ครูผู้สอน 1.3 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 1.4 ผู้ทรงความรู้ในท้องถิ่น 1) สนับสนุน ให้ความรู้ ให้คำปรึกษาแก่ผู้บริหารและครู ในภูมิความรู้ที่ตนมี 2) ร่วมเป็นวิทยากร ถ่ายทอด ภูมิปัญญาแก่ผู้เรียน

องค์ประกอบย่อย	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	เหมาะสม	ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุง
		3) อำนวยความสะดวกเมื่อผู้เรียนใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นสำหรับการศึกษาหาข้อมูล
1.1 ผู้อำนวยการสถานศึกษา	✓	-
1) กำหนดนโยบาย การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ กำหนดบทบาทผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและปรับปรุงพัฒนางาน อยู่เสมอ	✓	-
2) เป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลงทางวิชาการ มีแนวคิดใหม่ ๆ ที่จะนำมาปฏิบัติเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ในโรงเรียนให้มีคุณภาพ	-	แก้ไขเป็น เป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลงทางวิชาการ มีแนวคิดใหม่ ๆ ที่จะนำมาปฏิบัติเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและนอกโรงเรียนให้มีคุณภาพ
3) เป็นผู้อำนวยการความสะดวก สนับสนุนงบประมาณ จัดหาปัจจัยจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนให้เกิดแหล่งเรียนรู้ทางด้านกายภาพ	✓	-
4) สนับสนุนให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมเพื่อการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย	✓	-
5) ประสานความร่วมมือจากเครือข่ายภายในและภายนอกโรงเรียนในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา	-	แก้ไขเป็น ประสานความร่วมมือจากเครือข่ายภายในและภายนอกโรงเรียนในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้
1.2 ครูผู้สอน	-	เพิ่มเติม ข้อ 5) ครูมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน
1) วางแผนการจัดการเรียนการสอน โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในรายวิชาที่รับผิดชอบ	✓	-
2) จัดหรือสร้างสภาพแวดล้อม ซ่อม/บำรุง/ดูแลรักษาแหล่งเรียนรู้ ให้อยู่ในสภาพที่พร้อม มีความปลอดภัยสำหรับการใช้งาน	-	แก้ไขเป็น สักรวจ ค้นหาแหล่งเรียนรู้ จัดสร้างสภาพแวดล้อม ซ่อม/บำรุง/ดูแลรักษา ให้อยู่ในสภาพที่พร้อม มีความปลอดภัยสำหรับการใช้งาน
3) จัดการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญตาม ศักยภาพและความสามารถของผู้เรียน	-	แก้ไขเป็น จัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามศักยภาพและความสามารถของผู้เรียน

องค์ประกอบย่อย	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	เหมาะสม	ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุง
		โดยใช้แหล่งเรียนรู้
4) กระตุ้นการเรียนรู้ผู้เรียนให้มีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์จากการศึกษาข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ ที่หลากหลาย โดยคำนึงถึงความสนใจและความต้องการ ของผู้เรียน	✓	-
1.3 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	✓	-
1) ส่งเสริม สนับสนุน จัดสร้าง จัดการแหล่งเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน	✓	-
2) ให้ความร่วมมือ กำกับ ติดตาม ดูแล ประเมินผล การจัดการเรียนรู้จากการใช้แหล่งเรียนรู้ พร้อมให้คำ ชี้แนะช่วยเหลือเอื้อประโยชน์	✓	-
3) ให้คำปรึกษา ให้การสนับสนุน ปัจจัยที่เป็น ทุนทรัพย์ อุปกรณ์ สื่อการเรียนรู้ แรงงานและ สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ	✓	-
4) สนับสนุนให้ผู้บริหารใช้แหล่งเรียนรู้ภายนอก โรงเรียน จัดหาวิทยากรท้องถิ่นที่มีความสามารถ เข้ามา มีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน	-	แก้ไขเป็น สนับสนุนให้โรงเรียน ใช้แหล่งเรียนรู้ภายนอก จัดหา วิทยากรท้องถิ่นที่มีความสามารถ เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่ง เรียนรู้ในโรงเรียน
องค์ประกอบที่ 2 ประเภทของแหล่งเรียนรู้	-	แก้ไขเป็น แหล่งเรียนรู้ 3 ประเภท ได้แก่ 2.1 แหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน 2.2 แหล่งเรียนรู้ภายนอกโรงเรียน 2.3 แหล่งเรียนรู้ออนไลน์
2.1 แหล่งเรียนรู้ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ	✓	-
1) แหล่งเรียนรู้ตามธรรมชาติในและนอกโรงเรียน เช่น ภูเขา แม่น้ำ ป่าไม้	-	จัดอยู่ในแหล่งเรียนรู้ภายนอก โรงเรียน
2) แหล่งเรียนรู้ที่มีชีวิต เช่น แมลง ต้นไม้ บุคคล	-	จัดอยู่ในแหล่งเรียนรู้ภายนอก โรงเรียน
3) แหล่งเรียนรู้ที่ไม่มีชีวิต เช่น หิน กรวด ทราย ดิน น้ำ ลม	-	จัดอยู่ในแหล่งเรียนรู้ภายนอก โรงเรียน
2.2 แหล่งเรียนรู้ที่สร้างขึ้นในโรงเรียน	✓	-
1) แหล่งเรียนรู้ที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันสร้างขึ้นใน	-	แก้ไขเป็น แหล่งเรียนรู้ที่ผู้มีส่วน

องค์ประกอบย่อย	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	เหมาะสม	ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุง
โรงเรียน เช่น ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการต่าง ๆ ห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์		เกี่ยวข้องร่วมกันสร้างขึ้นในโรงเรียน เช่น ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการต่าง ๆ ห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ มุมความรู้ต่าง ๆ ในโรงเรียน จัดอยู่ในแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน
2) ศูนย์การเรียนรู้ในโรงเรียน เช่น ศูนย์วิชาการ ศูนย์สกัดทัศนศึกษา ศูนย์สื่อการเรียนการสอน ศูนย์พัฒนา กิจกรรมการเรียนการสอน สวนพฤกษศาสตร์ สวนวรรณคดี สวนสมุนไพร สวนสุขภาพ	-	จัดอยู่ในแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน
2.3 แหล่งเรียนรู้วิชาการ สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี	-	จัดอยู่ในแหล่งเรียนรู้ออนไลน์
1) แหล่งเรียนรู้วิชาการ เช่น ห้องวิทยาศาสตร์ ห้องปฏิบัติการภาษาอังกฤษ ห้องภาษาไทย ห้องคณิตศาสตร์	-	จัดอยู่ในแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน
2) แหล่งเรียนรู้ประเภทสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี เช่น สื่อประสม รูปแบบการสอนใหม่ ๆ สิ่งประดิษฐ์ ใหม่ ๆ เทคโนโลยีสารสนเทศ การสอนทางไกลผ่าน ดาวเทียม ระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์	-	จัดอยู่ในแหล่งเรียนรู้ออนไลน์
องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการบริหารแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน	✓	-
3.1 การวางแผนบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้	✓	-
1) ผู้บริหารกำหนดนโยบาย วางแผนบูรณาการการใช้ แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนกับหน่วยการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับ วัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้	-	แก้ไขเป็น ผู้บริหารกำหนดนโยบาย ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมวางแผน บูรณาการการใช้แหล่งเรียนรู้ใน โรงเรียนกับหน่วยการเรียนรู้ให้ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และ เป้าหมายที่กำหนดไว้ (จัดเป็นลำดับ ข้อ 3)
2) ผู้บริหารประชุมสร้างความเข้าใจกับครูให้ ความสำคัญ ร่วมกันพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้เกิดประโยชน์ สูงสุดเพื่อส่งเสริมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน	-	แก้ไขเป็น ผู้บริหารประชุมสร้าง ความเข้าใจกับครูและผู้มีส่วน เกี่ยวข้องให้ความสำคัญ ร่วมกัน พัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้เกิดประโยชน์ สูงสุดเพื่อส่งเสริมพัฒนาคุณภาพ ผู้เรียน

องค์ประกอบย่อย	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	เหมาะสม	ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุง
3) ผู้บริหารและครูร่วมกันวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและภาวะคุกคามของการบริหารห้องเรียนในแต่ละชั้น	-	แก้ไขเป็น ผู้บริหารและครูร่วมกัน วิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของการบริหาร ห้องเรียนในแต่ละชั้น (จัดเป็นลำดับ ข้อ 1)
4) ผู้บริหารและครู สำรวจความต้องการแหล่งเรียนรู้ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั้งใน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น ในเขตพื้นที่การศึกษา	✓	-
5) ผู้บริหารแต่งตั้งคณะกรรมการประสานความร่วมมือทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้	✓	-
3.2 การดำเนินงานการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้	✓	-
1) ครูจัดระบบข้อมูลสารสนเทศและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ	-	แก้ไขเป็น ครูจัดระบบข้อมูล สารสนเทศและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้
2) ครูดำเนินงานพัฒนาแหล่งเรียนรู้ตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ตามระบบสารสนเทศที่มีอยู่	✓	-
3) ครูจัดระบบการใช้แหล่งเรียนรู้สำหรับผู้เรียน เพื่อส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้	-	ตัดออก
4) ครูนำสื่อแหล่งเรียนรู้ทางเทคโนโลยีมาใช้ใน กระบวนการเรียนการสอน	✓	-
5) ผู้บริหารส่งเสริมบุคลากรให้ได้รับการสัมมนา ศึกษาดูงาน และอบรมการใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลที่หลากหลาย	✓	-
6) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ตลอด ชีวิตทุกรูปแบบ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา	-	แก้ไขคำว่า สถานศึกษา เป็นคำว่า โรงเรียน
3.3 การตรวจสอบ ทบทวนและกำกับติดตามการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้	✓	-
1) ผู้บริหารแต่งตั้งผู้มีความรู้ความเข้าใจในการกำกับ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งระยะก่อนใช้ ระหว่างใช้ และ หลังใช้แหล่งเรียนรู้	✓	-
2) ผู้บริหารและครูร่วมกันกำหนดปฏิทิน รูปแบบ	✓	-

องค์ประกอบย่อย	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	เหมาะสม	ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุง
และวิธีการในการประเมินผลลัพธ์จากการใช้แหล่งเรียนรู้ โดยเข้าร่วมสังเกตการณ์ ติดตาม การรายงาน สอบถามถึง ปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ในการดำเนินการ		
3) ผู้บริหารและครูร่วมกันนำผลที่ได้จากการใช้แหล่งเรียนรู้มาวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงพัฒนางาน	✓	-
3.4 การสรุปผล ปรับปรุงแก้ไขการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของครูผู้สอน	✓	-
1) ผู้บริหารร่วมกับครู จัดประชุมเพื่อกำหนดแนวทางการแก้ไขและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาที่เหมาะสมกับหลักสูตรสถานศึกษา	-	แก้ไข จัดเป็นลำดับ ข้อ 3
2) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการสรุปปรับปรุงแก้ไข	-	แก้ไข จัดเป็นลำดับ ข้อ 4
3) ครูนำผลการเรียนรู้มาวิเคราะห์สรุปผลเพื่อนำข้อมูลมาจัดลำดับความสำคัญในการแก้ปัญหาและพัฒนาผู้เรียน	-	แก้ไข จัดเป็นลำดับ ข้อ 2
4) ครูจัดทำข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้ดียิ่งขึ้น	-	แก้ไข จัดเป็นลำดับ ข้อ 5
5) ครูรายงานผลการดำเนินงาน และสรุปผลรายสัปดาห์ รายเดือน และเมื่อสิ้นสุดโครงการ	-	แก้ไข จัดเป็นลำดับ ข้อ 1
6) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายประชาสัมพันธ์ให้เกิดการใช้แหล่งเรียนรู้ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น	✓	-
องค์ประกอบที่ 4 การพัฒนาแหล่งเรียนรู้	✓	-
4.1 การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้	-	แก้ไขเป็น การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้
1) ผู้เรียนมีส่วนร่วมในรายวิชา ร่วมกิจกรรม ร่วมแสดงความคิดเห็น ความต้องการ เสนอเรื่องที่ยากเรียน และวิธีให้คะแนนตนเองตามความถนัด ความสนใจ	-	แก้ไขเป็น ผู้เรียนมีส่วนร่วมในรายวิชา ร่วมกิจกรรม ร่วมแสดงความคิดเห็น ความต้องการ เสนอเรื่องที่ยากเรียน และวัดประเมินผลวิธีให้คะแนนตนเองตามความถนัด ความสนใจ
2) ผู้เรียนมีวิธีการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง หรือศึกษาร่วมกันกับเพื่อนในชั้นเรียน ได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง	✓	-
3) ผู้เรียนมีส่วนร่วมกำหนดขั้นตอนในการวางแผน	-	ตัดออก

องค์ประกอบย่อย	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	เหมาะสม	ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุง
การดำเนินการพัฒนา การวัดประเมินผล มีส่วนตั้งคำถาม ตั้งประเด็น หรือกำหนดปัญหาการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ใน โรงเรียน		
4) ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการใช้แหล่งเรียนรู้อย่างถูกวิธี และช่วยกันดูแลรักษา	-	ตัดออก
5) ผู้เรียนมีส่วนในการช่วยประชาสัมพันธ์แหล่งเรียนรู้ ในโรงเรียนและเครือข่าย	-	แก้ไขเป็น ผู้เรียนมีส่วนในการช่วย ประชาสัมพันธ์และช่วยกันดูแล รักษาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและ เครือข่าย
4.2 การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้	✓	-
1) ครูสร้างบรรยากาศในการเสริมแรงทางบวกในชั้น เรียนให้มีความเอื้อเพื่อแผ้วถางเพื่อนนักเรียน ด้วยกัน	-	แก้ไขเป็น ครูสร้างบรรยากาศในการ เสริมแรงทางบวกในชั้นเรียน จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการ เรียนรู้ทั้งภายในภายนอกให้สวยงาม มีการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ระหว่าง ผู้ร่วมงานเพื่อสร้างบรรยากาศในการ เรียนรู้ร่วมกัน
2) ครูจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อ การเรียนรู้ทั้งภายในภายนอก ให้สวยงาม ร่มรื่น มีสิ่ง อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้	-	ตัดออก
3) นักเรียนสามารถซักถามหรือขอคำแนะนำจากครู แลกเปลี่ยน เรียนรู้ ระหว่างผู้ร่วมงานเพื่อสร้างบรรยากาศ ในการเรียนรู้ร่วมกัน	-	ตัดออก
4) ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นอย่าง เต็มที่ มีอิสระในการคิด กล้าแสดงออกอย่างมีระเบียบ วินัย ยอมรับแนวความคิดใหม่ ๆ	-	แก้ไขเป็น ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ มี อิสระในการคิด กล้าแสดงออกอย่าง มีเหตุผล ยอมรับแนวความคิดใหม่ ๆ
4.3 การจัดการด้านกายภาพ	✓	-
1) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันวางแผนจัดการด้าน สภาพแวดล้อมของแหล่งเรียนรู้ให้มีสภาพปลอดภัยพร้อม ใช้งาน มีความสะอาด สวยงาม กระตุ้นการเรียนรู้ของ ผู้เรียน พร้อมจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้เพียงพอ	-	แก้ไขเป็น ผู้บริหารและครูร่วมกัน วางแผนจัดหา จัดทำ จัดซื้อสำรวจ ข้อมูล สภาพแวดล้อมให้มีสภาพ ปลอดภัยพร้อมใช้ประโยชน์จาก แหล่งเรียนรู้

องค์ประกอบย่อย	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	เหมาะสม	ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุง
2) จัดตกแต่งอาคาร สถานที่ บริเวณและสิ่งแวดล้อม ในสถานศึกษา จัดทำสนามหญ้า สวนหย่อม ปลูกไม้ยืนต้น ไม้ดอกไม้ประดับให้มีร่มเงาร่มรื่น สะดวก เพลิดเพลินในการใช้เป็นแหล่งเรียนรู้	-	ตัดออก
3) ส่งเสริมการจัดกิจกรรมให้ทุกคนมีส่วนร่วม และลงมือปฏิบัติจริง มีพื้นที่สำหรับจัดแสดงผลงานของนักเรียน	-	แก้ไขเป็น ครูส่งเสริมการจัดกิจกรรม ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม และลงมือปฏิบัติจริง มีพื้นที่สำหรับจัดแสดงผลงานของผู้เรียน
4.4 การเสริมสร้างวินัยในชั้นเรียน	✓	-
1) ครูเสริมสร้างความรู้และสิทธิของผู้เรียนให้รู้ บทบาทหน้าที่ในชั้นเรียน โดยปลูกฝังให้รู้จักแสวงหาความรู้ มีเจตคติที่ดีต่อสิ่งที่มีคุณค่า มีความรับผิดชอบใน บทบาทหน้าที่ของตนเองต่อสังคม	✓	-
2) ครูเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีความรัก ความผูกพันกับ โรงเรียน ท้องถิ่นและสิ่งแวดล้อมรอบตัว	-	ตัดออก
3) ครูกับนักเรียน ครูเสริมสร้างความรู้และสิทธิของผู้เรียนให้รู้บทบาทหน้าที่ในชั้นเรียน โดยปลูกฝังให้รู้จักแสวงหาความรู้ มีเจตคติที่ดีต่อสิ่งที่มีคุณค่า มีความรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของตนเองต่อสังคม	-	ตัดออก
4) ผู้เรียนรู้จักอนุรักษ์ทรัพยากรที่สร้างขึ้นในโรงเรียน รู้จักการรอคอยเมื่อมีการเข้าใช้แหล่งเรียนรู้พร้อม ๆ กัน	-	-
4.5 การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในชั้นเรียน	✓	-
1) ครูกำหนดนโยบาย วางแผน อำนวยความสะดวก สร้างความเข้าใจแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้	✓	-
2) ครู นักเรียน ผู้ปกครอง สร้างการปฏิสัมพันธ์ ระหว่างกันเพื่อพัฒนาการใช้แหล่งเรียนรู้	✓	-
3) ครูกำหนดผู้รับผิดชอบ เพื่อวางแผนในการพัฒนา แหล่งเรียนรู้ให้มีการลงมือปฏิบัติ	✓	-
4) ครูและผู้เรียนสร้างกฎ ระเบียบ ข้อปฏิบัติ ข้อตกลงร่วมกัน	✓	-
5) แต่งตั้งผู้รับผิดชอบแหล่งเรียนรู้ในชั้นเรียนโดยครู และให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบแหล่งเรียนรู้นั้น ๆ	-	ตัดออก

องค์ประกอบย่อย	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	เหมาะสม	ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุง
6) ครูออกแบบการใช้แหล่งเรียนรู้ในชั้นเรียนให้เหมาะสมกับผู้เรียนทั้งอายุ เพศ และความรู้ของผู้เรียน	✓	-
7) ผู้บริหารและครูร่วมกันตรวจสอบ ทบทวน กำกับ ติดตาม การใช้แหล่งเรียนรู้ และจัดเก็บเอกสารหลักฐาน การวัดประเมินผลการปฏิบัติงาน อย่างเป็นระบบตาม สภาพจริงและเป็นปัจจุบัน	✓	-
8) ครูสรุป รายงานผลการสร้างและปรับปรุงพัฒนา การใช้แหล่งเรียนรู้และนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิด ประโยชน์	✓	-
4.6 การส่งเสริมความเข้าใจในการใช้แหล่งเรียนรู้ในชั้นเรียน	✓	-
1) ครูส่งเสริมความรู้ความเข้าใจ สร้างความตระหนัก ให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าและประโยชน์ในการใช้แหล่งเรียนรู้	✓	-
2) ครูส่งเสริมการประชาสัมพันธ์การใช้แหล่งเรียนรู้ ในหลากหลายช่องทางอย่างสร้างสรรค์	-	แก้ไข จัดเป็นลำดับ ข้อ 4
3) ครูให้ความรู้ด้านวิชาการ ด้านกฎหมาย ปิดป้าย ประชาสัมพันธ์ กฎ ระเบียบในการใช้และรักษาแหล่ง เรียนรู้	-	แก้ไข จัดเป็นลำดับ ข้อ 2
4) ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูเตรียมความพร้อมในการใช้ เครื่องมือสื่อสารที่ปรับปรุงความรู้ตลอดเวลาและจัดทำ สารสนเทศการใช้แหล่งเรียนรู้ไว้	-	แก้ไข จัดเป็นลำดับ ข้อ 3
4.7 การพัฒนาครูให้มีความพร้อมในการใช้แหล่งเรียนรู้	✓	-
1) ผู้บริหารสร้างความรู้ความเข้าใจ ความตระหนัก ให้ครูเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาแหล่งเรียนรู้	✓	-
2) ผู้บริหารกำหนดนโยบาย วางแผนสู่การปฏิบัติ ระบุผู้รับผิดชอบแหล่งเรียนรู้ โดยให้ครูศึกษาข้อมูล เพื่อนำไปใช้ในการเรียนการสอน และขยายผลให้ครู ในโรงเรียน	✓	-
3) ผู้บริหารสนับสนุนส่งเสริมให้ครูได้อบรม ประชุม สัมมนา ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ เพิ่มพูนประสบการณ์และ แลกเปลี่ยนความรู้อย่างต่อเนื่อง	✓	-
4) ผู้บริหารร่วมกับครู ในการนิเทศ ติดตาม ให้คำแนะนำ เสริมกำลังใจ สร้างคุณค่า ยกย่องเชิดชู	-	แก้ไข จัดเป็นลำดับ ข้อ 5

องค์ประกอบย่อย	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	เหมาะสม	ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุง
ให้ครูเกิดความภาคภูมิใจ		
5) ผู้บริหารร่วมกับครู จัดทำแนวปฏิบัติ หรือจัดทำคู่มือการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน	-	แก้ไข จัดเป็นลำดับ ข้อ 4
4.8 การพัฒนาครูด้านสมรรถนะการใช้แหล่งเรียนรู้ดิจิทัล	✓	-
1) ผู้บริหารส่งเสริมสนับสนุนให้ครูอบรมพัฒนาเชิงปฏิบัติการ ได้ปฏิบัติจริงในการใช้แหล่งเรียนรู้ดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง เนื้อหาในการอบรมพัฒนา มีความหลากหลายเหมาะสมและเข้ากับยุคสมัย	✓	-
2) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องนำแผนพัฒนาสมรรถนะครูด้านดิจิทัลบรรจุในแผนพัฒนาบุคลากรประจำปี กำหนดเป็นนโยบายส่วนราชการในการพัฒนาทักษะการบูรณาการ	✓	-
3) ผู้บริหารสร้างความตระหนักรู้ให้กับครูในการนำเครื่องมือ อุปกรณ์เทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และให้ครูได้ศึกษาทดลองใช้ก่อนนำไปประกอบการจัดการเรียนการสอน	✓	-
องค์ประกอบที่ 5 คุณภาพผู้เรียน	✓	-
5.1 ผู้เรียนมีสุขภาพที่ดีและมีสุนทรียภาพในชีวิต	✓	-
1) มีสุขนิสัยในการดูแลสุขภาพตามเกณฑ์มาตรฐานจากการศึกษาแหล่งเรียนรู้	✓	-
2) สามารถค้นหาแหล่งเรียนรู้ด้วยตนเอง เห็นคุณค่าในตนเอง มีความมั่นใจ กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม มีทักษะความรู้และประสบการณ์ในการจัดการตนเอง	-	แก้ไขเป็น สามารถค้นหาแหล่งเรียนรู้ด้วยตนเอง กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม มีทักษะความรู้และประสบการณ์ในการจัดการตนเอง
3) มีจินตนาการที่กว้างไกล รับรู้และทันโลก ทันเหตุการณ์ ผู้เรียนมีความเพลิดเพลิน มีความสุข เกิดสุนทรียภาพด้านกีฬา ดนตรี ศิลปะ และทักษะชีวิต	-	แก้ไขเป็น ทันโลก ทันเหตุการณ์ มีความสุขเพลิดเพลินกับกิจกรรม ดนตรี กีฬา ศิลปะ และทักษะชีวิต
4) ได้เลือกใช้แหล่งเรียนรู้อย่างชาญฉลาด ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ โดยใช้แหล่งเรียนรู้ได้ตามแผนการและเป้าหมายที่กำหนด	-	แก้ไขเป็น สามารถเลือกใช้แหล่งเรียนรู้ได้ตามแผนการและเป้าหมายที่กำหนด
5) ได้เติมเต็มประสบการณ์นอกเหนือจากเนื้อหาสาระที่ครูสอน ทำให้ผู้เรียนมีความสนใจ ใส่ใจองค์ความรู้จากประสบการณ์จริงที่ส่งผลต่อทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้	✓	-

องค์ประกอบย่อย	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	เหมาะสม	ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุง
5.2 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และนำค่านิยมดีงาม มาใช้จนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์	✓	-
1) ช่วยให้ผู้เรียนมีการพัฒนาในองค์กรวม ทั้งด้านสติปัญญา คุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม จากการใช้แหล่งเรียนรู้ออนไลน์ที่มีคุณภาพเหมาะสมกับวัย	-	แก้ไขเป็น มีการพัฒนาในด้านคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่ดีงาม จากการใช้แหล่งเรียนรู้ออนไลน์ที่มีคุณภาพเหมาะสมกับวัย
2) มีกระบวนการคิดวิเคราะห์และได้รับข้อคิดผ่านกระบวนการเรียนรู้ ยอมรับความคิดเห็น และวัฒนธรรมที่แตกต่างอย่างเข้าใจ เคารพสิทธิเสรีภาพของตนเองและผู้อื่น เคารพในกฎกติกาและกฎหมาย	-	ตัดออก
3) มีความรับผิดชอบต่อภารกิจที่ได้รับมอบหมาย มีจิตสาธารณะ ตระหนัก รู้คุณค่า ร่วมอนุรักษ์พัฒนาสิ่งแวดล้อม อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขรู้จักการยอมรับ และการรอคอย	-	ตัดออก
4) การได้รับความรู้ประสบการณ์ตรงผ่านกระบวนการต่าง ๆ จากแหล่งเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนมีความจดจำที่ยั่งยืนนาน	✓	-
5.3 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง	-	นำองค์ประกอบย่อยข้อ 5.6 มารวมกับข้อ 5.3 แล้วแก้ไขเป็น ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ
1) สามารถสืบค้นและเชื่อมโยงเนื้อหาต่าง ๆ ตรงตามที่ต้องการและทันต่อเหตุการณ์	✓	-
2) มีทักษะเชิงนวัตกรรม สามารถคิดริเริ่ม คิดออกแบบ สร้างสรรค์พัฒนาให้เกิดนวัตกรรมใหม่ที่ใช้ได้จริง	-	ตัดออก
3) มีทักษะการคิดรวบยอด ได้เรียนรู้จากการฝึกทักษะการใช้กระบวนการคิด การวิเคราะห์ การสังเกต การรวบรวมข้อมูล และการปฏิบัติจริง ทำให้คิดเป็น ทำเป็น สามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้และเผยแพร่ความรู้ได้	-	ตัดออก
4) ได้เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม ให้ความร่วมมือ มีภาวะผู้นำ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อการเรียนรู้ระหว่างกัน	✓	-

องค์ประกอบย่อย	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	เหมาะสม	ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุง
5) สามารถเข้าถึงความรู้ได้ตลอดเวลา และลดค่าใช้จ่ายเมื่อมีทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล	-	ตัดออก
6) ได้ฝึกฝนการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง สามารถสืบค้นและเชื่อมโยงเนื้อหาต่าง ๆ ตามที่ต้องการและทันต่อเหตุการณ์ ทำให้เกิดการเรียนรู้ และพัฒนาตนเอง	-	ตัดออก
7) การเรียนรู้สิ่งที่มีความหมายและเป็นประโยชน์ต่อตนเอง ส่งผลให้ผู้เรียนมีความประทับใจ เกิดแรงบันดาลใจใฝ่เรียนรู้มากยิ่งขึ้น	✓	-
5.4 ผู้เรียนมีทักษะในการกำกับตนเอง คิดแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล	-	แก้ไขเป็น ผู้เรียนมีทักษะในการคิดแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล
1) สามารถแก้ปัญหาได้อย่างมีเหตุผล มีทักษะในการดำรงชีวิตอยู่ในภาวะเบียดและปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมอย่างเป็นธรรมชาติ รู้จักฝึกฝนตนเองให้เป็นที่ยอมรับในสังคม	✓	-
2) มีทักษะในการเลือกแนวทางแก้ปัญหาที่หลากหลาย มีกระบวนการคิด กำหนดเป้าหมาย คาดการณ์ ตัดสินใจ แก้ปัญหาโดยมีเหตุผลประกอบ ส่งผลให้มีความคิด มีเหตุผลที่ถูกต้อง	✓	-
3) การศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดเป็นระบบ รู้จักสังเกต ตัดสินใจแก้ปัญหาย่างมีเหตุผล จากประสบการณ์การเรียนรู้ สามารถนำแนวทางมาใช้กำกับตนเอง และแก้ปัญหาได้	-	ตัดออก
4) สามารถสรุปความคิดจากเรื่องที่อ่าน ฟัง ดู และสื่อสาร โดยการพูดหรือเขียนตามความคิดของตนเอง เมื่อได้ศึกษาจากแหล่งเรียนรู้	✓	-
5) การได้สัมผัสแหล่งเรียนรู้ในสภาพจริง ทำให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งต่าง ๆ รอบตัว ให้ความสำคัญกับสิ่งที่จำเป็นในการดำรงชีวิต	-	ตัดออก
6) การเรียนรู้ในแหล่งเรียนรู้ ช่วยให้ผู้เรียนมีความอดทนอดกลั้นต่อสิ่งเย้ายวนและตัดสินใจได้ดีในบทบาทของการเป็นผู้นำกำกับตนเอง	✓	-

องค์ประกอบย่อย	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	เหมาะสม	ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุง
5.5 ผู้เรียนมีสมรรถนะตรงตามหลักสูตร และผ่านเกณฑ์มาตรฐาน	✓	-
1) มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ สามารถคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดแก้ปัญหา ปรับตัว สื่อสาร และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ	-	แก้ไขเป็น สามารถคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดแก้ปัญหา ปรับตัว สื่อสาร และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2) มีสมรรถนะหลักที่จำเป็นสำหรับหาความรู้ การทำงาน การแก้ปัญหาและการดำรงชีวิต	-	แก้ไขเป็น มีทักษะในการหาความรู้ การทำงาน การแก้ปัญหาและการดำรงชีวิต
3) มีความรู้ ความเข้าใจ มีพัฒนาการการเรียนรู้ สอดคล้องกับหลักสูตร สามารถใช้ความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในการเรียนรู้	✓	-
5.6 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงานตามความสนใจ และสามารถพัฒนางานจนนำไปประกอบอาชีพสุจริตได้	-	นำไปรวมกับข้อ 5.3
1) ได้พัฒนาตามศักยภาพของตนเองจนเกิดความรัก ความศรัทธาในอาชีพที่สุจริต ทำงานอย่างมีความสุข มุ่งมั่นพัฒนางาน และภูมิใจในผลงานของตนเอง	-	แก้ไขเป็น มีความรักความศรัทธาในอาชีพที่สุจริต ทำงานอย่างมีความสุข มุ่งมั่นพัฒนางาน และภูมิใจในผลงานของตนเอง
2) ได้เห็นถึงความแตกต่างของอาชีพและการทำงาน ตามที่ตนสนใจ มีความสามารถในการเป็นผู้นำและผู้ตาม เข้าใจความแตกต่างของบุคคล สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้	-	แก้ไขเป็น มีความสามารถในการเป็นผู้นำและผู้ตาม เข้าใจความแตกต่างของบุคคล สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้
3) มีทักษะชีวิต มีคุณลักษณะใฝ่รู้ ใฝ่เรียน สามารถแก้ปัญหา แสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง มีทักษะกระบวนการคิด และมีกระบวนการในการทำงาน	-	แก้ไขเป็น รู้จักแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง มีทักษะในการกำหนดขั้นตอนกระบวนการคิด ในการทำงาน
4) มีแนวคิดต่อยอดสู่อาชีพที่ตนเองถนัดจากการฝึกฝนทักษะในการทำงาน ซึ่งส่งผลต่อตนเองในอนาคต	-	ตัดออก
5) ได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ รู้จักวางแผนการทำงาน การออกแบบให้งานของตนสำเร็จตามเป้าหมาย	-	ตัดออก
6) สามารถใช้เทคโนโลยีได้อย่างคุ้มค่า และเกิดประโยชน์จากการใช้แหล่งเรียนรู้ออนไลน์	✓	-

จากตาราง 10 ผลการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สรุปได้ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้

การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีบุคคลสำคัญเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ดังนี้

1.1 ผู้อำนวยการสถานศึกษา

การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก ผู้อำนวยการสถานศึกษา มีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

1.1.1 กำหนดนโยบาย การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ กำหนดบทบาทผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและปรับปรุงพัฒนางานอยู่เสมอ

1.1.2 เป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลงทางวิชาการ มีแนวคิดใหม่ ๆ ที่จะนำมาปฏิบัติเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและนอกโรงเรียนให้มีคุณภาพ

1.1.3 เป็นผู้อำนวยการความสะอาด สนับสนุนงบประมาณ จัดหาปัจจัยจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนให้เกิดแหล่งเรียนรู้ทางด้านกายภาพ

1.1.4 สนับสนุนให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมเพื่อให้การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย

1.1.5 ประสานความร่วมมือจากเครือข่ายภายในและภายนอกโรงเรียนในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้

1.2 ครูผู้สอน

การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก ครูผู้สอน มีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

1.2.1 วางแผนการจัดการเรียนการสอน โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในรายวิชาที่รับผิดชอบ

1.2.2 สำรวจ ค้นหาแหล่งเรียนรู้ จัดสร้างสภาพแวดล้อม ซ่อม/บำรุง/ดูแลรักษา ให้อยู่ในสภาพที่พร้อม มีความปลอดภัยสำหรับการใช้งาน

1.2.3 จัดการเรียนรู้อยู่โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามศักยภาพและความสามารถของผู้เรียนโดยใช้แหล่งเรียนรู้

1.2.4 กระตุ้นการเรียนรู้ผู้เรียนให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ จากการศึกษาข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยคำนึงถึงความสนใจและความต้องการของผู้เรียน

1.2.5 ครูมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน

1.3 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

1.3.1 ส่งเสริม สนับสนุน จัดสร้าง จัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

1.3.2 ให้ความร่วมมือ กำกับ ติดตาม ดูแล ประเมินผลการจัดการเรียนรู้จากการใช้แหล่งเรียนรู้ พร้อมให้คำชี้แนะช่วยเหลือเอื้อประโยชน์

1.3.3 ให้คำปรึกษา ให้การสนับสนุนปัจจัยที่เป็นทุนทรัพย์ อุปกรณ์สื่อการเรียนรู้ แรงงานและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ

1.3.4 สนับสนุนให้โรงเรียนใช้แหล่งเรียนรู้ภายนอก จัดหาวิทยากรท้องถิ่นที่มีความสามารถ เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน

1.4 ผู้ทรงความรู้ในท้องถิ่น

การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก ผู้ทรงความรู้ในท้องถิ่น มีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

1.4.1 สนับสนุน ให้ความรู้ ให้คำปรึกษาแก่ผู้บริหารและครูในภูมิความรู้ที่ตนมี

1.4.2 ร่วมเป็นวิทยากร ถ่ายทอดภูมิปัญญาแก่ผู้เรียน

1.4.3 อำนวยความสะดวกเมื่อผู้เรียนใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นสำหรับการศึกษาหาข้อมูลโรงเรียนขนาดเล็ก ผู้ทรงความรู้ในท้องถิ่น

องค์ประกอบที่ 2 ประเภทของแหล่งเรียนรู้

การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีแหล่งเรียนรู้ 3 ประเภท ดังนี้

2.1 แหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน ได้แก่

2.1.1 แหล่งเรียนรู้ที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันสร้างขึ้นในโรงเรียน เช่น ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการต่าง ๆ ห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ มุมความรู้ต่าง ๆ ในโรงเรียน ฯลฯ

2.1.2 ศูนย์การเรียนรู้ในโรงเรียน เช่น ศูนย์วิชาการ ศูนย์โสตทัศนศึกษา ศูนย์สื่อการเรียนการสอน ศูนย์พัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน สวนพฤกษศาสตร์ สวนวรรณคดี สวนสมุนไพร สวนสุขภาพ ฯลฯ

2.2 แหล่งเรียนรู้ภายนอกโรงเรียน ได้แก่

2.2.1 แหล่งเรียนรู้ตามธรรมชาติ เช่น ภูเขา แม่น้ำ ป่าไม้ ฯลฯ

2.2.2 แหล่งเรียนรู้ที่มีชีวิต เช่น แมลง ต้นไม้ บุคคล ภูมิปัญญาในท้องถิ่น ฯลฯ

2.2.3 แหล่งเรียนรู้ที่ไม่มีชีวิต เช่น หิน กรวด ทราย ดิน น้ำ ลม ฯลฯ

2.2.4 แหล่งเรียนรู้ที่เป็นปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ เช่น ฝนตก แดดออก น้ำท่วม ความแห้งแล้ง ฤดูกาล ฯลฯ

2.2.5 แหล่งเรียนรู้ด้านขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อในท้องถิ่น

2.3 แหล่งเรียนรู้ออนไลน์ ได้แก่

2.3.1 แหล่งเรียนรู้วิชาการ เช่น ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ ห้องปฏิบัติการภาษาอังกฤษ ฯลฯ

2.3.2 แหล่งเรียนรู้ประเภทสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี เช่น สื่อประสม เทคโนโลยีสารสนเทศการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ ฯลฯ

องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการบริหารแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน

การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีกระบวนการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน 4 ขั้นตอน ดังนี้

3.1 การวางแผนบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้

3.1.1 ผู้บริหารและครูร่วมกันวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคของการบริหารห้องเรียนในแต่ละชั้น

3.1.2 ผู้บริหารประชุมสร้างความเข้าใจกับครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้ความสำคัญร่วมกันพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดเพื่อส่งเสริมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

3.1.3 ผู้บริหารกำหนดนโยบาย ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมวางแผนบูรณาการการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนกับหน่วยการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้

3.1.4 ครูและผู้บริหาร สำรวจความต้องการแหล่งเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั้งในสถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น ในเขตพื้นที่การศึกษา

3.1.5 ผู้บริหารแต่งตั้งคณะกรรมการประสานความร่วมมือทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้

3.2 การดำเนินงานการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้

3.2.1 ครูจัดระบบข้อมูลสารสนเทศและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้

3.2.2 ครูดำเนินงานพัฒนาแหล่งเรียนรู้ตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ตามระบบสารสนเทศที่มีอยู่

3.2.3 ครูนำสื่อแหล่งเรียนรู้ทางเทคโนโลยีมาใช้ในกระบวนการเรียนการสอน

3.2.4 ผู้บริหารส่งเสริมบุคลากรให้ได้รับการอบรม สัมมนา ศึกษาดูงาน อบรมการใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลที่หลากหลาย

3.2.5 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ทั้งภายใน และภายนอกโรงเรียน

3.3 การตรวจสอบ ทบทวนและกำกับติดตามการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้

3.3.1 ผู้บริหารแต่งตั้งผู้มีความรู้ความเข้าใจในการกำกับ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ ทั้งระยะก่อนใช้ ระหว่างใช้ และหลังใช้แหล่งเรียนรู้

3.3.2 ผู้บริหารและครูร่วมกันกำหนดปฏิทิน รูปแบบ และวิธีการในการประเมินผล ลัพท์จากการใช้แหล่งเรียนรู้ โดยเข้าร่วมสังเกตการณ์ ติดตาม การรายงาน สอบถามถึงปัญหาอุปสรรค ต่าง ๆ ในการดำเนินการ

3.3.3 ผู้บริหารและครูร่วมกันนำผลที่ได้จากการใช้แหล่งเรียนรู้มาวิเคราะห์เพื่อ ปรับปรุงพัฒนางาน

3.4 การสรุปผล ปรับปรุงแก้ไขการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้

3.4.1 ครูรายงานผลการดำเนินงาน และสรุปผลรายสัปดาห์ รายเดือน และเมื่อสิ้นสุด โครงการ

3.4.2 ครูนำผลการเรียนรู้มาวิเคราะห์สรุปผลเพื่อนำข้อมูลมาจัดลำดับความสำคัญ ในการแก้ปัญหาและพัฒนาผู้เรียน

3.4.3 ครูร่วมกับผู้บริหาร จัดประชุมเพื่อกำหนดแนวทางการแก้ไขและพัฒนาแหล่ง เรียนรู้ภายในสถานศึกษาที่เหมาะสมกับหลักสูตรสถานศึกษา

3.4.4 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการสรุป ปรับปรุงแก้ไข

3.4.5 ครูจัดทำข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้ดียิ่งขึ้น

3.4.6 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายประชาสัมพันธ์ให้เกิดการใช้แหล่งเรียนรู้ให้กว้างขวาง ยิ่งขึ้น

องค์ประกอบที่ 4 การพัฒนาแหล่งเรียนรู้

การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีวิธีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ 8 ประการ ดังนี้

4.1 การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้

4.1.1 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในรายวิชา ร่วมกิจกรรม ร่วมแสดงความคิดเห็น ความต้องการ เสนอเรื่องที่ยากเรียน และวัดประเมินผลวิธีให้คะแนนตนเองตามความถนัด ความสนใจ

4.1.2 ผู้เรียนมีวิธีการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง หรือศึกษาร่วมกันกับเพื่อนในชั้นเรียน ได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง

4.1.3 ผู้เรียนมีส่วนในการช่วยประชาสัมพันธ์และช่วยกันดูแลรักษาแหล่งเรียนรู้ ในโรงเรียนและเครือข่าย

4.2 การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้

4.2.1 ครูสร้างบรรยากาศในการเสริมแรงทางบวกในชั้นเรียนจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ทั้งภายในภายนอกให้สวยงาม มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้ร่วมงานเพื่อสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ร่วมกัน

4.2.2 ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ มีอิสระในการคิด กล้าแสดงออกอย่างมีเหตุผล ยอมรับแนวความคิดใหม่ ๆ

4.3 การจัดการด้านกายภาพ

4.3.1 ผู้บริหารและครูร่วมกันวางแผนจัดหา จัดทำ จัดซื้อสำรวจข้อมูล สภาพแวดล้อมให้มีสภาพปลอดภัยพร้อมใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้

4.3.2 ครูส่งเสริมการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม และลงมือปฏิบัติจริง มีพื้นที่สำหรับจัดแสดงผลงานของผู้เรียน

4.4 การเสริมสร้างวินัยในชั้นเรียน

4.4.1 ครูเสริมสร้างความรู้และสิทธิของผู้เรียนให้รู้บทบาทหน้าที่ในชั้นเรียน โดยปลูกฝังให้รู้จักแสวงหาความรู้ มีเจตคติที่ดีต่อสิ่งที่มีคุณค่า มีความรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของตนเองต่อสังคม

4.4.2 ผู้เรียนรู้จักอนุรักษ์ทรัพยากรที่สร้างขึ้นในโรงเรียน รู้จักการรอคอยเมื่อมีการเข้าใช้แหล่งเรียนรู้พร้อม ๆ กัน

4.5 การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในชั้นเรียน

4.5.1 ครูกำหนดนโยบาย วางแผน อำนวยความสะดวก สร้างความเข้าใจแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้

4.5.2 ครู นักเรียน ผู้ปกครอง สร้างการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน เพื่อพัฒนาการใช้แหล่งเรียนรู้

4.5.3 ครูกำหนดผู้รับผิดชอบ เพื่อวางแผนในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ให้มีการลงมือปฏิบัติ

4.5.4 ครูและผู้เรียนสร้างกฎ ระเบียบ ข้อปฏิบัติ ข้อตกลงร่วมกัน

4.5.5 ครูออกแบบการใช้แหล่งเรียนรู้ในชั้นเรียนให้เหมาะสมกับผู้เรียนทั้งอายุ เพศ และความรู้ของผู้เรียน

4.5.6 ผู้บริหารและครูร่วมกันตรวจสอบ ทบทวน กำกับติดตาม การใช้แหล่งเรียนรู้ และจัดเก็บเอกสารหลักฐานการวัดประเมินผลการปฏิบัติงาน อย่างเป็นระบบตามสภาพจริงและเป็นปัจจุบัน

4.5.7 ครูสรุป รายงานผลการสร้างและปรับปรุงพัฒนาการใช้แหล่งเรียนรู้และนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์

4.6 การส่งเสริมความเข้าใจในการใช้แหล่งเรียนรู้ในชั้นเรียน

4.6.1 ครูส่งเสริมความรู้ความเข้าใจ สร้างความตระหนักให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าและประโยชน์ในการใช้แหล่งเรียนรู้

4.6.2 ครูให้ความรู้ด้านวิชาการ ด้านกฎหมาย ปิดป้ายประชาสัมพันธ์ กฎ ระเบียบในการใช้และรักษาแหล่งเรียนรู้

4.6.3 ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูเตรียมความพร้อมในการใช้เครื่องมือสื่อสารที่ปรับปรุงความรู้ตลอดเวลาและจัดทำสารสนเทศการใช้แหล่งเรียนรู้ไว้

4.6.4 ครูส่งเสริมการประชาสัมพันธ์การใช้แหล่งเรียนรู้ ในหลากหลายช่องทางอย่างสร้างสรรค์

4.7 การพัฒนาครูให้มีความพร้อมในการใช้แหล่งเรียนรู้

4.7.1 ผู้บริหารสร้างความรู้ความเข้าใจ ความตระหนัก ให้ครูเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาแหล่งเรียนรู้

4.7.2 ผู้บริหารกำหนดนโยบาย วางแผนสู่การปฏิบัติ ระบุผู้รับผิดชอบแหล่งเรียนรู้ โดยให้ครูศึกษาข้อมูล เพื่อนำไปใช้ในการเรียนการสอน และขยายผลให้ครูในโรงเรียน

4.7.3 ผู้บริหารสนับสนุนส่งเสริมให้ครูได้อบรม ประชุม สัมมนา ศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มพูนประสบการณ์และแลกเปลี่ยนความรู้อย่างต่อเนื่อง

4.7.4 ผู้บริหารร่วมกับครู จัดทำแนวปฏิบัติ หรือจัดทำคู่มือการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน

4.7.5 ผู้บริหารร่วมกับครู ในการนิเทศ ติดตาม ให้คำแนะนำ เสริมกำลังใจ สร้างคุณค่า ยกย่องเชิดชูเกียรติให้ครูเกิดความภาคภูมิใจ

4.8 การพัฒนาครูด้านสมรรถนะการใช้แหล่งเรียนรู้ดิจิทัล

4.8.1 ผู้บริหารส่งเสริมสนับสนุนให้ครูอบรมพัฒนาเชิงปฏิบัติการ ได้ปฏิบัติจริงในการใช้แหล่งเรียนรู้ดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง เนื้อหาในการอบรมพัฒนามีความหลากหลาย เหมาะสมและเข้ากับยุคสมัย

4.8.2 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องชองนำแผนพัฒนาสมรรถนะครูด้านดิจิทัลบรรจุในแผนพัฒนาบุคลากรประจำปี กำหนดเป็นนโยบายส่วนราชการในการพัฒนาทักษะการบูรณาการ

4.8.3 ผู้บริหารสร้างความตระหนักกับครูในการนำเครื่องมือ อุปกรณ์เทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และให้ครูได้ศึกษาทดลองใช้ก่อนนำไปประกอบการจัดการเรียนการสอน

องค์ประกอบที่ 5 คุณภาพผู้เรียน

การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่งผลให้ผู้เรียนมีคุณภาพ 5 ประการ ดังนี้

5.1 ผู้เรียนมีสุขภาวะที่ดีและมีสุนทรียภาพในชีวิต

5.1.1 มีสุขนิสัยในการดูแลสุขภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน จากการศึกษาแหล่งเรียนรู้

5.1.2 สามารถค้นหาแหล่งเรียนรู้ด้วยตนเอง กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม มีทักษะความรู้และประสบการณ์ในการจัดการตนเอง

5.1.3 ทันโลก ทันเหตุการณ์ มีความสุขเพลิดเพลินกับกิจกรรมดนตรี กีฬา ศิลปะ และทักษะชีวิต

5.1.4 สามารถเลือกใช้แหล่งเรียนรู้ได้ตามแผนการและเป้าหมายที่กำหนด

5.1.5 ได้เติมเต็มประสบการณ์ นอกเหนือจากเนื้อหาสาระที่ครูสอนทำให้ผู้เรียนมีความสนใจ ใส่ใจในองค์ความรู้จากประสบการณ์จริงที่ส่งผลต่อทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้

5.2 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และนำค่านิยมดีงามมาใช้จนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์

5.2.1 มีการพัฒนาในด้านคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่ดีงาม จากการใช้แหล่งเรียนรู้ออนไลน์ที่มีคุณภาพเหมาะสมกับวัย

5.2.2 การได้รับความรู้ประสบการณ์ตรงผ่านกระบวนการต่าง ๆ จากแหล่งเรียนรู้ทำให้ผู้เรียนมีความจดจำที่ยั่งยืนนาน

5.3 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ

5.3.1 สามารถสืบค้นและเชื่อมโยงเนื้อหาต่าง ๆ ตรงตามที่ต้องการและทันต่อเหตุการณ์

5.3.2 ได้เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม ให้ความร่วมมือ มีภาวะผู้นำแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อการเรียนรู้ระหว่างกัน

5.3.3 การเรียนรู้สิ่งที่มีความหมายและเป็นประโยชน์ต่อตนเอง ส่งผลให้ผู้เรียนมีความประทับใจ เกิดแรงบันดาลใจใฝ่เรียนรู้มากยิ่งขึ้น

5.3.4 มีความรักความศรัทธาในอาชีพที่สุจริต ทำงานอย่างมีความสุข มุ่งมั่นพัฒนางานและภูมิใจในผลงานของตนเอง

5.3.5 มีความสามารถในการเป็นผู้นำและผู้ตาม เข้าใจความแตกต่างของบุคคลสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

5.3.6 รู้จักแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง มีทักษะในการกำหนดขั้นตอน กระบวนการคิดในการทำงาน

5.3.7 สามารถใช้เทคโนโลยีได้อย่างคุ้มค่า และเกิดประโยชน์จากการใช้แหล่งเรียนรู้
ออนไลน์

5.4 ผู้เรียนมีทักษะในการคิดแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล

5.4.1 สามารถแก้ปัญหาได้อย่างมีเหตุผล มีทักษะในการดำรงชีวิต อยู่ในกฎระเบียบ
และปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมอย่างเป็นธรรมชาติ รู้จักฝึกฝนตนเองให้เป็นที่ยอมรับในสังคม

5.4.2 มีทักษะในการเลือกแนวทางแก้ปัญหาที่หลากหลาย มีกระบวนการคิด กำหนด
เป้าหมาย คาดการณ์ ตัดสินใจ แก้ปัญหาโดยมีเหตุผลประกอบ ส่งผลให้มีความคิด มีเหตุผลที่ถูกต้อง

5.4.3 สามารถสรุปความคิดจากเรื่องที่อ่าน ฟัง ดู และสื่อสาร โดยการพูดหรือเขียน
ตามความคิดของตนเองเมื่อได้ศึกษาจากแหล่งเรียนรู้

5.4.4 การเรียนรู้ในแหล่งเรียนรู้ ช่วยให้ผู้เรียนมีความอดทนอดกลั้นต่อสิ่งเย้ายวนและ
ตัดสินใจได้ดีในบทบาทของการเป็นผู้นำกำกับตนเอง

5.5 ผู้เรียนมีสมรรถนะตรงตามหลักสูตร และผ่านเกณฑ์มาตรฐาน

5.5.1 สามารถคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดแก้ปัญหา ปรับตัว สื่อสาร และทำงาน
ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5.5.2 มีทักษะในการหาความรู้ การทำงาน การแก้ปัญหาและการดำรงชีวิต

5.5.3 มีความรู้ ความเข้าใจ มีพัฒนาการการเรียนรู้สอดคล้องกับหลักสูตร สามารถใช้
ความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในการเรียนรู้

ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบ ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นเป็นฉันทามติว่า
รูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเหมาะสม

รูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัด
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ดังภาพ 5



ภาพ 5 รูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตอนที่ 3 ผลการประเมินรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ของรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา

ขั้นพื้นฐาน เป็นการสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ที่มีต่อความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง จำนวน 317 คน โดยมีผลการประเมิน ดังตาราง 11

ตาราง 11 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ ของรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

n = 317		
รายการ	ความถี่ (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
1.1 ชาย	213	67.193
1.2 หญิง	104	2.81
2. ระดับการศึกษา		
2.1 ปริญญาโท	295	93.06
2.2 ปริญญาเอก	50	6.94
3. ประสบการณ์ทำงาน		
3.1 น้อยกว่า 5 ปี	22	15.77
3.2 5 - 10 ปี	108	34.07
3.3 มากกว่า 10 ปี	159	50.16
รวม	317	100.00

จากตาราง 11 พบว่า ผู้ตอบแบบประเมินแยกตามเพศ พบว่า เป็นเพศชาย จำนวน 213 คน คิดเป็นร้อยละ 67.19 เพศหญิง จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 32.81

ผู้ตอบแบบประเมินแยกตามระดับการศึกษา พบว่า ระดับปริญญาโท จำนวน 295 คน คิดเป็นร้อยละ 93.06 ระดับปริญญาเอก จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 6.94

ผู้ตอบแบบประเมินแยกตามประสบการณ์ทำงาน พบว่า น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 15.77 อยู่ระหว่าง 5 – 10 ปี จำนวน 108 คน คิดเป็นร้อยละ 34.07 มากกว่า 10 ปี จำนวน 159 คน คิดเป็นร้อยละ 50.16

ตาราง 12 แสดงผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวม ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน

รายการประเมิน	n = 317						ผลการประเมิน
	\bar{X}	S.D.	ระดับความเป็นไปได้	\bar{X}	S.D.	ระดับความเป็นประโยชน์	
องค์ประกอบที่ 1 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการ บริหารจัดการแหล่งเรียนรู้	4.82	0.25	มากที่สุด	4.82	0.25	มากที่สุด	ผ่าน เกณฑ์
องค์ประกอบที่ 2 ประเภท ของแหล่งเรียนรู้	4.73	0.37	มากที่สุด	4.73	0.38	มากที่สุด	ผ่าน เกณฑ์
องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการบริหารแหล่ง เรียนรู้ในโรงเรียน	4.66	0.37	มากที่สุด	4.63	0.38	มากที่สุด	ผ่าน เกณฑ์
องค์ประกอบที่ 4 การพัฒนาแหล่งเรียนรู้	4.61	0.40	มากที่สุด	4.60	0.39	มากที่สุด	ผ่าน เกณฑ์
องค์ประกอบที่ 5 คุณภาพ ผู้เรียน	4.67	0.38	มากที่สุด	4.66	0.39	มากที่สุด	ผ่าน เกณฑ์
รวม	4.70	0.29	มากที่สุด	4.69	0.29	มากที่สุด	ผ่าน เกณฑ์

จากตาราง 12 พบว่า ผลการประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.70$) ผ่านเกณฑ์ เมื่อพิจารณารายองค์ประกอบ พบว่า องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ องค์ประกอบที่ 1 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.82$) ผ่านเกณฑ์ รองลงมาคือ องค์ประกอบที่ 2 ประเภทของแหล่งเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.73$) ผ่านเกณฑ์ และองค์ประกอบที่ 5 คุณภาพผู้เรียน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67$) ผ่านเกณฑ์

ผลการประเมินความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.69$) ผ่านเกณฑ์ เมื่อพิจารณารายองค์ประกอบ พบว่า องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ องค์ประกอบที่ 1 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.82$) ผ่านเกณฑ์ รองลงมาคือ องค์ประกอบที่ 2 ประเภทของแหล่งเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด

ที่สุด ($\bar{X} = 4.73$) ผ่านเกณฑ์ และองค์ประกอบที่ 5 คุณภาพผู้เรียน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.66$) ผ่านเกณฑ์

ตาราง 13 แสดงผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในองค์ประกอบที่ 1 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน

รายการประเมิน	n = 317						ผลการประเมิน
	\bar{X}	S.D.	ระดับความเป็นไปได้	\bar{X}	S.D.	ระดับความเป็นประโยชน์	
1. ผู้อำนวยการสถานศึกษา	4.84	0.37	มากที่สุด	4.84	0.37	มากที่สุด	ผ่านเกณฑ์
2. ครูผู้สอน	4.75	0.43	มากที่สุด	4.75	0.43	มากที่สุด	ผ่านเกณฑ์
3. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	4.81	0.40	มากที่สุด	4.81	0.40	มากที่สุด	ผ่านเกณฑ์
4. ผู้ทรงความรู้ในท้องถิ่น	4.87	0.33	มากที่สุด	4.87	0.34	มากที่สุด	ผ่านเกณฑ์
รวม	4.82	0.25	มากที่สุด	4.82	0.25	มากที่สุด	ผ่านเกณฑ์

จากตาราง 13 พบว่า ผลการประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน องค์ประกอบที่ 1 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.82$) ผ่านเกณฑ์ เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อ 4 ผู้ทรงความรู้ในท้องถิ่นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.87$) ผ่านเกณฑ์ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ข้อ 2 ครูผู้สอน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.75$) ผ่านเกณฑ์

ผลการประเมินความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน องค์ประกอบที่ 1 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.82$) ผ่านเกณฑ์ เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อ 4 ผู้ทรงความรู้ใน

ท้องถิ่นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.87$) ผ่านเกณฑ์ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ข้อ 2 ครูผู้สอน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.75$) ผ่านเกณฑ์

ตาราง 14 แสดงผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในองค์ประกอบที่ 2 ประเภทของแหล่งเรียนรู้ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน

รายการประเมิน	n = 317						ผลการประเมิน
	\bar{X}	S.D.	ระดับความเป็นไปได้	\bar{X}	S.D.	ระดับความเป็นประโยชน์	
1. แหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน	4.69	0.48	มากที่สุด	4.69	0.46	มากที่สุด	ผ่านเกณฑ์
2. แหล่งเรียนรู้ภายนอกโรงเรียน	4.81	0.39	มากที่สุด	4.80	0.40	มากที่สุด	ผ่านเกณฑ์
3. แหล่งเรียนรู้ออนไลน์	4.70	0.46	มากที่สุด	4.69	0.46	มากที่สุด	ผ่านเกณฑ์
รวม	4.73	0.37	มากที่สุด	4.73	0.38	มากที่สุด	ผ่านเกณฑ์

จากตาราง 14 พบว่า ผลการประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน องค์ประกอบที่ 2 ประเภทของแหล่งเรียนรู้ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.73$) ผ่านเกณฑ์ เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อ 2 แหล่งเรียนรู้ภายนอกโรงเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.81$) ผ่านเกณฑ์ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ข้อ 1 แหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.69$) ผ่านเกณฑ์

ผลการประเมินความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน องค์ประกอบที่ 2 ประเภทของแหล่งเรียนรู้ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.73$) ผ่านเกณฑ์ เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อ 2 แหล่งเรียนรู้ภายนอกโรงเรียนอยู่ใน

ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.80$) ผ่านเกณฑ์ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ข้อ 1 แหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน และข้อ 3 แหล่งเรียนรู้ออนไลน์อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.69$) ผ่านเกณฑ์

ตาราง 15 แสดงผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในองค์ประกอบที่ 3 กระบวนการบริหารแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน

รายการประเมิน	n = 317						ผลการประเมิน
	\bar{X}	S.D.	ระดับความเป็นไปได้	\bar{X}	S.D.	ระดับความเป็นประโยชน์	
1. การวางแผนบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้	4.58	0.49	มากที่สุด	4.53	0.50	มากที่สุด	ผ่านเกณฑ์
2. การดำเนินงานการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้	4.63	0.48	มากที่สุด	4.59	0.49	มากที่สุด	ผ่านเกณฑ์
3. การตรวจสอบ ทบทวน และกำกับ ติดตามการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้	4.62	0.49	มากที่สุด	4.60	0.49	มากที่สุด	ผ่านเกณฑ์
4. การสรุปผล ปรับปรุงแก้ไขการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของครูผู้สอน	4.80	0.40	มากที่สุด	4.80	0.41	มากที่สุด	ผ่านเกณฑ์
รวม	4.66	0.37	มากที่สุด	4.63	0.38	มากที่สุด	ผ่านเกณฑ์

จากตาราง 15 พบว่า ผลการประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการบริหารแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.66$) ผ่านเกณฑ์ เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อที่ 4 การสรุปผล ปรับปรุงแก้ไขการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของครูผู้สอน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.80$) ผ่านเกณฑ์ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ข้อที่ 1 การวางแผนบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.58$) ผ่านเกณฑ์

ผลการประเมินความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการบริหารแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.63$) ผ่านเกณฑ์ เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อที่ 4 การสรุปผลปรับปรุงแก้ไขการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของครูผู้สอน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.80$) ผ่านเกณฑ์ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ข้อที่ 1 การวางแผนบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$) ผ่านเกณฑ์

ตาราง 16 แสดงผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในองค์ประกอบที่ 4 การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน

รายการประเมิน	n = 317						ผลการประเมิน
	\bar{X}	S.D.	ระดับความเป็นไปได้	\bar{X}	S.D.	ระดับความเป็นประโยชน์	
1. การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้	4.69	0.46	มากที่สุด	4.67	0.48	มากที่สุด	ผ่านเกณฑ์
2. การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้	4.64	0.48	มากที่สุด	4.64	0.48	มากที่สุด	ผ่านเกณฑ์
3. การจัดการด้านกายภาพ	4.51	0.50	มากที่สุด	4.50	0.50	มาก	ผ่านเกณฑ์
4. การเสริมสร้างวินัยในชั้นเรียน	4.57	0.50	มากที่สุด	4.55	0.50	มากที่สุด	ผ่านเกณฑ์
5. การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในชั้นเรียน	4.65	0.48	มากที่สุด	4.65	0.48	มากที่สุด	ผ่านเกณฑ์
6. การส่งเสริมความเข้าใจในการใช้แหล่งเรียนรู้ในชั้นเรียน	4.61	0.50	มากที่สุด	4.58	0.51	มากที่สุด	ผ่านเกณฑ์
7. การพัฒนาครูให้มีความพร้อมในการใช้แหล่งเรียนรู้	4.61	0.49	มากที่สุด	4.59	0.49	มากที่สุด	ผ่านเกณฑ์

รายการประเมิน	n = 317						ผลการประเมิน
	\bar{X}	S.D.	ระดับความเป็นไปได้	\bar{X}	S.D.	ระดับความพึงพอใจ	
8. การพัฒนาครูด้านสมรรถนะการใช้แหล่งเรียนรู้ดิจิทัล	4.64	0.48	มากที่สุด	4.64	0.49	มากที่สุด	ผ่านเกณฑ์
รวม	4.61	0.40	มากที่สุด	4.60	0.39	มากที่สุด	ผ่านเกณฑ์

จากตาราง 16 พบว่า ผลการประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน องค์ประกอบที่ 4 การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.61$) ผ่านเกณฑ์ เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อที่ 1 การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.69$) ผ่านเกณฑ์ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ข้อที่ 3 การจัดการด้านกายภาพอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.51$) ผ่านเกณฑ์

ผลการประเมินความพึงพอใจของรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน องค์ประกอบที่ 4 การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$) ผ่านเกณฑ์ เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อที่ 1 การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67$) ผ่านเกณฑ์ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ข้อที่ 3 การจัดการด้านกายภาพอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.50$) ผ่านเกณฑ์

ตาราง 17 แสดงผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในองค์ประกอบที่ 5 คุณภาพผู้เรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน

รายการประเมิน	n = 317						ผลการประเมิน
	\bar{X}	S.D.	ระดับความเป็นไปได้	\bar{X}	S.D.	ระดับความเป็นประโยชน์	
1. ผู้เรียนมีสุขภาพที่ดีและมีสุนทรียภาพในชีวิต	4.61	0.49	มากที่สุด	4.58	0.50	มากที่สุด	ผ่านเกณฑ์
2. ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และนำค่านิยมดีงามมาใช้จนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์	4.69	0.46	มากที่สุด	4.70	0.46	มากที่สุด	ผ่านเกณฑ์
3. ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ	4.76	0.43	มากที่สุด	4.75	0.43	มากที่สุด	ผ่านเกณฑ์
4. ผู้เรียนมีทักษะในการคิดแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล	4.70	0.46	มากที่สุด	4.69	0.46	มากที่สุด	ผ่านเกณฑ์
5. ผู้เรียนมีสมรรถนะตรงตามหลักสูตร และผ่านเกณฑ์มาตรฐาน	4.60	0.49	มากที่สุด	4.57	0.50	มากที่สุด	ผ่านเกณฑ์
รวม	4.67	0.38	มากที่สุด	4.66	0.39	มากที่สุด	ผ่านเกณฑ์

จากตาราง 17 พบว่า ผลการประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน องค์ประกอบที่ 5 คุณภาพผู้เรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67$) ผ่านเกณฑ์ เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อที่ 3 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.76$) ผ่านเกณฑ์ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ข้อที่ 5 ผู้เรียนมีสมรรถนะตรงตามหลักสูตร และผ่านเกณฑ์มาตรฐานอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$) ผ่านเกณฑ์

ผลการประเมินความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

องค์ประกอบที่ 5 คุณภาพผู้เรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.66$) ผ่านเกณฑ์ เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อที่ 3 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ ด้วยตนเองตามความสนใจ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.75$) ผ่านเกณฑ์ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ข้อที่ 5 ผู้เรียนมีสมรรถนะตรงตามหลักสูตร และผ่านเกณฑ์มาตรฐานอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$) ผ่านเกณฑ์



บทที่ 5

บทสรุป

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) โดยมีวัตถุประสงค์หลัก คือ เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยแบ่งการดำเนินการวิจัยออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การศึกษาองค์ประกอบและแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1.1 การศึกษาองค์ประกอบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการสังเคราะห์เอกสารเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสังเคราะห์เอกสาร การศึกษาองค์ประกอบใน 5 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นที่ 1 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ประเด็นที่ 2 ประเภทของแหล่งเรียนรู้ ประเด็นที่ 3 กระบวนการบริหารแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ประเด็นที่ 4 การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ประเด็นที่ 5 คุณภาพผู้เรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นที่ 1.2 การศึกษาแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษาและหรือมีความรู้ความสามารถเชี่ยวชาญทางการบริหารสถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ จำนวน 5 คน เครื่องมือในการเก็บข้อมูลใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview) วิเคราะห์ข้อมูลและสรุปข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และสร้างข้อสรุปตามประเด็นการสัมภาษณ์

ขั้นที่ 1.3 การศึกษาแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการสัมภาษณ์ผู้บริหาร

จากโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่ประสบผลสำเร็จจากการบริหารจัดการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ จำนวน 3 โรงเรียน เครื่องมือในการเก็บข้อมูลใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview) วิเคราะห์ข้อมูลและสรุปข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และสร้างข้อสรุปตามประเด็นการสัมภาษณ์

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การสร้างและตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 2.1 การยกร่างรูปแบบรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน การยกร่างรูปแบบโดยนำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 มายกร่างรูปแบบและปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ขั้นที่ 2.2 การตรวจสอบร่างรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษา หรือมีความรู้ความเชี่ยวชาญทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ โครงร่างวิทยานิพนธ์ ร่างรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และแบบตรวจสอบความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยดำเนินการตรวจสอบความเหมาะสมของร่างรูปแบบด้วยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง จำนวน 317 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าสถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เกณฑ์การตัดสินใจความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ ในการนำรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนา

คุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานไปใช้ พิจารณาจากค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าไม่เกิน 1.00 ถือว่าผ่านเกณฑ์ การประเมิน

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาขององค์ประกอบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.1 ผลการศึกษาขององค์ประกอบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการสังเคราะห์เอกสาร การศึกษาได้องค์ประกอบใน 5 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นที่ 1 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการ แหล่งเรียนรู้ ประเด็นที่ 2 ประเภทของแหล่งเรียนรู้ ประเด็นที่ 3 กระบวนการบริหารแหล่งเรียนรู้ ในโรงเรียน ประเด็นที่ 4 การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ประเด็นที่ 5 คุณภาพผู้เรียน

1.2 ผลการศึกษาแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ องค์ประกอบที่ 2 ประเภทของแหล่งเรียนรู้ องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการบริหารแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน องค์ประกอบที่ 4 การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ องค์ประกอบ ที่ 5 คุณภาพผู้เรียน

1.3 การศึกษาแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการสัมภาษณ์ผู้บริหาร จากโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) พบว่า ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ องค์ประกอบที่ 2 ประเภทของ แหล่งเรียนรู้ องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการบริหารแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน องค์ประกอบที่ 4 การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ องค์ประกอบที่ 5 คุณภาพผู้เรียน

2. ผลการสร้างรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากการสร้างรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทำให้ได้รูปแบบการบริหาร จัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็กที่มีองค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ องค์ประกอบที่ 2 ประเภทของแหล่งเรียนรู้ องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการบริหารแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน องค์ประกอบ

ที่ 4 การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ องค์กรประกอบที่ 5 คุณภาพผู้เรียน โดยมีรายละเอียดโดยสรุปของแต่ละองค์กรประกอบ ดังนี้

องค์กรประกอบที่ 1 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้

การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีบุคคลสำคัญเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ดังนี้

1.1 ผู้อำนวยการสถานศึกษา

บทบาทหน้าที่ผู้อำนวยการสถานศึกษา คือ กำหนดนโยบาย การบริหารจัดการ แหล่งเรียนรู้ กำหนดบทบาทผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและปรับปรุงพัฒนางานอยู่เสมอ เป็นผู้นำ การเปลี่ยนแปลงทางวิชาการ มีแนวคิดใหม่ ๆ ที่จะพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและนอกโรงเรียนให้ มีคุณภาพ เป็นผู้สนับสนุนงบประมาณ อำนวยความสะดวก จัดหาปัจจัยจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อพัฒนา ด้านกายภาพให้มีความพร้อม สนับสนุนให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ประสพผลสำเร็จตามเป้าหมาย ประสานความร่วมมือจากเครือข่ายภายในและภายนอกในการพัฒนา ขยายผลการใช้แหล่งเรียนรู้

1.2 ครูผู้สอน

บทบาทหน้าที่ครูผู้สอน คือ วางแผนการจัดการเรียนการสอน โดยใช้แหล่งเรียนรู้ ในรายวิชาที่รับผิดชอบ สำรวจ ค้นหาแหล่งเรียนรู้ จัดสร้างสภาพแวดล้อม ซ่อม/บำรุง/ดูแลรักษา ให้อยู่ในสภาพที่พร้อม มีความปลอดภัยสำหรับการใช้งาน จัดการเรียนรู้ตามศักยภาพและ ความสามารถของผู้เรียน คอยกระตุ้นผู้เรียนให้มีความคิดสร้างสรรค์จากการศึกษาข้อมูลจากแหล่ง เรียนรู้ที่หลากหลาย โดยคำนึงถึงความสนใจและความต้องการของผู้เรียน ครูมีส่วนร่วมในการบริหาร จัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน

1.3 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

บทบาทหน้าที่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ ช่วยส่งเสริม สนับสนุน จัดสร้าง จัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยให้ความร่วมมือ กำกับ ติดตาม ดูแล ประเมินผลการจัดการเรียนรู้จากการใช้แหล่งเรียนรู้ พร้อมให้คำแนะนำช่วยเหลือ ให้คำปรึกษา ให้การสนับสนุนปัจจัยที่เป็นทุนทรัพย์ อุปกรณ์สื่อการเรียนรู้ แรงงานและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ และสนับสนุนให้โรงเรียนใช้แหล่งเรียนรู้ภายนอก จัดหาวิทยากรท้องถิ่นที่มีความสามารถให้เข้ามามี ส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน

1.4 ผู้ทรงความรู้ในท้องถิ่น

บทบาทหน้าที่ผู้ทรงความรู้ในท้องถิ่น คือ สนับสนุน ให้ความรู้ ให้คำปรึกษา แก่ผู้บริหารและครูในภูมิภาคความรู้ที่ตนมี ร่วมเป็นวิทยากร ถ่ายทอดภูมิปัญญาแก่ผู้เรียน และอำนวยความสะดวกเมื่อผู้เรียนเข้าใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นสำหรับการศึกษาค้นคว้าหาข้อมูล

องค์ประกอบที่ 2 ประเภทของแหล่งเรียนรู้

การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มี 3 แห่ง ดังนี้

2.1 แหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน ได้แก่

แหล่งเรียนรู้ที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันสร้างขึ้นในโรงเรียน ศูนย์การเรียนรู้ในโรงเรียน แหล่งเรียนรู้ตามธรรมชาติ แหล่งเรียนรู้ที่มีชีวิต แหล่งเรียนรู้ที่ไม่มีชีวิต และแหล่งเรียนรู้ที่เป็นปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ

2.2 แหล่งเรียนรู้ภายนอกโรงเรียน ได้แก่

แหล่งเรียนรู้ตามธรรมชาติ แหล่งเรียนรู้ที่มีชีวิต แหล่งเรียนรู้ที่ไม่มีชีวิต แหล่งเรียนรู้ที่เป็นปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ และแหล่งเรียนรู้ทางขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม ประเพณี และความเชื่อในท้องถิ่น

2.3 แหล่งเรียนรู้ออนไลน์ ได้แก่

แหล่งเรียนรู้วิชาการที่ใช้เทคโนโลยีมาช่วยในการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งแหล่งเรียนรู้ประเภทสื่อ นวัตกรรมทางเทคโนโลยีที่ใช้ระบบเครือข่ายออนไลน์

องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการบริหารแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน

การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีกระบวนการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน 4 ขั้นตอน ดังนี้

3.1 การวางแผนบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้

ผู้บริหารและครูร่วมกันวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคของการบริหารห้องเรียนในแต่ละชั้น ประชุมสร้างความเข้าใจให้มีความสำคัญ ร่วมกันพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด กำหนดนโยบาย วางแผนบูรณาการให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเป้าหมาย สำนวจความต้องการแหล่งเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั้งในสถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และในเขตพื้นที่การศึกษา แต่งตั้งคณะกรรมการประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้

3.2 การดำเนินงานการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้

ครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ ดำเนินงานพัฒนาแหล่งเรียนรู้ตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ตามระบบสารสนเทศที่มีอยู่ ครูมีการนำสื่อแหล่งเรียนรู้ทางเทคโนโลยีมาใช้ในกระบวนการเรียนการสอน ส่วนผู้บริหารควรส่งเสริมบุคลากรให้ได้รับการอบรมการใช้สื่อเทคโนโลยี

ดิจิทัลที่หลากหลาย และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรร่วมกันจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน

3.3 การตรวจสอบ ทบทวนและกำกับติดตามการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้

ผู้บริหารแต่งตั้งผู้มีความรู้ความเข้าใจในการกำกับ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ ทั้งระยะก่อนใช้ ระหว่างใช้ และหลังใช้แหล่งเรียนรู้ ร่วมกับครูกำหนดปฏิทิน รูปแบบ และวิธีการ ในการประเมินผลจากการใช้แหล่งเรียนรู้ ร่วมสังเกตการณ์ ติดตาม สอบถามถึงปัญหา ในการดำเนินการแล้วนำผลที่ได้จากการใช้แหล่งเรียนรู้อาวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงพัฒนางาน

3.4 การสรุปผล ปรับปรุงแก้ไขการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของครูผู้สอน

ครูเป็นผู้รายงานผลการดำเนินงานเมื่อสิ้นสุดโครงการ แล้วนำผลการเรียนรู้มา วิเคราะห์สรุปผลเพื่อนำข้อมูลมาจัดลำดับความสำคัญในการแก้ปัญหาและพัฒนาผู้เรียน ให้ครูร่วมกับ ผู้บริหาร จัดประชุมเพื่อกำหนดแนวทางการแก้ไขและพัฒนาให้เหมาะสมกับหลักสูตรสถานศึกษา ผู้มี ส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการสรุป ปรับปรุงแก้ไข ครูเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อประกอบการ ตัดสินใจ และทุกฝ่ายช่วยกันประชาสัมพันธ์ให้เกิดการใช้แหล่งเรียนรู้ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

องค์ประกอบที่ 4 การพัฒนาแหล่งเรียนรู้

การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีวิธีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ 8 ประการ ดังนี้

4.1 การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้

ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในสาระวิชา ร่วมกำหนดกิจกรรม มีส่วนในการแสดง ความคิดเห็น และวัดประเมินผลวิธีให้คะแนนตนเองตามความถนัด ความสนใจ รู้จักแสวงหาความรู้ ด้วยตนเอง ได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง มีส่วนในการช่วยประชาสัมพันธ์และช่วยกันดูแลรักษาแหล่ง เรียนรู้ในโรงเรียนรวมทั้งเครือข่าย

4.2 การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้

ครูสร้างบรรยากาศในการเสริมแรงทางบวกในชั้นเรียน จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อ ต่อการเรียนรู้ มีการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างเรียนด้วยกัน และครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดง ความคิดเห็นอย่างเหมาะสม มีอิสระในการคิด กล้าแสดงออกอย่างมีเหตุผล และยอมรับแนวความคิด ใหม่ ๆ

4.3 การจัดการด้านกายภาพ

ผู้บริหารและครูร่วมกันวางแผนจัดหา จัดทำ จัดซื้อ สำรวจข้อมูลสภาพแวดล้อม ให้มีสภาพปลอดภัยพร้อมใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้ จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม และลงมือ ปฏิบัติจริง มีพื้นที่สำหรับจัดแสดงผลงานของผู้เรียน

4.4 การเสริมสร้างวินัยในชั้นเรียน

ครูควรเสริมสร้างความรู้ สติ และบทบาทหน้าที่ในชั้นเรียนของผู้เรียน โดยปลูกฝังให้รู้จักแสวงหาความรู้ มีเจตนาที่ดีต่อสิ่งที่มีคุณค่า มีความรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ต่อสังคม ให้รู้จักดูแลรักษาทรัพยากรของส่วนรวม และรู้จักการรอคอยเมื่อมีการเข้าใช้แหล่งเรียนรู้พร้อม ๆ กัน

4.5 การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในชั้นเรียน

ครูควรกำหนดนโยบาย วางแผน อำนวยความสะดวก สร้างความเข้าใจแก่ผู้เรียน สร้างการปฏิสัมพันธ์ระหว่าง ครู นักเรียน ผู้ปกครอง เพื่อพัฒนาการใช้แหล่งเรียนรู้ กำหนดผู้รับผิดชอบ สร้างกฎ ระเบียบ ข้อปฏิบัติ ข้อตกลงร่วมกันในชั้นเรียน จัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียนทั้งอายุ เพศ และความรู้ของผู้เรียน ร่วมกับผู้บริหารตรวจสอบ ทบทวน กำกับติดตาม การใช้แหล่งเรียนรู้ และจัดเก็บเอกสารหลักฐานการวัดประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบเป็นปัจจุบัน และให้ครูสรุป รายงานผลการสร้างและปรับปรุงพัฒนาการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์

4.6 การส่งเสริมความเข้าใจในการใช้แหล่งเรียนรู้ในชั้นเรียน

ครูส่งเสริมความรู้ความเข้าใจ สร้างความตระหนักให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าและประโยชน์ในการใช้แหล่งเรียนรู้ ให้ความรู้ด้านวิชาการ ด้านกฎหมาย ปิดป้ายประชาสัมพันธ์ กฎ ระเบียบในการใช้และรักษาแหล่งเรียนรู้ ส่วนผู้บริหารส่งเสริมให้ครูเตรียมความพร้อมในการใช้เครื่องมือสื่อสารที่ปรับปรุงความรู้ตลอดเวลาและจัดทำสารสนเทศการใช้แหล่งเรียนรู้ไว้ และครูส่งเสริมการประชาสัมพันธ์การใช้แหล่งเรียนรู้ ในหลากหลายช่องทางอย่างสร้างสรรค์

4.7 การพัฒนาครูให้มีความพร้อมในการใช้แหล่งเรียนรู้

ผู้บริหารควรสร้างความรู้ความเข้าใจ ความตระหนัก ให้ครูเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ระบุผู้รับผิดชอบแหล่งเรียนรู้ โดยให้ครูศึกษาข้อมูล เพื่อนำไปใช้ในการเรียนการสอนและขยายผล ให้ครูได้อบรม สัมมนา เพิ่มพูนประสบการณ์อย่างต่อเนื่อง ร่วมกับครูจัดทำแนวปฏิบัติ หรือจัดทำคู่มือการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน และนิเทศ ติดตาม ให้คำแนะนำเสริมสร้างกำลังใจ สร้างคุณค่า ยกย่องเชิดชู ให้ครูเกิดความภาคภูมิใจ

4.8 การพัฒนาครูด้านสมรรถนะการใช้แหล่งเรียนรู้ดิจิทัล

ผู้บริหารควรส่งเสริมสนับสนุนให้ครูอบรมเชิงปฏิบัติการในการใช้แหล่งเรียนรู้ดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง ควรนำแผนพัฒนาสมรรถนะครูด้านดิจิทัลมาบรรจุในแผนพัฒนาบุคลากรประจำปี สร้างความตระหนักกับครูในการนำเครื่องมือ อุปกรณ์เทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และให้ครูได้ศึกษาทดลองใช้ก่อนนำไปประกอบการจัดการเรียนการสอน

องค์ประกอบที่ 5 คุณภาพผู้เรียน

การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่งผลให้ผู้เรียนมีคุณภาพ 5 ประการ ดังนี้

5.1 ผู้เรียนมีสุขภาวะที่ดีและมีสุนทรียภาพในชีวิต

ผู้เรียนมีสุขนิสัยในการดูแลสุขภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน จากการศึกษาแหล่งเรียนรู้ สามารถค้นหาแหล่งเรียนรู้ด้วยตนเอง กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม มีทักษะความรู้และประสบการณ์ในการจัดการตนเอง รับรู้ข่าวสารทันเหตุการณ์ มีความสุขเพลิดเพลินกับกิจกรรมดนตรี กีฬา ศิลปะ และทักษะชีวิต สามารถเลือกใช้แหล่งเรียนรู้ได้ตามแผนการและเป้าหมายที่กำหนด และได้รับประสบการณ์ นอกเหนือจากเนื้อหาที่ครูสอน ทำให้ผู้เรียนมีความสนใจ ใส่ใจในองค์ความรู้จากประสบการณ์จริงที่ส่งผลต่อทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้

5.2 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และนำค่านิยมดีงามมาใช้จนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์

มีการพัฒนาในด้านคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่ดีงาม จากการใช้แหล่งเรียนรู้ออนไลน์ที่มีคุณภาพเหมาะสมกับวัย ได้รับประสบการณ์ตรงผ่านกระบวนการต่าง ๆ จากแหล่งเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนมีความจดจำที่ยั่งยืน

5.3 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ

สามารถสืบค้นและเชื่อมโยงเนื้อหาต่าง ๆ ได้ตรงตามที่ต้องการและทันต่อเหตุการณ์ ได้เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อการเรียนรู้ระหว่างกัน การเรียนรู้สิ่งที่มีความหมายและเป็นประโยชน์ต่อตนเอง ทำให้ผู้เรียนมีความประทับใจ เกิดแรงบันดาลใจใฝ่เรียนรู้มากยิ่งขึ้น เกิดความรักความศรัทธาในอาชีพที่สุจริต มุ่งมั่นพัฒนางาน และภูมิใจในผลงานของตนเอง รู้จักปรับตัวในการเป็นผู้นำและผู้ตาม เข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถกำหนดขั้นตอนกระบวนการคิดในการทำงานด้วยตนเอง สามารถใช้เทคโนโลยีได้อย่างคุ้มค่า และเกิดประโยชน์จากการใช้แหล่งเรียนรู้ออนไลน์

5.4 ผู้เรียนมีทักษะในการคิดแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล

เมื่อผู้เรียนเผชิญกับปัญหา สามารถแก้ปัญหาได้อย่างมีเหตุผล มีทักษะในการดำรงชีวิต อยู่ในกฎระเบียบ รู้จักปรับตัวให้เข้ากับสิ่งรอบตัวได้อย่างกลมกลืน รู้จักฝึกฝนตนเอง ให้เป็นที่ยอมรับในสังคมมีแนวทางแก้ปัญหา ลำดับการคิด กำหนดเป้าหมาย คาดการณ์ ตัดสินใจแก้ปัญหาโดยมีเหตุผลประกอบ ส่งผลให้ผู้เรียนมีความคิด มีเหตุผลที่ถูกต้อง สามารถใช้ทักษะในการสื่อสาร ตามทัศนคติของตนเองเมื่อได้ศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ และช่วยให้ผู้เรียนมีความอดทนอดกลั้น รู้จักหลีกเลี่ยงสิ่งที่ไม่เหมาะสม สามารถกำกับตนเองในการเลือกสรรสิ่งที่มีคุณค่าในการดำรงชีวิต

5.5 ผู้เรียนมีสมรรถนะตรงตามหลักสูตร และผ่านเกณฑ์มาตรฐาน

สามารถคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดแก้ปัญหา มีทักษะในการแสวงหาความรู้ ในการทำงานมีพัฒนาการการเรียนรู้สอดคล้องกับหลักสูตร สามารถใช้ ความรู้ ทักษะ เจตคติ และ คุณลักษณะต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในการเรียนรู้

3. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนา คุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ทรงคุณวุฒิ มีความเห็นว่า มีความเหมาะสม

ผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการ แหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน ผู้บริหารโรงเรียนมีความเห็นว่า มีความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมาก ที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

จากสรุปผลการวิจัย รูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีประเด็นสำคัญที่นำมา อภิปรายผล ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ทรงความรู้ในท้องถิ่น จะเป็นผู้วางแผน และดำเนินการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ให้ประสบความสำเร็จได้ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่างมีบทบาทหน้าที่สำคัญ ตั้งแต่เริ่มโครงการ จนถึงสิ้นสุดโครงการ เพื่อขับเคลื่อน กำกับ ควบคุม ให้ทุกกระบวนการขั้นตอนไปสู่คุณภาพของผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็กได้ เพราะผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้โรงเรียนขนาดเล็ก ดำรงอยู่อย่างมีคุณภาพ ซึ่งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจะต้องสร้างเครือข่ายความร่วมมือในองค์กรให้เข้มแข็ง นอกจากครู ผู้บริหาร นักเรียน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภูมิปัญญาท้องถิ่น และหน่วยงาน ทางการศึกษา จะต้องมีส่วนร่วมสื่อสารถึงกันในการดำเนินงาน ประสานความร่วมมือ ให้มีส่วนร่วม ในการประเมินผล และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ลดาวรรณ นิมทับทิม (2561) ที่กล่าวว่า บทบาทของคณะกรรมการสนับสนุนแหล่งเรียนรู้ คือ การส่งเสริม สนับสนุน พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ให้มีประสบการณ์ในการใช้แหล่งเรียนรู้ อย่าง เชี่ยวชาญ ได้แก่ การสนับสนุนงบประมาณและสื่อการเรียนการสอนเพื่ออำนวยความสะดวกต่าง ๆ

ที่เอื้อต่อพัฒนาการของผู้เรียน การจัดหา จัดสร้างหรือพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ได้แก่ การจัดห้องเรียนหรือสถานที่รองรับให้เหมาะสมสำหรับใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ในแต่ละด้าน และสนับสนุนให้มีเวทีสำหรับการนำเสนอผลงานหรือนวัตกรรมที่เกิดจากการใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งของครูผู้สอนและผู้เรียน ได้แก่ สนับสนุนจัดสรรงบประมาณหรือสิ่งจำเป็น เพื่อจัดนิทรรศการนำเสนอผลงานและนวัตกรรมที่เกิดจากการใช้แหล่งเรียนรู้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริญาญ์ เลียบคง (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารแหล่งเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารควรร่วมกันกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องวิเคราะห์การดำเนินงานอย่างเป็นระบบ วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน เปิดโอกาสให้คณะผู้รับผิดชอบแหล่งเรียนรู้ได้จัดการอบรมให้ความรู้ในการปฏิบัติงาน อีกทั้งควรมีการตรวจสอบ ทบทวน กำกับติดตามประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพราะผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย เป็นผู้วางแผนงาน และลงมือปฏิบัติให้ประสบผลสำเร็จในการกำหนดแหล่งเรียนรู้ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนให้มีคุณค่าได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น นอกจากนี้มีปัจจัยสนับสนุนในหลายด้านแล้ว ยังขึ้นอยู่กับคณะกรรมการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ทั้งหมด

องค์ประกอบที่ 2 ประเภทของแหล่งเรียนรู้ ประกอบด้วย แหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน แหล่งเรียนรู้ภายนอกโรงเรียน และแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ตั้งแต่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 จนถึงหลักสูตรสถานศึกษา ได้สนับสนุนให้สถานศึกษาสามารถจัดการเรียนรู้ได้ทุกสถานที่และตลอดเวลาตามบริบทของโรงเรียนในแต่ละท้องถิ่น เน้นกระบวนการให้ผู้เรียนมีความสุขกับการเรียนรู้ มีทางเลือกและมีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา โดยคำนึงถึงประโยชน์ของผู้เรียน ซึ่งลักษณะของแหล่งเรียนรู้ในแต่ละประเภท มีประโยชน์ที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับว่า ผู้เรียนจะมีวิธีการใช้ค้นหาหาความรู้ให้ตรงกับความต้องการในด้านใด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนพล ด้านวิวัฒน์วงศ์ (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้โรงเรียนบ้านริมใต้ อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า แหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคลควรจัดทำปฏิทินการดำเนินงาน และภาระความรับผิดชอบให้ชัดเจน มอบหมายงานให้บุคลากรที่มีความชำนาญเฉพาะด้าน มีความเชี่ยวชาญในการถ่ายทอดเพื่อเพิ่มพูนความรู้ให้มากขึ้น แหล่งเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติ ควรจัดเก็บผลงานของนักเรียนให้เป็นระเบียบเพื่อสะดวกในการค้นหา มีการตรวจสอบและมีการประเมินความพึงพอใจของผู้เรียน แหล่งเรียนรู้ประเภทสื่อควรสร้างความตระหนักให้ครู นักเรียน และผู้ปกครองได้เห็นความสำคัญของสื่อที่เป็นสื่อ นำให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจในเนื้อหาบทเรียนได้อย่างชัดเจนและพัฒนาการสร้างสื่อ นวัตกรรมทางวิชาการ ปรับปรุงเทคโนโลยีให้ทันสมัย ควรมีการตรวจสอบและประเมินผลเป็นระยะ โดยผู้รับผิดชอบ แหล่งเรียนรู้ประเภทวัตถุประกอบและอาคารสถานที่ ควรมีการกำหนดนโยบายวางแผนการใช้ตามความเหมาะสมของกิจกรรม และควรมีการนำผลการตรวจสอบมาปรับปรุงแก้ไข

เพื่อสะดวกในการใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ในครั้งต่อ ๆ ไป และแหล่งเรียนรู้มีลักษณะหลากหลายประเภท ทั้งในและนอกสถานศึกษา ซึ่งในแต่ละลักษณะของแหล่งเรียนรู้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองตามความถนัด ความสนใจและความพร้อมจากประสบการณ์เดิม โดยเฉพาะแหล่งเรียนรู้ด้านเทคโนโลยี หรือแหล่งเรียนรู้ทางออนไลน์ที่มีความทันสมัย สามารถใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ได้ในทุกที่ทุกเวลา มีข้อมูลให้สืบค้นตามความต้องการอย่างหลากหลาย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ จิตินา วรณศรี (2566) ที่กล่าวว่า สื่อการจัดการเรียนรู้ เป็นตัวกลางที่ใช้ในการนำความรู้ ข้อมูลสารสนเทศไปสู่ผู้เรียน เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระ นับเป็นทรัพยากรสำคัญ ที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน สื่อมีหลากหลายประเภททั้งที่เป็นบุคคล สัตว์ สิ่งของ ทั้งที่มีอยู่ตามธรรมชาติและที่ประดิษฐ์ขึ้น

องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการบริหารแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ประกอบด้วย การวางแผน บริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ การดำเนินงานการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ การตรวจสอบ ทบทวนและ กำกับติดตามการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ และการสรุปผล ปรับปรุงแก้ไขการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของครูผู้สอน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า กระบวนการบริหารแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ต้องดำเนินการให้ครบทุกกระบวนการขั้นตอนจึงจะเห็นผลสำเร็จ เริ่มตั้งแต่การวางแผนดำเนินงานตามแผน การนิเทศ กำกับติดตาม จนถึงการ สรุป ประเมินผล คุณภาพผู้เรียนจะเห็นผลเชิงประจักษ์ ถ้ามีการจัดรูปแบบการเรียนการสอน และการเลือกวิธีถ่ายทอดความรู้ที่เหมาะสมกับกิจกรรม และพื้นฐานความรู้ของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ จิตินา วรณศรี (2566) ที่กล่าวว่า การบริหารแหล่งเรียนรู้ ผู้บริหารควรกำหนดนโยบาย กฎระเบียบในการใช้สื่อ แหล่งเรียนรู้ วางแผนการใช้ และดูแลติดตามการใช้สื่อแหล่งเรียนรู้ รวมทั้งประเมินประสิทธิผลที่เกิดกับผู้เรียน และบำรุงรักษาให้สามารถใช้งานได้ตลอดทั้งปี และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุดารัตน์ งามวิสัย (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตร่มเกล้า-นวมินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษา เขต 42 ผลการวิจัย พบว่า การวางแผนการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ มีความสำคัญเป็นลำดับแรก ในขั้นตอนการดำเนินงานให้บูรณาการกับทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ การประเมินการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ผู้บริหารควรนำผลการวิเคราะห์มาสรุปหาองค์ความรู้ใหม่ แล้วจัดทำเป็นรูปเล่มรายงานผลการปฏิบัติงานทุกภาคเรียน ทุกขั้นตอนของกระบวนการจัดการแหล่งเรียนรู้ ต้องแสดงถึงความรู้ความสามารถของครูผู้สอนในการจัดกระบวนการเรียนรู้ ครูต้องออกแบบกิจกรรมให้เหมาะสมกับ เพศ วัย และระดับความรู้ของผู้เรียน กระบวนการควรดำเนินการตามขั้นตอนของวงจร PDCA หรือวงจรคุณภาพอื่นที่ออกแบบให้มีประสิทธิผล ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ มนัสสินธ์ จงปัญญานนท์ (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายการศึกษายมเหนือ อำเภอสอง จังหวัดแพร่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ต้องมี

กระบวนการ ด้านการวางแผนดำเนินการ ด้านพัฒนาบุคลากร ด้านการอำนวยความสะดวก ด้านการวัดผลประเมินผล ด้านการบริหารจัดการ ด้านการจัดหางบประมาณ ด้านการควบคุม โดยวงจรคุณภาพ PDCA ด้านการเก็บรวบรวมวิเคราะห์ข้อมูลและด้านการสรุปผลโครงการ ในด้านการตรวจสอบ ทบทวนและกำกับติดตามการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ สอดคล้องกับการศึกษาของ ชัชฎา อุดมสิทธิ์ (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน เพชรพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 40 ผลการวิจัย พบว่า การจัดการ แหล่งเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ควรมีการกำหนดบทบาทหน้าที่และกำกับดูแลการใช้แหล่งเรียนรู้ ควรมี แนวปฏิบัติในการตรวจสอบการจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน และด้านการสรุปผล ปรับปรุง แก้ไขการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของครูผู้สอน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนัทธัญญ์ ฉัตรภักดิ์ (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบแหล่งการเรียนรู้ชุมชนอัจฉริยะในศตวรรษ ที่ 21 เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชน จากผลการวิจัยสรุปได้ว่าการประเมินผล ประกอบด้วย การประเมินผลตนเอง การประเมินโดยกลุ่ม และการประเมิน โดยเครือข่ายชุมชน

องค์ประกอบที่ 4 การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ประกอบด้วย การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม ในการเรียนรู้ การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ การจัดการด้านกายภาพ การเสริมสร้างวินัยในชั้นเรียน การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในชั้นเรียน การส่งเสริมความเข้าใจในการใช้แหล่งเรียนรู้ในชั้นเรียน การพัฒนาครูให้มีความพร้อมในการใช้แหล่งเรียนรู้ และการพัฒนาครูด้านสมรรถนะการใช้แหล่ง เรียนรู้ดิจิทัล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา ควรพัฒนาครูและบุคลากร ให้มีความรู้ความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้ โดยจัดเตรียมแหล่งเรียนรู้ สื่อการเรียนการสอน วัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ รวมถึงเทคโนโลยีทางการศึกษาให้มีความพร้อมและสามารถนำมาใช้จัดกิจกรรม การเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ สอดคล้องกับ งานวิจัยของ ฮ้ำดัน สาอุ (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา ในอำเภอสุคิรินสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นราธิวาส เขต 2 จากผลการวิจัยพบว่า การส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ผู้บริหารและครูผู้สอนควรมีการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มี ส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองเพื่อให้ผู้เรียนได้รู้ถึงจุดเด่นและจุดที่ต้องพัฒนา นอกจากนี้ ยังมีผลการวิจัยที่สอดคล้องกับการพัฒนาแหล่งเรียนรู้เป็นรายด้าน คือ

การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เนตรชนก ทองดำ (2565) ได้ทำ การวิจัยเรื่อง การจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ ของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ สังกัดสำนัก บริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 7 จากผลการวิจัย พบว่า ควรปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ ของโรงเรียนในแต่ละด้าน คือ ด้านอาคารสถานที่ โรงเรียนควรจัดให้มีการปรับปรุงในเรื่อง

ความสะอาดและถูกสุขลักษณะ รวมถึงจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนให้มีความสงบ ร่มรื่น ด้านการเรียนการสอน โรงเรียนควรจัดให้มีการปรับปรุงในเรื่องการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการกลุ่ม ด้านการให้บริการผู้เรียน โรงเรียนควรจัดให้มีความสะดวกในการใช้บริการยืมหนังสือห้องสมุด ตลอดจนการประชาสัมพันธ์ข่าวสาร ความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ด้านการจัดการศึกษา โรงเรียนควรจัดให้มีการปรับปรุงในเรื่องการยอมรับของสังคม ด้านการจัดกิจกรรมผู้เรียน โรงเรียนควรจัดให้มีการปรับปรุงในเรื่องความสนใจของนักเรียนที่จะเข้าร่วมการบริหารงานของสภานักเรียนควมมีอิสระ ในการจัดกิจกรรมของนักเรียน และด้านสังคมกลุ่มเพื่อนโรงเรียนควรจัดให้มีการปรับปรุงในเรื่องความรักสามัคคีไม่ทะเลาะเบาะแว้งกันในโรงเรียน การให้ความไว้วางใจในการปรึกษาปัญหา กับเพื่อนรวมถึงการรู้จักให้ความช่วยเหลือ การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ ย่อมส่งผลให้การจัดการด้านกายภาพเกิดภาพลักษณ์สวยงามน่าเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กมลวรรณ คุณาสวัสดิ์ (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารและการจัดการแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนปิยะพรพิทยา ผลการวิจัย พบว่า ควรมีการวางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ การปฏิบัติตามแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ การติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล และการพัฒนา ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง

การเสริมสร้างวินัยในชั้นเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิภาพรณ หงษ์ชูเกียรติ (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน โรงเรียนทรัพย์ทวี ตามแนวทางพระราชดำรัส เข้าใจเข้าถึง พัฒนา ผลการวิจัยพบว่า การเสริมสร้างวินัย มีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ขั้นตอน คือ 1) ความตระหนัก 2) การบริหารจัดการ 3) การลงมือปฏิบัติ และ 4) การประเมินผล ที่เชื่อมโยงต่อเนื่องกันเป็นวัฏจักร

การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในชั้นเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สายชล วัฒนเกษกรณ์ (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า 1) ด้านบุคลากร สถานศึกษาควรจัดประชุมเพื่อวางแผนการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น 2) ด้านงบประมาณสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูใช้พัสดุและสินทรัพย์ 3) ด้านทรัพยากร สถานศึกษาควรส่งเสริมให้จัดกิจกรรมบูรณาการศึกษาแหล่งเรียนรู้ภายในท้องถิ่น และ 4) ด้านการบริหารจัดการ สถานศึกษาควรจัดทำข้อมูลสารสนเทศแหล่งเรียนรู้ให้เป็นปัจจุบัน

การส่งเสริมความเข้าใจในการใช้แหล่งเรียนรู้ในชั้นเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ กมลพร ภูมิพลับ (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้เพื่อการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า ควรส่งเสริมการประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้โดยการใช้เทคโนโลยี ส่งเสริมการจัดทำคู่มือแหล่งเรียนรู้ในรูปแบบ วิดิทัศน์ ส่งเสริมปราชญ์ชาวบ้านให้ความรู้แก่บุคลากร ส่งเสริมให้บุคลากรนำผลการประเมินมา

วิเคราะห์เพื่อแก้ไขและพัฒนา วิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อนและปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อสถานศึกษา เพื่อจัดทำแผนพัฒนาแหล่งเรียนรู้

การพัฒนาครูให้มีความพร้อมในการใช้แหล่งเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปกิตตา ปานเกษม (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการสถานศึกษาขนาดเล็กที่ดำรงอยู่ได้ด้วยตนเอง (Stand Alone) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า การพัฒนาบุคลากร ควรมีการอบรมพัฒนาครูผู้สอนในเรื่องของการจัดการเรียนรู้ด้วย DLTV มีการนิเทศ กำกับ ติดตามการดำเนินการจัดการเรียนรู้ด้วย DLTV มีการส่งเสริมพัฒนาบุคลากรโดยอบรมพัฒนาตนเอง

การพัฒนาครูด้านสมรรถนะการใช้แหล่งเรียนรู้ดิจิทัล ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ ในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก ควรเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมเสนอแนวทางการพัฒนา โดยเฉพาะการศึกษาในยุคดิจิทัล ต้องได้รับการสนับสนุนด้านปัจจัย ด้านบุคลากร และด้านงบประมาณ ให้เพียงพอ จึงจะสามารถแก้ปัญหาในโรงเรียนขนาดเล็กให้มีความเข้มแข็งคงอยู่ได้อย่างมีคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กุเกียรติ แดงสีดา (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ผลการวิจัย พบว่า แนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษายุคดิจิทัล ควรให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานทุกขั้นตอนตามรูปแบบของ PDCA ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรมีความรู้ ความเข้าใจทักษะการใช้เทคโนโลยีในยุคดิจิทัล เพื่อให้ทันกับสถานการณ์ปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงก้าวหน้าตลอดเวลา และควรนำแนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาไปปฏิบัติเป็นรูปธรรมตามกระบวนการบริหารแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษายุคดิจิทัล และสอดคล้องกับการศึกษาของ Smaldino, Lowther & Russell (2014) ที่กล่าวว่า กระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อและเทคโนโลยีที่มีประสิทธิผล ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ คือ 1) วิเคราะห์ผู้เรียน 2) กำหนดมาตรฐานและวัตถุประสงค์การเรียนรู้ 3) เลือกกลยุทธ์ เทคโนโลยี สื่อและวัสดุอุปกรณ์ 4) การใช้เทคโนโลยี สื่อและวัสดุอุปกรณ์ 5) การมีส่วนร่วมของผู้เรียน 6) การประเมินและการปรับปรุง

องค์ประกอบที่ 5 คุณภาพผู้เรียน ประกอบด้วย ผู้เรียนมีสุขภาวะที่ดีและมีสุนทรียภาพในชีวิต ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และนำค่านิยมดีงามมาใช้จนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ผู้เรียนมีทักษะในการกำกับตนเองคิดแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล ผู้เรียนมีสมรรถนะตรงตามหลักสูตร และผ่านเกณฑ์มาตรฐาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า คุณภาพของผู้เรียนเป็นผลจากการจัดการศึกษาโดยใช้แหล่งเรียนรู้ เนื่องจากโรงเรียนขนาดเล็ก มีปัญหาการขาดแคลนครูผู้สอน และปัจจัยสนับสนุนมากมาย ดังนั้นผู้บริหารจึงควรใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดความคุ้มค่าที่สุด สื่อสนับสนุนที่ได้รับจัดสรร สามารถตอบสนองการเรียนรู้ได้

อย่างเท่าเทียมกับโรงเรียนขนาดกลาง หรือโรงเรียนขนาดใหญ่ เช่น การเรียนการสอนผ่านระบบ DLTV หรือ DLIT ก็เป็นสื่อแหล่งเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนเข้าถึงการศึกษาในเรื่องที่อยู่ไกลตัวได้ การค้นหาความรู้จากสิ่งที่อยู่ไกลตัวจึงเป็นเรื่องที่สะดวกรวดเร็วจากแหล่งเรียนรู้ทางเทคโนโลยีที่ใช้แก้ปัญหาในปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นันธวัช นุนารถ และคณะ (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม กับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก : โอกาสและความเสมอภาคในยุคไทยแลนด์ 4.0 ผลการวิจัยพบว่า การจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กเพื่อแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการขาดแคลนครูของโรงเรียนขนาดเล็ก เป็นการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา ซึ่งถือเป็นนโยบายสำคัญของกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็กให้ได้รับการจัดการศึกษาอย่างทั่วถึงกัน ซึ่งการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม มีแนวทางและวิธีการในการดำเนินงานให้เกิดคุณภาพ งานวิจัยนี้ ได้นำเสนอสภาพและปัญหาของโรงเรียนขนาดเล็ก วิวัฒนาการการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม การนำการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมสู่โรงเรียนขนาดเล็ก จากนโยบายสู่การปฏิบัติ และปัจจัยความสำเร็จในการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมของโรงเรียนขนาดเล็ก ในยุคไทยแลนด์ 4.0 และผู้วิจัยมีความเห็นว่า คุณภาพผู้เรียน เกิดจากการพัฒนาด้านวิชาการ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ผู้เกี่ยวข้องจะต้องช่วยกันผลักดันให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีคุณภาพตามที่หลักสูตรและสังคมต้องการ ซึ่งกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้แหล่งเรียนรู้ ผู้เรียนจะเป็นผู้ลงมือปฏิบัติผ่านกิจกรรมหรือสื่อนวัตกรรม โดยมีครูผู้สอนเป็นผู้ให้คำแนะนำช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกให้เกิดการเรียนรู้ จึงเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่นับได้ว่ามีความเหมาะสมและสอดคล้องกับหลักสูตรในปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธีระชัย แส่นแก้ว และคณะ (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาขนาดเล็กด้านวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาคูธารานี เขต 2 ที่กล่าวว่า ผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นด้วยกับองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาขนาดเล็ก ด้านวิชาการ 3 ด้าน คือ องค์ประกอบด้านการพัฒนาผลการเรียนของนักเรียน องค์ประกอบด้านการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียน และองค์ประกอบด้านการดูแลส่งเสริมให้ประสบความสำเร็จในชีวิต

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ผลการวิจัย พบว่า ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ผู้ทรงความรู้ ในท้องถิ่น เป็นบุคคลภายนอกโรงเรียนที่มีบทบาทสำคัญในการศึกษาแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เป็นผู้ที่มีบทบาทหน้าที่ในการสนับสนุน ให้ความรู้ ให้คำปรึกษาแก่ผู้บริหารและครู และถ่ายทอดภูมิปัญญา

แก่ผู้เรียน ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรจัดสรรงบประมาณเพื่อตอบแทนสำหรับผู้ทรงความรู้ในท้องถิ่นในการร่วมเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้

1.2 ผลการวิจัย พบว่า แหล่งเรียนรู้ภายนอกโรงเรียน เป็นประเภทของแหล่งเรียนรู้ที่ช่วยเสริมประสบการณ์ให้กับผู้เรียนได้มากที่สุด เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้สัมผัสกับประสบการณ์จริง ทำให้สามารถจดจำเหตุการณ์หรือเรื่องราวได้ดี ดังนั้น โรงเรียนขนาดเล็กควรวางแผน และจัดปฏิทินสำหรับการศึกษาแหล่งเรียนรู้ภายนอกโรงเรียนให้เป็นระบบมากขึ้น

1.3 ผลการวิจัย พบว่า การสรุปผล ปรับปรุงแก้ไขการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของครูผู้สอนเป็นกระบวนการบริหารแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนที่มีความสำคัญมากที่สุด เป็นผู้รายงานผลการดำเนินงานเมื่อสิ้นสุดโครงการ เป็นผู้จัดลำดับความสำคัญในการแก้ปัญหาและพัฒนาผู้เรียน ดังนั้นผู้บริหารควรร่วมกับครู ในการจัดประชุมสรุปผลการใช้แหล่งเรียนรู้ เพื่อกำหนดแนวทางแก้ไขพัฒนาให้เหมาะสมกับหลักสูตรสถานศึกษา และเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อเป็นฐานในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ

1.4 ผลการวิจัย พบว่า การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ โดยการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในสาระวิชา ร่วมกำหนดกิจกรรม มีส่วนในการแสดงความคิดเห็น และวัดประเมินผล ได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ดังนั้น ผู้บริหารและครูควรส่งเสริมสนับสนุนผู้เรียนด้านการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยมีประสิทธิภาพต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรวิจัยและพัฒนารูปแบบการบริหารแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนขนาดกลางด้านสื่อออนไลน์ และนำสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ให้มากขึ้น

2.2 ควรวิจัยและพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการในการใช้แหล่งเรียนรู้ร่วมกับชุมชนในท้องถิ่น

บรรณานุกรม



บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). *มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2559*. สืบค้นเมื่อ 20 ธันวาคม 2559, จาก <http://www.wattana.ac.th/wwa/news/moe2-2559.pdf>.
- กมลวรรณ คุณาสวัสดิ์. (2561). *แนวทางการบริหารและการจัดการแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนปิยะพรพิทยา (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท)*. เชียงราย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- กมลพร ภูมิพลับ. (2564). *แนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้เพื่อการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- กฤษณะ สุวรรณภูมิ. (2562). *แหล่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในแพทยศาสตร์ศึกษา*. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- กัญญา สันฐาน. (2562). *กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาประถมศึกษาขนาดเล็กในเขตพื้นที่ชนบทเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามจุดเน้นของนักเรียน*. *วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี*, 15(2), 132-157.
- กัณหา ม้าแก้ว. (2561). *การจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการชั้นเรียน*. สืบค้นจาก WordPress.com [https://kan875220175.wordpress.com > category > un...](https://kan875220175.wordpress.com/category/un...)
- กิริติ ฉิมพูน. (2565). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร*. *วารสารคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์*, 5(2), 135-144.
- กัญเกียรติ แดงสีดา. (2563). *แนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท)*. อุตรดิตถ์: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.
- ชนิษฐา กาดั่ง. (2561). *การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนบ้านแม่แตดน้อย อำเภอگیลยาณวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท)*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- ครรชิต มาลัยวงศ์. (2557). *เทคโนโลยีการบริหารการศึกษา*. ค้นเมื่อ 21 พฤษภาคม 2559, จาก drkanchit.com/general_articles/articles/general_24.html.
- จริยา ทองหอม. (2561). *รายงานผลโครงการทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้ (One Day Trip) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. ตรัง: โรงเรียนวัดพระมหาธาตุ.
- จารุวัชร เคนพันค้อ. (2563). *การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท)*.บุรีรัมย์: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

- จักรพันธ์ ชัยทัศน์. (2562). รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
สถาบันอุดมศึกษาเอกชน (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุซุฎิบัณฑิต). พะเยา: มหาวิทยาลัย
พะเยา.
- จิตรจรรยา ทรงวิทยา. (2561). ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ
ร้อยเอ็ด. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 3(1), 41-57.
- จิตติมา วรณศรี. (2566). การบริหารจัดการสู่คุณภาพผู้เรียนและสถานศึกษา. พิษณุโลก: รัตนสุวรรณ
การพิมพ์.
- เจริญ ภูวิจิตร. (2565). แนวทางการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาในยุค Next Normal.
กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- ฉวีวรรณ แผ้วตะคุ. (2562). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเป็นเลิศของการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา
ขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (วิทยานิพนธ์
ปรัชญาดุซุฎิบัณฑิต). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ชนกนันท์ ต้นติวิไล. (2562). การจัดการเรียนรู้และการจัดการชั้นเรียน : The STDUIES Model.
สืบค้นจาก <https://muaychanoknan2.blogspot.com>.
- ชนกนารถ ชื่นเชย. (2550). รูปแบบการจัดการศึกษาต่อเนื่องในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน
(วิทยานิพนธ์การศึกษาดุซุฎิบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชัชฎา อุดมสิทธิ์. (2561). การพัฒนารูปแบบการจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนเพชรพิทยาคม
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 40 (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุซุฎิบัณฑิต).
กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- ชิดพันธ์ ต้นติมังกร. (2564). รูปแบบการพัฒนาผู้บริหารด้านการจัดการเชิงธุรกิจ เพื่อส่งเสริมความคอง
อยู่ของโรงเรียนเอกชน (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุซุฎิบัณฑิต). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ชิรวัดณ์ นิจเนตร. (2560). การวิจัยพัฒนารูปแบบทางสังคมศาสตร์และการศึกษา. *วารสารราชภัฏ
สุราษฎร์ธานี*, 4(2), 71 – 102.
- ชุตินาพร เขาวนไว. (2562). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารแหล่งเรียนรู้ภายใน
สถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานี (วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.
- เชษฐภูมิ วรณไพศาล. (2555). ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารงาน และการบริหาร พัฒนาคุณภาพ
การศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและมัธยมศึกษา. เชียงใหม่:
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ญาณิศา ดวงสีทอง. (2561). การพัฒนาแหล่งเรียนรู้เพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21
โรงเรียนหนองไสพระเจริญวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร
เขต 2 (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ทิฆัมพร ศักย์กฤษณกรณ์. (2565). การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียน
ในโรงเรียน มัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 38
จังหวัดสุโขทัย (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). อุตรดิตถ์: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.

- ณภิญรัตน์ ทัพทวา. (2557). การมีส่วนร่วมของโรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ณัฐฐนิช นัดกสิน. (2564). ทักษะการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 9. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ทรงพร อุดรพันธ์. (2564). ปัจจัยทางการบริหารและปัจจัยวัฒนธรรมคุณภาพที่ส่งผลต่อความเป็นเลิศของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ทวี วาจาस्थ्य. (2561). การพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี. วารสารมหาจุฬานาครธรรมศาสตร์, 5(2), 394-410.
- ทิตนา แคมมณี. (2559). ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตนา แคมมณี. (2551). ศาสตร์การสอน:องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชนพล ต่านวิวัฒน์วงศ์. (2561). การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้โรงเรียนบ้านริมใต้ อำเภอแม่อิง จังหวัดเชียงใหม่ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม วิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา.
- ชนัทธัญญ์ ฉัตรภักดิ์รัตน์. (2561). รายงานการวิจัย การพัฒนารูปแบบแหล่งการเรียนรู้ชุมชนอัจฉริยะในศตวรรษที่ 21 เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชน. กรุงเทพฯ: สำนักเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ชญศญา ธรรมศรีโสภณ. (2563). การพัฒนารูปแบบแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาแบบรวมใจพัฒนา เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและการมีทักษะชีวิตของผู้เรียนโรงเรียนเทศบาลวัดดอนไก่ดี (สังวรจันทสรราชวรวิหาร). วารสารสภาการสาธารณสุขชุมชน, 2(2), 146-158.
- ธีระชัย เปล่งชัย. (2566). การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา Personnel Management of School Administrators. การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- ธีระชัย แสนแก้ว. (2560). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาขนาดเล็กด้านวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 11(1), 117-131.
- ธีระศักดิ์ อุปไมยอริชัย และคณะ. (2563). การบริหารจัดการศึกษาสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน. พิษณุโลก: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- นเรศ ปุบุตรชา. (2561). สมรรถนะครูกับคุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด, 12(2), 255-268.
- นันทวิช นุนารณ. (2563). การจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก: โอกาสและความเสมอภาคในยุคไทยแลนด์ 4.0. บัณฑิตศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตวิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์, 8(1), 289-300.

- นิภาพรรณ หงษ์ชูเกียรติ. (2562). การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน โรงเรียนทรัพย์ทวีตามแนวทางพระราชดำรัส เข้าใจเข้าใจ พัฒนา โรงเรียนทรัพย์ทวี อำเภอบ้านนาเดิม จังหวัดสุราษฎร์ธานี. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- เนตรชนก ทองดำ. (2565). การจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ ของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 7 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์). สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- เบญจพร สุคนธร. (2565). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกริก.
- ประกายดาว มุสิกพันธ์. (2566). การบริหารจัดการชั้นเรียนและสภาพแวดล้อมโรงเรียนที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียนของนักเรียน ในเขตอำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ปาริชาติ ร่มโพธิ์ภักดิ์. (2558). การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยปทุมธานี.
- ปกิตตา ปานเกษม. (2565). การบริหารจัดการสถานศึกษาขนาดเล็กที่ดำรงอยู่ได้ด้วยตนเอง (Stand Alone) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์). อุตรดิตถ์: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.
- ปรัชญา เวสารัชช. (2554). หลักการจัดการศึกษา. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- ปริญญา จันทคาม. (2561). แนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2555). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- ปัทมา จันปัญญา. (2561). การศึกษาปัญหาและแนวทางการจัดการแหล่งเรียนรู้นอกห้องเรียนของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายวังบูรพา จังหวัดสระแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ปิตัสันท์ อินทพิชัย. (2561). การพัฒนาแนวทางการออกแบบเว็บไซต์ด้านการท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงอายุ (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- ปิยาภรณ์ พูลชัย. (2565). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์). จันทบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- พงษ์ลิขิต เพชรผล. (2562). การบริหารห้องเรียนในศตวรรษที่ 21 เพื่อเสริมสร้างคุณภาพของความเป็นพลเมือง. วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 47(1), 236-250.

- พงษ์พัชรินทร พุทธวณิช. (2564). การจัดการเรียนรูเพื่อพัฒนาผู้เรียนในยุคดิจิทัล. *วารสารนวัตกรรม การเรียนรู้และเทคโนโลยี*, 1(2), 1-11.
- พจน์ การเกษ. (2560). การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2. *Journal of Nakhonratchasima College*, 11(1), 155-166.
- พระมหากิตติศักดิ์ ไมตรีจิต. (2562). การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ออนไลน์มรดกความทรงจำแห่งโลก ของวัดพระเชตุพน เพื่อการศึกษาตามอัธยาศัย (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุษฎีบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสยาม.
- พระสมุห์วินิตย์ ธิรจิตโต (การะเกตุ). (2561). การบริหารแหล่งเรียนรู้ตามหลักสัปปายะ 4 ของ โรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พาสนา จุลรัตน์. (2561). การจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนในยุค Thailand 4.0. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พิชชาภา ผลาผล. (2560). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ใน สถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. *วารสารวิชาการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต*, 13(3), 225-235.
- พิมพ์พิมล คงจินดา. (2560). สภาพและปัญหาการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพตะวันออก (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏ พระนคร.
- ไพศาล วรคำ. (2564). การวิจัยทางการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 12). มหาสารคราม : ตักสิลาการพิมพ์.
- พสมติ รชนิเพ็ญ. (2565). รายงานผลการดำเนินงานโครงการส่งเสริมการเรียนรู้สู่โลกกว้างตาม แผนปฏิบัติการประจำปี 2565. ชลบุรี: โรงเรียนวัดรังสีสุทธาวาส.
- ภัคพร บุญเกล้า. (2555). ยุทธวิธีการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กโดยใช้ปัจจัยด้านการบริหารที่ส่งผลต่อ คุณภาพผู้เรียนในเขตตรวจราชการที่ 13 (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุษฎีบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- มนัสนิตย์ จงปัญญานนท์. (2560). การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่าย การศึกษายมเหนือ อำเภอสอง จังหวัดแพร่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา แพร่ เขต 1 (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). พะเยา: มหาวิทยาลัยพะเยา.
- รัตนะ บัวสนธ์. (2554). การพัฒนานวัตกรรมการศึกษา. กรุงเทพฯ: คำสมัย.
- รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. (2550). การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. สงขลา: ศูนย์หนังสือ มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- รุ่งนภา จิตรโรจนรักษ์. (2548). การพัฒนารูปแบบการบริหารของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้น พื้นฐาน สำหรับประเทศไทย. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รุ่งนภา มาอูด. (2561). บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายใน สถานศึกษาพุทธมณฑล กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเวียงพางคำ อำเภอแม่สาย จังหวัด เชียงราย (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). พะเยา: มหาวิทยาลัยพะเยา.

- เรณูภา ศรีสวัสดิ์. (2560). การบริหารแหล่งเรียนรู้ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอ่างทอง (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). ลพบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- ลดาวรรณ นิมทับทิม. (2561). บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสนับสนุนแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- วรรณิกา อภัยภักดิ์. (2561). รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครองในการจัดการศึกษา (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต). นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- วรรณิ แก้วจันทร์. (2561). ผลของการใช้กระบวนการสืบเสาะโดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อวิชาวิทยาศาสตร์ (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ฯ.
- วัฒน์ ลาพิงค์. (2562). การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชา โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 15 (เวียงเก่าแสนภูวิทยาประสาท) (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต). เชียงราย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- วันชัย ไชยชนะ. (2564). การพัฒนาคู่มือการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนขนาดเล็กกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนปัว 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 6(10), 108-124.
- วันวิสา ยังช่วย (2556). หลักการบริหารการศึกษา. สืบค้นเมื่อ 10 พฤษภาคม 2559, จาก <http://www.gotoknow.org/posts/349868>.
- วัลลภา จันทร์เพ็ญ. (2544). การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมของนักศึกษาข้างอุตสาหกรรมตามแนวคิดการปรับพฤติกรรมทางปัญญา. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วาโร เพ็งสวัสดิ์. (2553). การวิจัยพัฒนารูปแบบ. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 2(4), 1-15.
- วิจิตรา โคตรบัญชา. (2561). การศึกษารูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- วิชาญ ทราญอ่อน. (2560). บทบัญญัติด้านสาธารณสุขตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. สืบค้นจาก <http://library2.parliament.go.th/ebook/content-issue/2560/hi2560-095.pdf>.
- วินัย หริ์มเทศ. (2564). กลยุทธ์การบริหารแหล่งเรียนรู้ที่พึงประสงค์ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41. *มนุษยสังคมสาร (มสส.)*, 19(1), 117-136.
- วิสิทธิ์ศักดิ์ ชัยเกิด. (2559). การพัฒนารูปแบบการจัดการเครือข่ายความร่วมมือเพื่อการยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- วิสูตร เดชเมือง. (2566). ปัจจัยภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร ปัจจัยคุณภาพครู และปัจจัยลักษณะผู้เรียนที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในยุคประเทศไทย 4.0 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ. *วารสารรัชต์กาพย์*, 17(52), 90-107.
- วีรชน บัวพันธ์. (2561). การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศด้านการจัดการเรียนการสอนหุ่นยนต์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (วิทยานิพนธ์ปริญญา ดุษฎีบัณฑิต). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ศิริญาญ์ เลียบคง. (2560). การบริหารแหล่งเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา (สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาดุษฎีบัณฑิต) สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- สมบูรณ์ ศิริสรหิรัญ. (2553). *สัมมนาทฤษฎีองค์กรและการจัดการ*. นครปฐม : คณะสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สถาบันสังคมศึกษา. (2563). *แนวทางการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ผ่านแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ในท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา.
- สมาน อัครภูมิ. (2561). *การบริหารการศึกษายุคใหม่ : แนวคิด ทฤษฎีและการปฏิบัติ* (พิมพ์ครั้งที่ 5). อุบลราชธานี : หจก. อุบลกิจออฟเซตการพิมพ์.
- สายชล วัฒนเกษกรณ์. (2560). *แนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาดุษฎีบัณฑิต). นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- สิริกาญจน์ แก้วคำไสย์. (2566). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนเพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนยุคใหม่ของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 2. *วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์*, 7(1), 213-225.
- สุกัญญา แซ่ม้อย. (2562). *การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุดารัตน์ งามวิลัย. (2561). *แนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตร่มเกล้า-นวมินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาดุษฎีบัณฑิต). นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- สุธรรม ธรรมทัศนานนท์. (2562). กลยุทธ์การบริหารเครือข่ายความร่วมมือเพื่อการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*, 30(3), 199-214.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2562). *การประเมินความต้องการจำเป็น* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุทธิชัย ผ่านสุวรรณ. (2558). *รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยคุณภาพครูที่ส่งผลต่อคุณลักษณะของนักเรียนในช่วงต้นของศตวรรษที่ 21* (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

- สุริรัตน์ ข้ามสาม. (2554). *กลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร* (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต). กำแพงเพชร: มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- สุนันท์ รุ่งอรุณแสงทอง. (2561). *การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้เกิดประสิทธิภาพ* (วิทยานิพนธ์ ปรัชญาดุสิตบัณฑิต). นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2566). *วิธีอนาคตวิถีคุณภาพ*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550). *แนวทางการกระจายอำนาจบริหารและการ จัด การศึกษาให้คณะกรรมการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ตาม กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). *แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและ การจัดการศึกษาให้คณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ตาม กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ.2550 (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). *คู่มือการพัฒนาหลักสูตรและการสอน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2554). *มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อประกัน คุณภาพภายในสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565). *แผนยุทธศาสตร์พัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก พ.ศ.2558-2561*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานข้าราชการพลเรือน. (2562). *ทักษะด้านดิจิทัลของข้าราชการและบุคลากรภาครัฐเพื่อการ ปรับเปลี่ยนภาครัฐเป็นรัฐบาลดิจิทัล*. สำนักงานข้าราชการพลเรือน.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2560). *การจัดการความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2566). *ประกาศคณะกรรมการสำนักงาน รับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาเรื่อง กรอบแนวทางการประกันคุณภาพ ภายนอกสถานศึกษา การศึกษาปฐมวัย ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานการศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัย และด้านการอาชีวศึกษา*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2566). *รายงานเฉพาะเรื่องที่ 7 การปฏิรูปเพื่อลดความเหลื่อม ล้าทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครศรีธรรมราช. (2563). *การศึกษาสภาพความพร้อมและเงื่อนไขแห่ง ความสำเร็จของโรงเรียนหลัก ที่มีผลต่อการควบรวมโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัด นครศรีธรรมราช*. นครศรีธรรมราช: ศึกษาธิการจังหวัดนครศรีธรรมราช.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). *รายงานการศึกษา เรื่อง แนวปฏิบัติของการสร้างและ ส่งเสริมการรู้ดิจิทัลสำหรับครู*. กรุงเทพฯ: פרิกหวานกราฟฟิค.

- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 - 2564)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักทดสอบทางการศึกษา. (2553). *แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ไสว พักขาว. (2561). *การจัดการเรียนรู้และการจัดการชั้นเรียน*. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยจันทระเกษม.
- อดุลย์เดช ศรีพิลา. (2563). *รูปแบบการจัดการชั้นเรียนแบบผู้เรียนมีส่วนร่วม ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม (วิทยานิพนธ์ปริญญา ดุษฎีบัณฑิต)*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อภิชาติ รอดนิม. (2564). เทคโนโลยีการศึกษากับการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในยุคใหม่. *วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 6(9), 123-133.
- อรรถวัจน์ ตวยสัย. (2561). *การจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษาในจังหวัดลำพูน ข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการแหล่งเรียนรู้ (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต)*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น.
- อารีรัตน์ สานหลวง. (2560). การนำเสนอกระบวนการระดมทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมพระนครศรีอยุธยา เขต 2. *วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์*, 4, 145-157.
- อุทัย บุญประเสริฐ. (2557). *หลักสูตรและการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน*. กรุงเทพฯ: เอสดีเพรส.
- อุไร ปัญญาสิทธิ์. (2561). *รูปแบบการเสริมพลังเพื่อการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือแก่นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (วิทยานิพนธ์ปริญญา ดุษฎีบัณฑิต)*. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- อำตัน สาอู. (2565). *การส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา ในอำเภอสุคริบนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นราธิวาส เขต 2 (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต)*. ยะลา : มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- Bardo, J. W., & Hartman, J. J. (1982). *Urban sociology: A systematic introduction*. U.S.A.: F.E. Peacock.
- Burden, P. R. (2003). *Classroom management: Creating a successful learning community* (2nd ed.). New York: Wiley.
- Cole, P. G., & Chan, L. K. S. (1994). *Teaching Principles and Practice*. Sydney: Prentice Hall of Australia. Levin, J. and J. F. Nolan. *Principles of Classroom Management* (4th ed.). Boston: Allyn & Bacon.
- Carla Adelina Westbrook-Spaniel, B. A. (2008). *How Teachers Learn, Select, and Implement "Effective" Classroom Management*. New Mexico: New Mexico State University Las Cruces.

- Eisner. (1976). The Use of Qualitative Forms of Evaluation for Improving Educational Practice. *Educational Evaluation and Policy Analysis*, 1, 11-19.
- Gilpatrick, R. (2010). *Classroom management strategies and behavioral interventions to support academic achievement* (Doctoral dissertation). Walden University, Minnesota.
- Good, T. L., & Brophy, J. E. (2000). *Looking in Classroom* (8th ed). New York: Longman.
- Keeves, J. P. (1988). Models and model building, educational research, methodology, and measurement. Oxford U.K.: Pergamon.
- Krejcie, R.V., & Morgan, D.W. (1970). *Determining sample size for research activities. Educational and Psychological Measurement*, 30, 607-610.
- Levin, J., & Nolan, J. F. (2004). *Principles of Classroom Management* (4th ed). Boston: Allyn & Bacon.
- Marzano, Robert J, Marzano, Jana S. and Pickering, & Debra J. Classroom (2003). *Management That Works*. Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development.
- Stronge, J. H. (2002). *Qualities of effective teachers*. Alexandria VA: Association for Supervision and Curriculum Development.
- Smith, R. H. (1980). *Measurement: Making organization perform*. New York: Macmillan.
- Wilder, Margaret Ramsey. (1997). "The Effect of a Simulation Test Model of the General Education Development (GED) Program as Compared to the Effect to a Drill and Practice, Both Computer-Based and Workbook-Based on GED Mathematics Scores, Retention, and Time," *Dissertation Abstracts International*, 57(7), 280.



ภาคผนวก

ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิในการวิจัย

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้องของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ดร.ปฐมพงศ์ อยู่จำนงค์ อาจารย์ประจำสาขาหลักสูตรและการสอน
ภาควิชาวิจัยและพัฒนา คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
2. ดร.อุทัย ปลีกกล้า รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษา เลย เขต 2
3. ดร.ชนิษฐา ม่วงศรีจันทร์ รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษา เพชรบูรณ์ เขต 1
4. ดร.จกฤช แก้วสุข ศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษา อุดรดิตถ์ เขต 2
5. ดร.รัตน์ เกตุจันทร์ ข้าราชการบำนาญ อดีตผู้อำนวยการ
โรงเรียนบ้านซำรัง สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์แนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

- | | |
|---------------------------------------|---|
| 1. รองศาสตราจารย์ ดร.วันเพ็ญ นันทะศรี | อาจารย์ประจำสาขาหลักสูตรและการสอน
ภาควิชาวิจัยและพัฒนา คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร |
| 2. ดร.เดชา ลุนาวงค์ | รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษา อุดรดิตต์ เขต 2 |
| 3. ดร.แดนไพโร ศรีมาคาม | ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านขาม
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 |
| 4. ดร.वलินดา รสชา | ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านสวนเขื่อน
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาแพร่ เขต 1 |
| 5. นางปณิตดา ทับทิมทอง | ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านสะเดา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 |

รายนามโรงเรียนขนาดเล็กที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ในการสัมภาษณ์แนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

- | | |
|--------------------------|---|
| 1. โรงเรียนบ้านห้วยท่าง | สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 2 |
| 2. โรงเรียนบ้านน้ำแรม | สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 |
| 3. โรงเรียนบ้านวังหัวดอย | สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรดิตต์ เขต 2 |

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิโดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อตรวจสอบ (ร่าง) รูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

- | | |
|---|---|
| 1. รองศาสตราจารย์ ดร.ฉลอง ชาตรุประชีวิน | ข้าราชการบำนาญ คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยนเรศวร |
| 2. ดร.ชลายุทธ์ ครุฑเมือง | ข้าราชการบำนาญ คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ |
| 3. ดร.สมเดี้ยว เกตุอินทร์ | รองศึกษาธิการจังหวัดอุดรดิตถ์
ศึกษาธิการจังหวัดอุดรดิตถ์ |
| 4. ดร.ละออ วันจิว | รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษา อุดรดิตถ์ เขต 1 |
| 5. ดร.รังสรรค์ เกิดศรี | รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร
เขต 1 |
| 6. ดร.เสมอ นาสอน | ข้าราชการบำนาญโรงเรียนบ้านปากปาด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษา อุดรดิตถ์ เขต 2 |
| 7. ดร.ปรเมธ สมบูรณ์ | ผู้บริหารโรงเรียนบ้านตะเฒ่าประชาสรรค์
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 |
| 8. ดร.บรรดิษฐ์ ม่วงอ่อง | ผู้บริหารโรงเรียนบ้านวังขวัญ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษา สุโขทัย เขต 1 |
| 9. ดร.กัลยาณี รัตนบุตร | ผู้บริหารโรงเรียนบ้านห้วยสะแก
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 1 |

ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล



แบบสังเคราะห์เอกสาร

การศึกษาองค์ประกอบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน
ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

คำชี้แจง

แบบสังเคราะห์เอกสารฉบับนี้ใช้สำหรับรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับองค์ประกอบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานผลที่ได้จากการสังเคราะห์เอกสารจะนำไปเป็นข้อมูลในการยกร่างรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ประเด็นที่ศึกษา	ผลการศึกษา



**แบบสัมภาษณ์แนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน
ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ**

แบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษาและโรงเรียนขนาดเล็กที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของนายปิลันท์ ปาวิชัย นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ซึ่งมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สถิรพร เขาวนชัย เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ประเด็นการสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการเก็บข้อมูลองค์ประกอบการบริหารจัดการ ดังนี้

1. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้
2. ประเภทของแหล่งเรียนรู้
3. กระบวนการบริหารแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน
4. การพัฒนาแหล่งเรียนรู้
5. คุณภาพผู้เรียน

**แบบสัมภาษณ์แนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน
ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน**

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

1. ชื่อ-สกุล ผู้ให้สัมภาษณ์
2. ตำแหน่ง
3. สถานศึกษา
4. หมายเลขโทรศัพท์
5. วันเวลาที่ทำการสัมภาษณ์ วันที่ เดือน พ.ศ.
6. สถานที่ทำการสัมภาษณ์
7. เริ่มสัมภาษณ์เวลา น. สิ้นสุดเวลา น.

ตอนที่ 2 ประเด็นการสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้

1.1 ท่านคิดว่า การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก ผู้อำนวยการสถานศึกษา ควรมีบทบาทหน้าที่อย่างไร

.....

.....

.....

1.2 ท่านคิดว่า การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก ครูผู้สอน ควรมีบทบาทหน้าที่อย่างไร

.....

.....

.....

1.3 ท่านคิดว่า การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรมีบทบาทหน้าที่อย่างไร

.....

.....

.....

1.4 นอกจากนี้ ท่านคิดว่า การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน
ในโรงเรียนขนาดเล็ก ควรมีบุคคลใดอีกบ้าง และมีบทบาทหน้าที่อย่างไร

.....

.....

.....

2. ประเภทของแหล่งเรียนรู้

2.1 ท่านคิดว่า ประเภทของแหล่งเรียนรู้ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติในสถานศึกษาควรมี
อะไรบ้าง

.....

.....

.....

2.2 ท่านคิดว่า ประเภทของแหล่งเรียนรู้ที่สร้างขึ้นในโรงเรียน ควรมีอะไรบ้าง

.....

.....

.....

2.3 ท่านคิดว่า ประเภทของแหล่งเรียนรู้วิชาการ สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี ควรมี
อะไรบ้าง

.....

.....

.....

2.4 นอกจากนี้ ท่านคิดว่า ควรมีประเภทของแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน
อะไรบ้าง อย่างไร

.....

.....

.....

3. กระบวนการบริหารแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน

3.1 ท่านคิดว่า การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ควรวางแผนบริหารจัดการ
แหล่งเรียนรู้อย่างไร

.....

.....

.....

3.2 ท่านคิดว่า การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ควรดำเนินงานการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ อย่างไร

3.3 ท่านคิดว่า การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ควรตรวจสอบ ทบทวนและติดตามการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ อย่างไร

3.4 ท่านคิดว่า การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ควรสรุป ปรับปรุงแก้ไขการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ อย่างไร

3.5 นอกจากนี้ ท่านคิดว่า การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ควรมีขั้นตอนหรือกระบวนการอย่างไร

4. การพัฒนาแหล่งเรียนรู้

4.1 ท่านคิดว่า กระบวนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา มีวิธีการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ อย่างไร

4.2 ท่านคิดว่า กระบวนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา มีวิธีการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ อย่างไร

4.3 ท่านคิดว่า กระบวนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา มีวิธีการจัดการด้าน
กายภาพอย่างไร

.....

.....

.....

4.4 ท่านคิดว่า กระบวนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา มีวิธีการเสริมสร้างวินัย
ในชั้นเรียนอย่างไร

.....

.....

.....

4.5 ท่านคิดว่า กระบวนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา มีวิธีการบริหารจัดการ
แหล่งเรียนรู้ในชั้นเรียนอย่างไร

.....

.....

.....

4.6 ท่านคิดว่า กระบวนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา มีวิธีการส่งเสริมความ
เข้าใจในการใช้แหล่งเรียนรู้ได้อย่างไร

.....

.....

.....

4.7 ท่านคิดว่า กระบวนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา มีวิธีการพัฒนาครูให้มี
ความพร้อมในการใช้แหล่งเรียนรู้ได้อย่างไร

.....

.....

.....

4.8 ท่านคิดว่า กระบวนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา มีวิธีการพัฒนาครูด้าน
สมรรถนะการใช้แหล่งเรียนรู้ดิจิทัลอย่างไร

.....

.....

.....

4.9 นอกจากนี้ ท่านคิดว่า การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา ควรมีกระบวนการ หรือแนวทางพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาอย่างไร

.....

.....

.....

5 คุณภาพผู้เรียน

5.1 ท่านคิดว่า คุณภาพผู้เรียนที่เกิดจากการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ จะส่งผลให้ผู้เรียนมีสุขภาวะที่ดีและมีสุนทรียภาพในชีวิตอย่างไร

.....

.....

.....

5.2 ท่านคิดว่า คุณภาพผู้เรียนที่เกิดจากการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ จะส่งผลให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และนำค่านิยมดีงามมาใช้จนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ได้อย่างไร

.....

.....

.....

5.3 ท่านคิดว่า คุณภาพผู้เรียนที่เกิดจากการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ จะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องได้อย่างไร

.....

.....

.....

5.4 ท่านคิดว่า คุณภาพผู้เรียนที่เกิดจากการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ จะส่งผลให้ผู้เรียนมีทักษะในการกำกับตนเอง คิดแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผลได้อย่างไร

.....

.....

.....

5.5 ท่านคิดว่า คุณภาพผู้เรียนที่เกิดจากการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ จะส่งผลให้
ผู้เรียนมีสมรรถนะตรงตามหลักสูตร และผ่านเกณฑ์มาตรฐานอย่างไร

.....

.....

.....

5.6 ท่านคิดว่า คุณภาพผู้เรียนที่เกิดจากการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ จะส่งผลให้
ผู้เรียนมีทักษะในการทำงานตามความสนใจ และสามารถพัฒนางานจนนำไปประกอบอาชีพสุจริตได้
อย่างไร

.....

.....

.....

5.7 นอกจากนี้ ท่านคิดว่า คุณภาพผู้เรียนที่เกิดจากการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้
ควรมีคุณภาพอย่างไร

.....

.....

.....

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ ผู้ทรงคุณวุฒิ
(.....)

ขอขอบพระคุณในความกรุณาที่เสียสละเวลาอันมีค่าให้แก่ผู้วิจัย

นายปิ่นธ์ ปาวิชัย

นิสิตหลักสูตรการศึกษาคุณวุฒิบัณฑิต

สาขาการบริหารการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร



**แบบสัมภาษณ์แนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน
ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
โดยการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็กที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice)**

แบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษาและโรงเรียนขนาดเล็กที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของนายปิลันท์ ปาวีชัย นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ซึ่งมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สถิรพร เซาวนชัย เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ประเด็นการสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการเก็บข้อมูลองค์ประกอบการบริหารจัดการ ดังนี้

1. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้
2. ประเภทของแหล่งเรียนรู้
3. กระบวนการบริหารแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน
4. การพัฒนาแหล่งเรียนรู้
5. คุณภาพผู้เรียน

**แบบสัมภาษณ์แนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน
ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน**

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

1. ชื่อ-สกุล ผู้ให้สัมภาษณ์
2. ตำแหน่ง
3. สถานศึกษา
4. หมายเลขโทรศัพท์
5. วันเวลาที่ทำการสัมภาษณ์ วันที่ เดือน พ.ศ.
6. สถานที่ทำการสัมภาษณ์
7. เริ่มสัมภาษณ์เวลา น. สิ้นสุดเวลา น.

ตอนที่ 2 ประเด็นการสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้
 - 1.1 ท่านคิดว่า การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก ผู้อำนวยการสถานศึกษา ควรมีบทบาทหน้าที่อย่างไร

.....

.....

.....

- 1.2 ท่านคิดว่า การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก ครูผู้สอน ควรมีบทบาทหน้าที่อย่างไร

.....

.....

.....

- 1.3 ท่านคิดว่า การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรมีบทบาทหน้าที่อย่างไร

.....

.....

.....

1.4 นอกจากนี้ ท่านคิดว่า การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก ควรมีบุคคลใดอีกบ้าง และมีบทบาทหน้าที่อย่างไร

.....

.....

.....

2. ประเภทของแหล่งเรียนรู้

2.1 ท่านคิดว่า ประเภทของแหล่งเรียนรู้ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติในสถานศึกษาควรมีอะไรบ้าง

.....

.....

.....

2.2 ท่านคิดว่า ประเภทของแหล่งเรียนรู้ที่สร้างขึ้นในโรงเรียน ควรมีอะไรบ้าง

.....

.....

.....

2.3 ท่านคิดว่า ประเภทของแหล่งเรียนรู้วิชาการ สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี ควรมีอะไรบ้าง

.....

.....

.....

2.4 นอกจากนี้ ท่านคิดว่า ควรมีประเภทของแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอะไรบ้าง อย่างไร

.....

.....

.....

3. กระบวนการบริหารแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน

3.1 ท่านคิดว่า การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ควรวางแผนบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้อย่างไร

.....

.....

.....

3.2 ท่านคิดว่า การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ควรดำเนินงานการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ อย่างไร

.....

.....

.....

3.3 ท่านคิดว่า การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ควรตรวจสอบ ทบทวนและติดตามการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ อย่างไร

.....

.....

.....

3.4 ท่านคิดว่า การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ควรสรุป ปรับปรุงแก้ไขการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ อย่างไร

.....

.....

.....

3.5 นอกจากนี้ ท่านคิดว่า การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ควรมีขั้นตอนหรือกระบวนการอย่างไร

.....

.....

.....

4. การพัฒนาแหล่งเรียนรู้

4.1 ท่านคิดว่า กระบวนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน มีวิธีการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ อย่างไร

.....

.....

.....

4.2 ท่านคิดว่า กระบวนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน มีวิธีการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ อย่างไร

.....

.....

.....

4.3 ท่านคิดว่า กระบวนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน มีวิธีการจัดการด้านกายภาพอย่างไร

4.4 ท่านคิดว่า กระบวนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน มีวิธีการเสริมสร้างวินัยในชั้นเรียนอย่างไร

4.5 ท่านคิดว่า กระบวนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน มีวิธีการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในชั้นเรียนอย่างไร

4.6 ท่านคิดว่า กระบวนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน มีวิธีการส่งเสริมความเข้าใจในการใช้แหล่งเรียนรู้ได้อย่างไร

4.7 ท่านคิดว่า กระบวนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน มีวิธีการพัฒนาครูให้มีความพร้อมในการใช้แหล่งเรียนรู้ได้อย่างไร

4.8 ท่านคิดว่า กระบวนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน มีวิธีการพัฒนาครูด้านสมรรถนะการใช้แหล่งเรียนรู้ดิจิทัลอย่างไร

4.9 นอกจากนี้ ท่านคิดว่า การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ควรมีกระบวนการหรือ
แนวทางพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาอย่างไร

.....

.....

.....

5. คุณภาพผู้เรียน

5.1 ท่านคิดว่า คุณภาพผู้เรียนที่เกิดจากการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ จะส่งผลให้
ผู้เรียนมีสุขภาวะที่ดีและมีสุนทรียภาพในชีวิตอย่างไร

.....

.....

.....

5.2 ท่านคิดว่า คุณภาพผู้เรียนที่เกิดจากการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ใน จะส่งผลให้
ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และนำค่านิยมดีงามมาใช้จนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ได้อย่างไร

.....

.....

.....

5.3 ท่านคิดว่า คุณภาพผู้เรียนที่เกิดจากการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ จะส่งผลให้
ผู้เรียนเกิดทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องได้
อย่างไร

.....

.....

.....

5.4 ท่านคิดว่า คุณภาพผู้เรียนที่เกิดจากการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ จะส่งผลให้
ผู้เรียนมีทักษะในการกำกับตนเอง คิดแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผลได้อย่างไร

.....

.....

.....

5.5 ท่านคิดว่า คุณภาพผู้เรียนที่เกิดจากการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ จะส่งผลให้
ผู้เรียนมีสมรรถนะตรงตามหลักสูตร และผ่านเกณฑ์มาตรฐานอย่างไร

.....

.....

.....

5.6 ท่านคิดว่า คุณภาพผู้เรียนที่เกิดจากการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ จะส่งผลให้
ผู้เรียนมีทักษะในการทำงานตามความสนใจ และสามารถพัฒนางานจนนำไปประกอบอาชีพสุจริตได้
อย่างไร

.....

.....

.....

5.7 นอกจากนี้ ท่านคิดว่า คุณภาพผู้เรียนที่เกิดจากการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ควร
มีคุณภาพอย่างไร

.....

.....

.....

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

ลงชื่อ ผู้ทรงคุณวุฒิ
(.....)

ขอขอบพระคุณในความกรุณาที่เสียสละเวลาอันมีค่าให้แก่ผู้วิจัย

นายปิลันท์ ปาวิชัย

นิสิตหลักสูตรการศึกษาคุณวุฒิบัณฑิต

สาขาการบริหารการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร



แบบตรวจสอบความเหมาะสม

ของร่างรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้
เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน



นายปิ่นธ์ ปาวิชัย

นิสิตปริญญาเอก สาขาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยนเรศวร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สธิพร เขาวนชัย
ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์



**แบบตรวจสอบความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้
เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน**

การวิจัย เรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

โดย นายปิลันท์ ปาวิชัย นิสิตปริญญาเอก สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร

ติดต่อ เบอร์โทรศัพท์ : 092-2741292 อีเมลล์ : pirunpa@gmail.com

อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สติรพร เซาว์ชัย

คำชี้แจง

แบบตรวจสอบความเหมาะสมของร่างรูปแบบนี้ เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ เรื่องรูปแบบ
การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของ นายปิลันท์ ปาวิชัย นิสิตปริญญาเอก สาขาการบริหาร
การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สติรพร เซาว์ชัย
เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของร่างรูปแบบที่
ผู้วิจัยได้จัดทำขึ้น ในการสนทนากลุ่มครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบ
การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ประเด็นสนทนากลุ่มขอความอนุเคราะห์ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาความเหมาะสมของรูปแบบว่า

1. องค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยใดบ้างของรูปแบบที่มีความเหมาะสมแล้ว
2. องค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยใดบ้าง ที่ควรปรับปรุงแก้ไข และควรปรับปรุง
แก้ไขอย่างไร เพื่อให้รูปแบบมีความเหมาะสม

ร่างรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่

- องค์ประกอบที่ 1 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้
 องค์ประกอบที่ 2 ประเภทของแหล่งเรียนรู้
 องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการบริหารแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน
 องค์ประกอบที่ 4 การพัฒนาแหล่งเรียนรู้
 องค์ประกอบที่ 5 คุณภาพผู้เรียน
 โดยมีรายละเอียดของแต่ละองค์ประกอบย่อย ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้

องค์ประกอบย่อย	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	เหมาะสม	ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุง
1.1 ผู้อำนวยการสถานศึกษา		
บทบาทหน้าที่ของผู้อำนวยการสถานศึกษาในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนมีดังนี้ 1) กำหนดนโยบาย การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ กำหนดบทบาทผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและปรับปรุงพัฒนางานอยู่เสมอ		
2) เป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลงทางวิชาการ มีแนวคิดใหม่ ๆ ที่จะนำมาปฏิบัติเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนให้มีคุณภาพ		
3) เป็นผู้อำนวยการความสะอาด สนับสนุนงบประมาณ จัดหาปัจจัยจากแหล่งต่างๆ เพื่อสนับสนุนให้เกิดแหล่งเรียนรู้ทางด้านกายภาพ		
4) สนับสนุนให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมเพื่อการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย		
5) ประสานความร่วมมือจากเครือข่ายภายในและภายนอกโรงเรียนในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา		
1.2 ครูผู้สอน		
บทบาทหน้าที่ของครูผู้สอนในการบริหารจัดการ		

องค์ประกอบย่อย	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	เหมาะสม	ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุง
แหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนมีดังนี้		
1) วางแผนการจัดการเรียนการสอน โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในรายวิชาที่รับผิดชอบ		
2) จัดหรือสร้างสภาพแวดล้อม ซ่อม/บำรุง/ดูแลรักษาแหล่งเรียนรู้ ให้อยู่ในสภาพที่พร้อม มีความปลอดภัยสำหรับการใช้งาน		
3) จัดการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญตามศักยภาพและความสามารถของผู้เรียน		
4) กระตุ้นการเรียนรู้ผู้เรียนให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์จากการศึกษาข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยคำนึงถึงความสนใจและความต้องการของผู้เรียน		
1.3 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน		
บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนมีดังนี้		
1) ส่งเสริม สนับสนุน จัดสร้าง จัดการแหล่งเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน		
2) ให้ความร่วมมือ กำกับ ติดตาม ดูแล ประเมินผล การจัดการเรียนรู้จากการใช้แหล่งเรียนรู้ พร้อมให้คำชี้แนะช่วยเหลือเอื้อประโยชน์		
3) ให้คำปรึกษา ให้การสนับสนุน ปัจจัยที่เป็นทุนทรัพย์ อุปกรณ์ สื่อการเรียนรู้ แรงงานและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ		
4) สนับสนุนให้ผู้บริหารใช้แหล่งเรียนรู้ภายนอกโรงเรียน จัดหาวิทยากรท้องถิ่นที่มีความสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน		

องค์ประกอบที่ 2 ประเภทของแหล่งเรียนรู้

องค์ประกอบย่อย	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	เหมาะสม	ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุง
2.1 แหล่งเรียนรู้ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ		
1) แหล่งเรียนรู้ตามธรรมชาติในโรงเรียน เช่น ภูเขา แม่น้ำ ป่าไม้		
2) แหล่งเรียนรู้ที่มีชีวิต เช่น แมลง ต้นไม้ บุคคล		
3) แหล่งเรียนรู้ที่ไม่มีชีวิต เช่น หิน กรวด ทราย ดิน น้ำ ลม		
2.2 แหล่งเรียนรู้ที่สร้างขึ้นในโรงเรียน		
1) แหล่งเรียนรู้ที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันสร้างขึ้นในโรงเรียน เช่น ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการต่าง ๆ ห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์		
2) ศูนย์การเรียนรู้ในโรงเรียน เช่น ศูนย์วิชาการ ศูนย์โสตทัศนศึกษา ศูนย์สื่อการเรียนการสอน ศูนย์พัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน สวนพฤกษศาสตร์ สวนวรรณคดี สวนสมุนไพร สวนสุขภาพ		
2.3 แหล่งเรียนรู้วิชาการ สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี		
1) แหล่งเรียนรู้วิชาการ เช่น ห้องวิทยาศาสตร์ ห้องปฏิบัติการภาษาอังกฤษ ห้องภาษาไทย ห้องคณิตศาสตร์		
2) แหล่งเรียนรู้ประเภทสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี เช่น สื่อประสม รูปแบบการสอนใหม่ ๆ สิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ เทคโนโลยีสารสนเทศ การสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์		

องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการบริหารแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน

องค์ประกอบย่อย	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	เหมาะสม	ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุง
3.1 การวางแผนบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้		
1) ผู้บริหารกำหนดนโยบาย วางแผนบูรณาการการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนกับหน่วยการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้		
2) ผู้บริหารประชุมสร้างความเข้าใจกับครูให้มีความสำคัญ ร่วมกันพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดเพื่อส่งเสริมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน		
3) ผู้บริหารและครูร่วมกันวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและภาวะคุกคามของการบริหารห้องเรียนในแต่ละชั้น		
4) ครูและผู้บริหาร สืบหาความต้องการแหล่งเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั้งในสถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น ในเขตพื้นที่การศึกษา		
5) ผู้บริหารแต่งตั้งคณะกรรมการประสานความร่วมมือทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้		
3.2 การดำเนินงานการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้		
1) ครูจัดระบบข้อมูลสารสนเทศและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ		
2) ครูดำเนินงานพัฒนาแหล่งเรียนรู้ตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ตามระบบสารสนเทศที่มีอยู่		
3) ครูจัดระบบการใช้แหล่งเรียนรู้สำหรับผู้เรียนเพื่อส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้		
4) ครูนำสื่อแหล่งเรียนรู้ทางเทคโนโลยีมาใช้ในการกระบวนการเรียนการสอน		
5) ผู้บริหารส่งเสริมบุคลากรให้ได้รับการอบรม		

องค์ประกอบย่อย	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	เหมาะสม	ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุง
สัมมนา ศึกษาดูงาน อบรมการใช้สื่อเทคโนโลยี ดิจิทัลที่หลากหลาย		
6) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ทั้งภายในและภายนอก สถานศึกษา		
3.3 การตรวจสอบ ทบทวนและกำกับติดตามการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้		
1) ผู้บริหารแต่งตั้งผู้มีความรู้ความเข้าใจในการ กำกับ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งระยะก่อนใช้ ระหว่างใช้ และหลังใช้แหล่งเรียนรู้		
2) ผู้บริหารและครูร่วมกันกำหนดปฏิทิน รูปแบบ และวิธีการในการประเมินผลลัพธ์จากการใช้แหล่ง เรียนรู้ โดยเข้าร่วมสังเกตการณ์ ติดตาม การ รายงาน สอบถามถึงปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ในการ ดำเนินการ		
3) ผู้บริหารและครูร่วมกันนำผลที่ได้จากการใช้ แหล่งเรียนรู้มาวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงพัฒนางาน		
3.4 การสรุปผล ปรับปรุงแก้ไขการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของครูผู้สอน		
1) ผู้บริหารร่วมกับครู จัดประชุมเพื่อกำหนด แนวทางการแก้ไขและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายใน สถานศึกษาที่เหมาะสมกับหลักสูตรสถานศึกษา		
2) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการสรุป ปรับปรุงแก้ไข		
3) ครูนำผลการเรียนรู้มาวิเคราะห์สรุปผลเพื่อนำ ข้อมูลมาจัดลำดับความสำคัญในการแก้ปัญหาและ พัฒนาผู้เรียน		
4) ครูจัดทำข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจในการ พัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้ดียิ่งขึ้น		
5) ครูรายงานผลการดำเนินงาน และสรุปผลราย สัปดาห์ รายเดือน และเมื่อสิ้นสุดโครงการ		
6) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายประชาสัมพันธ์ให้เกิด		

องค์ประกอบย่อย	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	เหมาะสม	ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุง
การใช้แหล่งเรียนรู้ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น		

องค์ประกอบที่ 4 การพัฒนาแหล่งเรียนรู้

องค์ประกอบย่อย	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	เหมาะสม	ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุง
4.1 การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้		
1) ผู้เรียนมีส่วนร่วมในรายวิชา ร่วมกิจกรรม ร่วมแสดงความคิดเห็น ความต้องการ เสนอเรื่องที่ยอยากเรียน และวิธีให้คะแนนตนเองตามความถนัด ความสนใจ		
2) ผู้เรียนมีวิธีการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง หรือศึกษาร่วมกันกับเพื่อนในชั้นเรียน ได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง		
3) ผู้เรียนมีส่วนร่วมกำหนดขั้นตอนในการวางแผน การดำเนินการพัฒนา การวัดประเมินผล มีส่วนตั้งคำถาม ตั้งประเด็น หรือกำหนดปัญหาการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน		
4) ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการใช้แหล่งเรียนรู้ อย่างถูกวิธี และช่วยกันดูแลรักษา		
5) ผู้เรียนมีส่วนในการช่วยประชาสัมพันธ์แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและเครือข่าย		
4.2 การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้		
1) ครูสร้างบรรยากาศในการเสริมแรงทางบวกในชั้นเรียนให้มีความเอื้อเฟื้อแผ่ระหว่างเพื่อนนักเรียนด้วยกัน		
2) ครูจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ทั้งภายในภายนอก ให้สวยงาม ร่มรื่น มีสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้		
3) นักเรียนสามารถซักถามหรือขอคำแนะนำจากครู		

องค์ประกอบย่อย	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	เหมาะสม	ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุง
แลกเปลี่ยน เรียนรู้ ระหว่างผู้ร่วมงานเพื่อสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ร่วมกัน		
4) ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ มีอิสระในการคิด กล้าแสดงออกอย่างมีระเบียบวินัย ยอมรับแนวความคิดใหม่ ๆ		
4.3 การจัดการด้านกายภาพ		
1) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันวางแผนจัดการด้านสภาพแวดล้อมของแหล่งเรียนรู้ให้มีสภาพปลอดภัย พร้อมใช้งาน มีความสะอาด สวยงาม กระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียน พร้อมจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้เพียงพอ		
2) จัดตกแต่งอาคาร สถานที่ บริเวณ และสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา จัดทำสนามหญ้า สวนหย่อม ปลูกไม้ยืนต้น ไม้ดอกไม้ประดับให้มีร่มเงาร่มรื่น สะดวก เพลิดเพลินในการใช้เป็นแหล่งเรียนรู้		
3) ส่งเสริมการจัดกิจกรรมให้ทุกคนมีส่วนร่วม และลงมือปฏิบัติจริงมีพื้นที่สำหรับจัดแสดงผลงานของนักเรียน		
4.4 การเสริมสร้างวินัยในชั้นเรียน		
1) ครูเสริมสร้างความรู้และสิทธิของผู้เรียนให้รู้บทบาทหน้าที่ในชั้นเรียน โดยปลูกฝังให้รู้จักแสวงหาความรู้ มีเจตคติที่ดีต่อสิ่งที่มีคุณค่า มีความรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของตนเองต่อสังคม		
2) ครูเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีความรัก ความผูกพันกับโรงเรียน ท้องถิ่นและสิ่งแวดล้อมรอบตัว		
3) ครูกับนักเรียน สร้างกฎระเบียบ กำหนดกติกา หรือเงื่อนไขให้มีปฏิสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างกัน ในขณะที่มีการจัดการเรียนการสอน		

องค์ประกอบย่อย	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	เหมาะสม	ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุง
4) ผู้เรียนรู้จักอนุรักษ์ทรัพยากรที่สร้างขึ้นในโรงเรียน รู้จักการรอคอยเมื่อมีการเข้าใช้แหล่งเรียนรู้พร้อม ๆ กัน		
4.5 การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในชั้นเรียน		
1) ครูกำหนดนโยบาย วางแผน อำนวยความสะดวก สร้างความเข้าใจแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้		
2) ครู นักเรียน ผู้ปกครอง สร้างการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันเพื่อพัฒนาการใช้แหล่งเรียนรู้		
3) ครูกำหนดผู้รับผิดชอบ เพื่อวางแผนในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้มีการลงมือปฏิบัติ		
4) ครูและผู้เรียนสร้างกฎ ระเบียบ ข้อปฏิบัติ ข้อตกลงร่วมกัน		
5) แต่งตั้งผู้รับผิดชอบแหล่งเรียนรู้ในชั้นเรียนโดยครู และให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบแหล่งเรียนรู้นั้น ๆ		
6) ครูออกแบบการใช้แหล่งเรียนรู้ในชั้นเรียนให้เหมาะสมกับผู้เรียนทั้งอายุ เพศ และความรู้ของผู้เรียน		
7) ผู้บริหารและครูร่วมกันตรวจสอบ ทบทวน กำกับ ติดตาม การใช้แหล่งเรียนรู้ และจัดเก็บเอกสาร หลักฐานการวัดประเมินผลการปฏิบัติงาน อย่างเป็นระบบตามสภาพจริงและเป็นปัจจุบัน		
8) ครูสรุป รายงานผลการสร้างและปรับปรุง พัฒนาการใช้แหล่งเรียนรู้และนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์		
4.6 การส่งเสริมความเข้าใจในการใช้แหล่งเรียนรู้ในชั้นเรียน		
1) ครูส่งเสริมความรู้ความเข้าใจ สร้างความตระหนักให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าและประโยชน์ในการใช้แหล่งเรียนรู้		

องค์ประกอบย่อย	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	เหมาะสม	ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุง
2) ครูส่งเสริมการประชาสัมพันธ์การใช้แหล่งเรียนรู้ในหลากหลายช่องทางอย่างสร้างสรรค์		
3) ครูให้ความรู้ด้านวิชาการ ด้านกฎหมาย ปิดป้ายประชาสัมพันธ์ กฎ ระเบียบในการใช้และรักษาแหล่งเรียนรู้		
4) ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูเตรียมความพร้อมในการใช้เครื่องมือสื่อสารที่ปรับปรุงความรู้ตลอดเวลาและจัดทำสารสนเทศการใช้แหล่งเรียนรู้ไว้		
4.7 การพัฒนาครูให้มีความพร้อมในการใช้แหล่งเรียนรู้		
1) ผู้บริหารสร้างความรู้ความเข้าใจ ความตระหนักให้ครูเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาแหล่งเรียนรู้		
2) ผู้บริหารกำหนดนโยบาย วางแผนสู่การปฏิบัติ ระบุผู้รับผิดชอบแหล่งเรียนรู้ โดยให้ครูศึกษาข้อมูลเพื่อนำไปใช้ในการเรียนการสอน และขยายผลให้ครูในโรงเรียน		
3) ผู้บริหารสนับสนุนส่งเสริมให้ครูได้อบรม ประชุม สัมมนา ศึกษา ค้นคว้าหาความรู้ เพิ่มพูนประสบการณ์และแลกเปลี่ยนความรู้อย่างต่อเนื่อง		
4) ผู้บริหารร่วมกับครู ในการนิเทศ ติดตาม ให้คำแนะนำ เสริมกำลังใจ สร้างคุณค่า ยกย่องเชิดชูให้ครูเกิดความภาคภูมิใจ		
5) ผู้บริหารร่วมกับครู จัดทำแนวปฏิบัติ หรือจัดทำคู่มือการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน		
4.8 การพัฒนาครูด้านสมรรถนะการใช้แหล่งเรียนรู้ดิจิทัล		
1) ผู้บริหารส่งเสริมสนับสนุนให้ครูอบรมพัฒนาเชิงปฏิบัติการ ได้ปฏิบัติจริงในการใช้แหล่งเรียนรู้ดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง เนื้อหาในการอบรมพัฒนา มีความหลากหลาย เหมาะสมและเข้ากับยุคสมัย		
2) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องนำแผนพัฒนาสมรรถนะครูด้าน		

องค์ประกอบย่อย	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	เหมาะสม	ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุง
ดิจิทัลบรรจู่ในแผนพัฒนาบุคลากรประจำปี กำหนดเป็นนโยบายส่วนราชการในการพัฒนาทักษะการบูรณาการ		
3) ผู้บริหารสร้างความตระหนักรู้ให้กับครูในการนำเครื่องมือ อุปกรณ์เทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และให้ครูได้ศึกษาทดลองใช้ก่อนนำไปประกอบการจัดการเรียนการสอน		

องค์ประกอบที่ 5 คุณภาพผู้เรียน

องค์ประกอบย่อย	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	เหมาะสม	ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุง
5.1 ผู้เรียนมีสุขภาวะที่ดีและมีสุนทรียภาพในชีวิต		
1) มีสุขนิสัยในการดูแลสุขภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน จากการศึกษาแหล่งเรียนรู้		
2) สามารถค้นหาแหล่งเรียนรู้ด้วยตนเอง เห็นคุณค่าในตนเอง มีความมั่นใจ กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม มีทักษะความรู้และประสบการณ์ในการจัดการตนเอง		
3) มีจินตนาการที่กว้างไกล รับรู้และทันโลกทันเหตุการณ์ ผู้เรียนมีความเพลิดเพลิน มีความสุข เกิดสุนทรียภาพด้านกีฬา ดนตรี ศิลปะ และทักษะชีวิต		
4) ได้เลือกใช้แหล่งเรียนรู้อย่างชาญฉลาด ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ โดยใช้แหล่งเรียนรู้ได้ตามแผนการและเป้าหมายที่กำหนด		
5) ได้เติมเต็มประสบการณ์นอกเหนือจากเนื้อหาสาระที่ครูสอน ทำให้ผู้เรียนมีความสนใจ ใส่ใจ องค์ความรู้จากประสบการณ์จริงที่ส่งผลต่อทัศนคติ		

องค์ประกอบย่อย	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	เหมาะสม	ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุง
ที่ติดต่อการเรียนรู้		
5.2 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และนำค่านิยมดีงามมาใช้จนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์		
1) ช่วยให้ผู้เรียนมีการพัฒนาในองค์กรวม ทั้งด้านสติปัญญา คุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม จากการใช้แหล่งเรียนรู้ออนไลน์ที่มีคุณภาพเหมาะสมกับวัย		
2) มีกระบวนการคิดวิเคราะห์และได้รับข้อคิดผ่านกระบวนการเรียนรู้ ยอมรับความคิดเห็น และวัฒนธรรมที่แตกต่างอย่างเข้าใจ เคารพสิทธิเสรีภาพของตนเองและผู้อื่น เคารพในกฎกติกาและกฎหมาย		
3) มีความรับผิดชอบต่อการกิจที่ได้รับมอบหมาย มีจิตสาธารณะ ตระหนัก รู้คุณค่า ร่วมอนุรักษ์พัฒนาสิ่งแวดล้อม อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขรู้จักการยอมรับ และการรอคอย		
4) การได้รับความรู้ ประสบการณ์ ตรงผ่านกระบวนการต่าง ๆ จากแหล่งเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนมีความจดจำที่ยั่งยืนนาน		
5.3 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง		
1) สามารถสืบค้นและเชื่อมโยงเนื้อหาต่าง ๆ ตรงตามที่ต้องการและทันต่อเหตุการณ์		
2) มีทักษะเชิงนวัตกรรม สามารถคิดริเริ่ม คิดออกแบบ สร้างสรรค์พัฒนาให้เกิดนวัตกรรมใหม่ที่ใช้ได้จริง		
3) มีทักษะการคิดรวบยอด ได้เรียนรู้จากการฝึกทักษะการใช้กระบวนการคิด การวิเคราะห์ การสังเกต การรวบรวมข้อมูล และการปฏิบัติจริง ทำให้คิดเป็น ทำเป็น สามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้และเผยแพร่ความรู้ได้		
4) ได้เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม ให้ความร่วมมือ		

องค์ประกอบย่อย	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	เหมาะสม	ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุง
มีภาวะผู้นำ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อการเรียนรู้ระหว่างกัน		
5) สามารถเข้าถึงความรู้ได้ตลอดเวลา และลดค่าใช้จ่ายเมื่อมีทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล		
6) ได้ฝึกฝนการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง สามารถสืบค้นและเชื่อมโยงเนื้อหาต่าง ๆ ตามที่ต้องการและทันต่อเหตุการณ์ ทำให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง		
7) การเรียนรู้สิ่งที่มีความหมายและเป็นประโยชน์ต่อตนเอง ส่งผลให้ผู้เรียนมีความประทับใจ เกิดแรงบันดาลใจใฝ่เรียนรู้มากยิ่งขึ้น		
5.4 ผู้เรียนมีทักษะในการกำกับตนเอง คิดแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล		
1) สามารถแก้ปัญหาได้อย่างมีเหตุผล มีทักษะในการดำรงชีวิตอยู่ในกฎระเบียบและปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมอย่างเป็นธรรมชาติ รู้จักฝึกฝนตนเองให้เป็นที่ยอมรับในสังคม		
2) มีทักษะในการเลือกแนวทางแก้ปัญหาที่หลากหลาย มีกระบวนการคิด กำหนดเป้าหมาย คาดการณ์ ตัดสินใจ แก้ปัญหาโดยมีเหตุผลประกอบ ส่งผลให้มีความคิด มีเหตุผลที่ถูกต้อง		
3) การศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดเป็นระบบ รู้จักสังเกต ตัดสินใจแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล จากประสบการณ์การเรียนรู้ สามารถนำแนวทางมาใช้กำกับตนเอง และแก้ปัญหาได้		
4) สามารถสรุปความคิดจากเรื่องที่อ่าน ฟัง ดู และสื่อสาร โดยการพูดหรือเขียนตามความคิดของตนเอง เมื่อได้ศึกษาจากแหล่งเรียนรู้		
5) การได้สัมผัสแหล่งเรียนรู้ในสภาพจริง ทำให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งต่าง ๆ รอบตัว ให้		

องค์ประกอบย่อย	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	เหมาะสม	ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุง
ความสำคัญกับสิ่งที่จำเป็นในการดำรงชีวิต		
6) การเรียนรู้ในแหล่งเรียนรู้ ช่วยให้ผู้เรียนมีความอดทนอดกลั้นต่อสิ่งเข้ายวนและตัดสินใจได้ดีในบทบาทของการเป็นผู้นำกำกับตนเอง		
5.5 ผู้เรียนมีสมรรถนะตรงตามหลักสูตร และผ่านเกณฑ์มาตรฐาน		
1) มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ สามารถคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดแก้ปัญหา ปรับตัว สื่อสาร และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ		
2) มีสมรรถนะหลักที่จำเป็นสำหรับหาความรู้ การทำงาน การแก้ปัญหาและการดำรงชีวิต		
3) มีความรู้ ความเข้าใจ มีพัฒนาการการเรียนรู้ สอดคล้องกับหลักสูตร สามารถใช้ความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในการเรียนรู้		
5.6 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงานตามความสนใจ และสามารถพัฒนางานจนนำไปประกอบอาชีพสุจริตได้		
1) ได้พัฒนาตามศักยภาพของตนเองจนเกิดความรักความศรัทธาในอาชีพที่สุจริต ทำงานอย่างมีความสุข มุ่งมั่นพัฒนางาน และภูมิใจในผลงานของตนเอง		
2) ได้เห็นถึงความแตกต่างของอาชีพและการทำงานตามที่ตนสนใจ มีความสามารถในการเป็นผู้นำและผู้ตาม เข้าใจความแตกต่างของบุคคล สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้		
3) มีทักษะชีวิต มีคุณลักษณะใฝ่รู้ ใฝ่เรียน สามารถแก้ปัญหา แสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง มีทักษะกระบวนการคิด และมีกระบวนการในการทำงาน		
4) มีแนวคิดต่อยอดสู่อาชีพที่ตนเองถนัดจากการฝึกฝนทักษะในการทำงาน ซึ่งส่งผลต่อตนเองในอนาคต		

องค์ประกอบย่อย	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	เหมาะสม	ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุง
5) ได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ รู้จักวางแผนการทำงาน การออกแบบให้งานของตนสำเร็จตามเป้าหมาย		
6) สามารถใช้เทคโนโลยีได้อย่างคุ้มค่า และเกิดประโยชน์จากการใช้แหล่งเรียนรู้ออนไลน์		





**แบบประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์
ของรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน**

คำชี้แจง

1. แบบประเมินฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

2. ขอความกรุณาท่านช่วยตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริง แบบสอบถามทุกฉบับผู้วิจัยจะเก็บเป็นความลับ ไม่มีผลกระทบใดต่อท่านและโรงเรียนของท่าน

ความหมายของระดับความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีดังนี้

5 หมายถึง รูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง รูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง รูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง รูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง รูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ

ชาย หญิง

2. ระดับการศึกษา

ปริญญาโท ปริญญาเอก

3. ประสบการณ์ทำงาน

น้อยกว่า 5 ปี 5 – 10 ปี มากกว่า 10 ปี

รูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนา คุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	ระดับ ความคิดเห็น ที่มีต่อ ความเป็นไปได้					ระดับ ความคิดเห็น ที่มีต่อความ เป็นประโยชน์				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
ส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้										
3.2 การดำเนินงานการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้										
1) ครูจัดระบบข้อมูลสารสนเทศและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ 2) ครูดำเนินงานพัฒนาแหล่งเรียนรู้ตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ตามระบบสารสนเทศที่มีอยู่ 3) ครูนำสื่อแหล่งเรียนรู้ทางเทคโนโลยีมาใช้ในการกระบวนการเรียนการสอน 4) ผู้บริหารส่งเสริมบุคลากรให้ได้รับการอบรมสัมมนา ศึกษาดูงาน อบรมการใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลที่หลากหลาย 5) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน										
3.3 การตรวจสอบ ทบทวนและกำกับติดตามการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้										
1) ผู้บริหารแต่งตั้งผู้มีความรู้ความเข้าใจในการกำกับ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งระยะก่อนใช้ ระหว่างใช้ และหลังใช้แหล่งเรียนรู้ 2) ผู้บริหารและครูกำหนดปฏิทิน รูปแบบ และวิธีการในการประเมินผลลัพธ์จากการใช้แหล่งเรียนรู้ โดยเข้าร่วมสังเกตการณ์ ติดตาม การรายงาน สอบถาม ถึงปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ในการดำเนินการ 3) ผู้บริหารและครูร่วมกันนำผลที่ได้จากการใช้แหล่งเรียนรู้มาวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงพัฒนางาน										
3.4 การสรุปผล ปรับปรุงแก้ไขการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของครูผู้สอน										

รูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนา คุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	ระดับ ความคิดเห็น ที่มีต่อ ความเป็นไปได้					ระดับ ความคิดเห็น ที่มีต่อความ เป็นประโยชน์				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
<p>1) ครูสร้างบรรยากาศในการเสริมแรงทางบวกในชั้นเรียนจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ทั้งภายในภายนอกให้สวยงาม มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้ร่วมงานเพื่อสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ร่วมกัน</p> <p>2) ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ มีอิสระในการคิด กล้าแสดงออกอย่างมีเหตุผล และยอมรับแนวความคิดใหม่ ๆ ของผู้เรียน</p>										
4.3 การจัดการด้านกายภาพ										
<p>1) ผู้บริหารและครูร่วมกันวางแผนจัดหา จัดทำ จัดซื้อสำรวจข้อมูล สภาพแวดล้อมให้มีสภาพปลอดภัย พร้อมใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้</p> <p>2) ครูส่งเสริมการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม และลงมือปฏิบัติจริง มีพื้นที่สำหรับจัดแสดงผลงานของผู้เรียน</p>										
4.4 การเสริมสร้างวินัยในชั้นเรียน										
<p>1) ครูเสริมสร้างความรู้และสิทธิของผู้เรียนให้รู้บทบาทหน้าที่ในชั้นเรียน โดยปลูกฝังให้รู้จักแสวงหาความรู้ มีเจตคติที่ดีต่อสิ่งที่มีคุณค่า มีความรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของตนเองต่อสังคม</p> <p>2) ผู้เรียนรู้จักอนุรักษ์ทรัพยากรที่สร้างขึ้นในโรงเรียน รู้จักการรอคอยเมื่อมีการเข้าใช้แหล่งเรียนรู้พร้อม ๆ กัน</p>										
4.5 การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในชั้นเรียน										

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ขอขอบคุณที่สละเวลาในการตอบแบบสอบถามฉบับนี้

นายปิลันท์ ปาวิชัย

นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร



ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสัมภาษณ์แนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) และความสอดคล้องกับนิยาม ดังนี้
 +1 หมายถึง ท่านแน่ใจว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ
 0 หมายถึง ท่านไม่แน่ใจว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ
 -1 หมายถึง ท่านแน่ใจว่าข้อคำถามไม่มีความสอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ

ข้อ	รายการ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ (คนที่)					รวม	IOC	แปล ผล
		1	2	3	4	5			
องค์ประกอบที่ 1 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้									
1	ท่านคิดว่า การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก ผู้อำนวยการสถานศึกษา ควรมีบทบาทหน้าที่อย่างไร	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
2	ท่านคิดว่า การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก ครูผู้สอน ควรมีบทบาทหน้าที่อย่างไร	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
3	ท่านคิดว่า การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรมีบทบาทหน้าที่อย่างไร	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
องค์ประกอบที่ 2 ประเภทของแหล่งเรียนรู้									
1	ท่านคิดว่า ประเภทแหล่งเรียนรู้ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติในสถานศึกษาควรมีอะไรบ้าง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
2	ท่านคิดว่า ประเภทแหล่งเรียนรู้ที่สร้างขึ้นในโรงเรียน ควรมีอะไรบ้าง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
3	ท่านคิดว่า ประเภทแหล่งเรียนรู้วิชาการ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้

ข้อ	รายการ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ (คนที่)					รวม	IOC	แปล ผล
		1	2	3	4	5			
		สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี ควรมี อะไรบ้าง							
องค์ประกอบที่ 3 การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน									
1	ท่านคิดว่า การบริหารจัดการแหล่ง เรียนรู้ในโรงเรียน ควรวางแผนบริหาร จัดการแหล่งเรียนรู้อย่างไร	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
2	ท่านคิดว่า การบริหารจัดการแหล่ง เรียนรู้ในโรงเรียน ควรดำเนินงานการ บริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ อย่างไร	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
3	ท่านคิดว่า การบริหารจัดการแหล่ง เรียนรู้ในโรงเรียน ควรตรวจสอบ ทบทวนและติดตามการบริหารจัดการ แหล่งเรียนรู้ อย่างไร	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
4	ท่านคิดว่า การบริหารจัดการแหล่ง เรียนรู้ในโรงเรียน ควรสรุป ปรับปรุง แก้ไขการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ อย่างไร	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
องค์ประกอบที่ 4 การพัฒนาแหล่งเรียนรู้									
1	ท่านคิดว่า กระบวนการพัฒนาแหล่ง เรียนรู้ในโรงเรียน มีวิธีการให้ผู้เรียนมี ส่วนร่วมในการเรียนรู้หรือไม่	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
2	ท่านคิดว่า กระบวนการพัฒนาแหล่ง เรียนรู้ในโรงเรียน มีวิธีการสร้าง บรรยากาศในการเรียนรู้หรือไม่	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
3	ท่านคิดว่า กระบวนการพัฒนาแหล่ง เรียนรู้ในโรงเรียน มีวิธีการจัดการด้าน กายภาพอย่างไร	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
4	ท่านคิดว่า กระบวนการพัฒนาแหล่ง เรียนรู้ในโรงเรียน มีวิธีการเสริมสร้าง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้

ข้อ	รายการ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC	แปลผล
		(คนที่)							
		1	2	3	4	5			
วินัยในชั้นเรียนอย่างไร									
5	ท่านคิดว่า กระบวนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน มีวิธีการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในชั้นเรียนอย่างไร	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
6	ท่านคิดว่า กระบวนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน มีวิธีการส่งเสริมความเข้าใจในการใช้แหล่งเรียนรู้ได้อย่างไร	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
7	ท่านคิดว่า กระบวนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน มีวิธีการพัฒนาครูให้มีความพร้อมในการใช้แหล่งเรียนรู้ได้อย่างไร	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
8	ท่านคิดว่า กระบวนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน มีวิธีการพัฒนาครูด้านสมรรถนะการใช้แหล่งเรียนรู้ดิจิทัลได้อย่างไร	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
องค์ประกอบที่ 5 คุณภาพผู้เรียน									
1	ท่านคิดว่า คุณภาพผู้เรียนที่เกิดจากการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ จะส่งผลให้ผู้เรียนมีสุขภาวะที่ดีและมีสุนทรียภาพในชีวิตอย่างไร	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
2	ท่านคิดว่า คุณภาพผู้เรียนที่เกิดจากการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ จะส่งผลให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และนำค่านิยมดีงามมาใช้จนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ได้อย่างไร	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
3	ท่านคิดว่า คุณภาพผู้เรียนที่เกิดจากการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ จะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนา	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้

ข้อ	รายการ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC	แปลผล
		(คนที่)							
		1	2	3	4	5			
	ตนเองอย่างต่อเนื่องได้อย่างไร								
4	ท่านคิดว่า คุณภาพผู้เรียนที่เกิดจากการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ จะส่งผลให้ผู้เรียนมีทักษะในการกำกับตนเอง คิดแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผลได้อย่างไร	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
5	ท่านคิดว่า คุณภาพผู้เรียนที่เกิดจากการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ จะส่งผลให้ผู้เรียนมีสมรรถนะตรงตามหลักสูตร และผ่านเกณฑ์มาตรฐานอย่างไร	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
6	ท่านคิดว่า คุณภาพผู้เรียนที่เกิดจากการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ จะส่งผลให้ผู้เรียนมีทักษะในการทำงานตามความสนใจ และสามารถพัฒนางานจนนำไปประกอบอาชีพสุจริตได้อย่างไร	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้

ภาคผนวก ง ผลการศึกษาแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน
ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ได้จากการสัมภาษณ์
ผู้ทรงคุณวุฒิ และการศึกษาโรงเรียนที่มีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice)

1. ผลการศึกษาแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนใน
โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์แนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพ
ผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากการสัมภาษณ์
ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน แสดงผลการวิจัยได้ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้

ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ความเห็นดังที่ได้จากการสัมภาษณ์ พบว่า

1.1 ผู้อำนวยการสถานศึกษา

“...ผู้บริหารควรทบทวนสร้างความเข้าใจในปรัชญา คำขวัญ วิสัยทัศน์ของโรงเรียน
ให้ครูนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน กรรมการสถานศึกษา ศิษย์เก่า ได้เห็นความสำคัญและความจำเป็น
เข้าใจตรงกัน ต่อการจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ให้สอดคล้องกับบริบทความพร้อม
ความต้องการของผู้เรียน ซึ่งอาจต้องอาศัยปัจจัยในทรัพยากรภูมิปัญญาท้องถิ่น วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ
ตลอดจนความร่วมมือที่เอื้อประโยชน์จากหน่วยงานอื่นด้วย และที่สำคัญ ให้การส่งเสริมสนับสนุนให้
ขวัญกำลังใจแก่ครูผู้สอนได้มีโอกาสอย่างมากที่สุดต่อการจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อคุณภาพผู้เรียน”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1, 15 กุมภาพันธ์ 2567)

“...ผู้บริหารควรเป็นผู้นำทางวิชาการ นำแนวคิดใหม่ ๆ มาปฏิบัติเพื่อพัฒนา
โรงเรียนให้มีคุณภาพ”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2, 16 กุมภาพันธ์ 2567)

“...ผู้บริหารควรวิเคราะห์ สสำรวจความรู้ความสามารถของตนเอง วางแผนพัฒนา
แหล่งเรียนรู้กำหนดบทบาทผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จัดหางบประมาณพัฒนา/ซ่อมบำรุงแหล่งเรียนรู้ นิเทศ
ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ และประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3, 17 กุมภาพันธ์ 2567)

“...ผู้บริหารควรเป็นผู้ส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียน ใช้แหล่งเรียนรู้ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนให้เกิดประโยชน์ เช่น การสนับสนุนพัฒนาความรู้และประสบการณ์ สนับสนุนการใช้นวัตกรรม โครงการ โครงการงาน ในการใช้แหล่งเรียนรู้ พร้อมให้การติดตามประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้นั้น”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 4, 19 กุมภาพันธ์ 2567)

“...ผู้บริหารสถานศึกษา ควรส่งเสริมให้นักเรียนได้มีโอกาสเรียนรู้จากแหล่งความรู้ที่อยู่รอบตัวจากบุคคล หรือกลุ่มบุคคลที่เป็นศูนย์รวมของวิชาความรู้ และสนับสนุนการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น ควรให้ความสำคัญในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาในทุกประเภทที่เป็นแหล่งเรียนรู้”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 5, 20 กุมภาพันธ์ 2567)

1.2 ครูผู้สอน

“...ครูผู้สอน ควรคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ร่วมกันจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อคุณภาพผู้เรียน โดยคำนึงถึงความสนใจและความต้องการของผู้เรียน ดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ให้นักเรียนได้แสดงออกโดยการศึกษาค้นคว้าหาความรู้และประสบการณ์อย่างสร้างสรรค์และเป็นประโยชน์อย่างแท้จริง”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1, 15 กุมภาพันธ์ 2567)

“...ครูผู้สอนควรแสวงหาและพัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่อง นำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาปรับใช้ในการพัฒนางานทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2, 16 กุมภาพันธ์ 2567)

“...บทบาทของครูผู้สอนมีหน้าที่ วางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ในรายวิชาที่รับผิดชอบ กำหนดเป้าหมายคุณภาพผู้เรียนภายหลังการใช้แหล่งเรียนรู้ นำนักเรียนใช้แหล่งเรียนรู้ตามแผนการที่กำหนดไว้ประเมินคุณภาพผู้เรียนเป็นระยะ นำเสนอผลการใช้แหล่งเรียนรู้ และซ่อม/บำรุง/ดูแลรักษาแหล่งเรียนรู้ให้พร้อมสำหรับการใช้งาน”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3, 17 กุมภาพันธ์ 2567)

“...ครูผู้สอน ควรมีการ บูรณาการแหล่งเรียนรู้ เพื่อการจัดการเรียนรู้ และจัดบรรยากาศ ในการเรียน ให้เอื้อต่อการเรียนรู้”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 4, 19 กุมภาพันธ์ 2567)

“...ครูผู้สอนควรเตรียมแหล่งเรียนรู้ เตรียมห้องเรียน วางแผนการสอน กำหนดกิจกรรม เน้นกิจกรรมที่ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ ให้ผู้เรียนได้ศึกษาข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย นำข้อมูลหรือความรู้นั้นมาสังเคราะห์เป็นความรู้หรือเป็นข้อสรุปของตนเอง กำหนดวิธีการประเมินที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ กำหนดสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือการประเมินผล”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 5, 20 กุมภาพันธ์ 2567)

1.3 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

“...คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรสนับสนุนส่งเสริมให้ โรงเรียนได้จัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อคุณภาพผู้เรียน ให้ความร่วมมือ ติดตามสนใจและให้กำลังใจแก่ครู นักเรียน พร้อมให้คำชี้แนะและช่วยเหลือเอื้อประโยชน์อย่างเหมาะสมนอกจากนี้ บุคคลที่สมควรมีบทบาทและมีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน เช่น ผู้ปกครองนักเรียน ผู้นำชุมชน ศิษย์เก่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ควรได้เข้ามาสนับสนุนส่งเสริมหรือเข้ามาร่วมจัดการแหล่งเรียนรู้ตามโอกาสอันสมควร และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรเข้ามานิเทศ ติดตาม ให้ขวัญกำลังใจแก่โรงเรียน”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1, 15 กุมภาพันธ์ 2567)

“...คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีบทบาทหน้าที่ช่วยส่งเสริม สนับสนุน และมีส่วนร่วมในการพัฒนา จัดสภาพแวดล้อม บรรยากาศ กระบวนการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2, 16 กุมภาพันธ์ 2567)

“...คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีบทบาทหน้าที่ให้ความเห็นชอบ และสนับสนุนการพัฒนา บำรุงรักษาแหล่งเรียนรู้”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3, 17 กุมภาพันธ์ 2567)

“...คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานควรส่งเสริมให้ผู้บริหารใช้แหล่งเรียนรู้ภายนอกโรงเรียนมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน ประชาชน ชาวบ้าน”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 4, 19 กุมภาพันธ์ 2567)

“...คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีบทบาทส่งเสริมพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ในการใช้แหล่งเรียนรู้ สนับสนุนงบประมาณและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ จัดทำ จัดสร้าง แหล่งเรียนรู้ สนับสนุนส่งเสริมนักเรียน และครูให้ใช้แหล่งเรียนรู้ในการพัฒนาการเรียนการสอน”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 5, 20 กุมภาพันธ์ 2567)

องค์ประกอบที่ 2 ประเภทของแหล่งเรียนรู้

2.1 แหล่งเรียนรู้ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ

“...แหล่งเรียนรู้ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติเช่น ได้แก่ ดิน หิน น้ำ สัตว์ พืช อากาศ และสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติทุกอย่างที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น เช่น พื้นที่ ป่าในชุมชน ภูเขา น้ำตก หาดทราย ภูเขา ถ้ำ แม่น้ำ ห้วย หนอง คลอง บึง ป่าไม้”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1, 15 กุมภาพันธ์ 2567)

“...แหล่งเรียนรู้ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ ได้แก่ ต้นไม้ แม่น้ำ ลำคลอง หิน ดิน ทราย ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ เช่น ฝนตก แดดออก น้ำท่วม ความแห้งแล้ง ฤดูกาล หรือแหล่งเรียนรู้ตามธรรมชาติในโรงเรียน เช่น ต้นไม้ที่มีโดยธรรมชาติ ไม่ควรตัด แต่ควรตกแต่งให้สวยงาม”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3, 17 กุมภาพันธ์ 2567)

2.2 แหล่งเรียนรู้ที่สร้างขึ้นในโรงเรียน

“...แหล่งเรียนรู้ที่สร้างขึ้นในโรงเรียน ได้แก่ ห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องกิจกรรมกลุ่มสาระการเรียนรู้ สนามกีฬา พระพุทธรูป ถนน ศาลาสวนพฤกษศาสตร์ แปลงเกษตร สวนหย่อม สวนผลไม้ สวนไม้ดอกไม้ประดับ ฐานการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ค่ายลูกเสือ ห้องประชุม โรงอาหาร ห้องน้ำ”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1, 15 กุมภาพันธ์ 2567)

“...แหล่งเรียนรู้ที่สร้างขึ้นในโรงเรียน ได้แก่ ห้องสมุดโรงเรียน ห้องแนะแนว ห้องพยาบาล ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ ห้องคอมพิวเตอร์เพื่อการเรียนรู้ สหกรณ์โรงเรียน โรงอาหาร ห้องประชาสัมพันธ์ ห้องวิทยาศาสตร์ ห้องแสดงผลงานรางวัลต่าง ๆ ของโรงเรียน ศูนย์อาชีพ”
(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2, 16 กุมภาพันธ์ 2567)

“...แหล่งเรียนรู้ที่สร้างขึ้นในโรงเรียน ได้แก่ ห้องปฏิบัติการต่าง ๆ เช่น ห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องโสตทัศนศึกษา และห้องเรียนต่าง ๆ”
(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3, 17 กุมภาพันธ์ 2567)

“...แหล่งเรียนรู้ที่สร้างขึ้นในโรงเรียน ได้แก่ แหล่งการศึกษา เช่น ห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องปฏิบัติการต่าง ๆ ศูนย์การเรียนรู้ต่าง ๆ อาคารสถานที่ โรงภาพยนตร์ เป็นต้น”
(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 4, 19 กุมภาพันธ์ 2567)

“...แหล่งเรียนรู้ที่สร้างขึ้นในโรงเรียน ได้แก่ ห้องสมุด ห้องหมวดวิชา ห้องสมุดเคลื่อนที่ มุมหนังสือในห้องเรียน ห้องพิพิธภัณฑ์ ห้องมัลติมีเดีย ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องอินเทอร์เน็ต ศูนย์วิชาการ ศูนย์โสตทัศนศึกษา ศูนย์สื่อการเรียนการสอน ศูนย์พัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน สวนพฤกษศาสตร์ สวนวรรณคดี สวนสมุนไพร สวนสุขภาพ สวนหนังสือ สวนธรรมะ”
(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 5, 20 กุมภาพันธ์ 2567)

2.3 แหล่งเรียนรู้วิชาการ สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี

“...แหล่งเรียนรู้วิชาการ สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี กิจกรรม วิธีการทุกประเภท ได้แก่ ห้องวิทยาศาสตร์ ห้องปฏิบัติการภาษาอังกฤษ ห้องภาษาไทย ห้องคณิตศาสตร์ ห้องวิทย์พุทธ ห้องดนตรีนาฏศิลป์ ห้องศิลปะ ห้องโภชนาการ ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องพยาบาล ห้องห้องสมุด ห้องโสตทัศนอุปกรณ์ ห้องสารานุกรมไทย ห้องสหกรณ์ ห้องกิจกรรมชุมนุม นอกจากนี้ควรมีห้องจุดเน้นหรือความสามารถพิเศษของนักเรียน”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1, 15 กุมภาพันธ์ 2567)

“...แหล่งเรียนรู้วิชาการ สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี ได้แก่ อินเทอร์เน็ต คอมพิวเตอร์ช่วยสอน สื่อประสม โครงการ นวัตกรรมประกอบสื่อการสอน ศูนย์สารสนเทศ”
(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2, 16 กุมภาพันธ์ 2567)

“...แหล่งเรียนรู้วิชาการ สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี ได้แก่ ห้องปฏิบัติการทางเทคโนโลยี รูปแบบการสอนใหม่ ๆ ของครู และผลงานของผู้เรียน”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3, 17 กุมภาพันธ์ 2567)

“...แหล่งเรียนรู้วิชาการ สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี ได้แก่ ศูนย์การเรียนรู้ในโรงเรียน ศูนย์การเรียนรู้ทักษะอาชีพ”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 4, 19 กุมภาพันธ์ 2567)

“...แหล่งเรียนรู้วิชาการ สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี กิจกรรม วิธีการทุกประเภท ได้แก่ สื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ สิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ เทคโนโลยีสารสนเทศ การสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ วิทยุ โทรทัศน์ ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ อินเทอร์เน็ต การแสดงบทบาทสมมติ การสาธิตการศึกษานอกสถานที่ การแสดงนิทรรศการ การทดลอง”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 5, 20 กุมภาพันธ์ 2567)

องค์ประกอบที่ 3 การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน

3.1 การวางแผนบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้

“...ประชุมชี้แจงสร้างความเข้าใจร่วมกันในเรื่องความสำคัญและความจำเป็นที่โรงเรียนและชั้นเรียนควรจะได้มีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการส่งเสริมเพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียน โดยอาจจัดทำการวิเคราะห์ SWOT ร่วมกันของคณะครูและนักเรียนแต่ละชั้น”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1, 15 กุมภาพันธ์ 2567)

“...ควรมีการประชุม ระดมความคิดเห็นร่วมกันอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง เพื่อทำความเข้าใจในการพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการร่วมกัน”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2, 16 กุมภาพันธ์ 2567)

“...โดยสำรวจแหล่งเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั้งในสถานศึกษา ชุมชนท้องถิ่น ในเขตพื้นที่การศึกษา จัดให้มีแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา จัดทำเอกสารรวบรวมเผยแพร่แก่ครู สถานศึกษาอื่น บุคคลครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษาบริเวณใกล้เคียง”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3, 17 กุมภาพันธ์ 2567)

“...โดยการศึกษาแนวทางการเรียนรู้ที่ตนเองรับผิดชอบและวางแผนเพื่อบูรณาการการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนกับหน่วยการเรียนรู้”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 4, 19 กุมภาพันธ์ 2567)

“...โดยการแต่งตั้งคณะกรรมการในการดำเนินงานส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ สนับสนุนการจัดการเรียนการสอน จัดหาวัสดุอุปกรณ์สนับสนุนการดำเนินงาน ส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ ปรับปรุงและพัฒนาอาคารสถานที่แหล่งเรียนรู้ให้เหมาะสมในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน และมีการประชุมวางแผนในการบริหารจัดการจัดการแหล่งเรียนรู้”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 5, 20 กุมภาพันธ์ 2567)

3.2 การดำเนินงานการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้

“...โดยนำหลักการวิเคราะห์ SWOT มาใช้ให้นักเรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมอย่างแท้จริง”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1, 15 กุมภาพันธ์ 2567)

“...ควรมีการวางแผน มอบหมายการบริหารจัดการงานแต่ละฝ่าย ให้ชัดเจน ให้กับผู้รับผิดชอบ เพื่อจัดระบบและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2, 16 กุมภาพันธ์ 2567)

“...ควรดำเนินการบริหารจัดการตามแผนที่ออกแบบไว้ และควรมีการนิเทศติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3, 17 กุมภาพันธ์ 2567)

“...หลังจากได้วางแผนการสอนแล้ว ควรนำมาบูรณาการจัดการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบ Active Learning”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 4, 19 กุมภาพันธ์ 2567)

“...ดำเนินการสำรวจ และวิเคราะห์ข้อมูล ทั้งในโรงเรียนและชุมชน กำหนดแหล่งเรียนรู้และจัดระบบสารสนเทศ ดำเนินการสร้างและพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ตามสารสนเทศที่มีอยู่ จัดระบบการใช้สำหรับผู้เรียน ส่งเสริมบุคลากรให้ได้รับการอบรมสัมมนา ศึกษาดูงาน อบรมการใช้สื่อเทคโนโลยีในยุคดิจิทัลที่หลากหลาย เพื่อนำความรู้นั้นมาปรับใช้กับบริบทของสถานศึกษา”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 5, 20 กุมภาพันธ์ 2567)

3.3 การตรวจสอบ ทบทวนและกำกับติดตามการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้

“...โดยเข้าร่วมสังเกตการณ์ ติดตาม การรายงาน สอบถามถึงปัญหาอุปสรรคต่างๆ ในการดำเนินการ”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1, 15 กุมภาพันธ์ 2567)

“...ควรมีการติดตาม นิเทศ ประเมินผล และมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น (PLC) ร่วมกัน”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2, 16 กุมภาพันธ์ 2567)

“...ประเมินผลผู้เรียน ระหว่างสอนและหลังการสอน ด้วยวิธีการที่หลากหลาย ได้แก่ การสังเกต การสัมภาษณ์ การตรวจผลงาน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบความรู้ควบคู่กับ กระบวนการเรียนการสอน”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3, 17 กุมภาพันธ์ 2567)

“...ในการใช้แหล่งเรียนรู้ ควรมีการประเมินหลังการใช้แหล่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เช่น เทอมละ 1 ครั้ง หรือ 1 ปีการศึกษาต่อ 1 ครั้ง”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 4, 19 กุมภาพันธ์ 2567)

“...ผู้บริหารควรส่งเสริมคณะกรรมการในการประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ กำหนดปฏิทิน รูปแบบ และวิธีการในการประเมินอย่างชัดเจน ส่งเสริมให้มีการประเมินตามแผนและแนวทางที่ได้กำหนดไว้ ส่งเสริมให้คณะกรรมการประเมินระหว่างการทำงานเพื่อทราบถึงปัญหา และความต้องการในการดำเนินงานเป็นระยะ ส่งเสริมการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการประเมินอย่างน้อย ภาคเรียนละ 2 ครั้ง”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 5, 20 กุมภาพันธ์ 2567)

3.4 การสรุป ปรับปรุงแก้ไขการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้

“...ควรมีการประชุมสรุปผลการดำเนินการ เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้ดียิ่งขึ้น”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1, 15 กุมภาพันธ์ 2567)

“...ควรมีการรายงานผลการดำเนินงาน และสรุปผลรายสัปดาห์ รายเดือน และเมื่อสิ้นสุดโครงการ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับ รูปแบบ และระบบการจัดการภายในสถานศึกษา”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2, 16 กุมภาพันธ์ 2567)

“...ปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ การส่งเสริม สนับสนุน และการเสริมแรงให้ผู้เรียน นำผลการเรียนรู้มาวิเคราะห์และสรุปผลเพื่อนำข้อมูลมาจัดลำดับความสำคัญในการแก้ปัญหาและพัฒนาผู้เรียน”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3, 17 กุมภาพันธ์ 2567)

“...ควรมีการสรุปผลการใช้แหล่งเรียนรู้ แล้วนำข้อเสนอแนะ มาปรับปรุง เพื่อใช้ใน ปีการศึกษาต่อไป”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 4, 19 กุมภาพันธ์ 2567)

“...ในภาพรวมควรจัดสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้และพัฒนาคุณธรรมแก่ผู้เรียนทุกระดับอย่างเหมาะสมจัดแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย มีวัสดุอุปกรณ์ เหมาะสมเพียงพอกับกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 5, 20 กุมภาพันธ์ 2567)

องค์ประกอบที่ 4 การพัฒนาแหล่งเรียนรู้

4.1 การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้

“...โดยการสำรวจความถนัดความสนใจ ความต้องการของนักเรียนแต่ละคนแต่ละชั้น เพื่อจัดการส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ให้กับนักเรียนให้สอดคล้องตรงตามจุดประสงค์และเป้าหมายในความรู้ความสามารถและศักยภาพของนักเรียน”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1, 15 กุมภาพันธ์ 2567)

“...โดยการสร้างความเข้าใจและให้ความรู้กับผู้เรียนถึงความสำคัญและประโยชน์ในการนำไปใช้ เพื่อพัฒนาการเรียนรู้”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2, 16 กุมภาพันธ์ 2567)

“...วิธีการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ดังนี้ วางแผนวิธีการใช้แหล่งเรียนรู้ให้เหมาะสมกับความสนใจ และระดับชั้นของนักเรียน กระตุ้นผู้เรียนด้วยการแจ้งจุดประสงค์ และเป้าหมายในการเรียนรู้ เสริมแรงผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ ในการใช้แหล่งเรียนรู้ และให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการดูแลรักษา”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3, 17 กุมภาพันธ์ 2567)

“...การให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ โดยให้ผู้เรียน ได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง การสาธิต การลองผิดลองถูก”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 4, 19 กุมภาพันธ์ 2567)

“...ให้ผู้เรียนมีบทบาทในการแสวงหาความรู้และเรียนรู้อย่างมีปฏิสัมพันธ์จนเกิดความรู้อย่างมีความเข้าใจนำไปประยุกต์ใช้ สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่าหรือสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ และพัฒนาตนเอง รวมถึงการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ให้มีโอกาสร่วมอภิปราย ฝึกทักษะ การสื่อสาร การนำเสนองาน เรียนรู้ในสถานการณ์จำลอง การฝึกปฏิบัติในสภาพจริง การเชื่อมโยงกับสถานการณ์ต่างๆ”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 5, 20 กุมภาพันธ์ 2567)

4.2 การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้

“...ควรมีการวางแผนเตรียมความพร้อมก่อนล่วงหน้า เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงออกอย่างเต็มที่ ครูควรสร้างบรรยากาศในการเสริมแรงทางบวกอาจมีรางวัลเป็นสิ่งของหรือเกียรติบัตรให้กับนักเรียนที่ได้รับผลสำเร็จด้วยการแสดงความน่ายินดีและดีใจต่อนักเรียน”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1, 15 กุมภาพันธ์ 2567)

“...การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ โดยจัดกิจกรรมที่มีความหลากหลาย สอดแทรกในรายวิชาหรือบทเรียน”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2, 16 กุมภาพันธ์ 2567)

“...วิธีการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ โดยกระตุ้นให้ผู้เรียนใช้แหล่งเรียนรู้ด้วยวิธีการเสริมแรงทางบวก หรือให้มีความตื่นเต้น ใจ และให้ผู้เรียนได้ชื่นชมกับผลงานของตนเองที่เกิดจากการใช้แหล่งเรียนรู้”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3, 17 กุมภาพันธ์ 2567)

“...สร้างบรรยากาศในการทำงานร่วมกัน และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้ร่วมงาน จะช่วยให้เกิดบรรยากาศทางสังคมที่ดีต่อเพื่อนร่วมงาน”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 4, 9 กุมภาพันธ์ 2567)

“...พัฒนาอาคารสถานที่ให้ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ ห้องน้ำ โรงอาหาร หอประชุม อาคารประกอบการ ทุกแห่ง ให้สะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อย มีความมั่นคงแข็งแรง และปลอดภัย จัดสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียนให้สวยงาม ร่มรื่น ภายในห้องเรียนมีสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ได้แก่ สื่อ วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ จัดสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ อย่างเพียงพอกับผู้เรียนและพร้อมใช้งาน”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 5, 20 กุมภาพันธ์ 2567)

4.3 การจัดการด้านกายภาพ

“...แหล่งเรียนรู้ต้องเน้นในเรื่องความปลอดภัย ความสะอาด ความสะดวกสบาย ความเหมาะสมเพียงพอกับผู้เรียนแต่ละคนแต่ละระดับ พัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในให้มีระบบเทคโนโลยีสารสนเทศทันสมัย เพียงพอ และสะดวกต่อการใช้งาน”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1, 15 กุมภาพันธ์ 2567)

“...ส่งเสริมการจัดกิจกรรมให้ทุกคนมีส่วนร่วม และลงมือปฏิบัติจริง จัดพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนครบทุกกลุ่มสาระ”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2, 16 กุมภาพันธ์ 2567)

“...วิธีการจัดการด้านกายภาพ โดยวางแผนพัฒนา ให้แหล่งเรียนรู้มีสภาพเหมาะสม สวยงาม น่าใช้บริการ และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้มีวิทยาการที่ทันสมัย เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3, 17 กุมภาพันธ์ 2567)

“...วิธีการจัดการด้านกายภาพ โดยการสร้างวัฒนธรรมค่านิยมที่ดีงาม ในโรงเรียน ให้รู้จักหวงแหนแหล่งเรียนรู้ทุกอย่างที่มีส่วนร่วมกันในการพัฒนาและสร้างขึ้น”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 4, 19 กุมภาพันธ์ 2567)

“...กระบวนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา มีวิธีการจัดการด้านกายภาพ โดยจัดการด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพในสถานศึกษา จัดตกแต่งอาคารเรียน บริเวณและสิ่งแวดล้อม ในสถานศึกษา จัดทำสนามหญ้า สวนหย่อม ปลูกไม้ยืนต้น ไม้ดอกไม้ประดับให้มีร่มเงาร่มรื่นสวยงาม สะดวก เพลิดเพลินในการใช้เป็นแหล่งเรียนรู้”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 5, 20 กุมภาพันธ์ 2567)

4.4 การเสริมสร้างวินัยในชั้นเรียน

“...สามารถเสริมสร้างวินัยให้กับนักเรียนโดยปลูกฝังในด้านความรับผิดชอบ ความรัก ความหวงแหน ความสามัคคี ความรอบคอบ ความซื่อสัตย์สุจริต ความภาคภูมิใจ ความขยันหมั่นเพียร”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1, 15 กุมภาพันธ์ 2567)

“...โดยการฝึกฝนให้นักเรียน มีความรับผิดชอบทางการเรียน และหน้าที่ในชั้นเรียน จะช่วยให้ นักเรียน เกิดทักษะ การมีระเบียบวินัย”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2, 16 กุมภาพันธ์ 2567)

“...การเสริมสร้างวินัยในชั้นเรียน โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการดูแลรักษา”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3, 17 กุมภาพันธ์ 2567)

“...ให้ผู้เรียนรู้จักอนุรักษ์ทรัพยากรที่สร้างขึ้นในโรงเรียน รู้จักการรอคอยเมื่อมีการเข้าใช้แหล่งเรียนรู้พร้อม ๆ กัน”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 4, 19 กุมภาพันธ์ 2567)

“...การเสริมสร้างวินัยในชั้นเรียน โดยศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา ความต้องการ องค์ประกอบต่าง ๆ ที่ช่วยส่งเสริมกิจกรรมการสร้างวินัย ประชุมปรึกษาหารือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ในกิจกรรม ทบทวน ผลการปฏิบัติกิจกรรมในรอบปีพร้อมหาวิธีการแก้ไขข้อบกพร่องนั้น ๆ ควบคุม

กำกับ ดูแล ติดตามการจัดกิจกรรมเสริมสร้างวินัย ในรูปแบบต่าง ๆ ประเมินผลการปฏิบัติงานทุก
ระยะ และเมื่อสิ้นปีการศึกษา แล้วรายงานผลให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทราบ”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 5, 20 กุมภาพันธ์ 2567)

4.5 การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในชั้นเรียน

“...โดยการสร้างจิตสำนึกและข้อตกลงร่วมกันในการใช้และการพัฒนาแหล่ง
เรียนรู้”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1, 15 กุมภาพันธ์ 2567)

“...โดยการสร้างกฎ ระเบียบ ข้อปฏิบัติข้อตกลงร่วมกัน วางแผนการใช้แหล่ง
เรียนรู้ร่วมกัน”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2, 16 กุมภาพันธ์ 2567)

“...วิธีการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ในชั้นเรียน โดยวางแผน ออกแบบการจัดการ
แหล่งเรียนรู้ในชั้นเรียนให้เหมาะสมกับผู้เรียน และออกแบบการใช้แหล่งเรียนรู้ในชั้นเรียนให้เป็น
เครื่องมือการเรียนรู้ของผู้เรียน”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3, 17 กุมภาพันธ์ 2567)

“...แต่งตั้งผู้รับผิดชอบแหล่งเรียนรู้โดยครู และให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการ
รับผิดชอบแหล่งเรียนรู้นั้น ๆ”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 4, 19 กุมภาพันธ์ 2567)

“...ครูผู้สอนควรให้ผู้เรียนศึกษา สํารวจแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน มีการวางแผน
ร่วมกันในการปฏิบัติงาน วัดและประเมินผลตามสภาพจริง โดยให้บรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ที่
กำหนดไว้ นำความรู้ที่ได้จากแหล่งเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและเผยแพร่ไปใช้ให้เกิด
ประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 5, 20 กุมภาพันธ์ 2567)

4.6 การส่งเสริมความเข้าใจในการใช้แหล่งเรียนรู้ในชั้นเรียน

“...โดยการสร้างความตระหนักให้เห็นคุณค่าและประโยชน์ในการใช้แหล่งเรียนรู้ให้กับครู”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1, 15 กุมภาพันธ์ 2567)

“...โดยให้ความรู้ด้านวิชาการ ด้านกฎหมาย สร้างความเข้าใจกับบุคลากรทุก ๆ ฝ่ายในโรงเรียนและบุคลากรอื่นที่เกี่ยวข้อง”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2, 16 กุมภาพันธ์ 2567)

“...วิธีการส่งเสริม ความเข้าใจในการใช้แหล่งเรียนรู้ โดยกำหนดความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ ผ่านการประชุม หรือ จากป้ายนิเทศให้ความรู้ และจัดทำปฏิทินการใช้แหล่งเรียนรู้

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3, 17 กุมภาพันธ์ 2567)

“...การส่งเสริมความเข้าใจในการใช้แหล่งเรียนรู้ โดยการปิดป้ายประชาสัมพันธ์กฎ ระเบียบ ในการใช้และรักษาแหล่งเรียนรู้”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 4, 19 กุมภาพันธ์ 2567)

“...โรงเรียนดำเนินการสร้างความเข้าใจกับบุคลากรทุก ๆ ฝ่ายในโรงเรียนและบุคลากรอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างความตระหนักและเห็นความสำคัญมีส่วนร่วมในการพัฒนาและใช้แหล่งการเรียนรู้ โดยการประชาสัมพันธ์โครงการพัฒนาการใช้แหล่งเรียนรู้ เพื่อให้ครู นักเรียน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้งผู้เกี่ยวข้อง มีความเข้าใจตรงกัน เกิดความร่วมมือในการสนับสนุน”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 5, 20 กุมภาพันธ์ 2567)

4.7 การพัฒนาครูให้มีความพร้อมในการใช้แหล่งเรียนรู้

“...สนับสนุนส่งเสริมให้ครูได้ไปฝึกฝน อบรม ประชุม สัมมนาศึกษาค้นคว้าหาความรู้และประสบการณ์ในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ให้ขวัญกำลังใจติดตามให้คำปรึกษาการจัดกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1, 15 กุมภาพันธ์ 2567)

“...ควรพัฒนาครูให้มีความรู้ที่ทันสมัยและต่อเนื่อง โดยเฉพาะการสร้างทักษะการใช้แหล่งเรียนรู้เป็นสื่อในการเรียนการสอน การบริหารจัดการชั้นเรียน การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อให้ผลการเรียนรู้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนด สนับสนุนให้ครูพัฒนาตนเองให้มีความพร้อม โดยเข้าร่วมการอบรม สัมมนา ศึกษาดูงาน แล้วนำความรู้ที่ได้รับมาปรับปรุงประยุกต์ใช้ในชั้นเรียน”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2, 16 กุมภาพันธ์ 2567)

“...วิธีการพัฒนาครูให้มีความพร้อมในการใช้แหล่งเรียนรู้ ควรสร้างความตระหนักให้ครู เห็นความสำคัญของการใช้แหล่งเรียนรู้ ควรกำหนด/ระบุผู้รับผิดชอบแหล่งเรียนรู้ โดยให้ครูศึกษาข้อมูล เพื่อนำไปใช้ในการเรียนการสอน และประชาสัมพันธ์ขยายผลให้ครูในโรงเรียน”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3, 17 กุมภาพันธ์ 2567)

“...โดยจัดทำแนวปฏิบัติ การใช้แหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน หรือ จัดทำเป็นคู่มือการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 4, 19 กุมภาพันธ์ 2567)

“...โดยสร้างความตระหนักให้ครูปฏิบัติการเรียนการสอนอย่างเต็มกำลังความสามารถ อำนวยความสะดวก จัดหาอุปกรณ์การเรียนการสอน ให้ครูมีส่วนร่วมในการปรับปรุงและการนำไปใช้ เช่น สื่อการสอน แหล่งเรียนรู้ และเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อนำเสนอความรู้ใหม่ ๆ จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 5, 20 กุมภาพันธ์ 2567)

4.8 การพัฒนาครูด้านสมรรถนะการใช้แหล่งเรียนรู้ดิจิทัล

“...สนับสนุนส่งเสริมให้โอกาสครูแต่ละคนได้พัฒนาความรู้ความสามารถ ความถนัด ความสนใจได้ศึกษาหาความรู้และประสบการณ์พร้อมให้ครูแสดงออกซึ่งสมรรถนะของตนได้อย่างเต็มที่”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1, 15 กุมภาพันธ์ 2567)

“...ควรให้ครูได้ศึกษาและทดลองใช้ก่อนนำไปประกอบการจัดการเรียนการสอน ควรมีการประชุม วางแผนร่วมกันอย่างต่อเนื่อง เพื่อทำข้อตกลงร่วมกัน และพัฒนางานให้ไปในทิศทางเดียวกัน จัดระบบแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนให้เชื่อมต่อการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2, 16 กุมภาพันธ์ 2567)

“...วิธีการพัฒนาครูด้านสมรรถนะการใช้แหล่งเรียนรู้ดิจิทัล โดยกำหนดเป้าหมายการพัฒนาด้านดิจิทัลของครูผู้สอน ให้ครูวางแผนอบรมพัฒนาตนเองให้มีความสามารถด้านดิจิทัล และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ดิจิทัลในโรงเรียน ให้มีความพร้อมสำหรับการจัดการศึกษาของครูผู้สอน”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3, 17 กุมภาพันธ์ 2567)

“...ควรพัฒนาทักษะการบูรณาการการจัดการเรียนการสอนกับการใช้แหล่งเรียนรู้ และควรมีการสนับสนุนงบประมาณให้แหล่งเรียนรู้ได้ใช้งานอยู่อย่างยั่งยืน”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 4, 19 กุมภาพันธ์ 2567)

“...ควรใช้เวลาให้มีความยืดหยุ่นและเหมาะสม ครูมีการเตรียมความพร้อมในเรื่องของสื่อหรืออุปกรณ์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนา ควรนำแผนการพัฒนาสมรรถนะครูด้านดิจิทัล บรรจุในแผนการพัฒนาคณาจารย์ประจำปี ดำเนินการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และจัดเนื้อหาในการอบรมให้มีความหลากหลาย เหมาะสมและเข้ากับยุคสมัย”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 5, 20 กุมภาพันธ์ 2567)

องค์ประกอบที่ 5 คุณภาพผู้เรียน

5.1 ผู้เรียนมีสุขภาพที่ดีและมีสุนทรียภาพในชีวิต

“...ทำให้ผู้เรียนมีความสนใจ ใส่ใจในองค์ความรู้จากประสบการณ์จริงที่ส่งผลต่อทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ สามารถทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาศักยภาพของตนเอง มีความเข้าใจ มีความเพลิดเพลิน มีความสุข เกิดสุนทรียภาพด้านกีฬา ดนตรี ศิลปะทักษะชีวิต มีจิตอาสาต่อสาธารณะ สังคมและสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้น”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1, 15 กุมภาพันธ์ 2567)

“...ผู้เรียนมีสุขนิสัยในการดูแลสุขภาพ มีน้ำหนัก ส่วนสูง และสมรรถภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน รู้จักดูแลสุขภาพร่างกายให้สมบูรณ์แข็งแรงอยู่เสมอ เรียนรู้วิธีการป้องกัน ดูแลรักษาสุขภาพจิตใจให้ปกติสุข เข้าร่วมกิจกรรมศิลปะ ดนตรี กีฬา นาฏศิลป์ กิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี หรือกิจกรรมนันทนาการต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมสุนทรียภาพต่อจิตใจ”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2, 16 กุมภาพันธ์ 2567)

“...ส่งผลให้ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ โดยใช้แหล่งเรียนรู้ ได้ตามแผนการ และเป้าหมายที่กำหนด สามารถคาดการณ์ ได้ ว่า คุณภาพผู้เรียน มีประสิทธิภาพมากกว่า การเรียนรู้

จากตำรา หรือภายในห้องเรียนเพียงอย่างเดียว เนื่องจากแหล่งเรียนรู้ มีข้อมูลที่หลากหลาย มีภาพ มีเสียงที่สมบูรณ์ มีผลต่อการรับรู้และความเข้าใจ”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3, 17 กุมภาพันธ์ 2567)

“...ส่งผลให้ผู้เรียน มีสุขภาพกายปลอดภัย ในขณะที่ใช้และหลังใช้แหล่งเรียนรู้ มีสุขภาพจิตดี ร่าเริงแจ่มใส อารมณ์ดี”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 4, 19 กุมภาพันธ์ 2567)

“...ผู้เรียนรู้จักดูแลสุขภาพตนเอง ออกกำลังกายสม่ำเสมอ มีน้ำหนักส่วนสูง และมีสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์มาตรฐาน และเห็นคุณค่าในศิลปะอันงดงาม ความไพเราะ นารีธรรม ของดนตรี พัฒนาฝึกฝนซิมซับนจนเป็นนิสัยในชีวิตประจำวัน”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 5, 20 กุมภาพันธ์ 2567)

5.2 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และนำค่านิยมดีงามมาใช้จนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์

“...การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน จะเกิดขึ้นได้โดยผ่านกระบวนการจัดการแหล่งเรียนรู้ให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนได้ดี เพราะการเรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติจริงในเชิงประจักษ์จะทำให้ผู้เรียนได้รับการซึมซับประสบการณ์โดยตรง ย่อมจะมีความยั่งยืนนานกว่าการรับฟังเพียงอย่างเดียว”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1, 15 กุมภาพันธ์ 2567)

“...จะส่งผลให้ผู้เรียนมีความเข้าใจและแยกแยะการเรียนรู้ที่ถูกต้อง ผู้เรียนเป็นผู้มีลักษณะที่สังคมต้องการในด้านคุณธรรม จริยธรรม มีค่านิยมที่ดีงาม บุคคลส่วนใหญ่เห็นว่าดีงาม ถูกต้อง สร้างสรรค์ประโยชน์ต่อตนเองและสังคม มีจิตสำนึกในการพัฒนา สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขในฐานะที่เป็นพลเมืองไทยและพลโลก”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2, 16 กุมภาพันธ์ 2567)

“...จะส่งผลให้ผู้เรียนรู้จักปฏิบัติตนอย่างรับผิดชอบ มีคุณธรรม จริยธรรม รู้เคารพ สิทธิเสรีภาพของตนเองและผู้อื่น เคารพในกฎกติกาและกฎหมาย มีส่วนร่วมทางสังคมอย่างมี วิจารณ์ญาณ อยู่ร่วมกับผู้อื่นท่ามกลางความแตกต่างหลากหลาย และเห็นคุณค่าของศักดิ์ศรีความเป็น มนุษย์”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3, 17 กุมภาพันธ์ 2567)

“...จะส่งผลให้ผู้เรียนรู้จักการช่วยเหลือผู้อื่น รู้จักการยอมรับ การรอคอย มีความรับผิดชอบ เป็นต้น”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 4, 19 กุมภาพันธ์ 2567)

“...ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาในองค์รวมทั้งด้านสติปัญญาและคุณธรรม ปฏิบัติ ตนอย่างรับผิดชอบ มีคุณธรรม จริยธรรม รู้เคารพสิทธิเสรีภาพของตนเองและผู้อื่น เคารพในกฎกติกา และกฎหมาย มีส่วนร่วมทางสังคมอย่างมีวิจารณ์ญาณ อยู่ร่วมกับผู้อื่นท่ามกลางความแตกต่าง หลากหลาย และเห็นคุณค่าของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 5, 20 กุมภาพันธ์ 2567)

5.3 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเอง อย่างต่อเนื่อง

“...การเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย จะทำให้ผู้เรียนได้ความรู้และ ประสบการณ์ที่ดี ยิ่งได้รับรู้ รับทราบตัวอย่างแบบแผนที่ตรงกับความชอบบุคลิกภาพและแนวคิดของ ตน จะส่งผลให้มีความประทับใจ เกิดแรงบันดาลใจใฝ่เรียนรู้มากยิ่งขึ้น จะทำให้เกิดความรักต่อสาระ การเรียนรู้ในด้านนั้น ๆ มากยิ่งขึ้นด้วย”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1, 15 กุมภาพันธ์ 2567)

“...ผู้เรียนสามารถวางแผนการใช้เวลาในการเรียนรู้ได้ดี มีทักษะการคิดรวบยอด และได้เรียนรู้จากการฝึกทักษะการใช้กระบวนการคิด การวิเคราะห์ การสังเกต การรวบรวมข้อมูล และการปฏิบัติจริง ทำให้คิดเป็น ทำเป็น สามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้และเผยแพร่ความรู้ได้”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2, 16 กุมภาพันธ์ 2567)

“...ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สิ่งที่มีความหมายและเป็นประโยชน์ต่อตนเอง และผู้เรียนได้ฝึกทักษะการสังเกตการเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การตีความและการสรุปความ คิดแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3, 17 กุมภาพันธ์ 2567)

“...ผู้เรียนสามารถแสวงหาความรู้ได้มาจากนอกเหนือจากทฤษฎีและการลงมือปฏิบัติ ทำให้ผู้เรียนเกิดความทรงจำและระลึกถึงเหตุการณ์นั้น ทั้งที่ประทับใจและไม่ประทับใจ”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 4, 19 กุมภาพันธ์ 2567)

“...ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ได้ฝึกทำงานเป็นกลุ่ม ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ และทักษะกระบวนการต่าง ๆ ผู้เรียนได้ประเมินผลการทำงานด้วยตนเอง ได้เรียนรู้อย่างมีความสุข สนุกกับการเรียนรู้ ได้คิด แสดงออกอย่างอิสระในบรรยากาศการเรียนรู้ที่เป็นกัลยาณมิตร”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 5, 20 กุมภาพันธ์ 2567)

5.4 ผู้เรียนมีทักษะในการกำกับตนเอง คิดแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล

“...แหล่งเรียนรู้จะสามารถทำให้ผู้เรียนได้ประสบการณ์ตรง และสามารถช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะให้ตนเองได้เป็นอย่างดี การที่ผู้เรียนได้สัมผัสกับสื่อและวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ และสามารถศึกษาค้นคว้าจากแหล่งเรียนรู้หลายแห่ง จะส่งผลต่อความเข้าใจและมีเหตุผลอย่างถูกต้อง”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1, 15 กุมภาพันธ์ 2567)

“...ผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาได้อย่างมีเหตุผล มีทักษะ ในการดำรงชีวิตประจำวัน ทำให้มีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งต่าง ๆ รอบตัว ให้ความสำคัญกับสิ่งที่จำเป็นในการดำรงชีวิตมากกว่าสิ่งที่ต้องการทำให้ชีวิตดีขึ้น ไม่หลงใหล และไม่เอาเปรียบผู้อื่น ช่วยให้มีความอดทนอดกลั้นต่อสิ่งเย้ายวน และตัดสินใจได้ดีในบทบาทของการเป็นผู้นำ และช่วยให้บรรลุเป้าหมาย มีความสุขกับสิ่งดี ๆ ในชีวิตอย่างพอเหมาะพอดี”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2, 16 กุมภาพันธ์ 2567)

“...การศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ที่มีข้อมูลหลากหลาย จะทำให้ ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ และนำแนวทางมาใช้กำกับตนเอง และแก้ปัญหาได้ การเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีทักษะ การกำกับตนเองในการเรียนจะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะในการเรียน และทำให้ผู้เรียน

มีความรับผิดชอบในการเรียน ก่อให้เกิดความสำเร็จในการเรียน มีความอดทน สามารถเผชิญปัญหา และฟันฝ่าอุปสรรคได้”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3, 17 กุมภาพันธ์ 2567)

“...ผู้เรียนสามารถแก้ปัญหา ลงมือกระทำด้วยตนเอง รู้จักคิดวิเคราะห์ แยกแยะว่า จะต้องทำอะไร อย่างไร ด้วยความคิดของตนเอง”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 4, 19 กุมภาพันธ์ 2567)

“...ช่วยให้ผู้เรียนมีกระบวนการหรือขั้นตอนที่ผ่านการคิด โดยอาศัยความรู้ ประสบการณ์ ในการจัดอุปสรรคปัญหาที่เกิดขึ้นจากการศึกษาแหล่งเรียนรู้ เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมาย และช่วยให้ผู้เรียนสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้อื่น ควบคุมตนเองได้ ให้ความเห็นอกเห็นใจ สามารถรักษาความสัมพันธ์ที่ดีไว้ได้”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 5, 20 กุมภาพันธ์ 2567)

5.5 ผู้เรียนมีสมรรถนะตรงตามหลักสูตร และผ่านเกณฑ์มาตรฐาน

“...การพัฒนา การสรรหา การใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในโรงเรียนและออนไลน์ นำมาให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าฝึกฝนอย่างเป็นระบบมีขั้นตอนต่อเนื่อง ย่อมทำให้ผู้เรียนมีสมรรถนะตรงตามหลักสูตร และได้มาตรฐาน”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1, 15 กุมภาพันธ์ 2567)

“...ทำให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ มีพัฒนาการการเรียนรู้สอดคล้องกับหลักสูตร การสอน ส่งผลให้ผู้เรียนสำเร็จการศึกษาอย่างมีคุณภาพทั้งด้านความรู้ ด้านทักษะหรือมีสมรรถนะ ด้านความสามารถในการประยุกต์ใช้และความรับผิดชอบ รวมทั้งคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2, 16 กุมภาพันธ์ 2567)

“...ผู้เรียนได้รับการถ่ายทอดจากประสบการณ์ตรง ส่งผลให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาตามเป้าหมายของหลักสูตร และช่วยให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาสมรรถนะหลักที่สำคัญต่อการใช้ชีวิตการทำงาน และการเรียนรู้ ซึ่งจำเป็นต่อการใช้ชีวิตอย่างมีคุณภาพในโลกแห่งศตวรรษที่ 21”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3, 17 กุมภาพันธ์ 2567)

“...การเรียนรู้ในปัจจุบัน หลักสูตรเน้นทักษะอาชีพ การลงมือปฏิบัติ ผู้เรียนสามารถ ศึกษาหาความรู้ได้ด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนมีสมรรถนะ ทั้ง 5 ด้าน”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 4, 19 กุมภาพันธ์ 2567)

“...ผู้เรียนมีสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ได้แก่ ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิดความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ตามหลักสูตรแกนกลาง การปฏิบัติตนตามสมรรถนะจนเป็นนิสัย และนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ทำให้เกิดประโยชน์สุขของตนเองและสังคม”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 5, 20 กุมภาพันธ์ 2567)

5.6 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงานตามความสนใจ และสามารถพัฒนางานจนนำไปประกอบอาชีพสุจริตได้

“...ผู้เรียนที่ได้รับการฝึกฝนจนเกิดทักษะในการทำงาน จะทำให้เกิดเป้าหมายของตนเอง สามารถนำทักษะเหล่านั้นมาต่อยอดเพื่อทำให้เกิดความชำนาญจนสามารถนำไปประกอบอาชีพที่สุจริตได้”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1, 15 กุมภาพันธ์ 2567)

“...ทำให้ผู้เรียน มีคุณลักษณะ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน สามารถแก้ปัญหา และแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง มีทักษะกระบวนการคิด มีกระบวนการในการทำงาน มีความสามารถในการเป็นผู้นำและผู้ตามในการทำงาน มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่โรงเรียนกำหนด”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2, 16 กุมภาพันธ์ 2567)

“...แหล่งเรียนรู้ทำให้ ผู้เรียน ได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ ทำให้ผู้เรียนรู้จักวางแผนการทำงาน การออกแบบ ให้งานของตนสำเร็จตามเป้าหมาย ก่อให้เกิดคุณลักษณะรักการทำงาน และสามารถนำไปต่อยอดพัฒนา การประกอบอาชีพของตนเองในอนาคตจากการแสวงหาความรู้ในงานอาชีพอิสระที่ตนเองสนใจ โดยศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ที่ให้ประสบการณ์ตรง”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3, 17 กุมภาพันธ์ 2567)

“...การให้ผู้เรียนได้เลือกและลงมือปฏิบัติ จะทำให้ผู้เรียนรู้และเข้าใจในสิ่งที่ตนชอบและถนัด สามารถนำไปเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพในอนาคตของตนเองได้”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 4, 19 กุมภาพันธ์ 2567)

“...นักเรียนได้ฝึกกระบวนการทำงาน ฝึกความรับผิดชอบ มีวินัย และ ฝึกการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทำให้ผู้เรียน มีทักษะในการทำงาน มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 5, 20 กุมภาพันธ์ 2567)

ผลการศึกษานวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ได้จากการศึกษาโรงเรียน ที่มีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice)

2. การศึกษานวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียน ขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์นวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพ ผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากการสัมภาษณ์ ผู้บริหาร จำนวน 3 โรงเรียน แสดงผลการวิจัยได้ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้

ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ความเห็นดังที่ได้จากการสัมภาษณ์ พบว่า

1.1 ผู้อำนวยการสถานศึกษา

“...ผู้อำนวยการสถานศึกษา ควรมีบทบาทหน้าที่ในการเป็นผู้นำในด้านการกำหนด นโยบาย วางแผนการบริหารจัดการ เป็นตัวกลางคอยเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายต่าง ๆ เพื่อให้ การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 1, 21 กุมภาพันธ์ 2567)

“...ผู้อำนวยการสถานศึกษา ควรมีบทบาทเป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง มีแนวคิด แนะนำสิ่งใหม่ ๆ ที่จะเป็แหล่งเรียนรู้ตามบริบท เพื่อให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้บริหาร ควรหาปัจจัยด้านงบประมาณ สื่อ วัสดุต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนให้เกิดแหล่งเรียนรู้ทางด้านกายภาพ”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 2, 22 กุมภาพันธ์ 2567)

“...อำนวยความสะดวก ในการจัดหาทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ มาให้โรงเรียน ประสานความร่วมมือจากเครือข่ายภายในและนอกโรงเรียน ควบคุมดูแล กำกับติดตามการใช้แหล่ง เรียนรู้ นำข้อมูลมาวางแผนและปรับปรุงพัฒนางานอยู่เสมอ สนับสนุนให้ครูตระหนักและพัฒนาแหล่ง เรียนรู้”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 3, 24 กุมภาพันธ์ 2567)

1.2 ครูผู้สอน

“...ครูผู้สอนควรมีบทบาทหน้าที่ในการเป็นผู้ตามที่ดี มีความตระหนักรู้ถึงบทบาทหน้าที่ของตนเอง โดยคำนึงถึงเป้าหมายสำคัญ และการจัดการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญตามศักยภาพและความสามารถของผู้เรียน”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 1, 21 กุมภาพันธ์ 2567)

“...ครูผู้สอน เป็นผู้รับนโยบาย นำนโยบายมาสู่การปฏิบัติ อีกทั้งมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ นำสมรรถนะของครู และเพื่อนร่วมงานมาปรับใช้ มีการทำงานเป็นทีม มีเป้าหมายร่วมกันทั้งโรงเรียน”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 2, 22 กุมภาพันธ์ 2567)

“...ครูควรจัดหรือสร้างสภาพแวดล้อมที่มีแหล่งการเรียนรู้ที่เหมาะสมและหลากหลาย ให้อยู่ในสภาพที่พร้อม มีความปลอดภัย กระตุ้นการเรียนรู้ ทั้งนี้ครูควรสำรวจ ควบคุมดูแล และบูรณาการแหล่งเรียนรู้มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 3, 24 กุมภาพันธ์ 2567)

1.3 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

“...คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่ กำกับ ติดตาม และส่งเสริมการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายใต้บริบท และพื้นที่ของชุมชน โดยยึดเป้าหมายสำคัญคือ ประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 1, 21 กุมภาพันธ์ 2567)

“...คณะกรรมการสถานศึกษา มีบทบาทในการรับฟัง รับรู้ รับทราบ และร่วมพัฒนา ให้การสนับสนุน ทั้งปัจจัยที่เป็นทุนทรัพย์ หรือแรงงาน พัฒนาแหล่งเรียนรู้ ร่วมทีมกับครู และผู้บริหารสถานศึกษา ในการพัฒนา”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 2, 22 กุมภาพันธ์ 2567)

“...คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นผู้สนับสนุนและให้ความช่วยเหลือกิจกรรมในโรงเรียน ให้คำปรึกษา และความต้องการต่าง ๆ ของโรงเรียน ร่วมจัดหารื้อ สนับสนุนแหล่งเรียนรู้ ทุน อุปกรณ์ต่าง ๆ รวมถึงจัดหาวิทยากรท้องถิ่นที่มีความสามารถ เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 3, 24 กุมภาพันธ์ 2567)

องค์ประกอบที่ 2 ประเภทของแหล่งเรียนรู้

2.1 แหล่งเรียนรู้ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ

“...แหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติที่ควรมี คือ แหล่งเรียนรู้ที่มีชีวิต เช่น แมลง ต้นไม้ บุคคล ฯลฯ และแหล่งเรียนรู้ที่ไม่มีชีวิต เช่น หิน กรวด ทราย ดิน น้ำ ลม”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 1, 21 กุมภาพันธ์ 2567)

“...แหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ คือลักษณะทางภูมิทัศน์ ภูมิศาสตร์ทางกายภาพที่เหมาะสม ที่มีอยู่ในสถานศึกษา”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 2, 22 กุมภาพันธ์ 2567)

“...แหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ เช่น สนามหญ้า ต้นไม้ พื้นดิน ที่ให้ผู้เรียนได้สัมผัสจากประสบการณ์จริง ทำให้เกิดการเรียนรู้ มีความปลอดภัยและสวยงาม”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 3, 24 กุมภาพันธ์ 2567)

2.2 แหล่งเรียนรู้ที่สร้างขึ้นในโรงเรียน

“...แหล่งเรียนรู้ที่สร้างขึ้นในโรงเรียนควรมีลักษณะที่ส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียน ทั้งด้านความรู้ ทักษะ ร่างกายอารมณ์ สังคมและสติปัญญา ควรเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมความถนัดและความสนใจของผู้เรียน”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 1, 21 กุมภาพันธ์ 2567)

“...1. การวางตำแหน่งอาคาร จุดรับลม แสง และการปรับปรุงแผนผังในโรงเรียนมีความเหมาะสมเอื้อต่อการเรียนรู้

2. การตัดแต่งต้นไม้ให้ร่มเงา วางจุดกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียนให้พอดี
3. การปรับปรุงการใช้สี การคุมโทนสีอาคารเรียน อาคารประกอบ
4. การปรับภูมิทัศน์ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ให้น่าอยู่ น่าดูน่าชม”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 2, 22 กุมภาพันธ์ 2567)

“...แหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมด้านทักษะชีวิต และส่งเสริมทักษะทางวิชาการ เช่น โรงเกษตร สวนผัก ห้องสมุด ห้องวิทยาศาสตร์ ห้องคอมพิวเตอร์ ควรมีความปลอดภัย อยู่ในสภาพพร้อมใช้งานและกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียน”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 3, 24 กุมภาพันธ์ 2567)

2.3 แหล่งเรียนรู้วิชาการ สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี

“...ลักษณะแหล่งเรียนรู้วิชาการ สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี กิจกรรม วิธีการทุกประเภท ที่ควรมีคือ เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีความน่าสนใจ ทันสมัย ทันต่อกระแสสังคมออนไลน์ และการเปลี่ยนแปลงของสังคม เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิด การตัดสินใจ และพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียน”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 1, 21 กุมภาพันธ์ 2567)

“...1. มีห้องเรียนที่เหมาะสมกับจำนวนนักเรียน

2. สื่อเทคโนโลยี จอโทรทัศน์ หรือสื่อดิจิทัลที่เชื่อมต่ออุปกรณ์อื่น ๆ ได้
3. ระบบเสียง ระบบสัญญาณอินเทอร์เน็ต
4. สิ่งสำคัญคือ ครูรู้วิธีใช้งานให้เกิดประโยชน์สูงสุด”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 2, 22 กุมภาพันธ์ 2567)

“...เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีความน่าสนใจ มีความน่าเชื่อถือ สามารถใช้งานและเข้าถึงได้สะดวก สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาที่เรียน มีข้อมูลปริมาณมากพอ มีความถูกต้องชัดเจน”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 3, 24 กุมภาพันธ์ 2567)

องค์ประกอบที่ 3 การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน

3.1 การวางแผนบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้

“...ควรมีการวางแผนให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา โดยคำนึงถึงบริบทของสถานศึกษา บริบทของชุมชน และผลประโยชน์ สูงสุดที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งนี้ ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 1, 21 กุมภาพันธ์ 2567)

“...1. การสำรวจความต้องการรายชั้นเรียน

2. จัดทำข้อมูลความต้องการ
3. จัดเรียงลำดับและจัดสรรงบประมาณหรือวัสดุให้ เพียงพอ
4. รายงานผลการจัดการ”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 2, 22 กุมภาพันธ์ 2567)

“...กำหนดนโยบายการพัฒนาและใช้แหล่งเรียนรู้ให้ผู้มีส่วนร่วมทุกภาคส่วนตระหนักและเห็นความสำคัญ ตั้งคณะกรรมการผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจนทำแผนการพัฒนาและใช้แหล่งเรียนรู้ ประสานความร่วมมือทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาและจัดการแหล่งเรียนรู้ กำกับติดตามการพัฒนา และใช้แหล่งเรียนรู้”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 3, 24 กุมภาพันธ์ 2567)

3.2 การดำเนินงานการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้

“...ควรดำเนินงานตามขั้นตอนที่กำหนดไว้อย่างเป็นระบบ มีความชัดเจน”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 1, 21 กุมภาพันธ์ 2567)

“...ใช้กระบวนการ PDCA ร่วมงานเป็นทีม กำหนดระยะเวลาปฏิบัติที่ชัดเจน”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 2, 22 กุมภาพันธ์ 2567)

“...ยึดนโยบายและความรู้ในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ โดยดำเนินการสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ตามความพร้อมและให้สอดคล้องกับสภาพบริบทของสถานศึกษา และชุมชน”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 3, 24 กุมภาพันธ์ 2567)

3.3 การตรวจสอบ ทบทวนและกำกับติดตามการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้

“...ควรตรวจสอบการทำงานตามขั้นตอนการดำเนินงานว่ามีปัญหาเกิดขึ้นในขั้นตอนใด จำเป็นต้องแก้ไข ปรับเปลี่ยนแผนงานในขั้นตอนใด เพื่อให้การดำเนินงานนั้นเกิดประสิทธิภาพสูงสุด”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 1, 21 กุมภาพันธ์ 2567)

- “...1. ให้มีการตรวจสอบ นิเทศติดตามในทุกขั้นตอน
2. มีทีมงาน ทีมทำ และทีมพัฒนา”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 2, 22 กุมภาพันธ์ 2567)

“...กำหนดให้มีผู้นิเทศติดตามและประเมินการพัฒนาแหล่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง แก้ไขปัญหาอุปสรรคในระหว่างการทำงาน ประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ตามแบบ พร้อมนำผลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 3, 24 กุมภาพันธ์ 2567)

3.4 การสรุป ปรับปรุงแก้ไขการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้

“...ควรสรุปผลให้ตรงตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยมีการจัดทำข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้ดียิ่งขึ้นต่อไป”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 1, 21 กุมภาพันธ์ 2567)

“...ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการปรับปรุงแก้ไข ควรมีการสรุปและรายงานผลแก่ทุกฝ่าย ทุกครั้ง และสร้างแบบสำรวจความพึงพอใจ และยอมรับในข้อเสนอแนะ”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 2, 22 กุมภาพันธ์ 2567)

“...รวบรวมข้อมูลตั้งแต่เริ่มดำเนินงาน ระหว่างดำเนินงาน และเสร็จสิ้นการดำเนินงาน สรุปประเมินผลเพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงพัฒนางานอย่างต่อเนื่องตลอดจนประชาสัมพันธ์ให้เกิดการใช้แหล่งเรียนรู้ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น เพื่อเป็นการส่งเสริมการพัฒนาต่อยอดต่อไป”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 3, 24 กุมภาพันธ์ 2567)

องค์ประกอบที่ 4 การพัฒนาแหล่งเรียนรู้

4.1 การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้

“...กระบวนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา มีวิธีการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ความต้องการ การมีส่วนร่วมตั้งแต่ขั้นตอนการวางแผน การดำเนินการพัฒนา การวัดประเมินผล และการดูแลรักษาแหล่งเรียนรู้”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 1, 21 กุมภาพันธ์ 2567)

“...1. รู้จักใช้ห้องเรียนแหล่งเรียนรู้เช่น รู้วิธีการเข้าถึง ใช้อย่างถูกวิธี
2. ช่วยกันดูแลรักษาแหล่งเรียนรู้ ทำความสะอาด มีวินัยในการใช้
3. เสนอแนะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ได้
4. นักเรียนสามารถช่วยประชาสัมพันธ์เครือข่ายเพื่อขอการสนับสนุนงบประมาณ”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 2, 22 กุมภาพันธ์ 2567)

“...ผู้เรียนมีส่วนได้ใช้แหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมและคุ้มค่า ได้รวบรวมข้อมูลจากการใช้จริง มีส่วนในการประเมินความพึงพอใจและข้อคิดเห็นในการใช้แหล่งเรียนรู้ เพื่อเป็นข้อมูลกำหนดแนวทางในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ต่อไป”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 3, 24 กุมภาพันธ์ 2567)

4.2 การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้

“...กระบวนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ มีวิธีการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ โดยการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ โดยอาศัยการระดมพลัง ระดมความคิดในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 1, 21 กุมภาพันธ์ 2567)

“...กระบวนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้เริ่มจากตัวบุคคล บุคลากรมีแนวคิดที่จะเปลี่ยนแปลงทั้งวิธีการเรียนการสอน จัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ทั้งภายใน ภายนอก สร้างแหล่งเรียนรู้ที่เรียกว่า สัปปายะ อำนวยต่อการเรียนรู้ ถือว่าเกิดผลสำเร็จถึง 60 เปอร์เซ็นต์”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 2, 22 กุมภาพันธ์ 2567)

“...1. ทางกายภาพ จัดสภาพแวดล้อมแหล่งเรียนรู้ให้มีสภาพพร้อมใช้งาน ปลอดภัย สะอาด มีความพร้อมทางด้านสื่อ อุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ

2. ด้านจิตวิทยา บรรยากาศแหล่งเรียนรู้ ทั้งผู้ให้ความรู้และผู้ใช้ สร้างบรรยากาศที่เป็นกันเอง ผู้เรียนมีอิสระในการคิด กล้าแสดงออกอย่างมีระเบียบวินัย”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 3, 24 กุมภาพันธ์ 2567)

4.3 การจัดการด้านกายภาพ

“...ผู้บริหารร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันวางแผนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ในการจัดการด้านกายภาพ โดยการระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนากายภาพของโรงเรียนให้เหมาะสม สอดคล้องกับงบประมาณและบริบทของสถานศึกษา”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 1, 21 กุมภาพันธ์ 2567)

“...1. ผู้บริหารสถานศึกษาสำรวจแหล่งเรียนรู้ จุดเด่น จุดที่ควรพัฒนา

2. จัดทำข้อมูล และหารือร่วมกันระหว่างคณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา

3. กำหนดโครงการและงบประมาณที่จะนำมาปรับปรุง

4. ดำเนินการตามกระบวนการ PDCA”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 2, 22 กุมภาพันธ์ 2567)

“...การจัดการทางด้านกายภาพเป็นการจัดการด้านสภาพแวดล้อมของแหล่งเรียนรู้ให้มีสภาพปลอดภัยพร้อมใช้งาน มีความสะอาด สวยงาม กระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียน พร้อมจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้มีความพร้อม เช่น สื่อ แสง เสียง วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 3, 24 กุมภาพันธ์ 2567)

4.4 การเสริมสร้างวินัยในชั้นเรียน

“...การพัฒนาแหล่งเรียนรู้จะมีส่วนในการเสริมสร้างวินัยในชั้นเรียน ด้วยการกำหนดกติกาหรือเงื่อนไขร่วมกันในชั้นเรียนที่ทุกคนในชั้นเรียนได้มีส่วนร่วมในการคิดและการตัดสินใจร่วมกันอย่างแท้จริง”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 1, 21 กุมภาพันธ์ 2567)

“...กระบวนการสร้างวินัยในชั้นเรียน เป็นการปรับเปลี่ยน และควรปลูกฝังอย่างต่อเนื่อง ต้องอาศัยระยะเวลาที่ยาวนาน ครูผู้สอนต้องมีแนวคิด เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และช่วยกัน

ทุกฝ่ายทุกชั้นเรียน เริ่มตั้งแต่ จุดเล็กไปจุดใหญ่ จากส่วนบุคคลไปสู่ส่วนรวม จากชั้นเรียนขยายสู่ระดับโรงเรียน”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 2, 22 กุมภาพันธ์ 2567)

“...ปลูกฝังให้ผู้เรียน รู้จักแสวงหาความรู้ และมีเจตนาที่ดีต่อสิ่งต่าง ๆ รอบตัว มีความรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของตนเองต่อสังคม มีความรักและผูกพันกับโรงเรียน ท้องถิ่นและสิ่งแวดล้อมรอบตัว”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 3, 24 กุมภาพันธ์ 2567)

4.5 การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในชั้นเรียน

“...การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ควรมีการวางแผนการบริหารจัดการ มีการออกแบบแหล่งเรียนรู้ในชั้นเรียนให้เหมาะสมกับผู้เรียนทั้งอายุ เพศ และความรู้ของผู้เรียน”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 1, 21 กุมภาพันธ์ 2567)

- “...1. ครูสร้างกระบวนการรับรู้
2. ผู้เรียนรู้จักใช้แหล่งเรียนรู้
3. ให้ผู้เรียนเห็นคุณค่า เห็นประโยชน์ เห็นโทษ หากใช้แหล่งเรียนรู้ไม่ถูกต้อง
4. เน้นการบำรุงรักษา สืบทอด ต่อยอด สืบสาน”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 2, 22 กุมภาพันธ์ 2567)

“...กำหนดนโยบายและสร้างความเข้าใจแก่บุคลากรในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน กำหนดผู้รับผิดชอบ เพื่อวางแผนในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ให้มีการลงมือปฏิบัติและจัดเก็บเอกสารหลักฐานการวัดและ”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 3, 24 กุมภาพันธ์ 2567)

4.6 การส่งเสริมความเข้าใจในการใช้แหล่งเรียนรู้ในชั้นเรียน

“...การส่งเสริมความเข้าใจในการใช้แหล่งเรียนรู้ ควรส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ การใช้แหล่งเรียนรู้ ในหลากหลายช่องทางอย่างสร้างสรรค์”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 1, 21 กุมภาพันธ์ 2567)

“...การสื่อสาร เน้น ย้ำ ซ้ำ ทวน”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 2, 22 กุมภาพันธ์ 2567)

“...จัดทำสารสนเทศการใช้แหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา เพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
เข้าใจในบทบาทหน้าที่ และการปฏิบัติตนในการใช้แหล่งเรียนรู้”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 3, 24 กุมภาพันธ์ 2567)

4.7 การพัฒนาครูให้มีความพร้อมในการใช้แหล่งเรียนรู้

“...การพัฒนาครูให้มีความพร้อมในการใช้แหล่งเรียนรู้ ครูควรมีความรู้ หรือครูควร
ได้รับการพัฒนาในการใช้แหล่งเรียนรู้นั้นอย่างเข้าใจ จนสามารถถ่ายทอดความรู้นั้นส่งผ่านต่อผู้เรียน
ทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้หรือได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 1, 21 กุมภาพันธ์ 2567)

“...1. สร้างการรับรู้ ความเข้าใจ ความตระหนัก

2. มีการกำหนดนโยบาย วางแผนสู่การปฏิบัติ

3. มีการนิเทศ แนะนำ เสริมกำลังใจ

4. สร้างคุณค่า เชิดชู ชื่นชม”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 2, 22 กุมภาพันธ์ 2567)

“...กำหนดนโยบาย พร้อมสร้างความเข้าใจถึงความสำคัญของการพัฒนาแหล่ง
เรียนรู้ ในการพัฒนาผู้เรียนและให้ครูทุกคนมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา
พร้อมทั้งส่งเสริมสนับสนุนให้ครู มีการพัฒนาและแลกเปลี่ยนความรู้ความสามารถอย่างต่อเนื่อง”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 3, 24 กุมภาพันธ์ 2567)

4.8 การพัฒนาครูด้านสมรรถนะการใช้แหล่งเรียนรู้ดิจิทัล

“...การพัฒนาครูด้านสมรรถนะการใช้แหล่งเรียนรู้ดิจิทัล ครูควรอบรมเชิง
ปฏิบัติการ ให้ครูได้รับความรู้และปฏิบัติจริงในการใช้แหล่งเรียนรู้ดิจิทัล เพื่อให้ครูเกิดความเชื่อมั่น
ในการใช้แหล่งเรียนรู้ สามารถแนะนำการใช้แหล่งเรียนรู้แก่ผู้เรียนได้”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 1, 21 กุมภาพันธ์ 2567)

- “...1. สร้างความตระหนักรู้ให้กับครู
- 2. สร้างเครือข่าย ให้อำเภอ ท้องถิ่น ทีมทำ ทีมพัฒนา
- 3. เปิดใจให้มีการยอมรับคำติชมได้ ”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 2, 22 กุมภาพันธ์ 2567)

“...ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูมีการพัฒนาตนเองทางด้านดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยน ความรู้ความสามารถกับบุคลากรทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 3, 24 กุมภาพันธ์ 2567)

องค์ประกอบที่ 5 คุณภาพผู้เรียน

5.1 ผู้เรียนมีสุขภาวะที่ดีและมีสุนทรียภาพในชีวิต

“...การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ในสถานศึกษา จะช่วยให้ผู้เรียนได้เลือกใช้แหล่งเรียนรู้อย่างชาญฉลาด สามารถใช้แหล่งเรียนรู้ออนไลน์ในการดูแลตนเอง ดูแลสุขภาพ ที่ถูกต้อง และเกิดสุนทรียภาพในการใช้ชีวิตของตนเองและครอบครัว”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 1, 21 กุมภาพันธ์ 2567)

- “...1. นักเรียนได้เต็มเต็มประสบการณ์ นอกเหนือจากเนื้อหาสาระที่ครูสอน
- 2. ครูสามารถนำเนื้อหาหรือสื่อในรูปแบบที่ต่างจากแหล่งเดิม ให้มีการเรียนรู้ที่หลากหลายยิ่งขึ้น
- 3. นักเรียนมีจินตนาการที่กว้างไกล รับรู้และทันโลกทันเหตุการณ์”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 2, 22 กุมภาพันธ์ 2567)

“...ผู้เรียนมีทักษะ ความรู้และประสบการณ์ในการจัดการตนเองโดยใช้พื้นฐานประสบการณ์ของตนเองในการจัดการจนเกิดความพึงพอใจที่เกิดจากการใช้แหล่งเรียนรู้ อีกทั้งผู้เรียนยังเกิดความพึงพอใจมีความรักหวงแหนโรงเรียนและใช้แหล่งเรียนรู้ให้เกิดประโยชน์”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 3, 24 กุมภาพันธ์ 2567)

5.2 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และนำค่านิยมดีงามมาใช้จนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์

“...การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาที่ดี ควรมีการควบคุม ตรวจสอบ ความเหมาะสมของแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ จะช่วยให้ผู้เรียน เรียนรู้การใช้สื่อออนไลน์ที่ดีมีคุณภาพ เหมาะสมกับวัย เกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีคุณธรรม จริยธรรมอันดี”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 1, 21 กุมภาพันธ์ 2567)

“...1. นักเรียนมีระเบียบวินัยในตนเอง

2. นักเรียนรับผิดชอบต่อการกิจที่ได้รับมอบหมาย

3. นักเรียนมีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและบุคคลรอบข้าง”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 2, 22 กุมภาพันธ์ 2567)

“...ผู้เรียนได้เรียนรู้จากสิ่งต่าง ๆ รอบตัว ได้รับความรู้ ประสบการณ์ ผ่านกระบวนการต่าง ๆ จากแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา หรือจากแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ ผู้เรียนจะ เกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์และได้รับข้อคิดผ่านกระบวนการเหล่านั้นจนทำให้เกิดคุณลักษณะ อันพึงประสงค์เช่นความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 3, 24 กุมภาพันธ์ 2567)

5.3 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเอง อย่างต่อเนื่อง

“...การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ออนไลน์จะช่วยเพิ่มโอกาสให้ผู้เรียนได้แสวงหา ความรู้ด้วยตนเอง ได้เรียนรู้นอกห้องเรียน เกิดความเสมอภาคในการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง และ ผู้เรียนสามารถเข้าถึงความรู้ได้ตลอดเวลา ลดค่าใช้จ่าย”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 1, 21 กุมภาพันธ์ 2567)

“...แหล่งเรียนรู้ที่เป็นสมาร์ททีวีสามารถเชื่อมต่อกับระบบอินเทอร์เน็ต นักเรียน และครูสามารถสืบค้นและเชื่อมโยงเนื้อหาต่าง ๆ ให้ตรงตามที่ต้องการและทันต่อเหตุการณ์”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 2, 22 กุมภาพันธ์ 2567)

“...ทักษะเกิดจากการฝึกฝน เมื่อผู้เรียนฝึกฝนหรือทำสิ่งที่ชอบเป็นเวลานาน จะเกิดการเรียนรู้ และจะพัฒนาตนเองโดยผ่านแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งในโรงเรียนและแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ การสืบค้นหาคำตอบเองโดยไม่ต้องรอครู เป็นการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 3, 24 กุมภาพันธ์ 2567)

5.4 ผู้เรียนมีทักษะในการกำกับตนเอง คิดแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล

“...การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ออนไลน์ จะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านสถานการณ์ การคิดแก้ปัญหา ผ่านเกมหรือกิจกรรมการแก้ปัญหา จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาในด้านการคิด การวางแผน การกำหนดขั้นตอนอย่างมีวิจารณญาณจะสามารถแก้ปัญหาจนประสบความสำเร็จ”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 1, 21 กุมภาพันธ์ 2567)

“...ผู้เรียนมีทักษะในการเลือกแนวทางแก้ปัญหาที่กว้างขึ้น มีทางเลือกหลากหลาย มีความกล้าในการแสดงเหตุผล”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 2, 22 กุมภาพันธ์ 2567)

“...เมื่อผู้เรียนมีการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในโรงเรียน ได้ทำกิจกรรมร่วมกันผ่านแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน จะทำให้เกิดทักษะในการจัดการตนเอง การช่วยเหลือแบ่งปัน ความรับผิดชอบ การอยู่ในกฎระเบียบและปรับตนเองเข้ากับสภาพแวดล้อมอย่างเป็นธรรมชาติ คิดแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล ฝึกฝนตนเองให้เป็นที่ยอมรับในสังคม”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 3, 24 กุมภาพันธ์ 2567)

5.5 ผู้เรียนมีสมรรถนะตรงตามหลักสูตร และผ่านเกณฑ์มาตรฐาน

“...การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ ให้ตรงตามหลักสูตรและผ่านเกณฑ์มาตรฐานสถานศึกษา ควรมีการเลือกแหล่งเรียนรู้อย่างบูรณาการ โดยกำหนดสมรรถนะตามหลักสูตร แล้วบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ให้ตรงตามสมรรถนะโดยคำนึงถึงความเหมาะสมของแหล่งเรียนรู้ตามวัยและศักยภาพของผู้เรียน จะทำให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้สามารถคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดแก้ปัญหา ปรับตัว สื่อสาร และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 1, 21 กุมภาพันธ์ 2567)

“...ทำการใช้สื่อออนไลน์ ระบบการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ได้ผ่านการวิเคราะห์สมรรถนะ และวิเคราะห์ตามเกณฑ์มาตรฐานการเรียนรู้ของผู้เรียนมาแล้ว จึงเป็นเครื่องมือที่ช่วยเสริมให้การเรียนการสอนตรงตามหลักสูตร และลดภาระด้านการคิดวิเคราะห์หลักสูตร ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน และสร้างประโยชน์ต่อสังคม”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 2, 22 กุมภาพันธ์ 2567)

“...การศึกษาแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามความสนใจ ความถนัด สามารถใช้ความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะหลักที่จำเป็นสำหรับการทำงาน การแก้ปัญหาและการดำรงชีวิต”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 3, 24 กุมภาพันธ์ 2567)

5.6 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงานตามความสนใจ และสามารถพัฒนางานจนนำไปประกอบอาชีพสุจริตได้

“...การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ เกี่ยวกับอาชีพและทักษะการทำงานของอาชีพที่ผู้เรียนสนใจจะช่วยให้ผู้เรียนได้เห็นถึงความแตกต่างของอาชีพและการทำงานตามที่สนใจ จะช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาด้วยความสนใจตามความถนัดตามศักยภาพของผู้เรียน จนเกิดความรักและความศรัทธาในอาชีพที่สุจริต”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 1, 21 กุมภาพันธ์ 2567)

“...ปัจจัยที่ส่งเสริมความสำเร็จสู่การพัฒนาไปสู่อาชีพที่สุจริตคือครูต้องมีแนวคิดแนวทาง โดยผสมผสานกระบวนการ Active Learning ในการเสริมสร้างทักษะ ลงมือปฏิบัติจริง จนเกิดทักษะและความชำนาญ มีการฝึกแนวคิดด้านการต่อยอดสู่อาชีพที่ตนเองถนัด”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 2, 22 กุมภาพันธ์ 2567)

“...ผู้เรียนศึกษาแหล่งเรียนรู้ตามความถนัดและความสนใจ เกิดทักษะการเรียนรู้ การจัดการตนเองในการทำงานตามความรู้ความสามารถและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ทำให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะหลักที่จำเป็นสำหรับการทำงาน การแก้ปัญหาและการดำรงชีวิต การอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมและปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 3, 24 กุมภาพันธ์ 2567)